

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**EDEBİYATIMIZDA ÇOCUKLAR İÇİN YAZILMIŞ BİYOGRAFİ
KİTAPLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME (2005-2015)**

DOKTORA TEZİ

NURAN BAŞOĞLU

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ÖZDEMİR

MAYIS 2017

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EDEBİYATIMIZDA ÇOCUKLAR İÇİN YAZILMIŞ BİYOGRAFİ
KİTAPLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME (2005-2015)

DOKTORA TEZİ

NURAN BAŞOĞLU

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ÖZDEMİR

MAYIS 2017

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Nuran BAŞOĞLU

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

'Södebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları Üzerine Bir İnceleme (2005-2015.)' başlıklı bu doktora tezi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Tilmaz DAŞCIOĞLU (İmza)

Üye Prof. Dr. Kemal Güler (İmza)

Üye Doç. Dr. Alpaslan OKUR (İmza)

Üye Yrd. Doç. Dr. Abdullah ACEHAN (İmza)

Üye Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR (İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

08/05/2017

Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu çalışmada; çocuklar için yazılmış biyografilerin tespitine ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Çocuk edebiyatı alanında yapılan literatür taramasında çocuklar için yazılan biyografilere yönelik çalışmaların bulunmaması, tezin özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Tez çalışması boyunca bilgi birikimini benimle paylaşarak sürecin getirdiği zorlukları aşmamda yardımcı olan çok değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir'e, önemli katkılarıyla bana yol gösteren ve tezin şekillenmesine yardımcı olan hocalarım Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu ve Prof. Dr. İsmail Güleç'e teşekkürlerimi sunarım.

Tezin belirli safhalarında farklı bakış açılarını benimle paylaşarak beyin fırtınası yapmamı sağlayan, hoşgörüsü ile hep yanımda olan ve tezime olan inancımı canlı tutan Doç. Dr. Betül Mutlu'ya teşekkürü bir borç bilirim. Tezin yöntem kısmı ile ilgili olarak bilgisine başvurduğum Doç. Dr. Ali Arslan'a ve tezi biçim yönüyle inceleyen Arş. Gör. Rabia Gürbüz'e çok teşekkür ederim. Tezin farklı bölümlerinde benden desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşlarım Yrd. Doç. Dr. N. Gamze Ilıcak'a, Arş. Gör. Dilek Yıldırım Bilgen'e, Arş. Gör. Esmenur Karameşe'ye, İngilizce Öğretmeni Ayşegül Yılmaz'a, Türkçe Öğretmenleri Betül Düztepe, Gizem Gülbaş ve Zeynep Denden'e gönülden teşekkürlerimi sunarım. Varlıklarıyla bu süreçte beni çok mutlu eden ve heyecanıma ortak olan Arş. Gör. Gamze Kaplan'a, Yrd. Doç. Dr. A. Özgül İnce Samur'a ve de manevî desteklerini hissettiren arkadaşlarım Okt. Tuba Kaplan ve Okt. Elif Aydın'a da çok teşekkür ederim.

Son olarak hayatımın en değerli varlıklarına, her adımda yanımda olan ve mensubu olmaktan gurur duyduğum aileme; bitmek bilmeyen eğitim hayatımın her aşamasındaki destekleri, aşıladıkları güven ve moral için teşekkür ederim.

Nuran BAŞOĞLU

ÖZET

EDEBİYATIMIZDA ÇOCUKLAR İÇİN YAZILMIŞ BİYOGRAFİ KİTAPLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME (2005-2015)

Başoğlu, Nuran

Doktora Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi
Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir

Mayıs, 2017. xvii+300 Sayfa.

Türkçe dersi ve diğer derslerin öğretim programlarında belirlenen birçok kazanımın elde edilmesinde edebî metinler önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde öyküleyici metinler kadar bilgilendirici metinler de Türkçe dersinin amaçlarına hizmet etmektedir. Bu araştırma, bilgilendirici metin türlerinden “biyografi”nin çocuk edebiyatındaki ve Türkçe eğitimindeki önemini ortaya koyma düşüncesi ile şekillendirilmiştir. Araştırmada; edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografilerin yıllara göre (2005-2015) dağılımı ve biyografilerde işlenen figürler tespit edildikten sonra çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarının tasarım, içerik ve eğitim ilkelerine dair taşıdığı özellikler incelenerek alana katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırma, tarama modelinde nitel bir yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2005-2015 yılları arasında yerli edebiyatçılar tarafından çocuklar için yazıldığı tespit edilen 623 biyografi kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu olarak ise evrenden 62 biyografi kitabı seçilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde biyografi kitaplarında en çok ele alınan kişiler yani figürlerin dağılımı esas alınmıştır. Çalışmada tespit edilen figürler; “Devlet Adamları”, “Dinî Şahsiyetler”, “Sanatçılar”, “Bilim İnsanları”, “Gerçek Halk Kahramanları”, “Asker-Komutan ve Denizciler”, “Destanî- Efsanevî Kahramanlar”, “Sporcular” ve “Seyyahlar” olmak üzere dokuz temel grupta sınıflandırılmıştır. Çalışma verilerinin toplanması doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma

grubu olarak belirlenen 62 kitaptan elde edilen veriler literatür taraması sonucunda oluşturulan “Tasarım Özellikleri, İçerik Özellikleri ve Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” olmak üzere üç başlık altında betimsel analiz ile incelenmiştir.

Sonuç olarak edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografilerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde; 2005-2015 yılları arasında en çok kitabın basıldığı yıl 2009 yılı (116 kitap) olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın evrenini oluşturan 623 biyografi kitabında işlenen figürlere göre sıralama yapıldığında ise ilk sırayı Devlet Adamları (214 kitap) grubu oluşturmaktadır. Dinî Şahsiyetler (129 kitap), Sanatçılar (82 kitap), Bilim İnsanları (59 kitap), Gerçek Halk Kahramanları (54 kitap), Asker-Komutan ve Denizciler (29 kitap), Destanî-Efsanevî Kahramanlar (26 kitap), Sporcular (21 kitap), Seyyahlar (9 kitap) şeklinde sıralama devam etmektedir.

İncelenen 62 biyografi kitabında “Tasarım Özellikleri” açısından en büyük eksikliğin “Kapak-Cilt” başlığı altında yer alan; “kitabın hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmesi” ve “kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmesi” konusunda yaşandığı tespit edilmiştir. “İçerik Özellikleri” açısından ise; bu çalışmada incelenen birçok kitabın kurgu anlamında başarılı olsa da dili özenli ve doğru kullanmada başarısız olduğu tespit edilmiştir. Yazım ve noktalama bakımından hatasız sadece 6 kitap bulunmaktadır. “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından uygun olmadığı düşünülen kitap sayısı ise 14’tür. İncelenen kitapların yarısından fazlasında “Temel Değerler”e yönelik aktarım bulunması değerler eğitimi açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilirken biyografi türünün en önemli özelliklerinden olan “Model Oluşturma”ya yer veren kitap sayısının azlığı ise olumsuz bir sonuç olarak dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Biyografi, Türkçe Eğitimi.

ABSTRACT

A RESEARCH ABOUT BIOGRAPHY BOOKS WRITTEN FOR CHILDREN IN OUR LITERATURE (2005-2015)

Başoğlu, Nuran

Doctoral Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education, Division of
Turkish Education

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir

May, 2017. xvii+300 Pages.

Literary texts are used as an important tool in the acquisition of learning outcomes determined in Turkish language curriculum and other courses' curriculum. Among children's literature products, narrative texts as well as narrative texts serve the purposes of the Turkish course. This study was formed by the idea of revealing the importance of "biography", one of the narrative text types, in children's literature and Turkish education. In this study, it was aimed to contribute to the field by examining the characteristics of the biographies written for children in terms of design, content and education principles after the determination of the distribution of biographies according to years (2005-2015) and the figures included in biographies.

The study was carried out by adopting a qualitative approach in the screening model. Target population of the study consisted of 623 biography books which are written for children by native writers between the years of 2005-2015. As a study group 62 biography books were selected from the target population of the study. To determine the study group, the distribution of people who are mentioned a lot in literature books were taken as a basis. Figures who determined in this study were ; "Statesman", "Clergymen", "Artists", "Scientists", "Popular Folk Heroes", "Soldiers-Commanders and Sailors", "Heroical-Legendary Heros", "Sporters" and "Itinerants" are classified as nine basic groups. Data were collected by document review. Data obtained from the 62 books were examined with descriptive analysis under the three titles: "Design Features, Content Features and Features of Educational Principles".

As a result, when the biography books written for children were examined according to distribution by years, it was determined that the year in which the most books were published between 2005-2015 was the year of 2009 (116 books). When the 623 biographies which was the study group, sequenced according to figures worked on, the first order was the group of State Men (214 books). The sequence continues as follows: Clergymen (129 books), Artists (82 books), Scientists (59 books) Popular Folk Heroes (54 books), Soldiers-Commanders and Sailors (29 books), Heroical - Legendary Heroes (26 books), Sporters (21 books).

In the 62 books examined, it was determined that the greatest deficiency in terms of “Design Features” were indication of age appropriateness of the book and evaluation of inside parts of the book cover which takes place under the “Cover” title. In terms of content features, it was determined that many books examined in this study were successful in terms of fiction but failed to use the language correctly and carefully. There were only six books with no mistakes in terms of spelling and punctuation. The number of books considered to be inappropriate in terms of “Features of Educational Principles” was 14. While more than half of the books examined had a transfer to “Basic Values” was regarded as a positive result from the point of view of education of values, low number of books which include “Model Building”, one of the most important features of the biography genre, regarded as a negative outcome.

Keywords: Children’s Literature, Biography, Turkish Education.

İÇİNDEKİLER

Bildirim	i
Jüri Üyeleri İmza Sayfası	ii
Önsöz	iii
Özet	iv
Abstract	vi
İçindekiler	viii
Tablolar Listesi.....	xvi
Şekiller Listesi.....	xvii
Bölüm I: Giriş	1
1.1 Amaç	3
1.2 Alt Amaçlar	3
1.3 Önem	4
1.4 Sınırlılıklar	5
1.5 Tanımlar	5
Bölüm II: Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi ve İlgili Araştırmalar	7
2.1 Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2.1.1 Biyografi Türünün Tanımı ve Özellikleri	7
2.1.2 Türk Edebiyatında Biyografi Türünün Gelişimi	9
2.1.3 Biyografi Türünün Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Önemi	11
2.1.4 Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	13
2.1.4.1 1930-2004 Yılları Arasında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları.....	14
2.1.4.2 2005-2015 Yılları Arasında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları.....	21
2.1.4.2.1 2005 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	22

2.1.4.2.2 2006 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	22
2.1.4.2.3 2007 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	23
2.1.4.2.4 2008 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	23
2.1.4.2.5 2009 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	24
2.1.4.2.6 2010 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	25
2.1.4.2.7 2011 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	26
2.1.4.2.8 2012 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	27
2.1.4.2.9 2013 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	28
2.1.4.2.10 2014 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	30
2.1.4.2.11 2015 Yılında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları	30
2.1.5 Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	31
2.1.5.1 Tasarım Özellikleri	34
2.1.5.1.1 Kapak-Cilt	35
2.1.5.1.2 Boyutlar	36
2.1.5.1.3 Kâğıt	36
2.1.5.1.4 Sayfa Düzeni	36

2.1.5.1.5 Harfler	37
2.1.5.1.6 Resimler/Fotoğraflar	37
2.1.5.2 İçerik Özellikleri	38
2.1.5.2.1 Konu-İletiler-Kurgu	39
2.1.5.2.2 Kahramanlar	41
2.1.5.2.3 Dil-Anlatım-Üslup	41
2.1.5.3 Eğitim İlkelerine Dair Özellikler	43
2.1.5.3.1 Model Oluşturma	44
2.1.5.3.2 Beceriler	45
2.1.5.3.3 Temel Değerler.....	46
2.1.5.3.4 Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma	49
2.1.5.3.5 Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma.....	50
2.1.6 2005-2015 Yılları Arasında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitaplarında Yer Alan Figürler	50
2.1.6.1 Devlet Adamları	50
2.1.6.2 Dinî Şahsiyetler	51
2.1.6.3 Sanatçılar.....	53
2.1.6.4 Bilim İnsanları.....	55
2.1.6.5 Gerçek Halk Kahramanları	55
2.1.6.6 Asker-Komutan ve Denizciler.....	56
2.1.6.7 Destanî-Efsanevî Kahramanlar	57
2.1.6.8 Sporcular	57
2.1.6.9 Seyyahlar	57
2.2 İlgili Araştırmalar	58
2.2.1 Türkiye'de Yapılan Araştırmalar.....	58
2.2.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	64

2.3 Alanyazın Taramasının Sonucu	70
Bölüm III: Yöntem.....	71
3.1 Araştırmanın Modeli	71
3.2 Evren ve Çalışma Grubu	71
3.3 Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	73
3.4 Verilerin Analizi.....	74
Bölüm IV: Bulgular	75
4.1 Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitaplarının İncelenmesi.....	75
4.1.1 Devlet Adamları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi.....	75
4.1.1.1 Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1	77
4.1.1.2 Atatürk Anlatıyor	79
4.1.1.3 Bir Destandır Mustafa Kemal	83
4.1.1.4 Çocuklar İçin Atatürk-10 Kasım Ölümsüz İnsan.....	86
4.1.1.5 Tüm Yönleriyle Atatürk.....	88
4.1.1.6 Kahramanım Fatih.....	95
4.1.1.7 Korkusuz Cengâver.....	100
4.1.1.8 Sultandım Fatih Oldum.....	104
4.1.1.9 Osman Gazi-Büyük Kurucu.....	107
4.1.1.10 Muhteşem Süleyman Kanuni	110
4.1.1.11 Sultan İkinci Abdülhamid Han.....	114
4.1.1.12 Destanlaşan Zaferler.....	116
4.1.1.13 Eğlenceli Osmanlı Tarihi	119
4.1.1.14 Osmanlı Dünyaya Hükmediyor	123
4.1.1.15 Yenilik Sultanları	126
4.1.1.16 Bursa'nın Fatih Orhan Gazi	129
4.1.1.17 Ertuğrul Gazi'yle Bir Gün.....	131

4.1.1.18 Fetihler Babası Melikşah.....	133
4.1.1.19 Kılıçaslan-Selçuklunun Kılıcı	138
4.1.1.20 Satuk Buğra Han-Delikanlı Kahraman	140
4.1.1.21 Selahaddin Eyyubi	142
4.1.2 Devlet Adamları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	144
4.1.3 Dinî Şahsiyetler Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi.....	147
4.1.3.1 Anne Bana Peygamberimi Anlat.....	148
4.1.3.2 Peygamberimizin Çocukluğu-Can Muhammed.....	151
4.1.3.3 Mevlâna.....	153
4.1.3.4 Mevlânâ Kimdi?	156
4.1.3.5 Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre.....	158
4.1.3.6 Yunus Emre.....	160
4.1.3.7 Ateşli Gül Bahçesi Hz. İbrahim	163
4.1.3.8 Hz. Eyyub'den Hz. Harun'a.....	165
4.1.3.9 Hz. Hatice.....	167
4.1.3.10 İlk Gemiyi Yapan Peygamber Hz.Nuh	169
4.1.3.11 Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman.....	170
4.1.3.12 Nehirdeki Sandık Hz. Musa	172
4.1.3.13 Yaratılış Öyküsü-Hz. Âdem.....	173
4.1.4 Dinî Şahsiyetler Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	175
4.1.5 Sanatçılar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi.....	178
4.1.5.1 Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Resim Çeker	179
4.1.5.2 Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan'ım.....	182
4.1.5.3 Kemal Sunal Kimdir?	184
4.1.5.4 Mavi'nin Mutluluğu	186
4.1.5.5 Mehmet Akif ve Ben	188
4.1.5.6 Mimar Sinan'la Bir Gün.....	192
4.1.5.7 Mozart-Büyük Sır.....	194
4.1.5.8 Nasreddin Hoca.....	197

4.1.6 Sanatçılar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	199
4.1.7 Bilim İnsanları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi.....	202
4.1.7.1 Acaba Ne Olsam? Bilim İnsanı.....	202
4.1.7.2 Edison Kimdir?	204
4.1.7.3 Farabi-Filozofların Babası	207
4.1.7.4 İbni Sina	211
4.1.7.5 Mendel'den Kopya İnsana	213
4.1.7.6 Piri Reis ve Acayip Haritası.....	216
4.1.8 Bilim İnsanları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	220
4.1.9 Gerçek Halk Kahramanları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi ...	222
4.1.9.1 Efelerin Efesi Yörük Ali Efe.....	223
4.1.9.2 Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule.....	226
4.1.9.3 Küçük Yusuf-İstanbul	228
4.1.9.4 Nene Hatun'la Bir Gün	229
4.1.9.5 Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi.....	231
4.1.10 Gerçek Halk Kahramanları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	235
4.1.11 Asker-Komutan ve Denizciler Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi	237
4.1.11.1 Barbaros-Dünya Tarihinin En Büyük Denizcisi	237
4.1.11.2 Kafkas Kartalı Şeyh Şamil	241
4.1.11.3 Niğbolu Kahramanı Doğan Bey.....	243
4.1.12 Asker-komutan ve denizciler grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme.....	245
4.1.13 Destanî-Efsanevî Kahramanlar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi	247
4.1.13.1 Battal Gazi.....	248
4.1.13.2 Herkül.....	250
4.1.13.3 Türk Destanlarının Atası Dede Korkut	253

4.1.14 Destanî-Efsanevî Kahramanlar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	255
4.1.15 Sporcular Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi	257
4.1.15.1 Ronaldo	257
4.1.15.2 Muhammed Ali-Cassius M. Clay.....	259
4.1.16 Sporcular Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	263
4.1.17 Seyyahlar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi.....	264
4.1.17.1 İnanılmaz Evliya Çelebi ve Tükenmez Kalemî	265
4.1.18 Seyyahlar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	269
Bölüm V: Sonuç, Tartışma ve Öneriler	270
5.1 Sonuç ve Tartışma.....	270
5.1.1 Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerin Yıllara Göre Dağılımı ile İlgili Sonuçlar.....	270
5.1.2 Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerde İşlenen Figürler ile İlgili Sonuçlar.....	272
5.1.3 Tasarım Özellikleri ile İlgili Sonuçlar.....	275
5.1.3.1 Kapak-Cilt Başlığı ile İlgili Sonuçlar.....	275
5.1.3.1.2 Boyutlar Başlığı ile İlgili Sonuçlar	278
5.1.3.1.3 Kâğıt Başlığı ile İlgili Sonuçlar.....	278
5.1.3.1.4 Sayfa Düzeni Başlığı ile İlgili Sonuçlar.....	278
5.1.3.1.5 Harfler Başlığı ile İlgili Sonuçlar	278
5.1.3.1.6 Resimler/Fotoğraflar Başlığı ile İlgili Sonuçlar	279
5.1.4 İçerik Özellikleri ile İlgili Sonuçlar	280
5.1.4.1 Konu-İletiler-Kurgu Başlığı ile İlgili Sonuçlar	280
5.1.4.2 Kahramanlar Başlığı ile İlgili Sonuçlar.....	282
5.1.4.3 Dil-Anlatım-Üslup Başlığı ile İlgili Sonuçlar	282

5.1.5 Eğitim İlkelerine Dair Özellikler ile İlgili Sonuçlar	284
5.2 Öneriler	287
Kaynakça.....	290
İncelenen Biyografiler.....	297
Özgeçmiş ve İletişim Bilgisi	300

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Hazırlanan Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler ve Sınıflandırılması	47
Tablo 2. Devlet Adamları Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	76
Tablo 3. Dinî Şahsiyetler Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	148
Tablo 4. Sanatçılar Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	179
Tablo 5. Bilim İnsanları Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	202
Tablo 6. Gerçek Halk Kahramanları Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	223
Tablo 7. Asker-Komutan ve Denizciler Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	238
Tablo 8. Destanî-Efsanevî Kahramanlar Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	248
Tablo 9. Sporcular Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	257
Tablo 10. Seyyahlar Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar	265

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerin Yıllara Göre Dağılımı (2005-2015)	21
---	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çocuk, bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan ve kız olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2008: 320). Ancak çocukluğun sınırlarını belirlemede farklı görüşler bulunmaktadır. Oğuzkan ve Alaylıoğlu (1976) çocuğu, iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu ve henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek olarak tanımlarken; Yalçın ve Aytaş (2011) genellikle bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denildiğini belirtmişlerdir. Birleşmiş Milletler'e göre ise 0-18 yaş grubu çocuk olarak kabul edilmektedir. Çocukların gelişim dönemlerindeki bireysel farklılıklar, sosyal, kültürel ve ekonomik şartlar da göz önünde bulundurulduğunda çocukluğu belli bir yaş aralığıyla ifade etmek güç görünmektedir. Ancak çocuğa dair yapılmış olan tüm tanımları ortak bir paydada toplamak gerekirse, “bebek, 0-2 yaş arasındaki meme, süt veya kucak çocuğu; ergen, gelişim açısından ergenlik çağına gelmiş, 15-16 yaş sonraki erkek veya kızlara verilen ad. O halde çocuk, 2-18 yaş arasındaki kız ya da erkeklere verilen ortak ad olarak açıklanabilir” (Güleryüz, 2013: 25).

Çocuk edebiyatının hitap ettiği kesim düşünöldüğünde ise 2-18 yaş aralığını 0-18 yaş aralığına genişletmek mümkündür. Çünkü 0-2 yaş grubunun dâhil olduğu bebeklik döneminde, bebeğin annesinden dinlediği ninniler, ona anlatılan masallar, ya da bu döneme hitap eden resimli ya da müzikli kitaplar da çocuk edebiyatı ürünleri arasından sayılmaktadır. Nitekim Yalçın ve Aytaş (2011) “0-16 yaş arası çocukların fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimine yardımcı olacak bir eğitim sürecinin çocuk edebiyatı dönemi olduğuna inanıyoruz” diyerek çocuk edebiyatının sınırlarını 0-16 yaş olarak belirtmişlerdir. Bir başka tanıma göre ise çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını, sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2003: 9).

Çocuk edebiyatının tanımlarından yola çıkılarak çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklar için ne kadar önemli olduğu ve çocuğa sağladığı yararlar açıklanabilir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun duygusal, zihinsel, sosyal ve kişilik gelişimine katkı sağlar. Küçük yaşlardan itibaren ana dilin güzel ve yetkin örnekleriyle karşılaşan çocukta ana dili bilinci oluşur, çocuk ana dilin güzelliklerini ve inceliklerini keşfeder. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun kendini ve hayatı tanımasını, kendine ve diğer canlılara değer vermesini sağlar. Çocuk edebiyatı ürünleri içinde olduğu toplumun değerlerini, inançlarını, örf ve âdetlerini, geleneklerini de barındırdığından çocukta millî ve ahlakî değerlerin oluşmasına yardımcı olur. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğa estetik zevk kazandırır, onların sorgulayan, merak eden, olaylara eleştiren bakış açısıyla bakabilen bireyler olmasına katkıda bulunur.

Çocuk edebiyatı türleri arasında biyografinin ayrı bir yeri bulunmaktadır. Tanju (2013: 127) çocukların belli dönemlerde ünlü kişileri model alma yoluyla özdeşleşme duygularını doyurmaya çalıştıklarını belirtir. Tanju'nun belirttiği gibi biyografiler çocukları; “başkalarının hayat kavgalarını, karşılaştıkları türlü sorunları ve başarılarının nedenlerini anlatarak, onları ileride karşılaşılabilecekleri durumlara hazırlar”. Bu nedenle çocuklar için hazırlanmış nitelikli biyografilerin, çocukların hem kendi kültürlerinin hem diğer kültürlerin değerlerini ve büyüklerini öğrenmelerine sunduğu fırsatların yanında onların kişilik gelişimlerine olan katkıları da yadsınamaz bir gerçektir. Biyografik eserlerin zengin çeşitlilikleri ve değişik yaş gruplarına hitap etmelerine rağmen, bu kitapların kütüphane raflarında beklediği ve rehberlik yapılmadığı sürece çocukların bu kitaplara nadiren ulaştıkları ve ulaşmak istediklerinde de yeterince bilgi birikimi ve deneyime sahip olmadıkları için biyografik eserlerden yararlanmada yetersiz kaldıkları gözlemlenmektedir (Dedeoğlu vd., 2013: 116). Oysaki Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda çocukların, Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak (MEB, 2009: 12) bir hedef olarak yer almaktadır. Programda bu hedefin yazılı ve sözlü ürünler aracılığıyla gerçekleşeceği de vurgulanmaktadır. Biyografi türündeki eserler Türk ve dünya kültürünün önemli isimlerine yer vermeleri bakımından bu amaç doğrultusunda etkili olarak kullanılabilir.

Bu çalışmada çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarının tasarım, içerik ve eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından incelenmesi ve elde edilen verilerin alana katkı sağlaması planlanmaktadır. Biyografi kitaplarının tasarım, içerik ve eğitim ilkelerine

dair özellikleriyle bir bütün olarak çocukların gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir.

1.1 AMAÇ

Türkçe derslerinde edebî metinler aracılığıyla öğretim programlarında belirlenen birçok kazanımın elde edilmesi mümkündür. Türkçe derslerinin hedefleri arasında yer alan “okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanma, ana dili bilincinin oluşması, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, hayal gücünün ve estetik zevkin gelişmesi” gibi kazanımların elde edilmesinde özellikle çocuk edebiyatı ürünleri etkili bir şekilde kullanılabilir. Bu amaç doğrultusunda çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde yer alan öyküleyici metinlerden sıklıkla yararlandığı görülürken bilgilendirici metinlerin geri planda kaldığı düşünülmektedir. Bu araştırmada, bilgilendirici metin türlerinden “biyografi”nin çocuk edebiyatındaki ve Türkçe eğitimindeki önemini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

1.2 ALT AMAÇLAR

Bu araştırmanın genel amacı, edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografileri tespit etmek ve biyografi türünün Türkçe eğitimindeki önemini ortaya koymaktır. Bu genel amaca bağlı olarak araştırmanın alt amaçları şöyle sıralanabilir:

1. Edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografilerin yıllara göre (2005-2015) dağılımını nasıl bir gelişme göstermiştir?
2. Edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografilerde hangi figürler işlenmiştir?
3. Çocuklar için yazılan biyografilerin tasarım özellikleri nasıldır?
4. Çocuklar için yazılan biyografilerin içerik özellikleri nasıldır?
5. Çocuklar için yazılan biyografilerin eğitim ilkelerine dair özellikleri nasıldır?

1.3 ÖNEM

Çocukların, özellikle ergenliğe geçiş döneminde hayatı ve başarıları kitaplara geçmiş ünlü kişileri örnek alma ihtiyacını duydukları bilinmektedir. Biyografiler bu bakımdan öncelikle çocukların özdeşleşme duygusunu doyurmaktadır. Ayrıca çocuklar, biyografi metinleriyle bilgi edinme, başarıya, sevmeye, sevilme vb. ihtiyaçlarını da karşılayabilmektedir. Bu durum türün onların ruhsal gelişiminde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Biyografiler, çocuklara başkalarının hayat kavgalarını, karşılaştıkları türlü sorunları ve başarılarının nedenlerini anlatmaktadır. Böylece tür aracılığıyla çocuklara ileride karşılaşacakları durumlara/hayata hazırlanma imkânı sunulmaktadır (Oğuzkan, 2013). Biyografileri okumak, kendi deneyimlerimize bir yaşam deneyimi daha katmak demektir. Onların başarılarının nedenlerini çözeriz; düşünceleri uğruna, bilgi uğruna, sanat uğruna, nelere göğüs gerdiklerine tanık oluruz. Kendi düşüncelerimiz, bilgimiz, sanatımız için nasıl mücadele edeceğimize karar veririz. Biyografide yapılmış yanlışları görürsek, aynı yanlışları tekrarlamamış oluruz (İleri, 1998: 126). Kişilerin yaşadıkları sorunlara karşı verdikleri mücadelelerin anlatılması; Türkçe dersinin kazanımları arasında yer verilen problem çözme becerisinin gelişmesini, azimli ve kararlı olma, pes etmeme gibi değerlerin kazanılmasını sağlaması açısından önemlidir.

Bu türde hayatı anlatılan kişilerin olumlu yönlerinin öne çıkarılması gereklidir. Böylece çocukların ülkesine, ülke büyüklerine saygısı arttırılabilmektedir (Oğuzkan, 2013: 163). Ayrıca insan, doğa, dil, bayrak ve vatan sevgisi; hakka, adalete saygı; yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, cesaret gibi birçok değer bu metinler aracılığıyla kazandırılabilir. Edebî eserlerden yararlanırken, birtakım davranışları kazandırmak için çocukların estetik beğenilerinin köreltilmemesine de dikkat etmek gerekmektedir (Cemiloğlu, 2001: 20). Biyografi, Türkçe öğretiminde bu amaçla yararlanılabilecek türlerden biridir ve biyografik eserlerle, çocuklara iyi bir sanat eserinin verdiği zevkin verilebilmesi mümkündür. Ayrıca okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma da Türkçe derslerinin ve çocuk kitaplarının, çocuk edebiyatı ürünlerinin temel işlevlerinden biridir (Yılar, 2011: 38).

Diğer edebî türler gibi biyografi türü de çocukların ilgilerini çekebilecek örneklerle okuma eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşılmasını sağlayabilmektedir. Örnek metin olarak seçtiğimiz biyografide çocuklar tarafından sevilen birinin anlatılmış olması, onun hayatına

ilişkin merak edilen birçok olayın açıklanması, olay ağırlıklı ve mizahi bir anlatımın benimsenmesi, kullanılan dilin açık ve sade olması vb. metnin çocuklar tarafından sevilmesini sağlayabilecek ve onları biyografi okumaya teşvik edebilecek özelliklerdir. Ayrıca dil becerilerinin gelişiminde de biyografi gibi edebî metinlerden yararlanılmaktadır. Çocuklar bu tür metinleri okuyarak kelime haznelerini, okuma, anlama ve anlatma becerilerini geliştirebilmekte, dili doğru ve daha etkili kullanabilecek duruma gelebilmektedirler. Bu tür metinlerde açıklama tekniği; tanımlama, örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yolları sıkça kullanıldığından çocukların bir konu hakkındaki düşüncelerini daha etkili şekilde anlatabilme becerisi gelişmektedir (Fırat, 2012).

Biyografi türünün bahsedilen özelliklerinden dolayı edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografilerin tespit edilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma ile Türkçe öğretiminde farklı türlerin de beceriler ile ilişkilendirilerek öğrencilere sunulabileceği fikri ve bu türlere ders kitaplarında daha fazla yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkarılmaktadır.

1.4 SINIRLILIKLAR

Araştırma, yapılan katalog taramalarında basımları 2005-2015 yılları arasında yapılan ve Türk yazarlar tarafından çocuklar için yazılmış biyografi türündeki kitaplar ile sınırlandırılmıştır. Bu yıl aralığının seçilmesinde biyografi türünün çocuk edebiyatındaki ve Türkçe eğitimindeki önemini ortaya koyma amacı belirleyici olmuştur. Yapılandırmacı anlayışın eğitim sistemimizde uygulanmaya başladığı yıl olan 2005 başlangıç yılı kabul edilmiş ve süreç günümüze kadar getirilerek on yıllık bir değerlendirme yapılması hedeflenmiştir. Çalışmada ele alınan kitapların hitap ettiği yaş aralığı ise 9-13 yaş grubu (4.sınıf-8.sınıf) olarak belirlenmiştir. Literatürde yer almasına rağmen çocuklar ve gençler için kaynak teşkil ettiği belirtilmeyen biyografi kitaplarına yer verilmemiştir.

1.5 TANIMLAR

Biyografi/Yaşam Öyküsü: Sanat, siyaset, ticaret vb. alanlarda yaptıklarıyla ün kazanmış, toplum tarafından tanınmış olan kişilerin hayatlarının bilgi ve belgelere dayanılarak anlatıldığı bir edebî türdür.

Çocuk Edebiyatı: Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama

düzeilerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını, sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2003: 9).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1.1 Biyografi Türünün Tanımı ve Özellikleri

Genellikle ünlü kişilerin hayatlarının tamamını ya da bir bölümünü ve eserlerini derli toplu, bütün halinde tanıtan yazılara *biyografi* adı verilir. Biyografi yazıları bilgi vermek amacıyla yazılmalarına rağmen zaman zaman anılarla ve belgelerle desteklenir. Biyografi türündeki yazılar gözlemden çok, tanıtılacak kişinin yaşamı ve eserlerinin araştırılması, onlar hakkında bilgi toplanması sonucu yazılırlar. Biyografi yazıları kişisel anılara dayalı olarak yazılabildiği gibi araştırma sonucu elde edilen malzemelerin düzenlenmesiyle de yazılabilir (Aktaş ve Gündüz, 2009: 323).

Biyografiyi; yaşayışları ve yaptıkları ilgi çekici olan önemli kişilerin hayatlarını inceleyen, bu alandaki bütün bilgileri derleyip anlatan yazı türü ve araştırma biçimi kabul eden Yelten (2010: 471-472)' e göre yazar; biyografisini yazacağı kişi hakkında çok yönlü ve çok boyutlu bir çalışmaya girişir. Yaşam öyküsü yazılacak olan kişiler şüphesiz sıradan kişiler değildir. Bunlar yaşadıkları dönemin siyasal, toplumsal etkinliklerine karışmış ya da yapıt ve yaratıları, çalışma ve buluşlarıyla dönemlerini etkilemiş kimselerdir.

Biyografi, bir hayatın tamamını veya bir kısmını anlama girişimidir (Çetin, 2012: 15). İster yetişkinler ister çocuklar için yazılmış olsun çağdaş biyografilerde birtakım özellikler aranır. Bunlardan ilki, *geçerlilik veya belgelere dayalı olma* durumudur. Bir şairin, bir ressamın veya bir bilginin hayatını yazmayı tasarlayan yazar, kahramanı ile ilgili her türlü eser ve belgeleri önceden incelemek zorundadır (Oğuzkan, 2013: 164). Yaşam öykülerinin etkili olabilmeleri için araştırmaya ve belgelere dayanması, gerçekleri yansıtması, açık, duru ve akıcı bir anlatımı

yeğlemesi gerekir. İyi yazılmayan, gerçek olduğuna kuşkulular uyandıran yazılar ve eserler fazla bir değer taşımazlar (Sarıyüce, 2012a: 300). Biyografi yazmada araştırma yapmak, gerekli gözlemde bulunmak temel ilkelerdendir. Bunun için biyografi yazmak sorumluluk isteyen zor bir iştir (Sarı, 2011: 244). Yaşamöyküsü belgelerden, gerçeklerden kaynaklanır, onlarla beslenir (Özdemir, 2014: 384). Yaşam öyküsü yazılırken o kişiyi tanıyanlardan, anılarından, mektuplarından, eş ve çocuklarından yararlanılabilir (Güleryüz, 2013: 28).

Biyografik eserlerde aranılacak ikinci bir özellik *nesnelliktir*. Biyografi yazarının görüşleri, yorumları ve çıkardığı sonuçlar, her zaman sağlam kaynaklara dayanmalıdır. Tarihi kaynaklara ters düşmemek için hayatı anlatılan kişi veya kişilerin ancak söyledikleri sözleri söylemiş, yaptıkları işleri yapmış, düşündükleri şeyleri düşünmüş gibi göstermek gerekir. Böyle bir davranış çocuklarda doğruya ve gerçeğe bağlılık duygularını geliştirir (Oğuzkan, 2013: 164). Bu yazılarda kişisel duygu ve düşüncelere pek yer verilmez, tarafsız davranılır, sağlam kanıtlara dayanılır ve objektif olunur (Sarı, 2011: 244).

Biyografi yazarı bir hayatı, diğer hayatlardan farklı bulduğu için yazmaya koyulur. Yazdığı kişinin hayatında yazarı celbeden unsurlar vardır. Hâl böyle olunca yazarın tarafsız olması zorlaşır. Başarılı yazar, buna rağmen tarafsız olmaya çalışmalı, en azından ilgisinin onu zaafa düşürmesine engel olmalıdır. Burada tarafsızlıktan adalet, tutarlı ve kanıtlanabilir olmayı anlamalıyız (Çetin, 2012: 21).

Yazarların kişileri olabildiğince gerçeğe uygun bir biçimde, yansız bir yaklaşımla anlatması gerekir (Özdemir, 2014: 383). Biyografisi yazılan kişiyi gerçeklere sadık kalarak, ama “uygun” bir şekilde, yani onu mahcup etmeden ortaya koymak yazarın işidir (Taşdelen, 2006: 13).

İyi bir biyografide aranan bir başka özellik de *yararlanılan kaynakların (belgelerin) doğru ve eksiksiz olmasıdır*. Anlatılan kişinin hayatını canlandıran olaylar, görüşlerini ve düşüncelerini yansıtan açıklamalar sağlam belgelere dayanmalıdır. Yetişkinler için yazılan biyografilerde yazar, bu belgeleri dipnotlarda veya eserin sonunda özel bir bölümde belirtir. Bir biyografinin gücü doğru ve güvenilir olmasındadır. (Yalçın ve Aytas, 2011: 1779).

Çocuklar için yazılan biyografilerde genellikle belgelerin dipnotlarda veya eserin sonunda özel bir bölümde belirtilmesi zorunluluğu yoktur (Oğuzkan, 2013: 164).

Netice olarak; iyi bir biyografi her şeyden önce doğru olmalıdır. Araştırma sonucu toplanan dokümanlara sadık kalınmalı, gerekirse önsöz, dipnot ve bibliyografyalarda bu husus belirtilmelidir. İyi bir biyografi aynı zamanda objektif olmalıdır. Kahramanın yaptığı işler kendi karakterini ortaya koyacaktır. Tartışmalı yönlerini yazar tarafsız olarak ortaya koymalı, konuşmalar olanak ölçüsünde aslına bağlı kalmalıdır (Şirin, 1994: 134).

2.1.2 Türk Edebiyatında Biyografi Türünün Gelişimi

Biyografi, “bios” (canlılık, hayat) ve “graphie” (yazı, şekil) kelimelerinden de belli olacağı üzere, bir “hayat hikâyesini” anlatan yazılara verilen addır. Biyografinin Osmanlı Türkçesinde oldukça verimli bir karşılığı vardır: “Tercüme-i hal.” Bu da yaşanan bir ömrün, kişiye özgü bir halin, başkalarına kapalı olan bir yaşantının ifşâsı ve anlaşılır bir dille ifadesi anlamına gelir. Biyografi bir “tercüme-i hal” olduğuna göre biyografi yazarlığı da bir halin tercümesini yapma işi olacaktır. Tercüme yapmak, bir çabadan, bir gayretten önce, bir aydınlanmayı, bir bilmeyi, bir vâkıf olmayı, bir nüfuz etmeyi ifade eder (Taşdelen, 2006: 8-9).

Tarihin en önemli kaynaklarından biri olan hal tercümesi sahip olduğu uzun geçmişi içerisinde gelişmiş, çeşitli alt bölümlere ayrılmış, anlattığı şahsın veya şahısların vasıflarına, hususiyetlerine, anlatılanın kısalığına, uzunluğuna, edebi değerine göre değişik şekillere bürünmüştür. İslâm tarihinde ilk hal tercümesi eserleri tabîî olarak Hz. Peygamber’in hayatı üzerine yazılmıştır. İslâm’ın yayılması ve İslâmî ilimlerin gelişmesiyle hal tercümesi edebiyatının gelişmesi, bu alandaki eserlerin çoğalması arasında sıkı bir bağ vardır (Dergâh, 1981: 33).

Türk-İslâm edebiyatında hal tercümesi ilim ve tarih sahasında Arap edebiyatının, sanat ve edebiyat sahasında da İran edebiyatının tesiri altında büyük ölçüde kalmış olmakla beraber bu edebi türe geniş bir tarih edebiyatının da yardımıyla önemli katkılarda bulunmuştur. Bu katkı sadece nesir üslubunun mükemmelleşmesi yolunda değil, muhteva olgunluğu ve hal tercümesi şekillerinin çoğalması alanında da kendini gösterir (Dergâh, 1981: 34).

İslam dünyasında erken zamanlardan beri biyografi benzeri eserlere rastlamaktayız. Tarihin başlangıçta devlet büyükleri etrafında şekillendirilmesinden dolayı, biyografi tarzı yazılar da tarih kitaplarının içerisinde yer almaktaydı. Fakat zamanla önce peygamberlerin, din büyüklerinin, halifelerin hayatlarını anlatan *siyerler* şeklinde başlayan biyografi benzeri eserler, çok değişik şekillerde karşımıza çıkmaya başlar. Hz. Peygamber’in gazalarını anlatan *Gazavât* kitapları, onun çevresinde bulunanların hal tercümesi sayılabilecek *ahbâr* kitapları, hadis rivayetçilerinin, tefsircilerin, fakihlerin, imamların, âlimlerin, şairlerin, tabiplerin hal tercümesi sayabileceğimiz *tabakât kitapları*, *tezkire kitapları*, *menâkıpnameler*, *şecere kitapları*, *vefeyatnameler*, *kısasü’l-enbiyalar*, biyografi edebiyatı bakımından zengin bir kaynak oluştururlar (Balıcı, 2014: 162).

Türk edebiyatında da hayat hikâyesi anlatma işi yazıtlar ve destanlar ile başlar. Göktürk Kitâbeleri’nde Bilge Kağan, iktidarı boyunca kardeşi Kültigin ile birlikte yaptıklarını anlatır. Göktürk Kitâbeleri, onların yaşadıklarını gelecek nesillere aktarmak maksadıyla geride bıraktıkları metinlerdir. Bu açıdan bakıldığında Türkçe yazılmış ilk hayat hikâyeleri olarak nitelendirilmeleri de mümkündür. Türk Edebiyatının ilerleyen dönemlerinde biyografi türündeki eserlerin gelişimi özellikle İslamiyet’in kabulünden sonra Doğu edebiyatları ile paralellik göstermeye başlar. Bu tür, Doğu edebiyatlarının etkisiyle menâkıb, kıssas, vefeyât, mecâlis, ensâb, fihrist, şecere, tezkere, sicil, siyer gibi adlar altında sürdürür. Bu eserlere benzer hayat hikâyelerine verilen son isim Batı edebiyatının etkisiyle bir edebî tür adı haline gelen biyografi olur (Akar, 2013: 1-2).

Tanzimat öncesi Türk edebiyatında tek bir kişinin yaşamını konu alan biyografilere pek rastlanmaz. Tarikat ulularının yaşamını konu edinen menâkıblar birer biyografi sayılabilirler, ama efsaneleştirilmiş destansal nitelikte yapıtlar olduklarından bilimsel bir doğruluk taşımazlar. Eski tarihlerin çoğu (vekâyiname) da biyografik bilgiler kapsarlar. Birçok kişinin hal tercümesini kapsayan yapıtlar da çoktur. Tezkire, hadika, devha, sefine, tuhfe, vefâyat, sicil gibi adlar verilen bu yapıtlar, Türk edebiyatı tarihinin en önemli yapıtları arasındadır (Özkırımlı, 1990: 240).

Bilhassa tezkire geleneği klasik Türk edebiyatında biyografi anlamında zengin bir malzeme oluşturur. Ancak şüphesiz ki bunları modern biyografinin başlangıcına koymak mümkün değildir. Çünkü klasik edebiyatın pek çok türünde olduğu gibi tezkirelerde de kalıplaşmış

ifade biçimlerini hemen bütün eserlerde aynı şekilde görmek mümkündür. Dolayısıyla bilimsel, eleştirel, özgün bir biyografi anlayışından bahsetmek henüz söz konusu değildir (Balcı, 2014: 162).

Tezkirelerde şairlerin doğum tarihleri genellikle verilmemiştir. Buna karşılık, ölümünden söz edilmeyen şair sayısı da çok azdır. Şairlerin fiziksel görünümüne ait detaylar da önemli yer kaplar. Tezkirecilerin önemle üzerinde durdukları diğer bir nokta, şairlerin eğitim hayatıdır. Aynı şekilde, neredeyse tezkirelerin tümünde üzerinde durulan noktalar, şairin mevkisi, mesleği ve geçim yoluna dair bilgilerdir. Çok ayrıntılı olmamakla birlikte, şairlerin kişilik yapısına ait tanıtımlar da yer alır. Özellikle şairlerin zihin, zekâ, düşünce, kavrayış gücü ve yetenekleriyle ilgilenen tezkireciler, ayrıca mizaç, ahlak yapısı, zevkleri ve alışkanlıklarını belirtir. Detaylıca ele alınan konulardan biri de şairlerin inanç dünyası, şiir yazma kabiliyetleri dışındaki diğer zevk ve hüneleridir. Biyografik bilgilerin dışında, şairlerin edebi hareketlerinden de bahsedilir. Şairin edebiyat eğitimi, medrese eğitimi, şiire yönelişi, şairliği seçme sebepleri, şiire baslarken içinde bulunulan sosyal ve kültürel durumlar, çalışma stili, adını duyurana kadar olan çalışma süresi gibi bilgiler verilir. Fakat, şairin edebi kişiliğine ait verilen bilgiler ile biyografik bilgileri arasında sebep-sonuç ilişkisi kurulmamaktadır. Tezkirecilerin ilgilendiği bir başka yön ise, şairin edebi çevresidir. Bu nedenle tezkireciler, çevrenin düşüncelerine başvurur ve şairler arasında karşılaştırmalar yapar. Edebi hareketlerin sonunda da, şairler eserleri bakımından değerlendirilir. Tezkirelerdeki esas gaye, eserden çok şairi tanıtmak ve onların unutulmamasına vesile olmaktır (Çelebioğlu, 2007: 20).

Edebiyatımızda, tezkire ilk olarak 15. yüzyılda Çağatay sahasında Ali Şir Nevayî tarafından yazılmıştır. Anadolu sahasında ise, ilk örneği Sehi Bey (Heşt-Behişt) tarafından verilmiştir. Latifi ve Âşık Çelebi'nin tezkireleri, bu türün en başarılı örnekleri olarak kabul edilmektedir (Horata, 2006:29). 16. yüzyıldan 20. yüzyıla dek süren tezkire geleneği, Tanzimat döneminde de birdenbire ortadan kalkmamıştır. Dolayısıyla Tanzimat döneminde, modern anlamda verilen ilk biyografi örneğinden önce, eski tezkireciliğin devamı niteliğinde eserler kaleme alınmaya devam etmiştir. Bu örnekler arasında, Mehmed Siraceddin'in *Mecmua's-Suarâ ve Tezkire-i Üdebâ* adlı eseri, Bursalı Mehmed Tahir'in şeyhler, bilginler, şairler, edipler, tarihçiler, doktorlar ve coğrafyacıları tanıttığı *Osmanlı Müellifleri* adlı çalışması, İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın *Son Asır Türk Şairleri* ve Sadettin Nüzhet Ergun'un F harfine kadar sadece üç cildinin yayımlandığı *Türk Şairleri* de tezkire geleneğini sürdüren eserler arasında sayılabilmektedir. Ayrıca, Tanzimat'tan sonra yine önceki tezkireler taranarak ve eserler gözden geçirilerek hazırlanan ve eski şair biyografilerini bir arada toplayan çalışmalar da vardır. Bu örnekler arasında, Hacıbey-zâde Ahmed Muhtar'ın *Şair Hanımlarımız*, Hamîd Vehbi'nin *Mesâhir-i İslâm*, Mehmed Celal'in *Osmanlı Edebiyat Numuneleri*, Recaizade Mahmut Ekrem'in *Kudemadan Birkaç Şair*, Ebüzziya Tevfik'in *Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye*, Muallim Naci'nin *Osmanlı Şairleri* ve *Esâmî*, Faik Reşat'ın *Terâcim-i Ahvâl*, *Terâcim-i Ahvâl-i Mesâhîr* ve *Eslâf* adlı eserlerini saymak mümkündür (Çelebioğlu, 2007: 22).

Tanzimat'tan sonra, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Selahattin-i Eyyubi, Emir Yavuz gibi Türk-İslâm kahramanlarının heyecanlı, destanlı biyografilerini Namık Kemâl yazmıştır. Ahmet Cevdet Paşa'nın: *Kıyas-ül Enbiyâ'sı* da Hz. Muhammed'i, halifeleri ve öbür peygamberleri tanıtan şaheser biyografyalardan biridir. Daha sonrakilerden Süleyman Nazif'in: *İki Dost*, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun: *Ziya Gökalp*, Mithat Cemal'in: *Mehmet Akif*, Yakup Kadri'nin: *Atatürk*, Şevket Süreyya Aydemir'in: *Tek Adam*, İkinci Adam, Enver Paşa, N. Fazıl Kısakürek'in: *Ulu Hakan Abdülhamid*, Tarık M. Göztepe'nin: *Vahideddin*, Feridun Kandemir'in: *İkinci Adam Masalı*, N. Sâmî Banarlı'nın: *Yahya Kemal Yaşarken*, Ağâh Sırrı Levend'in: *Ali Şir Nevaî'si vs. ilk akla gelen biyografya eserleridir* (Kabaklı, 1994: 507). Batılı tarzda yazılan ilk biyografi örneği Beşir Fuat'ın (1852–1887) “Viktor Hugo ve Voltaire” adlı eserleri olarak karşımıza çıkar. Yine Türk kökenli biri için yazılmış ilk biyografi eseri ise, Ahmet Mithat'ın (1844–1912) “Beşir Fuat”ıdır (Kaya, 2011: 7).

Türk Edebiyatında biyografi türünün gelişimini özetlemek gerekirse; Eski edebiyatımızda daha çok din ulularının hayatlarını, savaşlarını, menkıbelerini anlatan kitaplar yazılmışsa da bunlar gerçeklerle söylencelerin birbirlerine karıştırıldığı dinsel özellikleri ağır basan kitaplardır. Tanzimat döneminde gerçeklere bağlılık özelliği ağır basan hayat öykülerinin yazılmaya başladığı görülür (Sarıyüce, 2012a: 300-301). Osmanlı sahasında hal tercümesinin daha geç başlamış olması gerek devlet teşkilatının 15. asır ortalarında oturmasına ve gerekse ilim, tarih ve edebiyat birikiminin bir hal tercümesi yazımı faaliyetine ancak bu dönemde imkân sağlayacak seviyeye gelmiş olmasına bağlanabilir. Bu devirden sonra ise bu sahaya gittikçe artan bir ilgi gösterilmiş, hal tercümesi edebiyatımız altın çağını 16-18. asırlar arasında yaşamıştır. Cumhuriyetten sonra hal tercümesi edebiyatımız Tanzimat'tan sonra Batı'dan aldığı tesir yolunda devam etmiştir (Dergâh, 1981: 34-37).

2.1.3 Biyografi Türünün Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Önemi

Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır (Yalçın ve Aytaş, 2011: 17).

Çocuk edebiyatımız içinde biyografi çalışmaları hemen hemen yok denecek kadar azdır. Oysa gerek tarihî olarak gerekse yakın dönemlerde değişik alanlarda uluslararası üne kavuşmuş, devlet adamı, sanatçı, sporcu ve müzisyenlerimiz bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı ulusal değerlerimiz için çaba gösteren insanlar, bir kısmı ise uluslararası platformda bilgi, beceri ve yetenekleri ile kendilerini kanıtlamış kimselerdir. Bunların hayatlarından bir bölümünün veya tamamının biyografik bir eser olarak çocuklara sunulması, eğitim öğretim açısından olduğu kadar, çocuğun kendisini anlaması, tanıması bakımından da önemlidir (Yalçın ve Aytaş, 2011: 182).

Çocuklar, belli gelişme dönemlerinde çevrelerinde yaşayan veya serüvenleri kitaplara geçmiş ünlü kişileri kendileri için örnek seçme ihtiyacını duyarlar. Biyografik eserler bu özdeşleştirme duygusunu doyurmaya yarar. Bundan başka, biyografiler, çocuklara başkalarının hayat kavgalarını, karşılaştıkları türlü sorunları ve başarılarının nedenlerini anlatmakla onları ileride karşılaştıkları durumlara hazırlar. Bu gibi eserleri okuyan çocuklar, büyük adamlara karşı hayranlık ve saygı duymaya başlarlar, yurtseverlik duyguları güçlenir (Oğuzkan, 2013: 163).

Sadece hükümdarlar, siyasiler değil, bütün başarılı meslek sahiplerinin hayatları, hikâyeler şeklinde çocuklara anlatılabilir (Şirin, 1994: 132).

Çocuklar büyüdükçe, çevrelerinde bulunan pek çok nesnenin birbirleriyle olan ilişkilerini sezdikçe, dünyanın, insanların lehine -yararına- değişmesinde rol oynayan bilim, sanat, spor ve yönetimle ilgili insanlara karşı bir özenme duyacaklardır. Kendini onların yerine koyup bunun düşünüyü kuracaklar, özellikle 5.sınıftan sonra da bu tür kişilerin yaşantılarını ayrıntılı olarak bilmek isteyeceklerdir. Böylece olmayı düşündükleri insanların geçtiği yollardan geçmeyi, bir bakıma o yıllarda kafalarına koyacaklardır. İşte çocukların bu yolda duyduğu okuma-araştırma istekleri; iyi yazılmış, iyi seçilmiş ve gerçekten yaşadıklarıyla çocuklara iyi bir model olabilecek kişilerin yaşam öyküleriyle doyurulabilir (Kıbrıs, 2010: 273).

Biyografiler, çocuktaki “büyüklere özenme ve hayranlık” duygusunu geliştiren en uygun araçlardır. Biyografilerin amaçları şu iki noktada toplanır: 1) Kahramanlığa, yararlığa karşı takdir ve hayranlık duygularını geliştirmek; 2) Vatansızlık duygularını beslemek (Gökşen, 1980: 129).

Çocuklar yaşam öykülerine ilgi duyarlar. Bu ilgi, ellerine verilecek kitabın açık, seçik, akıcı ve yalın bir anlatımla yazılmış bulunmasına, sürükleyici bir kurgu ile biçimlendirilmiş olmasına bağlıdır (Sarıyüce, 2012a: 301). Küçük çocukların okumaktan hoşlandıkları bir biyografi türü de romanlaştırılmış biyografidir. İçinde olayların, bol ve kısa konuşmaların yer aldığı bu tür biyografiler, çocukları ileri yaşlarında daha ciddi biyografik eserleri okumaya hazırlar (Oğuzkan, 2013: 164; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 263). Ayrıca millî ve beşerî değerler de bu tür romanlar vasıtasıyla tanıtılabilir (Şirin, 1994: 133).

Biyografiler vasıtasıyla çocuklara, hayal mahsulü eserlerden daha etkili olmak mümkündür. Hele kitaplarında tanıyıp maceralarına hayran olduğu kişilerin, okuyup rahat anlayabileceği, canlı biyografik romanlarıyla hemen karşılaşır, çocuk kendi meraklarını ve kısa hayat tecrübelerini o romanda arayabilir. Kendisi ile roman kahramanını özdeşleştirebilir. Bu onun;

a) Çevresine ilgi duymasını sağlar,

b) Tarih, coğrafya, fen bilimleri, edebiyat derslerinde tanıdığı şahıslara ve onların eserlerine ilgisini artırır.

c) Romanlardaki kişilerin yerine kendisini koyarak yeteneklerini keşfeder (Şirin, 1994: 132).

Çocuklar yalnız kendi ulus ve ülkelerine mensup büyük adamların hayat hikâyelerini okumakla yetinmezler. Başka ulusların yetiştirdiği, insanlığa hizmet etmiş ve ortaya koydukları eserlerle hâlâ anıları yaşamakta olan ünlü kişilerin de yaşayışlarını öğrenmek isterler (Oğuzkan, 2013: 163). Biyografi kaynakları, içerdiği biyografik bilgilerin yanında yazıldığı dönemin kültür ve sanat hayatı hakkında da önemli bilgiler sunan ve kültür malzemesi olarak çok değerli bilgileri günümüze taşıyan eserlerdir (İsen Durmuş, 2011: 337).

Örnek kişilerin hayatlarını, anılarını çocuklara tanıtmak; bilim sevgisi, sanat ve insanlık aşkı, memleket sevgisi, yiğitlik ve cesaret, hakkı savunma gibi soylu duygulara sahip vatandaşların yetişmesine yol açar. Yurt ve dünya değerlerini tanımakla çocuğun kültürü de artmış olur. Çünkü biyografi türü, çekici olsun diye, hikâyeye gibi hareketli bir üslupla yazılmakla beraber gerçeğe dayanır; tanıtılan kimsenin çevresini, devrini, hayatını öğretir (Gökşen, 1980: 129).

Biyografik eserler, çocuklara iyi bir sanat eserinin verdiği zevki vermekle kalmazlar, çeşitli derslerde edinilen bilgilerin anlam kazanmasına ve pekiştirilmesine de yardım ederler. Çocuklar bu tür eserleri okuya okuya genel kültürlerini arttırmış, düşünce sınırlarını genişletmiş olurlar (Oğuzkan, 2013: 163; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 262). Biyografiler çocukta başarmak ihtiyacını kamçılar; ona gayret, cesaret, kendine ve çevresine güven aşılar. Bu bakımdan hiçbir eser, biyografi kadar moral kuvvetlendirici değildir (Şirin, 1994: 135).

Taş (2015)'a göre; biyografi kitapları erişkin okurların tekelinde değildir, olmamalıdır. Kitapçada raflarında çocuklara yönelik yayınlar içinde biyografilerin oranının son derece düşük olmasından ve biyografi olarak çocuğa sunulan kitaplarda üç aşağı beş yukarı aynı simalarla karşılaşılmasından hareketle çocukların biyografi okuru kitlesinin dışında kaldığı önyargısının oluştuğunu ifade eden Taş (2015); gerçek bir yaşam öyküsünü anlatırken, farklı yaş gruplarının gözünde o biyografiyi çekici ve okunmaya değer kılan ayrıntılar yakalandığında, çocukların okuduğu yayın yelpazesini bu türü de kapsayacak şekilde genişletmenin mümkün olacağını belirtmektedir.

2.1.4 Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitapları

Bu bölümde 1930-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları hakkında kronolojik bir sıralama ile bilgi verilmiştir. Tespit edilen biyografi kitaplarının çocuklar ve gençler için yazılmış olması esas alındığından çalışmada; çocuk ve gençlik katalogları, ansiklopedileri, yayınevleri taranarak elde edilen veya araştırmacılar tarafından çocuk ve gençlerin okuması tavsiye edilen biyografi kitaplarına yer verilmiştir. Literatürde yer almasına rağmen çocuklar ve gençler için kaynak teşkil ettiği belirtilmeyen biyografi kitaplarına yer verilmemiştir. Ayrıca bu çalışmada incelenen biyografi kitaplarının Türk yazarlar tarafından yazılmış olması çalışmanın sınırlılıkları arasında yer aldığından çeviri biyografi kitapları ve yabancı yazarlar tarafından Türkçe yazılan biyografi kitapları da çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Çalışmanın amacına yönelik olarak 2005-2015 yılları arasında çocuklar için yazılmış olan biyografi kitapları incelenmeden önce, Cumhuriyet döneminde çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarının belirlenmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu amaçla 1930-2004 yılları arasında çocuklar için yazılmış biyografi kitapları genel bir bakış açısıyla sunulduktan sonra, 2005-2015 yılları arasında çocuklar için yazılmış biyografi kitapları hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

2.1.4.1 1930-2004 Yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

İncelemeye 1930'lu yıllardan başladığında biyografi türünde karşımıza ilk olarak tarihçi yazar Ahmet Refik çıkmaktadır. Ahmet Refik (Altınay), 1931 yılında Mimar Sinan, 1932 yılında ise Vaşington ve Amerika İstiklâli, Napolyon, Türkler ve Büyük Petro adlı biyografi kitapları ile dönemin çocuk edebiyatı kataloglarında yer almıştır. Tarihçi ve çocuk kitapları yazarı olan Enver Behnan Şapolyo'nun biyografileri de 1930'lu yıllardan başlayarak 1960'lı yıllara kadar devam etmektedir. Enver Behnan Şapolyo'nun biyografi niteliğindeki ilk eseri 1933 yılında basılan ve şair Ziya Gökalp'in hayatını anlatan Filozof Gökalp adlı eseridir.

Edebiyat araştırmacısı Murat Uraz (Kunt Ozan imzasıyla), 1939 yılında yazdığı biyografileri Türk Edip ve Şairleri adlı 4 ciltlik eserinde alfabe tertipli şekilde sunmuştur. Abdülhak Hamit, Ahmet Haşim, Ahmet Midhat, Ahmet Vefik, Aka Gündüz, Âşık Emrah, Bağdatlı Ruhi, Baki, Cenap Şehabettin, Esat Mahmut, Muallim Naci, Nabi, Namık Kemal, Ragıp Paşa, Recaizade Ekrem, Reşat Nuri, Seyrani, Şeyhülislam Yahya, Şinasi, Sadri Ertem, Tevfik Fikret, Yahya Kemal ve Ziya Paşa gibi birçok önemli şahsiyetin biyografisini kaleme almıştır. 1931-1946 yılları arasında bu isimlere ait biyografi kitaplarının baskılarına tek tek de rastlamak mümkündür. Ayrıca yazarın, Orta Okuma Kitaplarında Yazıları Bulunan Şair ve Ediplerin Hayatı (1939-40) adlı biyografik bir çalışması da vardır.

Behçet Kemal Çağlar'ın, 1937 yılında Hasan Âli Yücel: Hayatı ve Eserleri adıyla bir biyografi kitabı vardır. Yine 1937'de Hilmi Yücebaş'ın Namık Kemal ve Vatan Sevgisi adlı biyografi kitabı ve 1939'da Taha Toros'un Dadaloğlu adlı biyografi kitabı karşımıza çıkmaktadır.

1940'lı yıllarda karşımıza çıkan önemli biyografi kitapları; Baha Dürder'in, Halide Edip'in Hayatı (1940) ve Obur (1945- A.Mithat'ın hayat hikâyesi), S.Solelli'nin Edison'un Çocukluğu (1941), Hilmi Yücebaş'ın Gazi Osman Paşa ve Plevne (1943), Doğum Yıldönümünde Namık Kemal (1946), Milli Şairimiz Mehmet Emin Yurdakul (1947), Hayrettin Ziya Taluy'un, Bir Avuç Askerle Tiryaki Hasan Paşa (1944), çocuk dergileri çıkarmış gazeteci-yazar Rakım Çalapala'nın, Mustafa Atatürk'ün Romanı (1944), Zuhuri Danışman'ın Büyük Türk Amiralî Barbaros Hayrettin Paşa ve Fatih Sultan Mehmet II (1945), Zahide Durur'un Ebedî Şef Atatürk (1945), Kerim Kayhan'ın, Kahramanlar Takvimi (1945), Hasan Cemil Çambel'in, Atillâ'dan

Atatürk'e (1948), Hamdi Varoğlu'nun, Rus Çarı Deli Petro (1948), Ali Nihat Tarlan'ın, Mevlana Celaleddin Rumî (1948), Kâzım Nami Duru'nun Ziya Gökalp (1949), Vasfi Mahir Kocatürk'ün Osmanlı Padişahları (1949) ve Cumhuriyet döneminde çocuk dergileri çıkaran şair-yazar Mehmet Faruk Gürtunca'nın Yahya Kemal (1949) adlı eserleridir.

1950'li yıllarda çocuklar için yazılmış biyografi kitabı ile karşımıza çıkan ilk isim Hilmi Yücebaş'tır. Birçoğu "Bütün Cepheleriyle" ön başlığıyla başlayan kırkın üzerinde biyografi kitabında çok sayıda edebiyatçıyı çeşitli yönleriyle tanıtmıştır (Sarıyüce, 2012b: 494). Bütün Cepheleriyle Filozof Rıza Tevfik (1950), Bütün Cepheleriyle Cemal Nadir (1950) ve Bütün Cepheleriyle Yahya Kemal (1953) bu dönemde yazdığı biyografiler arasındadır. 1951'de Mehmet Emin Erişgil, Ziya Gökalp Bir Fikir Adamının Romanı adlı biyografi kitabını yayımlamıştır. 1951-1954 yılları arasında Ferit Ragıp Tuncor ve Selâhattin Arıkan'ın Türk ve Dünya büyüklerinden birçok önemli isme yer vererek ve seri halinde yazdıkları; Atatürk-Arşimed-Bayar-Cengiz (1951), Mehmet Akif-Jan Jak Rusa-İbrahim Müteferrika-Şarl Darwin (1951), Fuzulî-Makyavel-Barbaros-Eflâtun (1952), Aristo-B.Frederic-B.Reşit Paşa-A.Vefik Paşa (1953), Hazreti Muhammed-Gothe-Edison-Alparslan (1954), Atillâ-Schiller-Michelangelo-Mevlanâ (1954), Timur- Colomb-Abdülhak Hâmit-Mozart (1954), Nazi-Victor Hugo-Jul Sezar-Ziya Paşa (1954) adlı biyografiler de dikkat çekicidir. Ferit Ragıp Tuncor, Necmettin Arıkan ile birlikte de Mithat Paşa-Namık Kemal-Pasteur-Washington (1951), Dante-Mimar Sinan-Sokrat-Tevfik Fikret (1952), Napolyon-Talât Paşa-Bethoven-Ziya Gökalp (1959) adlarıyla üç ayrı biyografi kitabı yazmıştır.

1952'de Nihat Özcan ve Mükerrrem Zeki Korgunal'ın Marko Polo adlı eseri, Reşat Ekrem Koçu'nun Kanunî Sultan Süleyman'ın Beş Fedaisi adlı eseri, Hikmet Dizdaroğlu'nun Namık Kemal ve Cenap Şehabettin adlı eserleri bulunmaktadır. Sabri Gözgücü 1952-1954 yılları arasında Osmanlı Padişahları Serisi şeklinde biyografi kitapları yayımlamıştır. Bu seride yer alan isimler şöyledir: Orhan Gazi (1952), II. Sultan Mahmut (1952), 3. Kitap Murad-ı Hüdavendigâr (1952), Yıldırım Beyazıt 4. Kitap (1952), 11.Padişah II. Sultan Selim (1953), 13.Padişah Sultan Mehmet III (1953), Fatih Sultan Mehmet (1953), Mithat Paşa (1954).

1953 yılında; Hikmet Dizdaroğlu'nun Abdülhak Hamit, Ahmet Hidayet'in Dev Adam Pantagrul, Hakem Belen'in Fatih ve İstanbul'un Fethi, A.Cemalettin Saracoğlu'nun Fatih ve İstanbul Muhasarasında Türk Kahramanları, Fuat

Güçüyener'in Yüce Fatih İstanbul'u Nasıl Aldı? Ve Bütün Devri, Nail İnal'ın Turgay Reis, Nezihe Araz'ın Fatih'in Deruni Hayatı, Vasfi Mahir Kocatürk'ün, Kolomb Kaptanın Maceraları adlı biyografi kitapları vardır. M. Rasim Özgen'in Timurlenk ve Yıldırım Beyazıt adlı iki ayrı biyografi kitabı da 1953'te yayımlamıştır. Murat Sertoğlu, 1953-1954 yılları arasında Tarihte Türk Kahramanları adıyla üç biyografi kitabı kaleme almıştır. Bunlar; Fatih Sultan Mehmet (1953), Gazi Osman Paşa (1954) Merzifonlu Kara Mustafa Paşa (1954) adlı eserlerdir. Cemal Yener'in de bu yıllarda yazdığı üç biyografi kitabı vardır: Sokullu Mehmet Paşa (1953), Ulubatlı Hasan (1953), Genç Osman (1954). Mustafa Sertoğlu ise Gedik Ahmet Paşa (1953) ve Mustafa Reşit Paşa (1954) adlı iki biyografi kitabı yazmıştır.

1954 yılında; Hikmet Dizdaroğlu'nun Şinasi, Behçet Kemal Çağlar'ın, Namık Kemal, Âfet İnan'ın Türk Amirali Piri Reis'in Hayatı ve Eserleri, İsmail Habib Sevük'ün, Mevlâna ve Mustafa Baydar'ın Atilla ve Kubilay adlı iki ayrı eseri karşımıza çıkmaktadır. Enver Behnan Şapolyo'nun 1954'te yazdığı Atatürk'ün Hayatı adlı biyografi kitabının dışında Gülbahar Sultan (1950), Fatih İstanbul Kapılarında (1953), Atilla (1956), Oğuz Han (1959), Melik Şah (1964), Tuğrul (1964), Selçuk Han (1964) ve Kılıçaslan (1965) gibi birçok romanı da biyografi niteliği taşımaktadır. 1955 yılında ise; Münir Hayri Egeli'nin Atatürk, Falih Rıfkı Atay'ın Babanız Atatürk, Vasfi Mahir Kocatürk'ün Namık Kemal adlı eserleri basılmıştır. 1939-40 yıllarında Türk Edebiyatına ait önemli isimleri tanıtan biyografiler yazan Murat Uraz'ın, 1955 yılında Batı edebiyatının önemli isimlerini tanıttığı eserleri karşımıza çıkmaktadır. Bu eserler şunlardır: Cervantes ve Don Kişot, Euripides ve İphigenie Elektra, Homeros ve Ryada, Sophokles ve Kral Oidipus-Antigone, Virgilius ve Don Seneca, Dante ve Petrarca.

Hiç şüphesiz ki 1955-1958 yılları arasında biyografi türünde en çok ürün veren yazarlarımızın başında M. Çağatay Uluçay yer almaktadır. M. Çağatay Uluçay'ın biyografi kitapları şunlardır: Türk ve Moğolların Ünlü Hükümdarları (1955), Tarihimize Destan Yazanlar (1956) Timur (1956), Yavuz Sultan Selim (1956), Yıldırım Beyazıt (1956), II.Mahmut (1956), I.Murat (1956), Atilla (1956), Büyük İskender (1956), Fatih Sultan Mehmet (1956), Kanunî Sultan Süleyman (1956), Kılıç Arslan (1956), Murad Hüdavendigâr (1956), Napolyon Bonapart (1956), Orhan Gazi (1956), Osman Bey (1956) , Gazi Ahmet Muhtar Paşa (1957), Süleyman Paşa (1957), Gazi Osman Paşa (1957), Macellan (1957), Marko Polo (1957), Roald Amundson (1957), Robert Peri (1957), Turgut Reis (1957), Gedik Ahmet Paşa

(1957), Kristof Kolomb (1957), Vasko Dö Gama (1957), Ceymis Kuk (1957), Deyvid Livingston (1957), Ulubatlı Hasan (1957), Ceymis Vat (1958), Edison (1958), Faraday (1958), Galile (1958), Lister (1958), Niyuton (1958), Pastör (1958), Rayt Kardeşler (1958).

1956 yılının diğer biyografi yazarları ve eserleri şunlardır: Ali Osman Atak, Tarihî Büyükler 1234, Güngör Gençay'ın Cahit Sıtkı Tarancı (1956), Âfet İnan'ın Mimar Koca Sinan (1956), Mehmet Emin Erişgil, Mehmet Akif İslamcı Bir Şairin Romanı (1956). 1957 yılına İbrahim N. Özgür'ün Doğunun Batının Büyük Adamları adlı biyografisi vardır. Hilmi Yücebaş, 1957, 1958 ve 1959 yıllarında yazdığı; Bütün Cepheleriyle Ercüment Ekrem (1957), Bütün Cepheleriyle Reşat Nuri (1957), Bütün Cepheleriyle Mehmet Akif (1958), Bütün Cepheleriyle Neyzen Tevfik (1958), Bütün Cepheleriyle Ahmet Haşim (1958) Bütün Cepheleriyle Tevfik Fikret (1959), Bütün Cepheleriyle Aka Gündüz (1959), Bütün Cepheleriyle Namık Kemal (1959), Karikatür Üstatlarımızdan Cem ve Ramiz (1959) adlı biyografileri ile seri halinde biyografi kitabı yazan yazarlarımız arasında yer almaktadır. Biyografi yazmaya 1937'de başlayan Hilmi Yücebaş 1980'lere kadar farklı isimlerle bu anlayışını devam ettirmiştir.

1959 yılında Sait Faik'in Hayatı adlı eserini yayımlayan Muzaffer Uyguner, 2000'li yıllara kadar farklı isimlerin biyografilerini yazmaya devam etmiştir.

1960 yılına bakıldığında karşımıza Behçet Necatigil'in Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü adlı eseri ile Hilmi Yücebaş'ın Ömer Hayyam, Büyük Mücahit Hüseyin Cahit ve Bütün Cepheleriyle Ömer Seyfettin adlı üç ayrı eseri çıkmaktadır. 1961 yılında Nezihe Araz'ın Yunus Emre'nin hayatını anlattığı Dertli Dolap adlı biyografisi vardır. 1962 yılında Hikmet Dizdaroğlu'nun Ataç adlı eseri, 1963 yılında ise Enver Naci Gökşen'in Mehmet Emin Yurdakul adlı biyografisi vardır. 1964 yılında eser sayısı artmıştır. Muzaffer Uyguner'in Yahya Kemal Beyatlı ve Hikmet Dizdaroğlu'nun, Ömer Seyfettin adlı biyografilerinin yanı sıra Hilmi Yücebaş'ın Bütün Cepheleriyle Halide Edip Adivar, Bütün Cepheleriyle Sait Faik ve Bütün Cepheleriyle Hüseyin Rahmi Gürpınar adlı biyografileri de 1964 yılında basılmıştır. 1965 yılında Hikmet Dizdaroğlu'nun Ahmet Rasim adlı biyografisi; 1966 yılında ise Muzaffer Uyguner'in Cahit Sıtkı Tarancı, Müjgân Cunbur'un, Türk Halk Şairleri Hayat ve Eserleri, Yusuf Ziya Ortaç'ın Bizim Yokuş adlı eserleri vardır.

Eğitimci yazar Baha Dürder, 1967 yılında da “Şairler, Edipler ve Muharrirler” adlı biyografi kitabını yayımlamıştır. Muzaffer Uyguner'in Orhan Veli Kanık ve Reşat

Nuri Güntekin adlı biyografileri de bu yılda basılmıştır. 1968 yılında Tahir Alangu'nun Ömer Seyfettin ve Muzaffer Uyguner'in Halide Edip Adivar adlı biyografileri vardır. 1969 yılında Ahmed Şahin'in Tarihin Şeref Levhaları ve Hilmi Yücebaş'ın Bütün Cepheleriyle Refii Cevat Ulunay adlı biyografileri bulunmaktadır. 1970 yılında karşımıza iki biyografi kitabı çıkmaktadır. Bunlardan birincisi; Mehmet Aydın'ın A.Mithat, M.Sinan, Edison, Jack London, Beethoven, E.Zola, Mozart ve B.Franklin'in hayatlarını anlattığı "Meşhur Olan Fakir Çocuklar" adlı eseri iken ikincisi ise Enver Naci Gökşen'in Behçet Kemal Çağlar adlı eseridir. 1972'de Şükrü Enis Regü'nün Onlar da Çocuktuk ve Müjgân Cunbur'un Karacaoğlan Hayatı ve Şiirleri adlı biyografileri vardır. 1973 yılında Adnan Binyazar'ın Âşık Veysel, 1974 yılında Tahir Alangu'nun, 100 Ünlü Türk ve Hilmi Yücebaş'ın Bütün Cepheleriyle Faruk Nafiz Çamlıbel adlı biyografileri yer almaktadır. 1975 yılında Aziz Nesin'in, Bu Yurdu Bize Verenler, İnci Enginün'ün 100 Büyük Edip Şair adlı biyografileri, 1976 yılında Aziz Nesin'in, Borçlu Olduklarımız; Memet Fuat'ın Yunus Emre ve Ahmet Köklügiller'in Atatürk adlı biyografileri karşımıza çıkmaktadır. 1977 yılında ise; İlhan Geçer'in, Cahit Sıtkı Tarancı; Enver Naci Gökşen'in, Nasıl Yetiştiler ve Memet Fuat'ın Şinasi, Pir Sultan, Karacaoğlan, Ahmet Haşim adlı biyografileri vardır. Memet Fuat 1979 yılında da Tevfik Fikret adlı biyografi kitabını yazmıştır. 1981 yılında Hasan Latif Sarıyüce'nin Atatürk'ün Hayatı, Hilmi Yücebaş'ın Fatih Sultan Mehmet, Ahmet Köklügiller'in, Tonguç Baba adlı biyografileri; 1982 yılında Orhan Şaik Gökçay'ın, Kâtip Çelebi Hayatı, Kişiliği ve Eserlerinden Seçmeler adlı biyografisi bulunmaktadır. 1983'de Sulhi Dölek'in Yergi, Nükte ve Fıkralarıyla Yusuf Ziya Ortaç, Ahmet Köklügiller'in Gılgamış adlı biyografi kitabı vardır. Ahmet Köklügiller, 1984 yılında da Karacaoğlan ve Pir Sultan adlı iki ayrı biyografi kitabı yayımlamıştır. 1985 yılında Nezihe Araz, Aşk Peygamberi adlı kitabıyla Mevlana'nın hayatını kaleme almıştır. 1986 yılında yazılan biyografi sayısında bir artış gözlenmektedir. Yavuz Bülent Bakiler'in Âşık Veysel, İlhan Geçer'in Ömer Bedrettin Uşaklı, Feyzi Halıcı'nın Mevlana Celalettin Hayatı, Düşünceleri ve Eserleri, İnci Enginün'ün Abdülhak Hamit Tarhan, Serpil Ural'ın Yurdunu Seven Çocuk, Mehmet Önal'ın Yusuf Ziya Ortaç, Mehmet Nuri Yardım'ın (Cem Atlı adıyla), Yahya Kemal Beyatlı'nın Dünyası adlı biyografi kitapları vardır. 1987 yılında ise Ahmet Kabaklı'nın Mevlana, Yaşar Yücel'in Kadı Burhaneddin, Yılmaz Öztuna'nın, Buhurizade Mustafa İtri Efendi, Ergun Göze'nin Peyami Safa, Ali Aydoğan'nın, Yunus Emre adlı biyografileri vardır. 1988 yılında, Ahmet

Köklügiller'in Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar, H.Zekai Yiğitler'in Türk ve Dünya Edebiyatından Şairler ve Yazarlar adlı biyografileri; 1989 yılında ise H.Rıdvan Çongur'un R.Oğuz Arık, Muzaffer Uyguner'in Yunus Emre ve Karacaoğlan adlı biyografileri bulunmaktadır.

1990 yılında Yavuz Bülent Bakiler'in Mehmet Akif Ersoy, Mehmet Cimi'nin, Tonguç Baba-Ülkeyi Kucaklayan Adam, İhsan Işık'ın Yazarlar Sözlüğü ve Muzaffer Uyguner'in Salah Birsal, Âşık Veysel, Dadaloğlu, Ömer Seyfettin adlı biyografileri vardır. Muzaffer Uyguner, 1991 yılında da Cahit Külebi, Seyrani, Dertli, Şinasi, Mehmet Akif Ersoy ve Mahmut Şevket Esenal biyografilerini yazmıştır. Erdoğan Alkan'ın Kör Oldum Veysel Oldum ve Aziz Nesin'in Ben de Çocuktum adlı eserleri 1991 yılında karşımıza çıkan diğer biyografi kitaplarıdır. 1992 yılında Behzat Ay'ın Tarihimizde Önemli Günler ve Atatürk, İhsan Işık'ın Yazarlar ve Şairler Sözlüğü adlı eserleri vardır.

1992-94 yılları arasında Muzaffer Uyguner'in yazdığı birçok biyografi kitabı mevcuttur. Bunlar: Mehmet Emin Yurdakul (1992), Ziya Gökalp (1992), Halit Ziya Uşaklıgil (1992), Pir Sultan Abdal (1992), Yahya Kemal Beyatlı (1992), Yaşar Kemal (1993) Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1993), Necip Fazıl Kısakürek (1994), Muzaffer İzgü (1994).

1995 yılında Hikmet Altınkaynak'ın Ünlüler de Çocuktum adlı biyografi kitabı ve 1996 yılında Oktay Yivli'nin Şairler ve Yazarlar Sözlüğü adlı çalışması bulunmaktadır. Öner Yağcı'nın 1993-97 yılları arasında yazdığı biyografi kitapları ise şunlardır: Nasrettin Hoca (1993), Şükran Kurdakul (1994), Pir Sultan Abdal (1996), Karacaoğlan (1996), Dadaloğlu (1996), Yunus Emre (1996), Köroğlu (1997), Hayyam (1997).

Yazdığı biyografik romanlar ile başarı gösteren Yavuz Bahadıroğlu'nun kitapları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda okutulmak üzere tavsiye edilmiştir. 1997'de yazdığı Cem Sultan-I ve II adlı eserlerinde; padişahlıktan gurbete, gurbetten esarete, nihayet ölüme uzanan dolambaçlı kader yolunda ibretli bir iz bırakan Cem Sultan'ın eski kaynaklara dayanılarak yazılan hayat hikâyesini anlatmaktadır. 1998'de IV. Murat I, 2000'de IV. Murat II ve Selâhattin Eyyûbi, 2001'de ise Şehzade Selim, Çaka Bey ve Dağlı adlı biyografik romanlarını yazmıştır. Çaka Bey'de ilk Türk amiralinin hayatına yer verirken Dağlı'da Şeyh Şamil'in destanlaşan hayatını anlatmıştır.

1997 yılında ayrıca; Mehmet Cimi'nin O Yıllar Dile Gelse, Mehmet Nuri Yardım'ın, Mustafa Necati Karaer'e Armağan adlı biyografileri vardır. 1998 yılında H.Rıdvan Çongur'un Yahya Kemal Beyatlı, Kemal Yalçın'ın Bilim Tutkusu Onur Güntürk'ün Yaşam Öyküsü, Turan Yüksel'in Yazarlar ve Şairler Sözlüğü, İsmet Zeki Eyüpoğlu'nun Mevlana Celaleddin, İsmail Sivri'nin Nasreddin Hoca Fıkralarıyla Yaşam Öyküsü, Nezihe Araz'ın Bir Zamanlar O da Çocuktuktu Adı: Mustafa, Mehmet Nuri Yardım'ın Ömer Seyfettin ve Refik Halit Karay adlı biyografi kitapları vardır. 1999 yılında ise Memet Fuat'ın Namık Kemal adlı eseri, Orhan Dündar'ın İbni Sina adlı eseri, Mehmed Paksu'nun Nur Dede adlı eseri ve sahabelerin yaşamını anlattığı Cennete Koşan On Arkadaş adlı eseri bulunmaktadır.

2000 yılına bakıldığında; Ahmet Köklügiller'in Açıklamalı Örneklî Edebiyat Sözlüğü, Muzaffer Uyguner'in Neyzen Tefvik biyografisi; 2001'de H.Rıdvan Çongur'un Ahmet Kutsi Tecer, Memet Fuat'ın Köroğlu adlı eserleri bulunmaktadır. 2002'de biyografi kitaplarının sayısında artış görülmektedir. 2002 yılındaki eserler: Hülya Argunşah'ın Bir Cumhuriyet Kadını: Şukufe Nihal, Serpil Ural'ın Sabiha, Ahmet Köklügiller'in, Yazarlar ve Şairler Sözlüğü, İhsan Işık'ın Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, Osman Oktay'ın Osman Gazi, Nuri Sağlam'ın Necip Fazıl Kısakürek, Memet Fuat'ın Dadaloğlu, Ramazan Korkmaz'ın İkaros'un Yeni Yüzü: Cahit Sıtkı Tarancı, Mehmet Nuri Yardım'ın Sait Faik Abasıyanık ve Ziya Osman Saba adlı eserleridir.

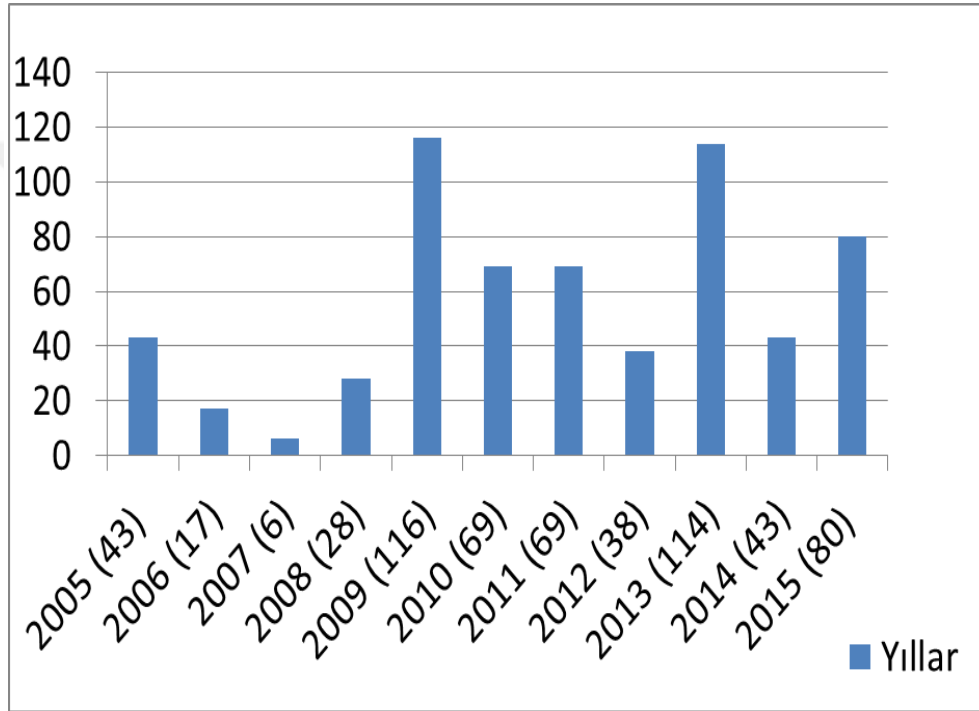
2003 yılında Yılmaz Gurbetçi'nin Matematiğin Babası Harizmî, M. Orhan Okay'ın Necip Fazıl Kısakürek, İhsan Işık'ın Ankaralı Şairler ve Yazarlar, Seyfettin Sağlam'ın Kaşgarlı Mahmut, Mehmet Nuri Yardım'ın Safiye Erol Kitabı adlı eserleri bulunmaktadır. Ayrıca Cüneyd Suavi'nin Çocuklar için Peygamberler Tarihi adlı eserinde (Hz. Âdem'le başlayıp Hz. Muhammed'le sona eren) peygamberlerin hayatları hakkında bilgiler bulunmaktadır.

2004 yılında Mucize Özinal'ın Kara Cümle: Cahit Arf, Muhsin İlyas Subaşı'nın Ağırnaslı Sinan, Hikmet Altınkaynak'ın Atatürk'ü Seviyorum (10 Kitap), Nemika Tuğcu'nun Sırça Köşkün Masalcısı: Kemalettin Tuğcu, Hilmi Yücebaşı'nın Görülmeyen Adam ve Aydoğan Yavaşlı'nın Ben Öğretmen Kubilay ve Ben Hasan Tahsin adlı eserleri bulunmaktadır. Ayrıca; Belkıs İbrahimhakkıoğlu'nun 11 kitaptan oluşan Peygamber Öyküleri adlı eseri ve Sadettin Kaplan'ın 10 kitaptan oluşan

Gençlerimiz İçin Peygamberler Tarihi adlı eseri de çocuklar için yazılmış biyografi niteliği taşıyan eserler arasında yer alır.

2.1.4.2 2005-2015 Yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

Bu çalışmanın yıl aralığını 2005-2015 yılları oluşturduğundan bu yıllar arasında çocuklar için yazılmış biyografi kitapları daha kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Biyografi kitaplarının yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği incelenmiştir.

Şekil 1. Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerin Yıllara Göre Dağılımı (2005-2015)

2005-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları tarandığında toplam 623 kitap tespit edilmiştir. Şekil 1.'de de görüldüğü üzere bu kitapların yıllara göre dağılımı ise şöyledir: 2005 yılında 43 kitap, 2006 yılında 17 kitap, 2007 yılında 6 kitap, 2008 yılında 28 kitap, 2009 yılında 116 kitap, 2010 yılında 69 kitap, 2011 yılında 69 kitap, 2012 yılında 38 kitap, 2013 yılında 114 kitap, 2014 yılında 43 kitap ve 2015 yılında 80 kitap tespit edilmiştir. Bu yıllar arasında tarama yapılırken genellikle çocuk ve gençlik yayınları arasında yer alan yayınevlerinin internet sitelerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın hitap ettiği yaş grubu

9-13 yaş grubu (4. sınıf - 8. sınıf) olduğundan yayınevlerinin kitabın yaş grubuna yönelik yaptığı sınıflandırmalar dikkate alınmış, bu yaş grubu dışında kalan eserler incelemeye dâhil edilmemiştir. Ayrıca daha önceki yıllarda basımı yapılmış olan bazı kitapların farklı yayınevleri tarafından güncellenmiş baskıları olduğu tespit edilmiş fakat çalışmada eserlerin ilk baskılarına göre bir sınıflandırma esas alındığından tekrara düşmemek amacıyla bu kitaplar da çalışmanın dışında bırakılmıştır. Bazı biyografilerin; roman, hikâye, çizgi roman, günlük, inceleme gibi türlerde ele alındığı da tespit edilmiştir. Bu kitapların yazılma amacının çocuklara örnek kişileri tanıtmak olduğu dikkate alınarak kitaplar çalışmaya dâhil edilmiştir.

2.1.4.2.1 2005 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2005 yılında 43 kitap tespit edilmiştir. Mehmet Hengirmen tarafından yazılan “Çocuklar için Atatürk” serisi 25 kitaptan oluşmaktadır. Koza Ünlüler Dizisi başlığı ile Âşık Veysel, Dadaloğlu, Karacaoğlan, Tevfik Fikret, Orhan Veli Kanık, Pir Sultan Abdal, Köroğlu, Yunus Emre adlı 8 kitaplık bir biyografi dizisi de bu yılda basılmıştır.

Halil İbrahim Yıldırım tarafından yazılan Yunus Emre, Mevlana Celaleddin Rumi, Dadaloğlu, Hacı Bektaş Veli adlı biyografi kitapları vardır. Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın yazdığı Nehirdeki Sandık Hz. Musa, Ateşli Gül Bahçesi Hz. İbrahim, Kuyudaki Çocuk Hz. Yusuf ve Denizler Ejderi (Turgut Reis) adlı kitapları vardır. Nurdan Damla'nın yazdığı Peygamber Şekerleri ve Yuva Yayınları tarafından basılmış kolektif bir çalışmanın ürünü olan Yunus Emre adlı biyografi kitapları da bulunmaktadır.

2.1.4.2.2 2006 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2006 yılında 17 kitap tespit edilmiştir. Çamlıca Basım Yayın tarafından kolektif bir çalışma ile 10 kitaplık bir seride karşımıza çıkan biyografi kitapları şunlardır: Niğbolu Kahramanı Doğan Bey, Fatih Sultan Mehmet Han ve İstanbul'un Fethi, Kanuni Sultan Süleyman Han'ın Belgrad Zaferi, Akıncı Mehmed, Lala Mehmed Paşa ve Estergon'un Fethi, Denizler Fatihi Oruç Reis, Hind Denizi'nde Bir Kahraman Seydi Ali Reis, Budin Kalesi'nde Bir Kahraman Sucu Mehmed, Bağdad Surları'nda Bir Şehid Genç Osman, Akdeniz'de Şehid Bir Denizci Burak Reis.

Serpil Ural'ın, Onbaşı Nezahat, Selçuk Yıldırım'ın, Anne Bana Peygamberimi Anlat, Mehmet Nalbant'ın Efendimiz Hz. Muhammed, M.Talat Uzunyaylalı'nın, Söylence Kadın Nene Hatun, Behice Tezçakar'ın, Muhteşem Süleyman Kanuni ve Çetin Tüzüner'in Atatürk adlı eserleri vardır. Ayrıca Münire Daniş, Kalp Süvarileri adlı eserinde; Rabiâtül Adaviye, Ebu Hamid Gazali, Şems, Mevlana, Yunus Emre, Hallac-ı Mansur, İbrahim Edhem, İbni Cella, Yusuf b. Hüseyin ve Muhyiddin Arabî'nin hayatına yer vermiştir.

2.1.4.2.3 2007 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2007 yılında 6 kitap tespit edilmiştir. Metin Özdamarlar'ın yazdığı Barbaros Denizler Fatihi ve Osman Gazi-Büyük Kurucu adlı iki biyografi kitabı bulunmaktadır. Nurdan Damla'nın 365 Günde Sevgili Peygamberim, Miyase Sertbarut'un Mendel'den Kopya İnsana, Abdulkadir Süphandağı ve Hüseyin Kerim Ece'nin birlikte yazdıkları Kur'an'da Kim Kimdir?, Salih Suruç'un Sadakatte Zirve-Hz.Ebubekir adlı biyografi kitapları vardır.

2.1.4.2.4 2008 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2008 yılında 28 kitap tespit edilmiştir. Morpa Kültür Yayınları tarafından kolektif bir çalışmanın sonucu olarak "Tarihe İz Bırakanlar Serisi" adıyla 30 kitaplık biyografi serisi basılmıştır. Seride yer alan 8 kitap Luca Novelli'ye ve 8 kitap da Deniz Guliyeva'ya ait olduğu için toplam 16 kitap bu çalışmaya dâhil edilememiştir. Geriye kalan ve bu çalışmaya dâhil edilen 14 kitabın ise yazarları ve adları şöyledir: Gülsüm Cengiz'in yazdığı Nasrettin Hoca, Andersen, Eray Canberk'in yazdığı Ahmet Rasim, Korkut Tankuter'in yazdığı Atatürk, Nemika Tuğcu'nun yazdığı Tevfik Fikret, Mustafa Aşkar'ın yazdığı Mevlana, Bülent Kuzucanlı'nın yazdığı Pele, Şenol Korkut'un yazdığı Farabi, Yunus Emre, Firuzan Gürbüz'ün yazdığı Piri Reis, Barbaros, Cahit Arf, Mozart, Marco Polo adlı kitaplardır.

Ayrıca; Niyazi Tan'ın Tüm Yönleriyle Atatürk, Selim Gündüzalp'in Mehmet Akif Ersoy, Behice Tezçakar'ın Dahi Fatih'in Muhteşem Fethi, Sevinç Kuşoğlu'nun Osmanlı Sultanları, Fatih Okumuş'un Hz.Muhammed'in Yaşam Öyküsü, Arzu Yüksel'in Kâşifler ve Keşif Maceraları, Seda Şener'in Kolay, Kısa, Keyifli Edebiyat, Nezihe Araz'ın Bir Zamanlar O da Çocuktuk: Adı Mustafa, Abbas Güzelpınar'ın Atatürk'ü Öğreniyorum ile Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, Yüksel Yazıcı'nın İlkem,

Işığım, Üküm, Tek Önderim Atatürk'üm, Vehbi Vakkasoğlu'nun Akif Dede, Veysel Akkaya ve Nesibe Akkaya'nın Canım Peygamberim, Erol Abasız'ın Ulubatlı Hasan ve Alparslan adlı kitapları vardır.

2.1.4.2.5 2009 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2009 yılında çocuklar için yazılan biyografi kitaplarında ciddi bir artış görülmektedir, 116 kitap tespit edilmiştir. Bu araştırmanın tarih aralığını oluşturan 2005-2015 yılları arasında en çok kitabın basıldığı yıl 2009 yılı olarak tespit edilmiştir.

2009 yılında seri halinde basılmış olan biyografi kitapları dikkati çekmektedir. Kemal Arkun tarafından kaleme alınan ve 36 kitaptan oluşan “Osmanlı Serisi-Ulu Çınarın Kökleri (Dünyaya Nizam Verenler)” adlı seride; Osman Gazi'den Sultan Vahdeddin Han'a kadar Osmanlı padişahlarının hayatlarına yer verilmiştir.

Sevil İnan Sönmez ve Yüksel Yazıcı tarafından oluşturulan “Tarihi Yeniden Yazan Türk Büyükleri Seti” 30 kitaptan oluşmaktadır. Serinin 13 kitabı Sevil İnan Sönmez tarafından, 17 kitabı ise Yüksel Yazıcı tarafından kaleme alınmıştır. Sevil İnan Sönmez'in yazdığı biyografi kitapları şunlardır: Türk Dilinin En Büyük Lideri Kaşgarlı Mahmud, Mevlana, Türkistan'ın Piri Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Köroğlu, Atilla, Farabi, Osman Gazi, Oğuz Kağan, Bilge Kağan, Ulubatlı Hasan, Er Manas, Hazerfen Ahmet Çelebi. Yüksel Yazıcı'nın yazdığı biyografi kitapları şunlardır: Sokullu Mehmet Paşa, Evliya Çelebi, Nazım Hikmet Ran, Yavuz Sultan Selim, Alpaslan, Şeyh Şamil, Koca Sinan, Piri Reis, Barbaros Hayrettin Paşa, Mehmet Akif Ersoy, Fatih Sultan Mehmet, Hacı Bektaş-ı Veli, Battal Gazi, Dede Korkut, Koca Yusuf, İbni Sina, Mustafa Kemal Atatürk.

Yılmaz Yenidinç'in yazdığı “Peygamber Hikâyeleri” adlı seri ise 13 kitaptan oluşmaktadır. Seride yer alan kitaplar şunlardır: İlk İnsan İlk Peygamber Hz. Âdem, İlk Gemiyi Yapan Peygamber Hz. Nuh, Kayadan Deve Çıkaran Peygamber Hz. Salih, Ateşin Yakmadığı Peygamber Hz. İbrahim, Kurbanlık Peygamber Hz. İsmail, Rüya Yorumcusu Peygamber Hz. Yusuf, Sabır Kahramanı Peygamber Hz. Eyyüp, Denizi İkiye Ayıran Peygamber Hz. Musa, Hükümdar Peygamber Hz. Davut, Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman, Balığın Yuttuğu Peygamber Hz. Yunus, Babasız Yaratılan Peygamber Hz. İsa, Son Peygamber Bizim Peygamberimiz Hz. Muhammed.

İsmail Bilgin'in yazdığı "Kurtuluşun Kahramanları-1" serisi; Binbaşı Emire Ayşe, Hasan Tahsin, Fatma Seher Hanım, İpsiz Recep, Şahin Bey, Küçük Yusuf, Şerife Bacı, Onbaşı Nezahat, Yörük Ali Efe ve Sütçü İmam olmak üzere 10 kitaptan oluşmaktadır.

Nefise Atçakarlar tarafından yazılan ve 5 kitaptan oluşan "Destan Yazanlar" serisinde yer alan kitaplar şunlardır: Battal Gazi, Satuk Buğra Han, Köroğlu, Alp Er Tunga, Danişment Gazi. Nefise Atçakarlar'ın ayrıca seriden bağımsız olarak kaleme aldığı Mevlana Sevgi Güneşi ve Mimar Sinan adlı iki biyografi kitabı daha bulunmaktadır.

Duygu Kaçaranoğlu'nun Astronomlar-Yıldızların Peşinde, Vakıf Kuranlar-Bitmeyen İyilik, Matematikçiler-Sayıların Efendileri adlı biyografileri de birçok değerli şahsiyetin yaşamı hakkında bilgiler içermektedir.

Ebubekir Subaşı'nın gençler için yazdığı biyografi niteliği taşıyan eserler ise şunlardır: Gençler için Alparslan, Gençler için Selahaddin Eyyubi, Gençler için Fatih Sultan Mehmed, Gençler için Halid bin Velid, Gençler için Barbaros, Gençler için Hz. Hamza, Gençler için Yavuz Sultan Selim.

Ayrıca; Behice Tezçakar'ın Acil Durum Padişahı II. Abdülhamit, Adnan Binyazar'ın Atatürk Anlatıyor, Hilal Kara Çelikkol'un Can Muhammed-Peygamberimizin Çocukluğu, Aydoğan Yavaşlı'nın Ben Mustafa Kemal, Mustafa Özçelik'in Mehmet Akif Ersoy: Kronolojik Hayat Hikâyesi, Taha Kılınc'ın 365 Günde Peygamberimin Arkadaşları, M.Sinan Adalı'nın Hayata Yön Veren Peygamber, Tuba Nur Arıcan'ın Peygamberlerimi Çok Seviyorum, Sennur Sezer'in Mevlana Dedem Demiş ki, Sadık Şanlı'nın Bilim Tarihimize Yön Verenler adlı eserleri vardır.

2.1.4.2.6 2010 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2010 yılında 69 kitap tespit edilmiştir. Kemal Arkun, "Selçuklu Serisi (Dünyaya Hükmedenler)" adıyla 13 kitaptan oluşan biyografi serisi ile karşımıza çıkar. Alen Markanyan'ın yazdığı; Quaresma, Sabri Urgan'ın yazdığı; Aslan Yürekli Kaptan Arda Turan, Yılmaz Yeşildağ'ın yazdığı; Alex, Ronaldo, Kaka, İbrahimoviç, Murat Aksoy'un yazdığı; Hagi, Ronaldinho, Maradona, Uğur Önver'in yazdığı; Ribery, Mesut Özil, Messi ve Ersun Çıplak'ın yazdığı; Fatih Terim adlı 13 kitaptan oluşan "Futbol Devleri Dizisi" de bulunmaktadır.

“Ruha Dokunan Düşünceler Serisi” adlı seride farklı yazarlar tarafından kaleme alınmış 10 kitaptan oluşan biyografiler bulunmaktadır. Bu seriyi oluşturan yazarlar ve kitapları şunlardır: Fatma Burçak’ın yazdığı Ne Demiş Victor Hugo ve Ne Demiş Yunus Emre, Cem Küçük’ün yazdığı Ne Demiş Kafka, Esra Uluç’un yazdığı Ne Demiş Balzac, Ne Demiş Tolstoy ve Ne Demiş Dostoyevski, Aslı Aker’in yazdığı Ne Demiş Mevlana ve Ne Demiş Shakespeare, Ceren Baykal’ın yazdığı Ne Demiş Goethe, Ömer Sevinçgül’ün yazdığı Ne Demiş Albert Camus.

İsmail Çolak, “Kıtalara Sığmayan Osmanlı” başlığı altında 10 yaş ve üzeri çocuklar için 6 kitaplık bir set halinde hazırladığı çalışmada 36 Osmanlı padişahının hayatını her yönüyle ele almıştır.

“Kahramanlarımız” başlığı ile oluşturulan beş kitaplık seride A.Kasım Fidan’ın yazdığı Fatih Sultan Mehmet adlı bir kitap ile İbrahim Kalkan’ın yazdığı dört kitap bulunmaktadır. İbrahim Kalkan’ın seride yer alan biyografi kitapları şunlardır: Selahaddin Eyyubi, Barbaros Hayrettin Paşa, Şeyh Şamil, Alparslan.

Salih Zengin’in yazdığı dört biyografi kitabı vardır. Bunlar: Gönüllerin Sultanı Mevlana, Taşın Dili Mimar Sinan, Türk Destanlarının Atası Dede Korkut, Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre. Yusuf Dursun’un yazdığı Sultandım Fatih Oldum ve Anadolu Fatihi Sultan Alp Arslan adlı biyografi kitapları, Duygu Kaçaranoğlu’nun yazdığı ve alanındaki birden çok önemli şahsiyete yer veren Doktorlar-Canın Sağ Olsun ve Fizikçiler-Elma Dersem Düş adlı biyografi kitapları, Göknil Genç’in yazdığı Sihirli Mozart ve Chopin-Küle Dönüşen Kalp adlı biyografi kitapları vardır.

Ayrıca; Halide Çakıcı’nın Peygamberimiz Hz. Muhammed, Hatice Uğur’un Peygamber Öyküleri, Seval Alkan’ın Hanım Sahabeler, İnan Çetin’in Mevlânâ Kimdi?, Aydoğan Yavaşlı’nın Ben Yunus Emre, Ahmet Yılmaz Boyunağa’nın Korkusuz Cengâver, Turgut Özakman’ın Dersimiz Atatürk Resimli Tarih Öykü Kitabı, Hüseyin Okur’un Sevgili Peygamberimizin Çocukluğu, Haldun Hürel’in Osmanlı Padişahlarını Tanıyalım, ve A.Adnan Çakmakçıoğlu’nun Atatürk’ün Yaşam Öyküsü, Vehbi Vakkasoğlu’nun Çanakkale Aslanları, Yavuz Bahadıroğlu’nun Canım Peygamberim adlı biyografi kitapları vardır.

2.1.4.2.7 2011 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2011 yılında 69 kitap tespit edilmiştir. İsmail Bilgin’in “Büyük Türk Bilginleri” adlı çalışması 10 kitaptan oluşmaktadır. Mustafa Akgün’ün de “Çocuklar için Osmanlı

Padişahları” adlı 10 kitaptan oluşan biyografi serisi bulunmaktadır. Mustafa Orakçı’nın yazdığı “Ünlülerle Bir Gün” adlı biyografi serisi de 10 kitaptan oluşmaktadır. Neşe Türkeş’in yazdığı “Bay Majör’le Klasik Müzik Masalları” adlı çalışma ise önemli müzisyenlerin hayatlarını anlatan 6 kitap halinde oluşturulmuş bir biyografi serisidir.

Hilal Kara Çelikkol’un yazdığı biyografi kitapları şunlardır: Hz. Zeynep, Hz. Ümmü Seleme, Hz. Hatice, Hz. Fatıma, Hz. Aişe, Zeyd Bin Sabit, Abdullah Bin Ömer, Üsame Bin Zeyd, Enes Bin Malik, Abdullah Bin Abbas. Derman Bayladı dört kitaptan oluşan Mitolojik Kahramanlar Dizisi’ni yazmıştır. Ahmet Yılmaz Boyunağa’nın Efsane Komutan Tarık Bin Ziyad, Koçyiğit Seyit Battal Gazi ile Hz.Nuh’un, Hz. Hud’un ve Hz.Salih’in hayatlarını anlattığı Tufan adlı üç ayrı biyografi kitabı bulunmaktadır. Erk Acarer iki ayrı kitaptan oluşan Anektodlarla ve Çizgilerle Atatürk serisini yazmıştır. Aydoğan Yavaşlı’nın yazdığı Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan’ım ve Ben Evliya Çelebi adlı biyografi kitapları bulunmaktadır.

Fatih Okumuş’un Bana Yıldızını Söyle-Sahabeye Yolculuk, Recep Şükrü Apuhan’ın Meşhur Olan Fakir Çocuklar, Mehmed Paksu’nun Peygamberim Canım Benim, Emine Aydın’ın Çocuklar için İslam Tarihi ve Peygamberimizin Hayatı, Mehmet Emin Ay’ın Biricik Peygamberim ve Çocuk Arkadaşları, Serpil Ural’ın Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Yavuz Gölbaşı’nın Bilinmeyen Atatürk ve Tanınmayan Ailesi, Ayşe Yamaç’ın Bir Destandır Mustafa Kemal, Ömer Nasuhi Bilmen’in Canım Peygamberim, Özkan Öze’nin Peygamberin Genç Arkadaşları-Medine Gençleri adlı biyografi kitapları vardır.

2.1.4.2.8 2012 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2012 yılında 38 kitap tespit edilmiştir. Mustafa Akgün’ün yazdığı “Çocuklar için Büyüklerimiz ve Kahramanlarımız” adlı biyografi serisi 10 kitaptan oluşmaktadır. İsmail Bilgin, 2009 yılında kaleme aldığı serinin devamını ilk seride olduğu gibi yine 10 kitap halinde “Kurtuluşun Kahramanları-2” adıyla 2012 yılında yayımlamıştır. Yılmaz Yeşildağ ve Handan Gökçek, 4 kitaptan oluşan “Dahiler Klübü Serisi”ni yazmışlardır.

İsmail Çolak’ın “Hikâyelerle Osmanlı Macerası” serisi 5 kitaptan oluşmakta ve önemli tarihî şahsiyetler hakkında bilgi vermektedir. Özkan Öze’nin Peygamberin

Genç Arkadaşları-Mekke Gençleri, Nurdan Damla'nın Muhteşem Peygamberim, Münire Daniş'in Peygamberlere Yolculuk, M.Sinan Adalı'nın Çocuklar için Peygamberlerin Hayatları, Göknil Genç'in Bach Yürürken, Gökçe Akgül ve Simla Sunay'ın Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun hayatını anlattıkları Mavi'nin Mutluluğu adlı biyografi kitapları bulunmaktadır. Metin Özdamarlar'ın Milli Şairimiz Mehmet Akif, Nejla Sakarya'nın Mehmet Akif ve Ben, Recep Şükrü Apuhan'ın Mehmet Akif Ersoy Özgürlük Peşinde adlı eserleri vardır. Vefatının 75., İstiklal Marşı'nın kabulünün 90. yılına denk gelen 2011 yılının "Mehmet Akif Ersoy Yılı" ilan edilmesinin 2012 yılında çocuklara millî şairimizi tanıtmayı amaçlayan üç eser kaleme alınmasını sağladığı düşünülebilir.

2.1.4.2.9 2013 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2013 yılında 114 kitap tespit edilmiştir. 2009 yılından sonra nicelik olarak azalan biyografi kitaplarında 2013 yılında ciddi oranda artış görülmektedir.

Ali Kuzu tarafından yazılan "Bilim Adamlarımız Serisi", 20 kitaptan oluşan biyografi eserleri serisidir. Bu seride yer alan eserler şunlardır: Piri Reis, Mimar Sinan, Kâtip Çelebi, Seydi Ali Reis, Hezarfen ve Lagari, Harezmi, Uluğ Bey, Takiyüddin, Farabi, İbni Sina, Sultan Fatih, El-Cezeri, Cahit Arf ve Matematikçilerimiz, Evliya Çelebi, Barbaros, Biruni, Akşemsettin, Ahi Evran, Ali Kuşçu, Bilim Adamlarımız Sözlüğü.

Suat Turgut'un çocuklar için hazırladığı çizgi roman serilerinde yer alan 15 kitabın bu araştırmanın içerisinde yer alacak nitelikte, biyografik özellik taşıdığı tespit edilmiştir. "Kadın Kahramanlar Seti" başlığı ile karşımıza çıkan Nene Hatun, Onbaşı Nezahat, Erkek Halime, Kılavuz Hatice, Kara Fatma ve Gördesli Makbule adlı 6 eser bulunmaktadır. Ayrıca 15 kitaptan oluşan "Çanakkale Destanı Seti" içerisinde yer alan 6 kitapta şahıslardan çok olaylar öne çıkarılmış, bu noktada eserler biyografi niteliği taşımaktan uzaklaştığı için bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. Seride şahıslarının öne çıkarıldığı ve bu çalışmaya dâhil edilen 9 kitap ise şunlardır: Koca Seyit, Yahya Çavuş, Asteğmen Mucip, Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal (2 Kitap: Kazandığımız An-O Komutan Benim), Küçük Kahraman Aleko, Fırıncı Ali, Kınalı Ali, Yüzbaşı Mehmet Muzaffer.

Orhan Yorgancı'nın yazdığı "Anadolu Âşıkları Dizisi" 10 kitaptan oluşmaktadır. Bu dizide yer alan kitaplar şunlardır: Pir Sultan Abdal, Ömer Hayyam, Âşık Veysel,

Yunus Emre, Koroğlu, Hacı Bayram Veli, Dadaloğlu, Karacaoğlu, Mevlâna, Şair Padişahlar.

İbrahim Ünsal'ın yazdığı "Bizim Kahramanlarımız" serisi ve Kemal Arkun'un yazdığı "Anadolu Selçukluları" serisi onar kitaptan oluşmakta ve çocuklarla ele aldıkları önemli şahsiyetlerin hayatlarını buluşturmayı amaçlamaktadır. Veli Karanfil, "Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e Kadar Peygamberler ve Öyküleri Serisi"ni 7 kitap halinde yazmıştır. Veli Karanfil'in Anne Peygamberim Kimdir?, Anne Havva ve Âdem Kimdir? adlı eserleri de bulunmaktadır.

Sevinç Kuşoğlu'nun yazdığı "Osmanlı Günlükleri" serisi 6 kitaptan oluşmaktadır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan yıkılışına kadar geçen dönemde yer alan hükümdarların hayatları, hükümdarların ağızından anlatılıyormuş gibi kurgulanmıştır. Zehra Aydüz "Bilimin İlk Kaşifleri 1-2-3" ve Selçuk Yıldırım "Sahabe Hayatından Hidayet Öyküleri" adlı serilerini üçer kitaptan oluşturmuşlardır. Sevgi Başman da "Örnek İnsanlar Dizisi" ile Malcolm X, Yusuf İslam ve Muhammed Ali adlı üç biyografi kitabı yazmıştır.

Yusuf Asal'ın Çılgın Kaşifler ve Çılgın Mucitler adlı birçok ünlü isim hakkında bilgi veren iki ayrı biyografi kitabı bulunmaktadır. Şengül Asal'ın ise benzer bir düşünce ile hazırlanmış Çılgın Ressamlar adlı bir biyografi kitabı vardır. Mustafa Özçelik'in Bizim Yunus ve Battal Gazi, Mehmet Nuri Yardım'ın Yazar Olacak Çocuklar ve Şair Olacak Çocuklar adlı biyografi kitapları vardır.

Muharrem Buhara'nın Ara Güler İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Resim Çeker, Ekrem Yeşilçayır'ın Kafkas Kartalı Şeyh Şamil, Metin Özdamarlar'ın Piri Reis ve Acayip Haritası, Dilek Maktal Canko'nun Pieter Bruegel'in Gizemli Dünyası, Alper Tunga Özel'in Eğlenceli Osmanlı Tarihi, Salih Suruç'un Kalbimin Efendisi/Peygamberimin Çocukluğu ve Gençliği, Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Zafer Rüzgarları Turgut Reis, Ahmet Efe'nin Yunus Emre, Mazlum Akın'ın Osmanlı Süper Beyinleri, Yılmaz Yenidinç'in Millî Şairimiz Âkif Dede, Derman Bayladı'nın Yüzyılın Dahisi Atatürk, Halil Altındere ve Süreyya Evren'in birlikte yazdıkları Çocuklar için Türkiye Güncel Sanatı, Koza Yayınları tarafından basılan ve kolektif bir çalışma olan, Evliya Çelebi-1 ve Evliya Çelebi-2 adlı biyografi kitapları vardır.

Ayrıca 2010 yılında çıkan Futbol Devleri Serisi'ne ek olarak Murat Aksoy'un yazdığı; Nuri Şahin, Roberto Carlos, Drogba ve Uğur Önver'in yazdığı Sokak Çocuğu Ronaldo adlı biyografi kitapları bulunmaktadır.

2.1.4.2.10 2014 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2014 yılında 43 kitap tespit edilmiştir. İsmail Bilgin, “Çanakkale’nin Kahramanları 1-2” adıyla 10 kitaptan oluşan bir seri kaleme almıştır. Behzat Taş’ın “Kültürümüzün Yapı Taşları” adlı biyografi serisi 8 kitaptan oluşmaktadır.

Ahmet Yılmaz Boyunağa’nın Altın Ferman Berke Noyan, Malazgirt’in Üç Atlısı Aksungur, Hilal Uğruna/III. Haçlı Seferleri ve Selahaddin Eyyubi, Osmanlı Leventleri-Seydi Ali Reis ve Leventlerinin Maceraları, Özgürlük Savaşçısı Şeyh Şamil olmak üzere beş ayrı biyografi kitabı bulunmaktadır.

Toprak Işık’ın çocuklara meslekler hakkında bilgi vermeyi amaçlarken ilgili mesleklere ait önemli şahsiyetleri tanıtmayı da ihmal etmediği “Acaba Ne Olsam?” serisi ise dört kitaptan oluşmaktadır. E. Murat Yağcı, “Yıldızlar Geçidi-Futbolun Süper Yıldızları” adıyla çocuklara ünlü futbolcuları tanıtmayı amaçlayan iki kitap yazmıştır.

Salih Suruç’un İnci Mercan-Hz.Hasan-Hz.Hüseyin, Mustafa Özçelik’in Mehmet Akif ve İstiklal Marşı, Sevgi Özel’in Benim Atatürküm, Metin Özdamarlar’ın Hocam Sağolsun, Recep Şükrü Apuhan’ın Ömer Seyfettin Öykü Adam, Çiğdem Can’ın Mucitler ve İcat Öyküleri, Saliha Şahan’ın Büyük Hayatlar Büyük Düşünceler, İhsan Atasoy’un Gençler İçin Peygamberler Tarihi, Hilâl Acar’ın Nur Peygamberim, Cüneyd Suavi’nin Gençler için Peygamber Efendimiz, Zekiye Gül’ün Benim Güzel Peygamberim, İrfan Gürkan Çelebi’nin Gençler için Tarihi Değiştiren Liderler, Yahya Ayyıldız’ın Gençler için Peygamberler Tarihi, İsmail Çolak’ın Gençler için Osmanlı Tarihi adlı kitapları vardır.

2.1.4.2.11 2015 Yılında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları

2015 yılında 80 kitap tespit edilmiştir. Kolektif bir çalışmanın ürünü olan “Osmanlı Sultanları Çizgi Roman Serisi” 36 kitaptan oluşmaktadır. Mehmet Nalbant, “Peygamberlerin İzinde” başlığı altında birçok peygamberin hayatını anlattığı 12 kitaplık bir biyografi serisi kaleme almıştır. 2011 yılında “Ünlülerle Bir Gün” başlığı altında 10 kitap yazan Mustafa Orakçı, 2015 yılında yine 10 kitaplık “Ünlülerle Bir Gün-2” serisini oluşturmuştur.

Nevzat Basım tarafından yazılan ve 8 kitaptan oluşan “Kim Kimdir?” serisi vardır. Seride yer alan kitaplar şunlardır: Kemal Sunal Kimdir?, Nasreddin Hoca Kimdir?,

Piri Reis Kimdir?, İbni Sina Kimdir?, Sabiha Gökçen Kimdir?, Dede Korkut Kimdir?, Edison Kimdir?, Mimar Sinan Kimdir?. İrfan Gürkan Çelebi'nin de yazdığı şu üç kitap bulunmaktadır: Kahramanım Fatih, Kahramanım Mimar Sinan, Kahramanım Mevlana.

Recep Şükrü Apuhan'ın Halide Edip Adivar Hürriyet Sevdalısı, Süheyla Sancar'ın Canım Sahabelerim, Adnan Binyazar'ın Âşık Veysel, Şengül Asal'ın Çılgın Müzisyenler'i, Erdem Seçmen'in Atatürk Cumhuriyete Adanmış Bir Yaşam, Vassaf Gündüz'ün Nâzım, Dilek Maktal Canko'nun Kaplumbağalı Adam Osman Hamdi Bey, Nefise Atçakarlar'ın İnanılmaz Evliye Çelebi ve Tükenmez Kalem, Metin Özdamarlar'ın, Gizli Kurucu Ertuğrul Gazi, Ülfet Taylı'nın Çizgilerle Mimar Sinan, Saime Taş'ın (Yunus Emre, Mevlânâ, Nasrettin Hoca, Karagöz-Hacivat, Evliya Çelebi, Ali Kuşçu ve Mimar Sinan'ı konu aldığı) Çizgilerle Kültürümüzün Yapıtaşları adlı kitapları bulunmaktadır.

Sonuç olarak; 2005-2015 yılları arasında biyografi kitaplarının yıllara göre dağılımında düzenli bir artış veya azalma görülmezken en az kitabın 2007 yılında (6 kitap), en çok kitabın ise 2009 yılında (116 kitap) basıldığı görülmektedir. Bu 10 yıllık süreç içinde çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarının tespiti ile biyografi kitaplarının yıllara göre dağılımının yanı sıra biyografisi yazılan şahsiyetlerde (figürlerde) öne çıkan isimler üzerine bir fikir edinmek de mümkün hale gelmiştir. Bu konu ile ilgili elde edilen verilere “2.1.6 2005-2015 Yılları Arasında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitaplarında Yer Alan Figürler” başlığı altında detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

2.1.5 Çocuklar için Yazılan Biyografi Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocukların yaşlarına göre kişilerin yaşamöyküleri yazılmalıdır. İlköğretimin ilk sınıflarında kısaca yaptıkları, ettikleri verilirken sınıf ilerledikçe dünya görüşü, kişinin psikolojisini etkileyen değişik olaylar ele alınabilir (Güleryüz, 2013: 28).

Okul çağını; masal çağı, serüven ya da Robenson çağı ve soyut konulara eğilim çağı olarak üç başlıkta toplayan Gökşen (1980: 20)'e göre; 9-10 yaşlarından 12-13 yaşlarına kadar süren ve çocuğun artık hayalden gerçeğe yöneldiği dönüm noktası “Serüven-Robenson Çağı”dır. Bu dönemde kız ve erkek çocuklarının okuma

konularında açık bir ayrılık görülür. 9-10 yaşlarından sonra, erkek çocukları serüven, gezi, tarih, kahramanlık konulu hikâyelerden ve bilgi veren kitaplardan zevk almaya başlarlar. Kızlar ise ev ve okul hayatıyla ilgili konulara, yararlı bilgilere karşı daha çok ilgi duyarlar. Gerçekçi hikâyeler, tabiat konuları, biyografiler, başka ülkeleri tanıtan yazılar, bu çağdaki kız ve erkek çocuklarının severek okudukları şeylerdir. Mizahtan hoşlanma da bu çağda belirli bir durum alır.

Çocuklar Serüven-Robenson çağından itibaren biyografi türüne ilgi duyarlar. Küçüklüklerinden, acizliklerinden kurtulup büyükler gibi olmak eğiliminde olduklarından ruhlarında büyüklere, kahramanlara karşı gizli bir hayranlık duygusu vardır. Bu yüzden; hayatları ibret dolu, yararlılıklar göstermiş kimselerin biyografilerini okumaktan zevk alırlar (Gökşen, 1980: 129).

Biyografik yapıtlar; öğrencilere bilgi veren-didaktik/öğretici nitelikli olmalı, ancak estetik ve yazınsal boyut da göz ardı edilmeden yazılmış olmalıdır. Öğrenciler bu tür bir yapıtı okurken hem genel kültürlerini artırmalı, hem de bir sanat eseri okumanın hazzını yaşamalıdır. Bu nedenle çocuklar için yazılmış olan biyografik yapıtların, büyükler için yazılan öğretici nitelikli kitaplar gibi yalın ve kuru olmaması gerekir. Bunun için biyografilerin, özellikle ilköğretim öğrencileri hedef alınarak yazılmış olanların, bol olaylı, bol ve kısa konuşmalı, roman edası içinde yazılmış olmaları; çocuklara kazandırılacak okuma alışkanlığı açısından yararlıdır (Kıbrıs, 2010: 274).

Çocukların yaş durumları ve düzeylerine göre, söz dağarcığı sınırlandırılmış, biyografideki detaylar azaltılmış ve asıl anlatılan tema çevresinde kişinin özellikleri, amacı ve bu amaca ulaşımın ele alındığı biyografiler resimlerle süslenip okunması daha da kolaylaştırılarak sunulabilir (Yalçın ve Aytaş, 2011: 181).

Çocuklar bilim, fen, sanat alanında başarılar kazanmış, tarihte ün kazanmış büyüklerin biyografilerini okumaktan hemen her yaşta zevk duyarlar. Yeter ki bu yazılar, her yaşın fikir seviyesine hitap edecek tarzda yazılmış olsun. Biyografilerin canlı olması için olaylardan faydalanılmalı, teferruata düşmekten sakınılmalıdır. Bu tip eserler, hayatta muvaffak olan insanların yaşayışlarını, mücadelelerini belirterek çocuklara güzel örnekler verirler (Demiray, 1953). Kahramanın da bir zamanlar çocuk olduğunu vurgulayan detaylar çocuğun eser kahramanı ile özdeşleşmesine yardımcı olur (Şirin, 1994: 135).

Çocuklara okutulacak olan biyografiler; kişiliğiyle topluma örnek olarak gösterilebilecek insanların yaşam öyküleri arasından seçilmelidir. Böyle olumlu örneklerin yaşam öykülerinin okunması, incelenmesi; bilim, yurt, sanat, insanlık sevgisi, yiğitlik, doğruya, güzele yönelme ve dayanışma gibi duyguların çocuklara bu yaşlarda aktarılması, onların *akademik benlik* oluşturmada etkili olacaktır. Böylece çocuklar söz konusu kavramların anlamlarını duyuşsal düzeyde de öğrenecekler, ileriye yönelik hedeflerini belirlerken bu olumlu örneklerin etkisinde kalacaklardır. Ayrıca çocuğun ufkunun genişletilmesi, evrensel bir kişilik geliştirebilmesi için yalnızca kendi ulus ve ülkesine ait olan kişilerin değil, başka ulusların yetiştirdiği kişilerin biyografilerini okutmakta da yarar vardır (Kıbrıs, 2010: 273).

Biyografide kişiliğin oluşmasında dikkat edilecek noktalardan birisi, ne kişiyi aşırı derecede övücü ne de olağanüstü niteliklerle süsleyici olmalıdır. Sade ve sıradan olarak çizilmelidir. Olağanüstü bir kişilik olarak çizilmesi çocukta bir erişilmezlik duygusu oluşturacak ve onun

yapabildiklerinin yapılamayacak kadar zor işler olduğu kanısına varması sonucunu doğuracaktır. Çocuk biyografisinin amacı bu değildir. Kişiyi aşırı duygusal bir yaklaşımla ele almak da çocuğu içinde yaşadığı gerçeğin dışına çıkaracaktır. Bir biyografi yazarının kişinin portresini oluştururken çok titiz ve dikkatli davranması gerekir. Yalnızca kişinin erdemlerini gösterip zaaflarını göstermemek de biyografiyi amacından uzaklaştırır (Yalçın ve Aytaş, 2011: 180).

Çocuklar için yazılan biyografilerde kişinin önce zaaflarını gösterdikten sonra bu zaaflarından kurtuluşu sırasında gösterdiği irade ve verdiği savaş, çocuklar için örnek olabileceği gibi, biyografiye sürükleyicilik kazandırır. Ünlü konuşma ustası Çiçero'nun aslında kekeme olması, Edison'un okulda başarısız bir öğrenci olması, Fatih Sultan Mehmet'in öğrencilik yıllarında öğrenme güçlüğü çeken bir çocuk olması bu zaaflarını yenmek için gösterdikleri mücadelenin gücünü anlatır ki, çocukların çalışma azim ve kararlılığını arttırıcı bir özelliktir (Yalçın ve Aytaş, 2011: 180).

Ciravoğlu (2000: 116), Kıbrıs (2010: 274), Nas (2004: 299), Oğuzkan (2013: 166), Yalçın ve Aytaş (2011: 179), Yardımcı ve Tuncer (2002: 264)'e göre, çocuklar için yazılan biyografilerde bulunması gereken nitelikler şunlardır:

- Konu seçiminde öğrencilerin yaş, cinsiyet, merak, ilgi gibi değişkenleri göz önünde bulundurulmalı, konu olarak seçilen kişinin başından geçen ilginç olaylara ağırlık verilmelidir.
- Konu olarak seçilen kişinin başından geçen ilginç olaylara ağırlık verilmeli, onun kişisel görüş ve düşünceleri ise olayların anlatımı sırasında yer yer ve ayrıntılara kaçmadan belirtilmelidir.
- Biyografiler gerçek bir yaşam öyküsü olmalı ve belgelerle desteklenmelidir. İyi bir inceleme, iyi bir çalışma yapılmadan oluşturulan ve iyi kurgulanmamış metinlerdeki eksik ve yanlışlar, öğrencinin belleğinde yanlış yargıların oluşmasına yol açacaktır. Eserde dipnota yer vermeye gerek yoktur.
- Öykü ya da roman kurgusu içinde işlense bile, yaşamöykülerinde gerçeklik ve nesnellik içinde kalınması gerekir. Yaşamı anlatılan kişinin yaşadıkları, söyledikleri, türlü konulardaki görüşleri tarihsel gerçeklerle ters düşmemelidir.
- Kişilerin hayatını etkileyen toplumsal, siyasal ve ekonomik ortam ve bu ortama ilişkin sorunlar, çocukların kavrayış gücü dikkate alınarak, çok basit bir biçimde açıklanmalıdır.
- Hayatı ve eserleri anlatılan kişinin başarısı, kahramanlığı, insanlığı, yurtseverliği vb. olumlu nitelikleri çocuklara örnek olabilecek biçimde anlatılmalıdır. Çocuk çalışkanlık, özveri, dürüstlük, yüreklilik gibi erdemli davranış örnekleriyle karşılaşmalı; onun özgüveni, insan sevgisi güçlenmelidir.

- Biyografik bir yapıt iyi bir kompozisyonun taşınması gereken tüm özellikleri taşımalıdır. Örneğin; dili yalın, anlatımı açık, akıcı ve hareketli, olayların sıralaması düzenli olmalıdır. Anlatım kuru, yavan değil; akıcı, canlı, sürükleyici olmalıdır.

- Yazı görselleştirilmeli; fotoğraflarla, resimlerle desteklenmelidir.

Çocuk kitaplarının, çocuğun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim sürecinde etkili bir araç olduğu bilinmektedir. Bu süreçte, kitaplardan, okullardaki eğitim ve öğretimin işlevini de bütünlmesi beklenir. Çocuk kitaplarının, bu önemli görevleri yerine getirebilmesi, yapısal ve eğitsel özelliklerle donatılmasını gerekli kılmaktadır. Çocuk kitapları, dış-ıçyapı özellikleri ve dayandığı eğitsel ilkelerle bir bütündür. Bu özellik ve ilkelerin birbirleriyle tutarlılığı ve bütünselliği, çocuk kitaplarının niteliğini belirleyen en temel etkidir. Bu nedenle, çocuk kitaplarının belirtilen özelliklerinin bilinmesi, çocuklar için seçeceğimiz kitaplarda bizlere kılavuz olacaktır (Sever, 1995).

Çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarında bulunması gereken özellikleri üç ana başlık altında incelemek mümkündür:

1. Tasarım Özellikleri: Kapak-Cilt, Boyutlar, Kâğıt, Sayfa Düzeni, Harfler, Resimler, Fotoğraflar.

2. İçerik Özellikleri: Konu-İletiler -Kurgu, Kahramanlar, Dil-Anlatım-Üslup.

3. Eğitim İlkelerine Dair Özellikleri: Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma.

2.1.5.1 Tasarım özellikleri

Çocuklar için yazılmış bir biyografi kitabının tasarım özellikleri incelenirken kitabın kapak ve cildine, boyutuna, kâğıt kalitesine, sayfa düzenine, harflerine dikkat edilmelidir. Kitapta kullanılan resimler ve eğer yer verilmişse fotoğraf seçimi irdelenmelidir.

2.1.5.1.1 Kapak-Cilt

Kapak sağlam, kalın ve kaliteli bir karton olmalıdır. Kapak resimleri canlı, çekici ve kitabın içeriğiyle uyumlu olmalıdır. Kapak resimlemesi, kapak yazıları çocuk dünyasına seslenebilecek başarıda düzenlenmişse, o kitap başarılı olacaktır demektir. Kapakta, kitabın içeriğini en iyi bir biçimde yansıtacak bir resimleme (illustration) ve ona uygun kapak yazıları gerekir. Kapakta kitap adı, konuyu özetleyici ya da tanıtıcı resim, yazar, ressam ve basımevi adının bulunması, kitabı oluşturanlara bir saygı gereği bulunmalıdır. Resimleyen adı da kapakta veya iç kapakta verilebilir. Kitabın arka kapağında gerekirse kitabın yazarı üstüne bilgiler verilir. Bu bilgiler yazarın fotoğrafıyla süslenebilir. Bu yapılmamışsa kitap üstüne bir özet bilgi veya bir alıntı yerleştirilebilir. Eğer olanak varsa kitabın sırt yazısı unutulmamalıdır. Çünkü kitaplar kütüphaneye sırttan dizilince, çocuklar bunu sırttan da okuyabilmelidirler. Ayrıca, hangi yaş grubu ya da sınıf için önerildiği de belirtilmelidir (Gökşen, 1980: 29; Sever, 1995, Cıravoğlu, 2000: 188; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 47; Nas, 2004: 62; Gürel vd., 2007: 34; Çınar, 2009; Karatay, 2012; Celepoğlu, 2013: 52). Ayrıca günümüz teknoloji çağının gereklerine uygun olarak kitabın kapak tasarımında yayınevlerinin sosyal medya adreslerine de yer verilmesi uygun olacaktır. Bu durum kitaba ulaşılabilirliği kolaylaştıracağı gibi okuyucuya yeni kitaplar tanıma fırsatı sunacaktır.

Kitap kapağında yazar ve yayınevi adının belirtilmesi okuma kültürünün gelişimi açısından bir gereklilik teşkil etmektedir. Kitabın kapağında kitabın hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmesi de kitabı seçecek olanların (anne-baba-öğretmen vb.) işini kolaylaştıracak, okuyucunun seviyesine uygun kitaplarla tanışmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca; biyografi kitaplarının arka kapağında, hayatı işlenen şahıs ile ilgili tanıtıcı nitelikte bir yazı bulunması, okuyucunun kitabı seçmesinde etkili olacaktır.

Yurt dışında basılan çocuk kitaplarında kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirildiği görülmektedir. Bu durum sayesinde kitabın her köşesinin değerlendirildiği, okunabilirliği ve dikkat çekiciliği arttırılmaktadır. Biyografi kitaplarında da kapağın iç kısımlarının gerek görsellerle gerek hayatı anlatılan kişi ile ilgili bilgilerle değerlendirilmesi yararlı olacaktır.

Kitabın ciltlenmesi de çok önemlidir. Gereğinde iplik dikiş yöntemi uygulamalı ve kitabın dağılması önlenmelidir. Plastik tutkalla yapılan ciltlenmelerde dağılmalar, dökülmeler meydana gelmektedir. (Ciravoğlu, 2000: 189; Celepoğlu, 2013: 52).

2.1.5.1.2 Boyutlar

Kitap hacimli olmamalıdır (Çınar, 2009). Çocuklar, genellikle değişik boyutlardaki kitapları karıştırmaktan ve okumaktan hoşlanırlar. Ancak, ilke olarak, çocuk kitapları hacim ve ağırlık yönünden taşınabilir, kitaplık düzenlemesine de uygun olmalıdır (Sever, 1995).

Çocuk kitaplarının ebatları kolay elde tutulabilen, ilgiyi canlı tutabilecek ölçülerde olmalıdır. 16 x 23 cm boyutlarındaki kitaplar en uygun olanlardır. Çocuklar bu boyutlardaki kitaplara karşı ilgi ile yaklaşacak, onların sayfalarını karıştırmaktan mutluluk duyacaklardır. (Ciravoğlu, 2000: 187; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 46; Gürel vd., 2007: 34).

2.1.5.1.3 Kâğıt

Kitap dayanıklı, mat, birinci veya ikinci hamur bir kâğıda basılmalıdır. Renkleri soldurmamalı, mürekkebi dağıtmamalıdır. Kaliteli kâğıt kullanılmadığı için; renkleri değişen, yazıları iyi okunmayan ve kolay yırtılabilen bir kitap, çocukları okuma isteksizliğine itebilir. Çocuk kitaplarında "parlak kuşe" kâğıt kullanmak da yararlı olmayacaktır. Çünkü bu tür kâğıtlar hem çok pahalı, hem de ışığı yansıttıkları için çocuk kitapları için elverişli değildir. Kâğıdın mat olması göz sağlığı, sağlamlığı ise kitabın çabuk yıpranmaması ve şekil güzelliğini sağlamak bakımlarından şarttır (Demiray, 1953: 38; Sever, Şirin, 1994: 213; 1995; Ciravoğlu, 2000: 187; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 46; Nas, 2004: 63; Gürel vd., 2007: 34; Çınar, 2009).

2.1.5.1.4 Sayfa düzeni

Çocuk kitaplarında, sayfalar normal aralıklı satırlardan oluşmalı; sayfa kenarlarındaki geniş boşluklar (marjlar) bulunmalıdır. Özellikle, sayfalar tek sütun halinde düzenlenerek, okuma rahatlığı yaratılmalıdır. Bu sayfalarda resim-yazı uyumu sağlanmalıdır. Çocuğun yazıları iyi izleyebilmesi ve metinle arasında sıcak

bir bağ kurabilmesi yazı, resim, yerleştirme dengesinin en iyi biçimde ayarlanmasına bağlıdır. (Gökşen, 1980: 29; Sever, 1995; Ciravoğlu, 2000: 187; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 46; Gürel vd., 2007: 34).

2.1.5.1.5 Harfler

Çocuk kitaplarında seviyeye göre harf seçimi yapılır. Harfler gözü yormayacak büyüklükte ve baskısı temiz olmalıdır. Metindeki harflerin boyu dört ve beşinci sınıf dönemindeki çocuklar için “12 punto”dan küçük olmamalıdır (Gökşen, 1980: 29; Şirin, 1994: 213; Sever, 1995; Ciravoğlu, 2000; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 46; Çınar, 2009; Karatay, 2012; Celepoğlu, 2013). 9-13 yaşındaki çocuklar için yazılan kitaplarda harf puntosunun 12 puntodan küçük ve 15 puntodan büyük olmamasına dikkat edilmelidir.

2.1.5.1.6 Resimler/Fotoğraflar

Günümüzde görseller, hayatın her alanında yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu özellikleri ile görseller, belki de görsel okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi, temel okuryazarlık eğitiminden önce çocuklarda kavram gelişimi için önemlidir ve hem okul öncesi hem de okul dönemi çocuk kitaplarının en önemli öğeleridir. Metinde ve/veya kitapta işlenen konunun, anlatılan olayın zihinde canlanmasına imkân sağlar. Ayrıca işlenen konu ve ana düşünce ile ilgili çocuğun ön bilgilerini harekete geçirmek; daha sonra gerektiğinde öğrendiklerini tekrar hatırlaması için öğrenme sürecinde zihnin kavram şemalarını oluştururlar. (Karatay, 2012: 82).

Çocuk kitaplarını sadece okuma metinlerini içeren edebi ürünler olarak kabul etmenin yanlış olduğunu ve kitapların çocukların sanatsal gelişim evreleri dikkate alınarak resimlendirilmesi gerektiğini belirten Karatay (2012: 85); ayrıca özensizce kullanılan renklerin, sadece sayfa doldurmak amacıyla yapılan resimlemelerin, çocukların kitaba ilgisini çekmediği gibi, çocuklar üzerinde okumaya ve kitaba karşı olumsuz bir tutumun gelişmesine neden olabileceğini vurgular.

Çocuğun yazınsal nitelikli metinlerle en erken yaşlarda buluşturulması ve onun gelişim sürecinde düzeyine uygun davranışları edinmesi için onu düşünmeye, sormaya, sorgulamaya iten görsel açıdan zengin kitaplara gereksinimi vardır (Karatay, 2012: 83).

Çocuk kitaplarındaki resimler birçok işlevi birden karşılar. Çocuğun estetik beğenisini geliştirmenin yanı sıra okurken sıkıcı olabilecek tasvirlerin resimle anlatılması çocuğun

yorum gücünü geliştirir, olayların hızla gelişmesini sağlar ve sonuçta okuma alışkanlığı kazandırmaya hizmet eder. Çınar (2009)'a göre;

- 1- Resimler kolay yorumlanmalı, kahramanlar ya da figürler hareket halinde olmalıdır.
- 2- Sanat değeri taşınmalıdır.
- 3- Resim ve şekiller ilgili metinle aynı yüzde ya da resimle yazı aynı sayfada yer almalıdır.
- 4- Resim ya da şeklin metindeki düşünce ve olayların yorumunu yapabilir olması gerekir.
- 5- Resimlerle metin üst üste gelmemeli, biri diğerini kapatmamalıdır.
- 6- İlgi uyandırması, sanat eğitiminde katkıda bulunması ve çekici olması bakımından resimlerin renkli olmasında yarar vardır. Abartılı ya da karikatürize resimler de olabilir.

Çocuk kitaplarında yer alan görseller, metni bütünleyen ayrı birer sanat eseridir. Resimler, çocuğun estetik duygularının gelişmesine katkı sağlamalı ve çocuk psikolojisine uygun bulunmalıdır. Görseller, metinde işlenen konu, olay, duygu, düşünce ve iletilerle ilgili, çocuğun metni anlama gücünü arttıracak ve çocukların yaratıcılığını geliştirecek nitelikte olmalıdır. 10 yaş ve üstü gelişim düzeyi için gerçekçi görseller kullanılmalı ve kitabın dörtte birinin resim, dörtte üçünün de yazı olması gereklidir (Gökşen, 1980: 29; Sever, 1995; Karatay, 2012: 85-86).

Resim çocuk kitaplarının en önemli özelliklerindedir. Resimlerin sade, açık ve konuya uygun olma şartı aranmalıdır. Bu nedenle kitabın resimlenmesi uzman kişiler tarafından özenle yapılmalıdır (Demiray, 1953: 38; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 47).

Çocuklar için yazılan biyografi kitaplarında resimlerin yanı sıra fotoğraflar da ayrı bir önem taşımaktadır. Hayatı ele alınan kişi ile ilgili bilgiler aktarılırken kişinin hayatına dair fotoğraflardan yararlanılması hem türün “belgelere dayanma” özelliğini destekleyecek hem de görsel açıdan yapıta zenginlik kazandıracaktır.

2.1.5.2 İçerik özellikleri

İnsanların çocukken etkilenecek okudukları kitapları unutamazlar. Demiray (1953: 41), Gökşen (1980: 29-30), Şirin (1994: 211-212), Yardımcı ve Tuncer (2002: 49), Nas (2004: 65-82), Çınar (2009), Karatay (2012) ve Celepoğlu (2013: 53) çocuk kitaplarında içerik ile ilgili olarak dikkat edilmesi gerekenleri şöyle sıralamaktadır:

- Konular ilgi çekici biçimde sunulmalı, eğlendirici ve düşündürücü olmalıdır.
- Kitapta işlenen olayların neden-sonuç ilişkisi kurularak mantıklı bir örüntü içinde geliştirilmesi ve kitapta sıralanan olaylar ve düşüncelerin de birbiri ile uyumlu ve tutarlı olması gerekmektedir.

- Çocuğa kavratılmak istenen ana düşünceyi bir ders, bir ibret biçiminde vermeyip, bunu sezinletmelidir. Sonuca okuyucu ulaşmalıdır.
- Konular hareketli bir biçimde işlenmeli, olay hızla gelişmelidir. Uzun betimlemeler ve ruh çözümlenmeleri sıkıcı olacağından kaçınılmalıdır.
- Ana düşüncesi belirsiz ve değişik yorumlara açık yapıtlar, çocuklarda ikilem ve yanlış anlamalara neden olacağından ana düşüncesinin açık ve net olması sağlanmalıdır.
- Az sayıda kahraman olmalıdır.
- Kitapta işlenen zaman doğrusal ve çocuğun kronolojik zaman algısına (dün-bugün-yarın) uygun olmalıdır.
- Mizah ve güldürü öğelerine yer verilmelidir.
- Çocuk okuduğu eserlerin etkisiyle iyilik etmeyi, acımayı, yardımlaşmayı öğrenmelidir.
- Çocuk kitapları çocuğa hayvanları, bitkileri, tabiatı sevmeyi öğretmelidir.
- Kitaplar yaşama sevinci, iyimserlik aşılmalı; çocuğu karamsarlıktan, kötümserlikten uzak tutarken onların kendilerine güvenlerini arttırmalı, geleceğe ümitle bakmalarını sağlamalıdır.
- Korku, acı, kötülük, kin gibi öğeler, ölçülü, abartılmadan işlenmelidir.
- Sevgi, saygı ve özveri duygularını geliştirmeli, çocuklar kitaplarda kendi yaşantılarından bir şeyler bulmalıdırlar.

Tespit edilen özelliklerden hareketle çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarını içerik özellikleri bakımından incelerken incelemeyi kolaylaştırmak ve daha sistematik hale getirmek için Konu-İletiler-Kurgu, Kahramanlar ve Dil-Anlatım-Üslup olmak üzere üç temel başlığın esas alınması uygun görülmüştür.

2.1.5.2.1 Konu-İletiler-Kurgu

Çocuk kitaplarında ele alınan konular, çocuklarda, güven duygusunu artırmalı, sağlam ve geçerli inançları yerleştirmeli; çocukları ulusal değerlere ve demokratik yaşayış biçimine saygınlığını sağlamalıdır. Konular, çocukların güldürü duygusunu geliştirmeli, onları eğlendirip dinlendirirken eğitmelidir. Kitaplardaki konuların, çocukların yaşantılarıyla ilgili olması ve gerçeğe uygun düşmesi beklenir (Şirin, 1994: 210-211; Sever, 1995; Yalçın ve Aytaş, 2011: 46-47).

Çocuklara yönelik konu seçimi, onların cinsiyetlerine dayanan bir ilgiye bağlı olabileceği gibi, yaş durumlarına da bağlıdır. Çocuk edebiyatı malzemelerinde konuların seçiminde gösterilen dikkat, onun ileriki yaşlardaki okuma gelişimine de olumlu katkılar sağlayacaktır (Yalçın ve Aytaş, 2011: 36). Bu araştırmanın çalışma grubunu 9-13 yaş grubu (4.sınıf-8.sınıf) oluşturduğundan konu seçiminde bu yaş aralığındaki çocukların özellikleri ve biyografi türüne bakışları dikkate alınmıştır.

9-12 yaşları arasındaki döneme “gerçeklere yönelme çağı” adını veren Gülerüz (2013: 284-285), bu dönemde çocukların masal dünyasına ilişkin düşüncelerden koparak gerçekçiliğe ve akılcılığa yöneldiğini belirtmektedir. Amaç, yöntem ilişkisini kurabilen çocukların bu dönemde okuyacağı kitapların daha çok yaşanmış ya da yaşanabilir özellikler taşıması gerektiğini vurgulamaktadır. 9-12 yaş grubu çocukların kendi benliklerinden uzaklaşarak grup ilişkilerine önem vermeye başladıkları ve vatan, millet, çevre, arkadaşlık, özveri gibi temel ve soyut kavramları elde etmeye başladıkları devredir (Yalçın ve Aytaş, 2011: 40).

Kitaplarda seçilen konu çocuğun yaşına, ilgi alanına dönük olmalı, onu sürüklemeli ve ona heyecan vermeli, onda merak duygusu uyandırmalıdır. Öğüt verici ve doğrudan bilgi verici olmamalıdır. Bilgi metnin içine yerleştirilmiş şekilde verilebilir (Nas, 2004: 80-81; Celepoğlu, 2013: 53).

10-12 yaş grubunda kız ve erkek çocuklar arasındaki ilgi farkı belirginleşir. Kız çocuğu sosyal yaşama, aileye ait olaylara ilgi duyarken erkek çocuğu en hareketli dönemindedir ve bu sebeple spora yönelir, macera romanlarından hoşlanır (Şirin, 1994: 200; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 16; Çınar, 2009, Stebler, 2012: 139).

12-15 yaş döneminde kendisine bir kahraman yaratma peşinde olan çocuk, sinema, müzik veya spor dünyasından bir ünlüyü örnek alır. Bu dönemde faydalı olabilecek bilgiler içeren, örnek alınabilecek hayatları olan insanlara ait biyografiler okutulabilir (Stebler, 2012: 141-142). Bu dönem çocukları vatan, millet, bayrak sevgisi, şehitlik, gazilik gibi toplumsal izleklerin/temaların işlendiği metinleri okur ve anlar (Stebler, 2012: 142).

Biyografi kitaplarında ayrıca tarihî ve coğrafi bilgilere yer verilmelidir. Hayatı anlatılan kişinin doğduğu ve yaşadığı yerlerin veya hayatına etki eden olayların tarihî ve coğrafi bilgiler eşliğinde aktarılması okuyucunun yararına olacaktır.

2.1.5.2.2 Kahramanlar

Çocuğun kitaptaki olumlu karakterle/kahramanla özdeşleşmesi, bütünleşmesi, anlatının içine girebilmesi için, yazarın eserde betimlediği karakterin inandırıcı, güvenilir, günlük yaşamdaki kadar gerçekçi ve çocukla aynı yaş düzeyinden olması gerekir (Karatay, 2012: 103).

Çocuğun, okuduğu kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurduğu bilinmektedir. Bu nedenle, çocuk kitaplarında az sayıda kahraman bulunmalı, kahramanların fiziksel ve ruhsal portreleri güçlü bir biçimde çizilmelidir. Masal ve masalımsı türlerin dışındaki kitaplarda, kahramanların özellikleri gerçek ya da gerçeğe yakın olmalı; abartıdan kaçınılmalıdır (Sever, 1995; Ciravoğlu, 2000: 190, Yardımcı ve Tuncer, 2002: 49; Yalçın ve Aytaş, 2011: 47).

Kitaptaki kahramanların güçlü ve zayıf yönleri görülebilmeli, ana kahraman açık ve anlaşılır bir biçimde betimlenmelidir. İnsanı; güçlü-zayıf, olumlu-olumsuz ve çelişkili yanlarıyla olduğu gibi, ulaşılması zor bir örnek durumuna getirmeden (idealize etmeden) insan gibi göstermelidir. İnsan; yenilmez, her şeyi bilen, “üstün insan” olarak işlenmemelidir. Yan kahramanlar, ana kahraman çevresinde açık tanımlarla ve ana kahramanla ilişkilendirilerek anlatılmalıdır (Nas, 2004: 65; Karatay, 2012).

2.1.5.2.3 Dil-Anlatım-Üslup

İlköğretimin ilk yıllarıyla birlikte, çocuklar anadilinin kurallarını da sezinlemeye ve uygulamaya başlar. Temel dil kurallarının davranışa dönüştüğü bu evrede, çocuklar için yazılan öğretici ve yazınsal ürünlerin anadilinin anlatım kurallarına da özenle uyması beklenir. Dil, içeriği taşıyan bir araçtır. Onun yanlış kullanılması içeriğin de yanlış ya da eksik anlaşılmasına neden olacaktır. Bu durumun, yazar-okur etkileşiminde verimsizlik yaratacağı açıktır (Sever, 2013: 92). Okul döneminde dilin kullanım incelikleri olan edebi sanatları, milletin kültürünü, hayata dair tecrübelerini yansıtan deyimleri ve atasözlerini çocuklara kazandırmada çocuk kitabı yazarlarına önemli görevler düşmektedir (Karatay, 2012: 121).

İlköğretim sürecindeki çocuklara seslenen edebiyat yapıtları; okurların dil bilinci ve duyarlılığı edinmeleri, okuma alışkanlığı kazanmaları için sorumluluk bilinciyle yapılandırılmalıdır. Dilin acemice kullanıldığı, kurallarının yok sayıldığı, dilsel

savrukluğunun gözlemlendiği; kuru, yapay bir anlatımın egemen olduğu kitapların çocukları okuma eyleminden soğutacağı, koparacağı bilinmelidir (Sever, 2013: 92-93). Çocuk kitaplarında; basit, anlaşılabilir, yalın bir dil kullanılmalıdır. Yazarın asıl hedefi en içten, yalın cümlelerle çocuk dünyasında ilgi uyandırmak, çocukların düşünce dünyalarına yeni güzellikler eklemektir. Bu eserler, çocukta okuma alışkanlığı kazandıracaktır (Ciravoğlu, 2000).

İyi bir çocuk kitabının içerik bakımından üstünlüğünü sağlayan etmenlerin başında dil ve anlatımda gösterilen özen gelir. Çocuklara insan ve yaşam gerçekliğini dilin anlatım olanaklarını ustaca kullanarak sezdirme, tanıtmaya; anadilinin kavram evreninden kesitler sunma, bu evrenin inceliklerini duyumsatma gibi temel işlevleri üstlenmesi gereken edebiyat ürünlerinin, dil ve anlatım bağlamında bazı temel ilkelere yaslanması gerekir. Çocuk kitaplarında, gereksiz ve bayağı her sözcüğü anlatımın dışında bırakan bir üslup yeğlenmelidir. Anlatımda; "duruluk, akıcılık, açıklık, yakınlık, çeşitlilik ve kişisellik" etkili ve güzel bir üslup yaratmanın temel koşulları olarak görülmelidir. Çocuk kitaplarında eskimiş, yıpranmış sözcüklerle yüklü bir anlatımdan kaçınmalı; çocukların sözcük dağarcıklarını zenginleştirecek, duygu ve düşünce evrelerini de geliştirecek bir yaklaşım anlatımda temel ilke olarak benimsenmelidir. Çocuk kitaplarında anlatım, tek özne ve tek yüklemden oluşan kısa ve yalın cümlelerle yapılmalı; cümlelerde edilgen çatılı eylemler yerine, etken çatılı eylemler kullanılmalıdır. Kitaplarda, Türkçenin zengin anlatım olanakları çocuklara hissettirilmeli; çocuğun dil beğenisini geliştiren bir yaklaşımla, beş duyuya seslenen bir anlatımla üslup canlı kılınmalıdır. Kitaplarda argo söyleyişlerden, bol mecaz ve istiare kullanmaktan kaçınmalı; çocukların kullanımında güçlük çektiği bağlaç ve edatlara (mademki, gerçi, aksi halde, rağmen, sanki vb.) mümkün olduğunca yer verilmemelidir. Kitaplar; dilbilgisi, yazım (imla) ve noktalama kuralları bakımından yanlışsız olmalıdır. İleri yaşlarda ana dilinin temel prensiplerinin sağlam yerleştirilmesi için bu şarttır (Gökşen, 1980: 29; Şirin, 1994: 212-214; Ciravoğlu, 2000, Yardımcı ve Tuncer, 2002: 49; Nas, 2004; Çınar, 2009; Yalçın ve Aytas, 2011; Sever, 2013).

Betimleme, yazıyla resim yapma, zihninde canlandırmak için önemlidir, fakat bütün okuyucular gibi çocuklar da diyalog okumayı severler. Unutulmamalıdır ki en sıradan veya basit bir konu bile yazarın anlatım biçimi ve konuyu işleme biçimiyle özgün hale gelebilir, çocukta büyük bir merak ve okuma duygusu uyandırabilir

(Karatay, 2012: 109). Kuru bir üslup, çocuğun bu tür eserlerden soğumasına neden olur. Çekici, konuya ve hikâyenin akışına uygun bir üslup gereklidir (Şirin, 1994: 135).

Biyografik eserlerde de yazarların anlatımı konunun elverdiği ölçüde renkli ve çekici olmalıdır. Canlı, hareketli ve yalın bir anlatımla kaleme alınan biyografilerin çocuklarca beğenilmesi ve okunması olasılığı daha çoktur (Oğuzkan, 2013: 164).

Çocuk kitapları dil ve anlatım yönünden çocuğun dil ve düşünce gelişimine uygun olmalıdır. Çocuğun dil düzeyinden yola çıkıp onun sözcük dağarcığını zenginleştirmelidir. Şu da var ki, çocuk ikide bir sözlüğe bakmak zorunda kalmamalıdır. Dil tadı veren, dil becerisini geliştiren bir anlatım yeğlenmelidir. Ölçülü olarak atasözleri, deyimler kullanılmalı; dilin değiştirmeli (mecazî) gücünden yararlanılmalıdır (Nas, 2004: 87-91). Her çocuk edebiyatı metninde çocuğun anlamını bilmediği ancak cümle ve anlatım tekniğinden yararlanarak çağrışım yoluyla anlamlandırdığı belirli sayıda bilinmeyen söze yer verilmelidir (Yalçın ve Aytaş, 2011: 47).

2.1.5.3 Eğitim ilkelerine dair özellikler

Biyografi türü açısından çalışmada ele alınan 4-8. sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programları incelendiğinde biyografi türüne oldukça az yer verildiği tespit edilmiştir. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 1-5. Sınıflar'da; 4. ve 5. sınıflar için okuma öğrenme alanında, okuduğunu anlama kazanımında “2.33. Öğrencilere önemli görülen yazarların kısa biyografisi ve diğer eserleri hakkında bilgi edinmeleri için araştırma ödevi verilebilir.” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı 6, 7, 8. Sınıflar'da ise; yazma öğrenme alanında sınıf-okul içi etkinlik başlığı ile “Herkesin Bir Hikâyesi Var: Yakın çevre veya aileden birinin biyografisi yazılır.” etkinliğine yer verilmiştir (MEB, 2006: 33). Bu etkinlik 3. kazanım olan “Farklı türlerde metinler yazma: 1. Olay yazıları yazar, 2. Düşünce yazıları yazar, 3. Bildirme yazıları yazar, 4. Şiir yazar.” (MEB, 2006: 32) ile ilgili olarak verilmiştir. “3.3. 6. sınıfta mektup, dilekçe ve haber yazısı; 7. sınıfta tutanak ve tanıtma yazıları; 8. sınıfta biyografi, otobiyografi ve rapor yazılır. Adı geçen türler, belirtilen sınıflarda zorunlu olup diğer sınıflarda da isteğe bağlı olarak ele alınabilir.” ifadesine de yer

verilmiştir (MEB, 2006: 33). 6, 7 ve 8. sınıflarda yer verilmesi gereken türlere bakıldığında; “6. sınıfta; şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro, mektup”, “7. sınıfta; şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, sohbet (söyleşi), gezi yazısı, biyografi”, 8. sınıfta; şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan türlerinde metinlere mutlaka yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2006: 57). Görüldüğü üzere programda metin türü olarak biyografiye sadece 7. sınıfta yer verilmiştir.

İlgili literatür tarandığında; eğitim ilkelerine dair özellikler başlığında, çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarında bulunması gereken birçok özelliğe yer verildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise eser incelemesinde yer alan eğitim ilkelerinin tespitine yönelik ele alınacak özellikler belirlenirken Türkçe dersi öğretim programında yer alan beceriler, Türk değer sistemi, çağdaş bir birey olmanın gerekleri gibi özellikler dikkate alınmış ve belirli başlıklar oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.1.5.3.1 Model oluşturma

Kuşkusuz birçok yazın türü gibi biyografilerin de çocuk edebiyatı açısından özel bir değeri vardır. Bu nedenle biyografik eserlerde çocuk eğitimi açısından bir seviye aranması gereklidir. Edebî bir tür olarak biyografilerin eğitim ilkelerine dair özelliklerinden belki de en önemlisi; okuyucusu için model oluşturma/kahramanla özdeşleşme yönüdür. Hayatı ve eserleri anlatılan kişinin başarısı, kahramanlığı, insanlığı, yurtseverliği vb. olumlu nitelikleri okuyucuya örnek olabilecek biçimde anlatılmalıdır. İçerik Özellikleri bölümünde “Kahramanlar” başlığı altında da biyografide ele alınan kahramanların okuyucuyla özdeşim kurmaya uygun kişiler olarak çizilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Eser incelemeleri esnasında bu bölümde tekrara düşmemek için çizilen kahramanların “model” olarak verilen yönleri ve bunların okuyucuya nasıl aktarıldığı üzerinde durulacaktır.

Bütün toplum tarafından tanınan, bilgi, beceri ve davranışlarıyla bütün insanların dünyasında yer edinen kişilerin doğumlarından ölümlerine kadar geçen dönemin bilgi ve belgelere dayanılarak anlatıldığı edebî tür olan biyografinin çocuk edebiyatında çok önemli bir eğitici rolü bulunmaktadır. Çocukların genellikle zaman kavramı konusunda tam oluşmamış düşüncelere sahip oldukları bilinmektedir. Bu yüzden kendilerine ait ileriye doğru yaşayışlarını yönlendirmede ciddi sıkıntı çekerler. Biyografiler çocukların toplum tarafından başarılı kabul edilen kişilerle ilgili olarak edinecekleri bilgiler, kendi hayatlarına yön vermede önemli yararlar sağlayacaktır. Özellikle çocukların sorgulama çağına geldikleri kabul edilen temel eğitim 4. ve 5. sınıflardan başlayarak başarıya ulaşmış insanların

hayatlarını merak ettiklerini, onlarla duygusal bir özdeşleşmeye girdiklerini görüyoruz (Yalçın ve Aytaş, 2011: 177).

Biyografi, bizi sıradan olanla değil, alışılmışın dışında olanla, hatta şaşırtıcı ve olağanüstü olanla karşılaştırmaya çalışır. Çünkü merak edilmeye değer olanı araştırır, bunu ortaya koymak için çabalar. Bu nedenle tipler üzerine, tipsellik özelliği kazanmış kişiler üzerine bir çalışmadır. Başarının ya da başarısızlığın, kahramanlığın ya da hainliğin, cesaretin ya da korkaklığın, zenginliğin ya da fakirliğin, fedakârlığın ya da bencilliğin, güzelliğin ya da çirkinliğin, iyiliğin ya da kötülüğün simgesi haline gelmiş tiplerin, ama en çok da olumlu tiplerin tanıklığını yapar. Tekil bir olayı, tekil bir dünyayı ifade etse de, “tipsellik” özelliği ile genel bir nitelik arz eder. İnsan onda, kahramanlık, iyilik, güzellik, cömertlik, yiğitlik, cesaret, başarı, azim, fedakârlık gibi insani durumları herhangi bir kişinin şahsında cisimleşmiş olarak görür (Taşdelen, 2006: 10).

Biyografi, “kıssadan hisse” bağlamında, bir yaşam öyküsünü eğitici, öğretici yönleriyle bir model olarak sunar. Bu özelliği ile eğitsel ve ahlaksal bir nitelik taşır. Söz konusu yaşamı örnek alınması gereken bir model, bir örnek tip olarak sunmakla, bilgi değerinin, sanat değerinin, varoluş değerinin yanına ahlak ve eğitimi de katmış olur (Taşdelen, 2006: 15).

10-14 yaşındaki çocuklar kendilerince büyük ve önemli kişilere benzemek isterler. Çocuklara yönelik olarak hazırlanan bu tür eserlerde, ünlü kişilerin örnek alınabilecek olumlu taraflarına dikkat çekilmeli, erdemli, faziletli, yüksek karaktere sahip kişilerin biyografileri yazılmalı, bu tür eserlerin okunması teşvik edilmelidir (Kılıç, 2013: 98). Yeni kahramanlar yaratılabileceği gibi, kültürel genlerimizin yüklü olduğu eski kahramanlardan da yararlanılmalıdır (Dede Korkut hikâyelerindeki kahramanlar, Nasrettin Hoca, Koroğlu, Karacaoğlan, Yunus Emre, İbni Sina, Hacı Bektaş, Keloğlan gibi). Çocuğun kahramanla özdeşim yaptığı göz önünde tutularak; acıma, iyilik, korku, dehşet, kin, kahramanlık, özveri gibi kahramanlarla, insanüstü, gerçek ötesi kavramlarını iyi ve yerinde kullanan, abartmayan, sağlıklı bir duyarlık geliştiren özellikler taşınmalıdır. Çocukların ufkunu geliştirmesi açısından diğer toplumların yaşayışlarını konu edinen olaylar da işlenebilir (Çınar, 2009).

2.1.5.3.2 Beceriler

Çocuk kitapları okulda izlenen eğitim programlarını desteklemelidir (Sever, 1995). Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, Eleştirel düşünme, Yaratıcı düşünme, İletişim, Problem çözme, Araştırma, Bilgi teknolojilerini kullanma, Girişimcilik, Karar verme, Metinler arası okuma, Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerinden oluşmaktadır (MEB, 2009).

“Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma” becerisi çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarının incelenmesinde içerik özellikleri başlığı içerisinde (Dil-Anlatım-Üslup alt başlığında) ele alındığından çalışmada tekrara düşmemek amacıyla bu bölümde ele alınmamıştır. “Kişisel ve sosyal değerlere önem verme” becerisine ise yine bu bölümdeki temel değerler içerisinde yer verilmektedir. “Metinler arası okuma, iletişim, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik ve karar verme” becerileri ise bu çalışma kapsamında kitapları incelerken değerlendirilebilecek beceriler olmadığından ele alınmamıştır. Biyografi kitapları incelenirken metin

tahlilinde daha etkili oldukları bilinen eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin yansımaları dikkate alınmıştır.

Eleştirmek, daima eksikleri ve yanlışları söylemek bu hususlara dikkat etmek demek değildir. Eleştiri bir yetenek işidir. Çocuk edebiyatı eserlerinde, zaman zaman eleştirinin nasıl yapılması gerektiği, tepki koymanın ölçüleri konusunda çocuğun bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. (Yalçın ve Aytaş, 2011: 51). Çocuğa toplumsal olaylara, yaşama karşı eleştirel, sorgulayıcı bir bakış kazandırılmalıdır. Çocuk kendine, topluma yabancılaşmamalı; birey olma-ait olma dengesini kurabilmelidir (Nas, 2004: 68). Çocuk kitapları; çocuğun eleştiri yeteneğini geliştirmeli, onun tepkilerini düzenleyici bir rol oynamalıdır. Çocuğu yazgıcılığa ve uyduruculuğa sürüklememelidir. Her türlü önyargıdan arındırılmış olmalıdır (Sever, 1995).

Yaratıcı düşünme, herhangi bir olay veya durum karşısında farklı fikirler ortaya koymayı, yeni çözümler ve ürünler üretmeyi; günlük hayatta karşılaşılan sorunlara özgün ve çok yönlü çözümler getirmeyi içermektedir. Daha önce aralarında bağlantı kurulmamış olay, durum, kavram ve nesnelere arasında ilişkiler kurabilme, böylece yeni yaşantılar, yeni deneyimler, özgün düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyabilme, herkesin takip ettiği alışılmış yollardan ayrılabilme gibi özellikleri vardır (Temizkan, 2011: 197-198).

Hayatta karşılaşılan güçlükleri belirleme, hissetme, kavrama, problemle ilgili bilgi toplama, çözüm yollarını belirleme, bu yollar arasından en doğru olanı seçip uygulama ve değerlendirmeye ise problem çözme denilmektedir (Bingham, 1998). Biyografi kitapları aracılığıyla çocuklara sorunlara farklı açılardan bakma ve yeni çözümler üretme becerisi kazandırılmalıdır.

2.1.5.3.3 Temel değerler

Değerler, bireyin sağlıklı bir kişilik gelişimi için gerekli, sosyal hayata katılımını sağlayan, toplum hayatını düzene koyan ve kültür aktarımının gerçekleşmesinde önemli rol oynayan kavramlardır (İdi Tulumcu, 2015: 17). Türkçe öğretim programında değerlerin sistematik ayrı bir başlık altında değil de programın içinde ve farklı bölümlerinde örtük bir şekilde ele alındığı görülür. Programın genel amaçlarında değerlere vurgu yapıldığı görülmektedir. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla milli ve evrensel değerleri tanımaları; hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri; milli, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006).

Aile, doğa, iyi ve güzel değerler gibi temel kavramlar çocuk kitaplarını zenginleştirmek için vazgeçilmez temel unsurlardır. Bu temel değerler, çocuğun dünya görüşünü zenginleştirmesi bakımından da oldukça önemlidir. Her toplumun ortak kültür değerleri vardır. Bu değerler çocukların şuur altına yerleşerek onlara olumlu davranışlar kazandıracak biçimde düzenlenmelidir (Yalçın ve Aytaş, 2011: 46).

İyi bir çocuk kitabının konu bakımından yerli kültür değerleri yanında evrensel insanlık ve ahlak değerlerini kazandırıcı nitelikte olması da gerekir (Şirin, 1994: 210). Okul çağı çocukları için hazırlanan kitaplarda (7-12, 14 yaş) konu seçiminde; barış, kardeşlik, sevgi, saygı, vefa, dostluk, arkadaşlık, fedakarlık, paylaşma, hoşgörü gibi kavramlar ve evrensel değerlere ağırlık verilmeli, çocuğu bencilliğe, karamsarlığa ve çıkarıcılığa yöneltecek duygu ve düşünceleri işlemekten uzak durulmalıdır. (Gürel vd., 2007: 34). Bireyciliği özendirilmemeli; yardımlaşma, dayanışma anlayışını kazandırmalıdır.

Verimli çalışma alışkanlığı ve üretken bir kişilik edinme yolunda çocuğa katkıda bulunmalıdır. Çalışmanın erdemi vurgulanmalı, emek ve alın terine yönelik olumlu tutum kazandırmalıdır (Çınar, 2009). Atatürk ilke ve devrimleri özenle göz önünde tutulmalıdır. Bunları açıklayıcı, sevdirci ve benimsetici olmalıdır. Yurt, ulus sevgisi ve ulusal değerler işlenmeli ve çocukların ulusu ve ülkesiyle gurur duymaları sağlanmalıdır. Bu yapılırken evrensel değerler göz ardı edilmemeli, başka ulus ve ülkeler de aşağılanmamalıdır (Çınar, 2009; Sever, 1995).

Değerler ile ilgili literatür tarandığında hangi kavramların değer kabul edilmesi gerektiği konusunda görüş birliği bulunmadığı ve hatta değer kabul edilen kavramların milletlere göre de değişiklik gösterdiği görülmüştür. İncelenen kitaplarda yer alan değerleri sınıflandırmak ve daha kolay yorumlayabilmek adına bu araştırmada İdi Tulumcu (2005: 61-62) tarafından oluşturulan sınıflandırma tablosu temel alınmıştır.

Tablo 1. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Hazırlanan Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler ve Sınıflandırılması

<i>Ahlaki Değerler</i>	
Alçakgönüllülük	Kadirşinaslık
Bağışlama	Merhamet
Cesaret	Mürüvvet
Cömertlik	Namuslu olmak
Diğerkâmlık	Onur/Öz saygı
Doğruluk	Sabır
Dürüstlük	Samimiyet
Fedakârlık	Sözünde durmak
İyi niyet	Özgüven

<i>Dini Değerler</i>	
Hakseverlik(Allah inancı)	İbadet yerlerine saygı
Hakikat sevgisi	İffet
Hayâ	Şükür
Dini Günlere Duyarlılık	Peygamber Sevgisi
Tevekkül	
<i>Estetik Değerler</i>	
Estetik zevk	Müziğe değer verme
Geleneksel sanatlara saygı	Türk müziğine değer verme
Sanatlara duyarlılık	
<i>İktisadi Değerler</i>	
Kanaat	Tutumluluk
Tasarruf	
<i>Siyasi Değerler</i>	
Adalet/Adil olma	İnsan haklarına saygı
Bağımsızlık	Özgürlük
Demokrasi	Tarafsızlık
Eşitlik	Uzlaşma
Farklılıklara saygı duyma	Vatan sevgisi
<i>Sosyal Değerler</i>	
Aile sevgisi(anne, baba, kardeş sevgisi)	Konukseverlik
Aile birliğine önem verme	Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık
Barış	Millet sevgisi
Bayrak sevgisi	Milli, manevi, ahlaki değerlere duyarlılık
Bayramlar	Milli ve evrensel değerlere duyarlılık
Dayanışma	Nezakat
Dil sevgisi	Özel yaşamın gizliliğine saygı
Doğa sevgisi	Paylaşma
Doğal çevreye duyarlılık	Sağlıklı yaşama
Dostluk(arkadaşlık)	Saygı
Duyarlılık	Sevgi
Emaneti korumak	Şehitlik
Tarihsel mirasa duyarlılık	Gazilik
Komşuluk	Temizlik
Görgülü olmak	Tutarlılık
Güvenilirlik	Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı
Hoşgörü	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
İnsan sevgisi	Türk büyüklerine saygı
İyilik yapma	Vefa
Kardeşlik	Yardımlaşma
<i>Teorik Değerler</i>	
Açık görüşlülük	Kararlılık
Bilimsellik	Ölçülülük
Çalışkanlık	Sorumluluk
Yeniliğe açıklık	

2.1.5.3.4 Demokrasi eğitimi ve eşitlikçi bakış açısı kazandırma

Çocuğun okuduğu kitaplarda demokrasi eğitimi de yer almalıdır. Tek boyutlu, tek anlamlı bir metin örgüsüyle, yapmacık, sırtan, tat vermeyen, yavan ve savruk bir anlatımla çocuğun beyni yıkanmamalıdır, ona at gözlüğü takılmamalıdır (Nas, 2004: 83). Biyografi kitabı aracılığıyla çocuklara olaylar karşısında mümkün olduğunca demokratik kalmanın önemi sezdirilmelidir. “Demokrasi” ve “Eşitlik” kavramları “Temel Değerler” başlığında siyasi değerler arasında da yer almaktadır. Bu bölümde bu kavramların biyografi kitaplarında eğitim amaçlı verilmesine dikkat edilecektir.

Çocuğa politik kültür, demokrasi kültürü verilmeli; çocuk insan haklarını, insan ilişkilerinde eşitliği gözetmeyi, hangi ırktan ve dinden olursa olsun insana saygılı olmayı, haklı çıkmak için değil de doğruyu bulmak için tartışmayı, özeleştiriyi yapmayı, öz denetimli davranmayı öğrenmelidir. Ona "düşünme" öğretilmelidir, ne düşüneceği değil. Ne düşüneceğine çocuğun kendisi karar verecektir. “Otoriteye körü körüne itaat” anlayışından kaçınmak gerekir (Nas, 2004: 84).

Çınar (2009)’a göre; demokrasi eğitimine, barışçılığa, bağımsız düşünceye üretken ve verimli çalışmaya yatkın, sağlıklı bir kişilik oluşturmaya özen gösterilmelidir. Erdemli, uygar, insan ilişkilerinde nazik, demokrasi sevgisi olan, değişim ve gelişmeye açık bir kişilik oluşturulmasına çalışılmalıdır. Başkalarının kişisel ve kutsal değerlerine katılmasa bile, saygılı olmayı öğretmelidir.

Eğitimin temel ilkeleri, özellikle “eğitim birliği” ilkesi önemle dikkate alınmalıdır. Ayrı dünyaların insanı yetiştirilmeye çalışılmamalıdır. İnsanları yasalara uymamaya yöneltmemelidir. Çocuk yayınlarında kör inanç, önyargı ve koşullandırıcı anlatımdan uzak durmalıdır. Eşitlik bir değer olarak verilmenin ötesinde, eşitsizlikçilik yerilmelidir. Herkesin dil, kavim, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin yasalar karşısında eşit olduğu; hiçbir kişiye, kuruluşa, aileye, zümreye ya da sınıfa ayrıcalık tanınmayacağı önemle göz önüne alınmalıdır. Kadın-erkek eşitliği vurgulanmalı ve engelli (özürlü) insanları aşağılayıcı, küçük düşürücü anlatımlara yer verilmemelidir. Başka ülke halklarını aşağılayan, küçümsemeyen, düşmanca anlatımlar kullanılmamalıdır. Şovenizmden arınık ulus ve yurt sevgisi kazandırılmalı, hiçbir ulus aşağılanmamalıdır. Millî duygu ve değerler başkalarını aşağılamadan kazandırılmalıdır (Celepoğlu, 2013: 54; Çınar, 2009; Nas, 2004).

2.1.5.3.5 Estetik duyarlılık ve hayal gücü kazandırma

Bu başlıkta ele alınanlar “Temel Değerler” başlığında yer alan estetik değerler ile yakın kavramları barındırmakla beraber çocuğun bu kavramları içselleştirmesini sağlama ve hayatına uygulama noktasında ayrılmaktadırlar.

İyi bir çocuk kitabı, çocuğun resme, dramatik etkinliklere, müziğe vb. sanat alanlarına karşı ilgi duymasına yardım edebilir. Ondaki beceri duygusunu kamçılar ve çeşitli sanat alanlarıyla ilişki kurmasını sağlar. Böylece çocuğun daha zengin bir kültür ve daha renkli bir kişilik elde etmesine katkıda bulunur (Şirin, 1994). Çocuklar için yazılan kitaplar şiddet öğeleri içermemeli; çocukta estetik bir duyarlılık sağlamalıdır (Sever, 1995).

Ciravoğlu (2000: 192)'nin çalışmasında eğitim ilkelerine uygun olarak kitapların çocukların görüş ve düşünce ufuklarını genişletici ve ruhsal eğitime yardımcı olması gerektiği vurgulanır. Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici biçimde kaleme alınmış olmalı, çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletmelidir (Sever, 1995).

2.1.6 2005-2015 Yılları Arasında Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılmış Biyografi Kitaplarında Yer Alan Figürler

2005-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarında en çok ele alınan kişiler yani figürler tespit edilmiştir. Çalışmada tespit edilen figürler: “Devlet Adamları”, “Dinî Şahsiyetler”, “Sanatçılar”, “Bilim İnsanları”, “Gerçek Halk Kahramanları”, “Asker-Komutan ve Denizciler”, “Destanî-Efsanevî Kahramanlar”, “Sporcular” ve “Seyyahlar” olmak üzere dokuz temel grupta sınıflandırılmıştır.

2.1.6.1 Devlet adamları

Devlet Adamları grubunda toplam 214 kitap bulunmaktadır. Bu başlık altında ilk olarak “İslamiyet’in kabulünden önceki dönem” ele alınmış ve bu döneme ait olarak 2 kitap yazıldığı görülmüştür. Hun İmparatorluğu hükümdarı *Atilla* ve Göktürk Devleti hükümdarı *Bilge Kağan*’ı tanıtan biyografi kitapları yazıldığı tespit edilmiştir.

İkinci olarak “İslamiyet’in kabulünden sonraki dönem” ele alınmıştır. Bu dönemde; Karahanlılar Devleti hükümdarlarından *Satuk Buğra* ve İslamiyet’i kabul eden ilk Moğol hükümdarı olarak bilinen *Berke Noyan* adına yazılmış birer kitap bulunurken Selçuklular Dönemi ile ilgili olarak 30 kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan 6 tanesi Büyük Selçuklu Devleti’nin ikinci sultanı olan *Alparslan*’ı tanıtmak için, 3 tanesi ise Anadolu Selçuklu Devleti sultanlarından I ve II. *Kılıçarslan*’ı tanıtmak için yazılmıştır. Geriye kalan 21 kitap ise Selçuklular Dönemi’nde sultanlık yapmış diğer şahsiyetler ile ilgilidir. Eyyubiler Devleti’nin kurucusu olan *Selahattin Eyyubi*’yi anlatan 4 kitap bulunurken Beylikler Dönemi’ne ait *Danişment Gazi*’yi tanıtan 1 kitap ve *Ertuğrul Gazi*’yi tanıtan 3 kitap bulunmaktadır. Devlet Adamları başlığı altında yoğun olarak işlendiği tespit edilen Osmanlı Devleti sultanları ile ilgili olarak ise 127 kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan 58 tanesi Osmanlı Devleti sultanları ile ilgili olarak toplu halde (Osmanlı Padişahlarını Tanıyalım, Eğlenceli Osmanlı Tarihi, Osmanlı Günlükleri gibi) bilgi vermektedir. Geriye kalan 69 kitapta ise padişahların tek tek ele alınarak işlendiği görülmektedir. Osmanlı Devleti padişahlarından en çok ele alınan isim 12 biyografi kitabı ile *Fatih Sultan Mehmet*’tir. *Osman Gazi*’yi, *Kanunî Sultan Süleyman*’ı anlatan beşer kitap bulunurken *Yavuz Sultan Selim*’i anlatan 4 kitap vardır. *Orhan Gazi*, *Murad Hüdâvendigâr*, *Yıldırım Bayezit*, *Çelebi Mehmed*, *Sultan İkinci Murad*, *Sultan İkinci Bâyezîd*, *Genç Osman*, *II. Abdülhamit* ile ilgili ise ikişer kitap bulunmaktadır.

Ayrıca gençler için örnek teşkil edecek önemli yerli ve yabancı liderleri tanıtan 1 kitap bulunmaktadır.

Mustafa Kemal Atatürk’ü tanıtmak için ise yazılmış 48 kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan 4 tanesi Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı yıllarındaki başarıları üzerine kurgulanmışken (Suat Turgut-Anafartalar Kartalı Mustafa Kemal/2 kitap, Abbas Güzelpınar-Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, İsmail Bilgin-Yarbay Mustafa Kemal Bey ve 57. Alay) on dokuz tanesi tüm yaşamına dair bilgiler içermektedir. Geriye kalan 25 kitap ise Atatürk’ü tüm yönleriyle tanıtmayı amaçlayan kendi başına bir seridir.

2.1.6.2 Dinî şahsiyetler

Dinî Şahsiyetler grubunda yer alan biyografi kitapları “Peygamberler, Ehl-i Beyt, Sahabeler, Mutasavvıflar” olmak üzere dört temel başlık altında sınıflandırılmıştır.

Dinî Şahsiyetler grubunda toplam 129 kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan 64 tanesi Peygamberler, 8 tanesi Ehl-i Beyt, 17 tanesi Sahabeler, 38 tanesi ise Mutasavvıflar ile ilgili biyografi kitaplarıdır. Belirlenen dört temel başlıktan herhangi birine uygun olmamasına rağmen dinî şahsiyetler grubunda bulunması gerektiğine karar verilen 2 kitap tespit edilmiştir. Bu kitaplar şunlardır: Kur'an'da Kim Kimdir?, Malcolm X.

Peygamberler başlığında; sadece *Hz. Muhammed*'i tanıtmak amacıyla yazılan 23 kitap bulunmaktadır ve dolayısıyla bu grupta en çok ele alınan şahsiyet *Hz. Muhammed*'dir.

Hz. Âdem hakkında dört kitap bulunmaktadır. *Hz. Nuh*, *Hz. Musa* ve *Hz. İbrahim* hakkında üçer kitap bulunmaktadır. Sadece *Hz. Yusuf*'u tanıtan 3 kitap bulunurken 1 kitapta *Hz. Yusuf* ve *Hz. İsmail*'in birlikte işlendiği görülmektedir. Sadece *Hz. İsmail*'in hayatını anlatan da 1 kitap bulunmaktadır. *Hz. İsa*'nın ve *Hz. Salih*'in hayatını anlatan ikişer kitap bulunmaktadır. 1 kitapta ise *Hz. İsa* ve *Hz. Yunus*'un hayatı birlikte ele alınmıştır. Sadece *Hz. Yunus*'un hayatını ele alan 2 kitap bulunmaktadır.

Hz. Davud ve *Hz. Süleyman* hakkında ikişer kitap bulunmaktadır. Sadece *Hz. Eyyub*'un hayatını anlatan 2 kitap bulunurken bir başka kitapta ise *Hz. Eyyub*'un hayatı ile *Hz. Harun*'un hayatı birlikte ele alınmıştır.

Hz. Lut ve *Hz. Hut*'un hayatını birlikte anlatan 1 kitap bulunmaktadır. *Hz. Lokman*'ın hayatını anlatan 1 kitap bulunmaktadır. *Hz. Lokman* bazı din bilginleri tarafından efsanevî bir kahraman kabul edilse de bu kitap "Peygamberlerin İzinde" adlı serinin içinde yer aldığından bu bölümde ele alınması uygun görülmüştür.

Peygamber Öyküleri, Peygamberlerimi Seviyorum, Peygamberlere Yolculuk, Çocuklar için Peygamberlerin Hayatları, Peygamberler ve Öyküleri Serisi, Gençler için Peygamberler Tarihi (iki ayrı kitap mevcut) adlı 7 kitapta ise birçok peygamberin hayatına dair bilgiler bulunmaktadır.

Hz. Muhammed'in ailesi, mahremi olan Ehl-i Beyt başlığında; *Hz. Hasan* ve *Hz. Hüseyin*, *Hz. Hatice*, *Hz. Aişe*, *Hz. Fatıma* ile ilgili olarak ikişer kitap bulunmaktadır. Ayrıca; *Hz. Zeynep* ve *Hz. Ümmü Seleme*'yi tanıtan birer kitap bulunmaktadır.

Sahabeler başlığında; *Hz. Ebubekir*, *Hz. Halid Bin Velid*, *Hz. Hamza*, *Zeyd Bin Sabit*, *Abdullah Bin Ömer*, *Üsâme Bin Zeyd*, *Enes Bin Malik*, *Abdullah Bin Abbas* ile ilgili birer kitap bulunmaktadır. Sahabeleri genel olarak işleyen ise 9 kitap dikkati

çekmektedir. Bu kitapların isimleri şöyledir: Hanım Sahabeler, Bana Yıldızını Söyle-Sahabeye Yolculuk, Sahabe Hayatından Hidayet Öyküleri (3 kitap halinde), Canım Sahabelerim, 365 Günde Peygamberimin Arkadaşları, Peygamberin Genç Arkadaşları-Medine Gençleri, Peygamberin Genç Arkadaşları-Mekke Gençleri.

Mutasavvıflar başlığında; Yunus Emre ile ilgili 14 kitap, Mevlânâ ile ilgili 13 kitap bulunurken Hacı Bektaş Veli ile ilgili 3 kitap, Ahmed Yesevî ile ilgili 2 kitap bulunmaktadır. Erzurumlu İbrahim Hakkı, Ede Balî, Hacı Bayram Veli ve Ahi Evran hakkında birer kitap bulunmaktadır. “Kalp Süvarileri” adlı bir kitapta ise; Rabiâtül Adaviye, Ebu Hamid Gazali, Şems, Mevlana, Yunus Emre, Hallac-ı Mansur, İbrahim Edhem, İbni Cella, Yusuf b. Hüseyin, Muhyiddin Arabî gibi mutasavvıflar birlikte ele alınmıştır.

Saime Taş’ın yazdığı “Çizgilerle Kültürümüzün Yapıtaşları” adlı kitapta; Yunus Emre, Mevlânâ, Nasrettin Hoca, Karagöz-Hacivat, Evliya Çelebi, Ali Kuşçu, Mimar Sinan ele alınmıştır. Çalışmada belirlenen gruplar arasında birkaç farklı başlığa yerleşebilecek olan bu kitabın, ele alınan ilk iki ismin mutasavvıf olması nedeniyle bu başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür.

2.1.6.3 Sanatçılar

Sanatçılar grubunda yer alan biyografi kitapları “Görsel Sanatlarla İlgili Olanlar, Fonetik Sanatlarla İlgili Olanlar, Dramatik (Ritmik) Sanatlarla İlgili Olanlar” olmak üzere üç temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Sanatçılar grubunda toplam 82 kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan 16 tanesi Görsel Sanatlar, 63 tanesi Fonetik Sanatlar, 1 tanesi ise Dramatik (Ritmik) Sanatlar ile ilgili biyografi kitaplarıdır. Farklı sanat dallarına ait isimler hakkında genel bilgiler verdiği için bu üç başlıktan tam olarak birine yerleştirilemeyen 2 kitap mevcuttur. Bunlardan ilki; Halil Altındere ve Süreyya Evren’in 72 Türk sanatçının hayatı anlattıkları “Çocuklar için Türkiye Güncel Sanatı” adlı eseridir. İkincisi ise; Recep Şükrü Apuhan’ın Ahmet Mithat, Edison, Dostoyevski, Abraham Lincoln, Benjamin Franklin, James Watt, Beethoven, Dickens ve Mehmet Akif Ersoy’dan bahsettiği “Meşhur Olan Fakir Çocuklar” adlı kitabıdır.

Görsel Sanatlar sınıflandırmasında resim, mimarî, heykel ve hat gibi sanatlar yer almaktadır. Görsel Sanatlarla İlgili Olanlar başlığında tespit edilen biyografi kitapları

için; Ressamlar, Mimarlar, Fotoğraf Sanatçıları alt başlıkları oluşturulmuştur. Ressamlar alt başlığında yer alan 4 kitaptan Mavi'nin Mutluluğu adlı biyografi kitabında Türk ressam *Bedri Rahmi Eyüboğlu*'nun hayatı yer alırken bir diğer kitapta ise Osmanlı döneminin önemli ressamlarından Osman Hamdi Bey'in hayatı anlatılmıştır. Pieter Bruegel'in Gizemli Dünyası ve Çılgın Ressamlar adlı kitaplarda ise yabancı ressamlar tanıtılmıştır. Mimarlar alt başlığında yer alan tek sanatçı *Mimar Sinan*'dır ve onun hayatını anlatan 11 kitap yer almaktadır. Fotoğraf Sanatçıları başlığında ise *Ara Güler*'in hayatını anlatan 1 biyografi kitabı karşımıza çıkmaktadır.

Fonetik Sanatlar sınıflandırmasında Edebiyat ve Müzik yer almaktadır. Fonetik Sanatlarla İlgili Olanlar başlığında tespit edilen biyografi kitapları için; Edebiyatçılar ve Müzisyenler şeklinde iki ana başlık oluşturulmuştur. Edebiyatçılar ana başlığı altında ise; Yazarlar, Şairler, Âşıklar alt başlıkları oluşturulmuştur. Edebiyatçılar ana başlığında birçok edebiyatçı hakkında genel bilgi veren Keyifli Edebiyat adlı bir biyografi kitabı bulunmaktadır.

Yazarlar alt başlığında Türk yazarlardan *Nasreddin Hoca* ile ilgili 5 kitap bulunurken *Halide Edip Adivar* ile ilgili 2 kitap bulunmaktadır. *Ahmet Rasim*, *Kaşgarlı Mahmud* ve *Ömer Seyfettin* ile ilgili birer kitap bulunmaktadır. Ayrıca Yazar Olacak Çocuklar adlı kitap birkaç Türk yazarımızın hayatı hakkında bilgi vermektedir. Yabancı yazarlardan ise; Andersen, Tolstoy, Kafka, Shakespeare, Victor Hugo, Balzac, Dostoyevski, Albert Camus ve Goethe'nin hayatını anlatan biyografi kitapları bulunmaktadır.

Şairler alt başlığında *Mehmet Akif Ersoy* ile ilgili 10 kitap, *Nazım Hikmet* ile ilgili 3 kitap ve *Tevfik Fikret* ile ilgili 2 kitap bulunmaktadır. Ayrıca; *Orhan Veli Kanık*, *Ömer Hayyam* ile ilgili birer biyografi kitabı bulunmaktadır. Şair Padişahlar ve Şair Olacak Çocuklar adlı kitaplarda ise birçok şairin hayatı hakkında bilgi verilmektedir.

Âşıklar alt başlığında ise; *Karacaoğlan*, *Dadaloğlu*, *Âşık Veysel* ile ilgili üçer kitap, *Pir Sultan* ile ilgili 2 kitap bulunmaktadır.

Fonetik Sanatlarla İlgili Olanlar başlığının ikinci ana başlığı olan Müzisyenler başlığı altında ise; *Mozart* ile ilgili üç kitap, *Chopin* ile ilgili ise 2 kitap bulunmaktadır. Ayrıca; *Strauss*, *Vivaldi*, *Çaykovski*, *Beethoven*, *Bach*, *Itrî* ve *Yusuf İslam* ile ilgili birer kitap bulunmaktadır. Çılgın Müzisyenler adlı bir kitapta ise; Beethoven'dan

Mozart'a, Buhurizade Mustafa Itri'den Dede Efendi'ye on beş farklı müzisyenin hayatına yer verilmiştir.

Dramatik (Ritmik) Sanatlar sınıflandırmasında tiyatro, dans, sinema, bale, opera gibi sanatlar yer almaktadır. Dramatik (Ritmik) Sanatlarla İlgili Olanlar başlığında tespit edilen biyografi kitapları için sadece Sinema Sanatçıları alt başlığı oluşturulmuştur. Bu başlıkta da *Kemal Sunal*'ın hayatını anlatan 1 kitap bulunmaktadır.

2.1.6.4 Bilim insanları grubu

Yapılan taramalar sonucunda bu gruba ait 59 kitap tespit edilmiştir. Bilim insanları grubunda en çok ele alınan kişi 8 biyografi kitabı ile Piri Reis'tir. İbni Sina'nın hayatını anlatan ise 7 biyografi kitabı bulunmaktadır. Bîrûnî, Farabi, Ali Kuşçu ve Hezarfen hakkında üçer biyografi kitabı bulunurken Harizmi, Cezerî, Cahit Arf ve Akşemseddin ile ilgili ikişer biyografi kitabı vardır.

Biyografileri yazılan diğer bilim insanları ise şunlardır: Uluğ Bey, Takiyüddin, Cabir Bin Hayyan, Mendel, Kâtip Çelebi, Edison. Bilim insanları grubunda yer alan biyografi kitaplarından birçoğu bilim insanlarına genel olarak yer vermiş eserlerdir. Bunlar: Kâşifler ve Keşif Maceraları, Astronomlar-Yıldızların Peşinde, Matematikçiler-Sayıların Efendileri, Doktorlar-Canım Sağ Olsun, Fizikçiler-Elma Dersem Düş, Bilim Adamlarımız Sözlüğü, Osmanlı Süper Beyinleri, Çılgın Kaşifler, Çılgın Mucitler, Büyük Hayatlar Büyük Düşünceler, Mucitler ve İcat Öyküleri, Hocam Sağolsun, Bilim Tarihimize Yön Verenler, Müslüman Mucitler ve İcatları. Ayrıca seri halinde yazılanlar da vardır: Bilimin İlk Kaşifleri 1-2-3, Acaba Ne Olsam? (4 Kitap: Bilim Adamı, Mühendis, Hukukçu, Doktor).

2.1.6.5 Gerçek halk kahramanları grubu

Gerçek Halk Kahramanları grubunda yer alan biyografi kitapları “Erkek Halk Kahramanları, Kadın Halk Kahramanları, Çocuk Halk Kahramanları” olmak üzere üç temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Gerçek Halk Kahramanları grubunda toplam 54 kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan 33 tanesi Erkek Halk Kahramanları, 19 tanesi Kadın Halk Kahramanları, 2 tanesi ise Çocuk Halk Kahramanları ile ilgili biyografi kitaplarıdır.

Erkek Halk Kahramanları başlığında hakkında en çok kitap yazılan isim 3 kitap ile Seyit Onbaşı'dır. Mehmet Muzaffer, Yörük Ali Efe, Şahin Bey, Koca Yusuf ve Yahya Çavuş hakkında ikişer kitap yazılmıştır. Bu başlık altında birer kitap ile karşımıza çıkan diğer isimler ise şöyledir: İpsiz Recep, Sütçü İmam, Hasan Tahsin, Gökçen Efe, Cafer Efe, Hamdi Bey, Kambur Kerim, Casus Mehmet, Kara Yılan, Yahya Kaptan, Ahmet Hulusi Efendi, Üsteğmen Hasan Hulusi ve Teğmen Mevsut, Pilot Cemal, Binbaşı Nazmi Bey, Yüzbaşı Hakkı Efendi, Saka Hüseyin, Yenişehirli Gazi Müstecip Onbaşı, Asteğmen Mucip, Kınalı Ali, Fırıncı Ali. Bir kitapta ise "Çanakkale Aslanları" başlığı ile Koca Seyit, Yahya Çavuş, Saka Eri Hüseyin, Vanlı İsmail, Mustafa Çavuş, Söğütlü Yusuf gibi birçok isim tanıtılmıştır.

Kadın Halk Kahramanları başlığında hakkında en çok kitap yazılan isim 4 kitap ile Nene Hatun'dur. Onbaşı Nezahat ve Fatma Seher Hanım hakkında üçer kitap bulunurken Kılavuz Hatice Bacı hakkında iki kitap bulunmaktadır. Bu başlık altında birer kitap ile karşımıza çıkan diğer isimler ise şöyledir: Şehit Şerife Bacı, Binbaşı Emire Ayşe, Asker Saime, Tayyar Rahime, Cesur Hemşire Safiye Hüseyin, Erkek Halime, Gördesli Makbule.

Çocuk Halk Kahramanları başlığında; Küçük Yusuf ve Küçük Kahraman Aleko adlı iki kitap bulunmaktadır.

2.1.6.6 Asker-komutan ve denizciler

Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 29 kitap yer almaktadır. Anadolu İçindekiler ve Anadolu Dışındakiler olmak üzere iki ayrı başlıkta değerlendirme yapılmıştır.

Anadolu içindeki asker-komutan ve denizciler ile ilgili olarak 24 kitap tespit edilmiştir. Barbaros Hayrettin Paşa'nın hayatını ve başarılarını anlatan 8 kitap bulunmaktadır. Turgut Reis ve Seydi Ali Reis ile ilgili üçer kitap yazılmıştır. Bu başlık altında incelenen diğer isimler ise şöyledir: Tarık Bin Ziyad, Mihal Gazi, Gazi Osman Paşa, Doğan Bey, Lala Mehmed Paşa, Akıncı Mehmed, Oruç Reis, Sucu Mehmed, Burak Reis.

İlk kadın savaş pilotumuz olan Sabiha Gökçen ile ilgili yazılmış bir biyografi kitabının da bu başlık altında ele alınması uygun görülmüştür.

Anadolu dışındakiler alt başlığında ise kuzey Kafkasya halklarının lideri Şeyh Şamil'i tanıtmak için yazılmış 5 biyografi kitabı yer almaktadır.

2.1.6.7 Destanî-efsanevî kahramanlar grubu

Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 26 biyografi kitabı bulunmaktadır. Bu grupta en çok işlenen isimler olan Battal Gazi ve Dede Korkut ile ilgili beşer kitap bulunmaktadır. Köroğlu ve Ulubatlı Hasan ile ilgili dörder kitap bulunurken Oğuz Kağan, Er Manas, Alp Er Tunga ve Karagöz-Hacivat ile ilgili birer kitap bulunmaktadır. Ayrıca "Mitolojik Kahramanlar" serisi ile karşımıza çıkan Odysseus, Akhilleus, Prometheus-Bellerophon ve Herkül'ün hayatını anlatan dört kitabın da bu grupta ele alınması uygun görülmüştür.

2.1.6.8 Sporcular grubu

Yapılan taramalar sonucunda bu gruba ait 21 kitap tespit edilmiştir. Biyografi kitaplarında futbol alanındaki sporculara yoğun olarak yer verilmiş olması dikkat çekici bir sonuçtur. Türk sporculardan; Arda Turan, Mesut Özil, Fatih Terim ve Nuri Şahin ile ilgili birer kitap bulunmaktadır. Yabancı sporculardan ise Ronaldo ile ilgili iki kitap bulunurken diğer futbolcular ile ilgili birer kitap yazılmıştır. Biyografilerine yer verilen diğer yabancı futbolcular şunlardır: Pele, Quaresma, Alex, Kaka, İbrahimoviç, Ribery, Messi, Hagi, Ronaldinho, Maradona, Roberto Carlos, Drogba. Yıldızlar Geçidi-Futbolun Süper Yıldızları 1-2 adlı biyografi serisinde ise birden çok Türk ve yabancı futbolcunun yaşamı ve başarısı hakkında bilgi verilmiştir. Futbolcular dışında ele alınan tek sporcu ise boksör Muhammed Ali'dir.

2.1.6.9 Seyyahlar grubu

Seyyahlar grubunda tespit edilen 9 kitaptan 8 tanesi Evliya Çelebi'nin hayatını anlatırken 1 tanesi Marco Polo'nun hayatını anlatmaktadır.

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili daha önce yapılmış ve önemli olduğu düşünülen çalışmalardan bazıları özetlenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde çocuklar için yazılmış biyografilere yönelik pek çalışmaya rastlanmadığından genel olarak biyografi türünün eğitimde kullanımına yer veren çalışmalar ele alınmıştır.

2.2.1 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Bu başlık altında ülkemizde; çocuk edebiyatı ve biyografi, biyografi türünün eğitim ortamında (ders öğretimi, ders programı, ders kitapları gibi) kullanımı ve biyografi türüne yönelik öğrenci/öğretmen adayları görüşleri ile ilgili yapılan çalışmalara kronolojik sıralama esas alınarak yer verilmiştir.

Gençtürk (2005), *Tarih Öğretiminde Biyografi Kullanımı* adlı tez çalışmasında; Lise 9. sınıf öğrencilerinin başarı düzeylerini ölçmüştür. Araştırma sonucunda düz anlatım yöntemine göre biyografiye dayalı tarih anlatımı yönteminin toplam öğrenci düzeyinde daha başarılı sonuç verdiğini tespit etmiştir.

Aslan (2009), *Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma* adlı çalışmasında; ülkemiz eğitim sisteminde, değerler eğitimi amacıyla yerel ve evrensel kahramanların rol model olarak kullanılma düzeyinin bilinmesinin bundan sonraki program hazırlıklarına katkı sağlayacağını vurgulamıştır. Bu amaçla çalışmasında mevcut Sosyal Bilgiler programı ve 2007-2008 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında okutulan 4, 5, 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının rol model olarak kahramanları içerme durumunu incelemiştir. Ders kitaplarında, programda yer alan 20 değer öğretiminde rol model olarak 38 kahraman kullanıldığını tespit etmiştir. Ayrıca, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde okuyan öğretmen adaylarına anket uygulayarak 20 değer için en fazla rol model gösterilen 8 farklı kahraman belirlemiştir. Öğretmen adaylarının seçimlerinde ve ders kitaplarında yer alan kahramanlar Bilim, Din, Edebiyat, Ekonomi, Güzel Sanatlar, Medya, Müzik, Savaş, Spor, Yönetim olmak üzere kahramanların mesleklerine göre belirlenen ana kategorilere göre sınıflandırılmıştır. Ders kitaplarında değer öğretimi amacıyla yer alan kahramanlar ile öğretmen adaylarının kahramanları karşılaştırılarak örtüşme

düzeyine bakılmıştır. İki kaynak arasında sadece 1 ortak kahraman (Atatürk) çıktığı görülmüştür. Ders kitaplarında rol model olarak en fazla Atatürk yer alırken, öğretmen adaylarının seçimlerinin Atatürk ile dini kahramanlardan oluştuğu görülmüştür. Bulgular, Sosyal Bilgiler ders kitaplarıyla öğretmen ve öğretmen adaylarının kahramanlarının örtüşme düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Kahramanların yerel veya evrensel oluşu açısından yapılan sınıflandırma sonucunda ders kitaplarındaki 38 kahramanın 28 tanesinin yerel, 10 tanesinin evrensel nitelikte kahraman olduğu anlaşılmaktadır. Kahramanların mesleki faaliyet alanları açısından bakıldığında ders kitaplarındaki kahramanlar en çok yönetim alanından (15 kahraman) çıktığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının seçimlerinde en fazla yer alan 8 kahramanın 3'ü din, 3'ü bilim, 1'i yönetim, 1'i de güzel sanatlar alanında yer aldığı görülmüştür.

Er (2010), *Sosyal Bilgiler Eğitimi Kapsamında İlköğretim Öğrencilerinin "Biyografi" Kullanımına İlişkin Görüşleri* adlı tez çalışmasında; mevcut 4-8. sınıf Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük müfredatında bulunan biyografik unsurları ortaya koymak ve araştırma kapsamında öğrencilerin biyografi kullanımına ilişkin görüşlerini esas almak suretiyle bir karşılaştırma yaparak bu konuda yeni bir bakış açısı oluşturmayı amaçlamıştır. Sonuç olarak, ilköğretim Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrencilerinin biyografi kullanımına ilişkin görüşlerinde; farklı meslek gruplarına ait birçok kişinin biyografisinin, derste bulunmasına yönelik istek ve önerileri olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber mevcut İlköğretim Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi müfredatının biyografi kullanımı açısından öğrencilerin beklentilerini istenilen düzeyde karşılayamadığı sonucu da ortaya çıkmıştır.

Erdem (2010)'in, *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımı* adlı tez çalışmasında; 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında yer alan "Türk Tarihinde Yolculuk" ünitesi "Anadolu Ana Yurt" konusu deney grubuna öğretim materyali olarak biyografi kullanılarak, kontrol grubuna ise biyografi kullanımına yer verilmeden anlatılmıştır. Deney grubuna uygulanan dört seçenekli çoktan seçmeli 15 sorudan oluşan başarı testinin analiz sonuçlarına göre, biyografi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarını artırmada etkili olduğu tespit edilmiştir.

Göçer (2010), *Türkçe Öğretiminde Çok Uyarınlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak için Seçkin Edebî Ürünlerden Yararlanma* adlı makalesinde; öğrenme öğretme

sürecine öğrencilerin etkin katılımını sağlamak ve temel dil becerileriyle ilgili hedeflere ulaşabilmek için seçkin edebî ürünlerden yararlanmak gerektiğini belirtmiş, öğrenme ve öğretme sürecini öğrenciler için çekici kılmak için edebî ürünlerin kullanımının önemi üzerinde durmuştur. Bu amaçla işlevsel ve yaygın kullanıma sahip edebî türlerin örnekleri, özellikleri ve dil eğitimi etkinliklerinde kullanılma biçimlerine değinmiştir. Çalışma sonucunda; masal, öykü, şiir, tekerleme, mani, bilmece vb. edebî ürünlerin öğrencilerin dil becerilerinin gelişiminde başvurulacak en önemli pedagojik malzemeler olduğunu belirten Göçer, öğrenme ve öğretme sürecinde derse ana araç olan metinlere ek olarak bu edebî ürünlerin dışında mektup, anı, günlük, gezi yazısı, türkü, biyografi, otobiyografi, tiyatro vb. edebî türlerden de yararlanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Oruç ve Erdem (2010), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi* adlı çalışmalarını; 2009-2010 öğretim yılı güz döneminde 7. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucuna göre; sosyal bilgiler öğretiminde biyografiler kullanılarak ders işlenen deney grubunun sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları, ders işlenişinde biyografiye yer verilmeyen kontrol grubunun sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarına göre anlamlı derecede farklılık göstermiştir.

Kaya (2011), *Biyografik Eserlerin Tarih Öğretimine Katkısı ve İkinci Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Uzanan Sürecin Değerlendirilmesi* adlı araştırmasında; biyografik eserlerin dikkatli bir değerlendirme sürecinden geçirilerek ders kitaplarına girmesinin ve gençlerin okumasına sunulmasının, tarih bilincinin geliştirilmesinde ve tarihin önemszenmesinde katkısı olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Fırat (2012), *Çocuk Edebiyatının Türkçe Eğitimindeki Yeri: Biyografi Örneği* adlı makalesine; bilgilendirici metin türlerinden “biyografi”nin çocuk edebiyatındaki ve Türkçe eğitimindeki önemini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada biyografi türünün çocuğun özellikle dil gelişiminde, değer ediniminde, zihinsel, bireysel, sosyal vb. gelişim alanlarında önemli katkıları olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmada türün bu katkılarına karşın, öğretmenlerin bilgilendirici metin türlerinden fazla yararlanmalarına dikkat çekilmektedir. Ayrıca çalışmada çocuklara yönelik biyografi örneklerinin azlığına ve türün çocuk edebiyatı içerisinde ihmal edildiğine, sorunun giderilmesi için öncelikle yazarların bu tür metinler yazmaya teşvik edilmesi gerektiğine de yer verilmiştir.

Er ve Şahin (2012), *Sosyal Bilgiler Dersinde “Biyografi” Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri* adlı çalışmalarında; ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımını konusundaki görüşlerini, kişilik gelişiminin tamamlandığı ilköğretim öğrencileri için önemli ve nitelikli olarak tanınan kişilerin “rol modelleri” sunmasını dikkate almışlardır. Çalışma, 2008-2009 Akademik yılında Ankara ili sınırları içinde sosyo-ekonomik açıdan yüksek, orta ve düşük çevredeki üç farklı ilçede gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, üç farklı seviyedeki okuldan 4. sınıf ile 8.sınıf arasında öğrenim gören toplam 457 öğrenci oluşturmuştur. Sonuç olarak, öğrencilerin ilköğretim Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde biyografi kullanımına ilişkin görüşlerinde; farklı meslek gruplarına ait birçok kişinin biyografisinin, derste bulunmasına yönelik istek ve önerileri olduğu tespit edilmiştir.

Öntaş (2012), *Biyografi ile Öğretim ve Örnek Bir Biyografi: Cemil Meriç* adlı çalışmasında; biyografi planı ve öğrencilerin biyografi okumasının önemi hakkında bilgi verdikten sonra öğretmenlerin biyografi planını sınıfta kullanmasına yönelik bir örnek sunmuştur.

Dedeoğlu, Ulusoy ve Alıcı (2013); *Çocuklar İçin Hazırlanmış Biyografik Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi* adlı makalelerinde; Türk büyüğünün hayatının çocuklara tanıtılmasında kullanılabilecek biyografik çalışmaların yapılmadığı tespit edilmiştir. İnceleme amacıyla seçilen kişilerin meslek ve öne çıkan özellikleri göz önüne alındığında en fazla yazar-şair-ozan-sanatçı grubunun yer aldığı görülmektedir (27 figür). Bunu bilim adamı (15 figür) ile devlet adamı (11 figür) grubu takip etmektedir.

Kaymakçı ve Er (2013), *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Biyografinin Kullanımı* adlı makalelerinde; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. sınıflar) ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumunu ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmada doküman olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. Sınıflar) ve ders kitaplarından yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında genel anlamda biyografinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Karaçam, Aydın ve Digilli (2014), *Fen Ders Kitaplarında Sunulan Bilim İnsanlarının Basmakalıp Bilim İnsanı İmajı Açısından Değerlendirilmesi* adlı çalışmalarında; ortaokul beş, altı, yedi ve sekizinci sınıf fen ders kitaplarında sunulan bilim insanı imajlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada ortaokullarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ders materyali olarak kullanılması onaylanan ve okullarda kullanılan dört kitap doküman analizi ile incelemiştir. Araştırma sonucunda kitaplarda sunulan bilim insanı figürlerinin sayıca orantısız olduğu ve bazı bilim insanların birden fazla kitapta sunulduğu bulunmuştur. Ayrıca kitaplarda sunulan bilim insanların çoğunluğunun Avrupa kökenli, erkek ve orta çağ ve eski yunandaki kalıplaşmış bilim insanı figürleri olup hayat öyküsü verilen bilim insanı sayısının da çok az olduğu bulunmuştur. Bu çerçevede kitaplarda bayan, farklı kültürden ve hayat öyküsü olan bilim insanların sayısının artırılması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin bayan ve farklı kültürden bilim insanların hayat öyküleriyle öğretim ortamlarını desteklemeleri gerektiği ileri sürülmüştür.

Yeşilbursa ve Sabancı'nın (2015) *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünlerin Kullanımına Yönelik Görüşleri* adlı çalışmalarının sonuçlarına göre; Sosyal Bilgiler öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminde en çok tarihsel roman, destan-efsane-mit, hikâye, şiir, biyografi, anı-hatırat, makale gibi türlerin kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

Karaçam (2016), *Investigating How the Biographies of Today's Scientists Affect 8th Graders' Scientist Image* (Güncel Bilim Adamlarının Biyografilerinin 8. Sınıf Öğrencilerinin Bilim Adamı İmajını Nasıl Etkilediğini Araştırma) adlı çalışmasını; Ankara ili Keçiören ilçesindeki bir ortaokulun 8. sınıf öğrencileri (142 öğrenci) ile gerçekleştirmiştir. Uygulamada, öğrencilerin bilim adamı imajlarını belirlemek için öğrencilere “Bir Bilim İnsanı Çizme Testi (DAST)” uygulanmıştır. Deney grubundaki öğrencilere “Güncel Bilim Adamlarının Biyografileri” başlıklı poster çalışmaları hazırlama görevi verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre poster çalışmasının 8. sınıf öğrencilerinin bilim adamı görüntüleri üzerinde bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Kolcu (2016), *Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Tarihsel İçerikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çeşitli Kavramlar Açısından Analizi* adlı tez çalışmasında; Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan, yazılı edebiyat ürünlerinden özellikle tarihi

içerikli roman - hikâye ve biyografik eserlerde kavram hatalarının olup olmadığını belirlemeyi, varsa da hangi kavram hatalarının, ne şekilde olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmanın evrenini ilkokul 4 ve ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda okuyan yaş grubuna yönelik kurgusal tarih kitapları oluşturmuştur ve veriler Fatih Sultan Mehmet dönemi ile ilgili olan edebî ürünlerden öğretmenlerin seçmiş olduğu sekiz kitaptan elde edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet dönemini anlatan edebî ürünler kahramanlaştırma, istisnacılık, yoksaymacılık, yönlendirmecilik, kahramanlaştırma ve şimdıcilik kavramları temelinde analiz edilmiştir.

Temizyürek ve Karagöl (2016), *Hedef Kitlesi Çocuk Olan Mehmet Âkif Ersoy Biyografilerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* adlı çalışmalarında; hedef kitlesi çocuklar olan Mehmet Âkif Ersoy'un üç biyografisini doküman incelemesi kullanarak incelemiştir. Doküman incelemesinde şu değerlere dikkat edilmiştir: Aile birliği, adalet, bağımsızlık, barış, özgürlük, bilim, çok çalışma, dayanışma, hassasiyet, bütünlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olma, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik vatanseverlik, yardımseverlik, cesaret, dostluk, fedakârlık, paylaşma, kültürel mirasın korunması, liderlik, merhamet, okul hayatının değeri, benlik saygısı. Çalışmada, Mehmet Âkif'in hayat öyküsünün hem değer aktarımını gerçekleştirdiği hem de çocuklar için rol modeli almaya olan ihtiyaca cevap olduğu bulunmuştur. Bu açıdan Mehmet Âkif Ersoy'un hayatını anlatan biyografi kitaplarının farklı yaş gruplarındaki çocuklar için düzenlenebileceği ve çocuğun gelişim sürecinde, Mehmet Âkif'in hayatının farklı evrelerini tanımanın ve onu bir rol modeli olarak görmenin mümkün olduğu ortaya konmuştur.

Er ve Körükçü (2016), *Biyografiler ile Sosyal Bilgiler Öğretimi* adlı kitap bölümlerinde; biyografi türünün önemine ve Sosyal Bilgiler dersi içinde kullanımına yer vermişlerdir.

Beldağ ve Aktaş (2016), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Eser Kullanımı: Nitel Bir Çalışma* adlı makalelerinde; öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde edebî eser kullanımına ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu Rize ilindeki çeşitli ilköğretim okullarında görev yapan 24 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören 24 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları öğretmen ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminde edebî eser kullanmayı genel olarak

faydalı bulduklarını, en çok hikâye türünü kullanmayı tercih ettiklerini ve dersin amaçlarını gerçekleştirmeye katkı sağlayacak edebî eserleri seçme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerden 5'i ve öğretmen adaylarından 1'i derslerde biyografi türünü kullandıklarını/kullanabileceklerini ifade etmişlerdir.

Gül (2016), *Hadislerin Ma'nen Rivayeti Bağlamında Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Siyerin Kurgusal Anlatımı* adlı makalesinde; son zamanlarda ülkemizde Hz. Peygamber'in hayatını anlatan çalışmalarda ciddi bir artışın yaşandığını ancak bu eserler içerisinde çocuklara ve genç yaştaki okuyucuya hitap eden, onların ilgiyle ve beğenerek okuyacakları eserlerin sınırlı sayıda olduğunu belirtmiştir. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı alanındaki yayınlarda hem nicelik hem de nitelik yönünden artış gözlenmesine rağmen, Hz. Peygamber'i anlatan eserlerdeki tek düze anlatım üslubunu, bu alanda göze çarpan eksikliklerden biri olarak ifade etmiştir.

Bu çalışmanın konusu ile ilgili olduğu düşünülen Türkiye'de yapılan araştırmalar tarandığında yirmi araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan on üç tanesinin makale, altı tanesinin tez, birinin ise kitap bölümü olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde; çalışma konularının çoğunlukla biyografilerin Tarih/Sosyal Bilgiler öğretimi alanında kullanımına yönelik olduğu görülmüştür. Çocuk edebiyatı ve Türkçe öğretimi alanı ile doğrudan ilişkili olan araştırma sayısı ise oldukça azdır.

2.2.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Bu başlık altında, yurt dışında çocuk edebiyatı ve biyografiler ile ilgili yapılan çalışmalara kronolojik sıralama esas alınarak yer verilmiştir.

Saul (1986), *Living Proof: What Helen Keller, Marilyn Monroe, and Marie Curie Have in Common* (Yaşayan Kanıt: Helen Keller, Marilyn Monroe ve Marie Curie'un Ortak Noktaları) adlı çalışmasında; genç kızlar arasında (özellikle 9-10 yaşlarındakiler) Helen Keller, Marie Curie ve Marilyn Monroe'nun biyografilerinin popülerliği, Marie Curie'un çocuklar için yazılmış biyografilerinin biçimleri ve çocuklar için önerilen biyografiler üzerinde durmaktadır.

Jurich (1972), *Biography for Children: A Summary of Problems and Perspectives* (Çocuklar için Biyografi: Sorunların ve Bakış Açılarının Özeti) adlı çalışmasında; çocuklar için biyografi ile ilgili bazı problemleri ve bakış açılarını özetlemektedir. Çocuklar ve gençler için yazılan biyografilerde başlıca kusurlara ve esaslara değinilmiştir.

Webb (1994), *A Study of the Description and Evaluation of Indexes in Biographies Written for Children* (Çocuklar için Yazılmış Biyografilerde İndekslerin Tanımlanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma) adlı araştırmasında; çocuklar için yazılması önerilen biyografilerde indekslerin oluşumunu ve niteliğini belirlemek için içerik analizi ve betimsel istatistikler kullanmıştır. Önerilen 300 biyografi üzerine yapılan çalışmanın sonucunda indekslemeye yönelik bazı teknikler önerilmiştir. Dizinlerin, 75 sayfadan fazla bölüm halinde ayrılmış kitaplar için sürekli olarak kullanılması gerektiğine ve çok fazla resimlenmemesine dikkat çekilmiştir.

Çocuk edebiyatı alanında ödüllü bir yazar olan Giblin (1997), *Writing Biographies For Young People* (Gençler için Biyografi Yazma) adlı yazısında; biyografi yazarken biyografinin hitap ettiği kitlenin yaşına uygun olması gerektiğini ve merak öğesinin canlı tutulmasını ifade etmektedir.

Christian (1998), *Publishing Trends in Juvenile Collective Biographies Emanating from the Worthington Public Library Collection* (Worthington Halk Kütüphanesi Koleksiyonundan Elde Edilen Toplu Gençlik Biyografilerindeki Yönelimlerin Açıklanması) adlı çalışmasında; bireylerin cinsiyet, ırk, meslek ve uyruklarına ilişkin eğilimleri ortaya çıkarmak için, toplumsal biyografilerin çocukluk düzeyinde yayınlanmasına ilişkin kalıpları not etmeyi amaçlamaktadır. Worthington Halk Kütüphanesi (Ohio), 1958-98 yılları arasında değişen kapsamlı bir biyografi koleksiyonuna sahip olduğu için veri tabanı olarak (130 kaynak) özellikle seçilmiştir.

Butzow ve Butzow (2005), *The American Hero in Children's Literature: A Standards-Based Approach* (Çocuk Edebiyatında Amerikan Kahramanı: Standartlara Dayalı Bir Yaklaşım) adlı kitaplarında; her neslin kahramanları olduğunu ve kahramanların, hayatlarını insanlığın iyileştirilmesine adanmış insanlar olduğunu vurgulamışlardır. Dünyaya yaptıkları katkılarla ve toplumda kalıcı bir iz bıraktıkları için bu kahramanlar çocuklar rol model haline gelmişlerdir. Kahramanların

hayatındaki kişisel başarısı ve hedeflerine olan uzun yolculuğunun çocuklar için bir rehber olabileceği belirtilmiştir. Kitapta çocuklar tarafından çok bilinen ve her alanda üstün özelliklere sahip kadın ve erkekler (George Washington, Snowflake Bentley, Lou Gehrig, Cady Stanton, Henry Ford, Alice Huyler Ramsey, Annie Moore, Elizabeth Cady Stanton gibi) seçilmiştir. Kitabın anaokulundan 4. sınıfa kadar olan öğrencilere yönelik hazırlandığı ancak bazı ünitelerin, beşinci veya altıncı sınıflar için de tamamlayıcı materyal olarak kullanılabilmesi ifade edilmiştir. Kitabın her ünitesi bir kahramanın hikâyesinin özetiyle başlar ve ardından kitapta kullanılan ilgili kelimelere, ilgili kavramlara veya temalara yer verilir. “Dil Sanatları, Yazma, Sosyal Bilgiler, Fen, Matematik, Sanat, Bilgisayar, Kütüphane Medya Merkezi” başlıkları ile öğretmenlere derslerde kullanılacak nitelikte okul müfredatıyla uyumlu olarak hazırlanmış ve farklı dersleri birleştirebilecek (Fen ve Matematik veya Sosyal Bilgiler ve Sanat gibi) etkinlik önerileri sunulmuş ve her ünite sonunda ünite ile ilgili sorulardan oluşan bir bulmacaya yer verilmiştir.

Dagher ve Ford (2005), *How Are Scientists Portrayed in Children's Science Biographies?* (Bilim İnsanları Çocuklar için Yazılmış Bilim Biyografilerinde Nasıl Tasvir Edilir?) adlı çalışmalarında; çocuklar için yazılmış bilim biyografilerinde bilim ve bilim insanlarının imgelerini analiz etmeyi amaçlamışlardır. İlkokul ve ortaokul öğrencileri için yazılmış tarihi ve çağdaş bilim insanlarının biyografilerini üç boyutu dikkate alarak incelemişlerdir. Bahsedilen üç boyut şöyledir: bilim insanlarının özellikleri ve doğası, bilimsel bilginin süreci, bilimin sosyal süreçleri. Tarihi bilim insanlarının biyografilerine dair kitaplarda bilim insanlarının nasıl bilgi sahibi oldukları ile ilgili bilhassa genç okuyanlara hitap eden açıklama bulunmadığı tespit edilmiştir. Çağdaş bilim insanlarının biyografilerinde, deneysel bilimin zengin açıklamalarına kanıt ve teori arasında sınırlı bir dikkatle bakıldığı görülmüştür. Bulgular, öğretmenlerin öğrencilere biyografik eleştirel okumalarında rehberlik etmeleri ihtiyacını ve bilim doğasını daha zengin bir şekilde anlamalarına yardımcı olacak ek kaynaklar sağlaması gerektiği fikrini güçlendirmiştir.

Prendergast ve Klein (2006), *Studying Heroes Picture-Book Biographies and More* (Kahramanların İncelenmesi-Resimli Biyografi Kitapları ve Daha Fazlası) adlı çalışmalarında; ilköğretim çağındaki öğrencilerin kahramanlar üzerinde yaptığı birçok resimli biyografi kitabı tanıtımına örnek sunmaktadır. Çalışmada öğrencilerin resimli biyografi kitapları ile ilgili dinleme ve okuma etkinlikleri hazırladıkları,

biyografisi yazılan kişi ile ilgili önemli gün ve hafta kutlamaları oluşturdukları ve de şiir yazma etkinlikleri yaptıkları görülmektedir.

Ward ve Young (2008), *Biography for Children Has Never Been Better* (Çocuklar İçin Biyografiler Hiç Bu Kadar İyi Olmamıştı) adlı çalışmalarında; anaokulundan 12. sınıfa kadar çocuklar için seviyelere göre biyografi kitabı önerilerinde bulunmuşlardır. Biyografi tipleri (resimli biyografi, basitleştirilmiş biyografi, kısmî biyografi, tamamlanmış biyografi, toplu biyografi, otobiyografi ve anı) hakkında bilgi vermişlerdir.

Owens (2009), *Going to School with Madame Curie and Mr. Einstein: Gender Roles in Children's Science Biographies* (Bayan Curie ve Bay Einstein'la Okula Gitme: Çocuk Biliminde Biyografilerin Cinsiyet Rollerini) adlı çalışmasında; çocukların bilim ve bilim adamlarıyla ilk karşılaştıkları yerlerden birinin çocuk edebiyatı olduğunu vurgulamıştır. Çalışmada; çocuk edebiyatında bilim adamları hakkında yazılmış en eski biyografilerden Marie Curie ve Albert Einstein'ı anlatan kitaplar üzerinden bilim ve fen eğitiminde cinsiyet ve otorite tarihi üzerinde durulmuştur.

Wilson, Jarrad ve Tippins (2009) *The Gendering of Albert Einstein and Marie Curie in Children's Biographies: Some Tensions* (Çocuk Biyografilerinde Albert Einstein ve Marie Curie'un Cinsiyete Geçiş: Bazı Gerilimler) adlı çalışmasında; hayatları, sayısız çocuk biyografisinde merkezi olarak tasvir edilen ünlü bilim insanlarının öykülerinin -Traver Owens'ın yazısından hareketle- daha güçlendirici ve serbest bırakıcı olabilecek şekilde yani daha derin bir okumayı gerektirdiği vurgulanmıştır.

Martin ve Siry (2009), *Raising Critical Issues in the Analysis of Gender and Science in Children's Literature* (Çocuk Edebiyatında Toplumsal Cinsiyet ve Bilim Analizinde Eleştirel Sorunların Ortaya Çıkışı) adlı çalışmalarında; Trevor Owens'ın Albert Einstein ve Marie Curie'un biyografilerini sunan seçilmiş çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet ve otoritenin rolünü eleştirdiği makalesini tartışmayı amaçlamışlardır. Çalışmada ele alınan konular şunlardır: (a) toplumsal cinsiyet, bilim ve çocukluğun edebiyatta çocuklara gösterilmesi ve oluşturulması; (b) sosyo/tarihsel/kültürel bağlamları analitik ve teorik çerçevelerde değerlendirmeye duyulan ihtiyaç ve (c) öncesinde ve eğitim sırasında fen öğretmenleri ile onların öğrettikleri çocuklarda eleştirel okuryazarlık perspektiflerinin geliştirilmesinin önemi.

Morgan (2009), *Picture Book Biographies for Young Children: A Way to Teach Multiple Perspectives* (Küçük Çocuklara Yönelik Resimli Biyografiler: Birden Fazla Bakış Açısı Öğretmenin Bir Yolu) adlı çalışmasında; öğrencilerin birden çok bakış açısı geliştirmesinin günümüzün küresel çağında, gençler için önemli olduğunu vurgulamıştır. Öğrencilerin küçük yaşlarda kültürler arası anlayışını geliştirmek için eğitimcilerin rehberlik edebileceği ve iyi yazılmış resimli biyografi kitaplarının bu amaçla kullanılabileceği belirtilmiştir.

May, Holbrook ve Meyers (2010), *(Re)Storying Obama: An Examination of Recently Published Informational Texts* (Obama'yı (Tekrar) Anlatma: Son Zamanlarda Yayınlanmış Bilgilendirici Metinler Üzerine Bir İnceleme) adlı çalışmasında; Amerikan yayınevlerinin çocuklar için son zamanlarda Obama ile ilgili çok sayıda bilgilendirici biyografi yayınladığını belirtmişlerdir ve bu çalışmada bu biyografi kitaplarına yönelik değerlendirme yapmışlardır. Kitaplarda Obama'nın yaşamına dair yer verilen ve verilmeyen unsurlara dikkat çekilmiştir. Ayrıca bu metinler arasındaki farklılıklardan hareketle ilköğretim sınıflarında eleştirel okuryazarlığın önemi tartışılmıştır.

Ash ve Barthelmess (2011), *What Makes a Good Picture Book Biography?* (İyi Bir Resimli Biyografi Kitabı Ne İşe Yarar?) adlı çalışmasında; resimle birlikte sunulan biyografilerin daha etkileyici ve ilgi çekici olduğuna değinmiştir. Biyografileri oluşturan unsurlara (bireyin hayatına dair yer verilmesi ve çıkartılması gereken) ve iyi resimli biyografi kitabı önerilerine yer verilmiştir. Her yaştaki çocuğu bilgilendirecek ve eğlendirecek biyografiler olduğu vurgulanmıştır. İyi bir resimli biyografi kitabının; unutulmuş bir kahramanın hayatını araladığından, gerçek insanların hayatlarından hareketle sayısız çeşitlilikte ilham sunduğundan ve bireysel başarıya giden sayısız yol olduğunu gösterdiğinden bahsedilmiştir.

Winograd (2011), *Sports Biographies of African American Football Players: The Racism of Colorblindness in Children's Literature* (Afro-Amerikan Futbol Oyuncularının Spor Biyografileri: Çocuk Edebiyatında Renk Körlüğü Irkçılığı) adlı çalışmasında; çocuk edebiyatının bu türünde (biyografiler) ırkçılık hakkında ve çok kültürlü çocuklarda araştırılması ve öğretimi büyük ölçüde göz ardı edilen özellikle Afrikalı ve Amerikan profesyonel futbolcular üzerine spor biyografilerini ele alan bir keşifte bulunmayı amaçlamıştır. İlköğretim çağındaki çocuklar için yazılan biyografilerde Afrikalı ve Amerikan futbolcuların nasıl yazıldıkları, ırkçılığa dönük

ön yargının bulunup bulunmadığı üzerinde durulmuştur. Sekiz ünlü biyografi metninin analizinden sonra, ele alınan biyografilerin ırkçılığı yansıttığı tespit edilmiştir.

Young ve Bradley (2011), *The Power of Biography Breaks* (Biyografi Molalarının Etkisi) adlı çalışmalarında; Yazar Esmé Raji Codell ile yapılan röportaja yer verilmiş ve resimli biyografi kitaplarının çocuk kitaplarındaki en güçlü türlerden biri olduğu vurgulanmıştır.

Abellán-Pagnani ve Hébert (2013), *Using Picture Books to Guide and Inspire Young Gifted Hispanic Students* (Gençlere Yol Göstermek ve İlham Vermek için Resimli Kitapları Kullanma-Üstün Yetenekli İspanyol Öğrenciler) adlı çalışmalarında; genç İspanyol çocukların yetenek ve becerilerinin ilköğretim sınıflarında desteklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Çalışmaya göre; yüksek nitelikli çocuk edebiyatı ve resimli biyografi kitapları, eğitimcileri sosyal ve duygusala yönlendirmekle birlikte yetenekli genç İspanyol çocukların ihtiyaçlarına olanak verir. Uygun edebiyat araştırması ve ders planlamaya dönük devamlı çabaların duygusal ihtiyaçlara yönlendirilmesi ile tüm çocuklar için anlamlı eğitim programları geliştirmede öğretmenlerin daha iyi donanıma sahip olacakları belirtilmiştir.

Young ve Miner (2015), *Guiding Inquiry with Biography Breaks and The C3 Framework* (Araştırmayı Biyografi Molaları ve C3 Çerçevesinde Yürütmek) adlı çalışmalarında; üç öğretmen rehberliğinde biyografi molalarının öğretimde kullanımı ve sosyal çalışma konularına etkisi üzerinde durmuşlardır. Bir kişinin hayat öyküsünü anlatan biyografiler aracılığıyla birçok öğrencinin sivil süreçlerle meşgul olmasının ve toplumsal sorunlardan haberdar olup bu sorunlara çözüm üretmesinin söz konusu olabileceğinden bahsedilmiştir.

Bu çalışmanın konusu ile ilgili olduğu düşünülen yurt dışında yapılan araştırmalar tarandığında on dokuz araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan on yedi tanesinin makale, iki tanesinin tez çalışması olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde; çalışma konularının çoğunlukla resimli biyografi kitaplarının incelenmesine, çocuklar ve gençler için yazılan biyografilerin taşınması gereken özelliklere ve de biyografilerde bilim ve cinsiyet analizine yönelik olduğu görülmüştür.

2.3 ALANYAZIN TARAMASININ SONUCU

Tez çalışmasının başlığı ile ilişkilendirilebilecek yerli ve yabancı çalışmalara bakıldığında çoğunlukla; ‘Tarih/Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Biyografiler’, ‘‘Türkçe Öğretimi ve Biyografiler’’, ‘‘Çocuklar için Yazılmış Biyografiler’’, ‘‘Öğretmen, Öğretmen Adayı ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Derslerde Biyografi Kullanımı’’, ‘‘Resimli Biyografi Kitapları’’ konularında çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde, biyografi türünün çocuk edebiyatı ve Türkçe öğretimindeki önemine yeterince yer verilmediği ve Tarih/Sosyal Bilgiler öğretimindeki araştırmaların ise ders kitapları ve müfredat üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, yapılan çalışmaların daha çok biyografi türünün ders kitaplarında yer alması gereken bir tür ve öğretmenler tarafından ders anlatımında kullanılabilir bir materyal olarak ele alındığı söylenebilir. Bu çalışmaların, çocuklar için yazılan biyografi kitaplarında bulunması gereken özellikleri ortaya koyamadıkları için yetersiz kaldıkları düşünülmektedir. Çocuk edebiyatı sahasında hikâye, roman, masal veya şiir gibi diğere edebî türlere göre daha az araştırılan ya da çalışılan biyografileri konu alarak gerçekleştirilen bu tez çalışmasında, öncelikle edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografiler tespit edilerek işe başlanmıştır. Tespit işleminin ardından 2005-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografilerin ‘‘figürlere göre’’ sınıflandırması gerçekleştirilmiştir. Biyografi türünün çocuk edebiyatı için önemi vurgulanmış ve çocuklar için yazılan biyografi kitaplarında bulunması gereken özellikler ‘‘Tasarım Özellikleri, İçerik Özellikleri, Eğitim İlkelerine Dair Özellikler’’ başlıkları altında toplanmıştır. Yapılan tez çalışması; 2005-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış 623 biyografi kitabı arasından figürlere göre seçilen 62 kitabın incelenerek değerlendirilmesi ile bu alanda yapılan tüm çalışmalardan ayrılmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, ölçme araçları, verilerinin toplanması, verilerinin çözümlenmesi ve yorumlanmasıyla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmada çocuk edebiyatı ve Türkçe öğretimi ile ilgili kaynaklar saptanmış; “tarama yöntemi” ile elde edilen bu yazılı kaynaklar incelenmiştir. Bilindiği gibi, var olan durumu olduğu şekliyle ortaya koymanın amaçlandığı tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012: 77).

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışma tarama modelinde nitel bir yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilmiştir.

“Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde ‘gözleyip’ belirleyebilmektir. Tarama modellerinde amaçların ifade edilişi genellikle soru cümleleri ile olur. Bunlar: “Ne idi?”, “Nedir?”, Ne ile ilgilidir?” ve “Nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulardır (Karasar, 2012: 77).

1.2 EVREN VE ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın evrenini 2005-2015 yılları arasında yerli edebiyatçılar tarafından çocuklar için yazıldığı tespit edilen 623 biyografi kitabı oluşturmaktadır. Bu yıl aralığının seçilmesinde biyografi türünün çocuk edebiyatındaki ve Türkçe eğitimindeki önemini ortaya koyma amacı belirleyici olmuştur. Yapılandırmacı anlayışın eğitim sistemimizde uygulanmaya başladığı yıl olan 2005 başlangıç yılı

kabul edilmiş ve süreç günümüze kadar getirilerek on yıllık bir değerlendirme yapılması hedeflenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ise evrenden seçilen 62 biyografi kitabı oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun belirlenmesinde biyografi kitaplarında en çok ele alınan kişiler yani figürlerin dağılımı esas alınmıştır. Çalışmada tespit edilen figürler; “Devlet Adamları”, “Dinî Şahsiyetler”, “Sanatçılar”, “Bilim İnsanları”, “Gerçek Halk Kahramanları”, “Asker-Komutan ve Denizciler”, “Destanî- Efsanevî Kahramanlar”, “Sporcular” ve “Seyyahlar” olmak üzere dokuz temel grupta sınıflandırılmıştır. Biyografi kitapları figürlere göre orantılı bir dağılım göstermediğinden incelenecek olan biyografi kitapları “tabakalı örnekleme” yöntemi ile seçilmiştir.

Tabakalı örnekleme; evrendeki alt grupların örnekleme temsil edilmelerinin garanti altına alındığı bir örneklemedir (Balcı, 2006: 85).

Tabakalı örnekleme yöntemini diğer olasılık örnekleme yöntemlerinden ayıran özelliği ana kütledeki bütün elamanların belli özelliklere göre kendi içlerinde birbirlerine benzeyen birkaç gruptan, tabakadan oluşmalarıdır. Tabaka elemanları birbirlerine benzerler fakat diğer tabaka elemanlarından çok bariz şekilde farklıdır. Tabaka örneğinde örnek elemanları öyle seçilmektedir ki her bir ana kütle tabakası için örnekte temsilci bulunmaktadır. Her bir ana kütle elemanı sadece tek bir tabakaya tahsis edilip sınıflandırdıktan sonra her bir tabakadan ayrı ayrı örnek seçilme işlemine geçilir. Her bir tabakadan önceden tayin edilmiş büyüklükte tabaka örneği yine uygun bir olasılık örnekleme kullanılarak (ya basit rastgele örnekleme ile ya da sistematik örnekleme ile) ele geçirilir. Orantılı ayırma ile tabakalı örnek almada her tabaka için örnekteki eleman sayısı o tabakanın ana kütle içindeki bir dağılım özelliği oranına bağlıdır. Yani ele alınan ana kütledeki sayısına orantılı bir ayırma yapılır. Sayıya orantılı yani sistematik ayırma ana kütle çerçevesindeki elemanlar tabakalara ayrılır ve her tabaka elemanları sayısının ana kütle büyüklüğüne oranı (1/k) bulunur. Bu sayısal oranların da seçilecek örnekte de aynen korunması bu çeşit ayırmanın ana prensibi olur (URL1).

Çalışmada ana kütle oluşturulan 623 biyografi kitabı içindeki dokuz ayrı figür grubuna göre orantılı ve sistematik ayırma yapılmıştır. Devlet Adamları grubunda 214, Dinî Şahsiyetler grubunda 129 Sanatçılar grubunda 82, Bilim İnsanları grubunda 59, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 54, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 29, Destanî- Efsanevî Kahramanlar grubunda 26, Sporcular grubunda 21 ve Seyyahlar grubunda 9 biyografi kitabı bulunmaktadır. Grupların ana kütleyle oranı “k=10” esas alınarak şu şekilde hesaplanmaktadır:

$214/10= 21,4$ Devlet Adamları grubu için “21 kitap”

$129/10= 12,9$ Dinî Şahsiyetler grubu için “13 kitap”

$82/10= 8,2$ Sanatçılar grubu için “8 kitap”

59/10= 5,9 Bilim İnsanları grubu için “6 kitap”

54/10= 5,4 Gerçek Halk Kahramanları grubu için “5 kitap”

29/10= 2,9 Asker-Komutan ve Denizciler grubu için “3 kitap”

26/10= 2,6 Destanî- Efsanevî Kahramanlar grubu için “3 kitap”

21/10= 2,1 Sporcular grubu için “2 kitap”

9/10= 0,9 Seyyahlar grubu için “1 kitap”

Çalışmada yapılan tabakalı ve orantılı ayırma göre incelenmesi gereken toplam 62 biyografi kitabı tespit edilmiştir. Bu 62 kitap seçilirken figürlere göre dağılım sayısı esas alınmıştır. Devlet Adamları grubu için “21 kitap”; Dinî Şahsiyetler grubu için “13 kitap”; Sanatçılar grubu için “8 kitap”; Bilim İnsanları grubu için “6 kitap”; Gerçek Halk Kahramanları grubu için “5 kitap”; Destanî- Efsanevî Kahramanlar grubu için “3 kitap”; Asker-Komutan ve Denizciler grubu için “3 kitap”; Sporcular grubu için “2 kitap”; Seyyahlar grubu için “1 kitap” incelenmesi gerekli bulunmuştur.

Her grup içerisinde yer alan alt başlıklara ait figürlerde ise en çok işlenen kişilere yer vermeye özen gösterilmiştir. (Devlet Adamları grubunda Fatih Sultan Mehmet’e yer vermek gibi.) Ayrıca seçilen kitapların farklı yıllara, yazarlara ve yayınevlerine ait olmasına da dikkat edilmiştir. Kitabın çok sayıda baskısının yapılmış olması beğenilme oranını yansıttığından bu durum da göz önünde bulundurulmuştur. Baskısı tükenen ve yeni baskısı bulunmayan bazı kitaplar ise temin edilemediğinden incelenen kitaplar arasına dâhil edilememiştir.

1.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışma verilerinin toplanması doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Doküman incelemesi yöntemine başvurulmasındaki amaç dokümanların nitel araştırmalarda kullanılan önemli bir veri toplama yöntemi olmasıdır. Doküman incelemesi yöntemiyle araştırmacı diğer nitel araştırma yöntemlerine gerek duymadan ihtiyacı olan veriye ulaşabilir.

Bu çalışmanın verileri, 2005-2015 yılları arasında çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarından elde edilmiştir. Yapılan katalog ve internet taramaları sonucunda tespit edilen 623 kitap araştırmada kolaylık sağlanması amacıyla figürlere göre gruplara ayrılmıştır. Eldeki verilere göre oluşturulan dokuz ayrı grubu temsil etmesi için tabakalı ve orantılı ayırma ile belirlenen 62 kitap çalışmanın asıl verilerini oluşturmaktadır.

Veriler toplanırken bazı kitapların baskılarının tükenmesi ve yeni baskılarının bulunmaması gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Bu durumdaki kitaplar temin edilemediği için incelenen 62 kitap içine dâhil edilememiştir. Ayrıca bu çalışmanın yaş aralığı 9-13 yaş olarak belirlendiğinden ve yine baskısı daha fazla olan kitapların seçilmesinin daha yararlı olacağı düşünüldüğünden araştırmada bu hususlar dikkate alınmıştır. Biyografi kitaplarının hangi yaş aralığına uygun olduğu bilgisine ve baskı sayılarına çok fazla kitapta yer verilmemesi araştırmada veri toplama esnasında karşılaşılan diğer sorunlar olarak tespit edilmiştir. Yayınevlerinden elde edilen bilgiler ışığında bu sorunlar çözülmeye çalışılmıştır.

3.4 VERİLERİN ANALİZİ

Çalışma materyallerinden elde edilen bilgiler betimsel analiz ile sunulmuştur. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Çalışma grubu olarak belirlenen 62 kitaptan elde edilen veriler literatür taraması sonucunda oluşturulan “Tasarım Özellikleri, İçerik Özellikleri ve Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. Araştırmacı tarafından yorumlanan veriler, doğrudan alıntılarla desteklenmiş ve değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 ÇOCUKLAR İÇİN YAZILMIŞ BİYOGRAFİ KİTAPLARININ İNCELENMESİ

Bu bölümde çalışma grubu olarak belirlenen 62 biyografi kitabı figür başlıklarına göre sınıflandırılarak incelenmiş ve elde edilen veriler çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri barındırma durumlarına göre değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulguları; Tasarım Özellikleri, İçerik Özellikleri ve Eğitim İlkelerine Dair Özellikler olmak üzere üç temel başlıkta toplanarak betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Figürler oranında tabakalı ve orantılı olarak anakütleden seçilen ve incelenmesi uygun görülen kitapların listesine ilgili başlıklar altında yer verilmiştir. Liste sıralamalarında öncelikli olarak birden fazla biyografi kitabı ile incelemeye dâhil olan kişilerle ilgili kitaplar öncelikle ele alınmıştır. Diğer kitaplar ise (bir biyografi kitabı ile incelemeye dâhil olanlar) alfabetik sıralama ile verilmiştir.

4.1.1 Devlet Adamları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Devlet Adamları grubunda yer alan 214 kitabı temsilen 21 kitabın incelenmesi uygun bulunmuştur. Bu bölümde, hakkında en çok biyografi kitabı yazılan kişilere ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Atatürk'ü tanıtan 5 kitap, Fatih Sultan Mehmet'i tanıtan 3 kitap incelenmiştir. Ertuğrul Gazi, Melikşah, Kılıçaslan, Selahaddin Eyyubi, Osman Gazi, Orhan Gazi, Kanuni Sultan Süleyman ve Sultan II. Abdülhamid ise birer kitapla incelemeye dâhil edilmiştir. Ayrıca genel olarak Osmanlı padişahlarını tanıtan 5 kitap incelenmiştir.

Tablo 2. Devlet Adamları Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1	Erk Acarer
2.	Atatürk Anlatıyor	Adnan Binyazar
3.	Bir Destandır Mustafa Kemal	Ayşe Yamaç
4.	Çocuklar İçin Atatürk-10 Kasım Ölümsüz İnsan	Mehmet Hengirmen
5.	Tüm Yönleriyle Atatürk	Niyazi Tan
6.	Kahramanım Fatih	İrfan Gürkan Çelebi
7.	Korkusuz Cengâver	Ahmet Yılmaz Boyunağa
8.	Sultandım Fatih Oldum	Yusuf Dursun
9.	Osman Gazi-Büyük Kurucu	Metin Özdamarlar
10.	Muhteşem Süleyman Kanuni	Behice Tezçakar
11.	Sultan İkinci Abdülhamid Han	Özcan Koçoğlu
12.	Destanlaşan Zaferler	İsmail Çolak
13.	Eğlenceli Osmanlı Tarihi	Alper Tunga Özel
14.	Osmanlı Dünyaya Hükmediyor	İsmail Çolak
15.	Yenilik Sultanları	Sevinç Kuşoğlu
16.	Bursa'nın Fatih Orhan Gazi	Kolektif
17.	Ertuğrul Gazi'yle Bir Gün	Mustafa Orakçı
18.	Fetihler Babası Melikşah	Kemal Arkun
19.	Kılıçaslan-Selçuklunun Kılıcı	İbrahim Ünsal
20.	Satuk Buğra Han-Delikanlı Kahraman	Nefise Atçakarlar
21.	Selahaddin Eyyubi	İbrahim Kalkan

4.1.1.1 Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağında içeriğe uygun olarak Atatürk'ün Kocatepe'deki resmi ile yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. Resimleyen bilgisi ise iç kapakta yer almıştır. Kitabın kapağı kolay dağılmayacak niteliktedir ve iple dikilmiştir, kapak kartonu ise normal kalınlıktadır. Kitaplar kütüphaneye sırttan dizilince çocuklar bunu sırttan da okuyabilmelidirler. Bu anlamda olumlu bir özellik olarak kitabın sırt yazısı bulunmaktadır. Kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmiş olması da kitabı çocuklar için dikkat çekici hale getirmiş ve kitabın okunabilirliğini arttırmıştır. Ön kapağın iç kısmında kitabın basım bilgileri yer alırken arka kapağın iç kısmında kaynakça yer almaktadır. Arka kapakta, kitabı okumaya teşvik edici tanıtım yazısı yer almaktadır. Ayrıca yayınevinin internet adresine de arka kapakta yer verilmiştir. Kitabın hangi yaş seviyesine uygun olduğuna dair bir bilgi bulunmaması ise olumsuz bir özellik olarak tespit edilmiştir.

Boyutlar: 16,5x23,5 cm boyutlarındaki kitap klâsik ölçülerdedir.

Kâğıt: Okuyucunun gözünü yormayacak nitelikte, mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Anekdotların yerleri, sıralaması konusunda -konuşma balonlarının okunmasında- birkaç yerde aksaklık (örneğin s.66) görülmektedir. Son sayfadaki bir konuşma balonunun yarım bırakılması, içindeki ifadenin tamamlanmaması da olumsuz bir durum olarak dikkati çekmektedir.

Harfler: Harfler 8 puntodur, 12 puntodan küçüktür ve okuyucu kitlesi için uygun değildir. Ayrıca anekdotların -çizgi romanlarda olduğu gibi- tamamının büyük harflerle yazılmasının da çocuk kitapları için uygun olmadığını düşünülmektedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta metin-resim uyumu bulunmaktadır fakat resimler renkli değildir, siyah beyaz tasarlanmıştır.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitap; hangi yaş seviyesine uygun olduğunun belirtilmemesi, harflerin küçük punto ile yazılması ve sayfa düzenindeki aksaklıklar dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitap, 100 gerçek Atatürk anekdotundan oluşmaktadır. Anekdotlardan önce içindekiler listesine ve Orhan Erinc tarafından bu kitabı çocuk, genç ve yetişkinlere öneren sunuş yazısına yer verilmiştir. Atatürk'ün Türk milleti için yaptıkları iletiler halinde anekdotlar aracılığıyla, sezdirilerek verilmiştir. Kitap bu anlamda başarılı bir kurguya sahiptir.

Kahramanlar: Eserde ana kahraman olan Atatürk genellikle fiziksel olarak değil karakteristik özellikleri ile tanıtılmıştır. Anekdotlarda en çok Atatürk'ün ileri görüşlülüğü, strateji bilgisi, kararlılık ve önsezi özellikleri vurgulanmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Okuyucuya öğretilmek ve kazandırılmak istenen sözcükler arasında “tiye almak, müttefik, manda yönetimi, misak-ı milli, akaret, zataliniz, mukaddes, mavzer, mazur, kâhin, husumet, ultiatom” gösterilebilir.

Kuvayimilliyeye sözcüğü “kuvayimilliyeye” (s.10), intihar sözcüğü “intihar” (s.10), süvari sözcüğü “suvari” (s.14), söyledikleriniz sözcüğü yerine “söyledikleriniz” (s.41), umutsuzluğa sözcüğü yerine “umutsuzluga” (s.42), veririm sözcüğü yerine “verirm” (s.59) şeklinde “-i, g-ğ” seslerinde hata yapılarak yanlış yazılmıştır. Doğrusu “müsamaha” olan sözcük “müsama” (s.39), “ataşe” olan sözcük ise “ateşe” (s.43) şeklinde yanlış yazılmıştır. “Yüz” sözcüğünün gereksiz tekrarlanarak hata yapıldığı (s.27) görülmüştür.

İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti getirilmez. Bu anlamda “yalan-yanlış” (s.3) yazımı hatalıdır. Virgüllü cümlede anlam karışıklığını gidermek için noktalı virgül kullanılması (s.48) gerekmektedir. Metinde cümle sonuna konması gereken (s.8) ve tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken (s.20, s.42, s.48) noktanın unutulduğu örnekler vardır. “Vali Konağına” (s.68, s.71) örneğinde ise kesme işareti eksiktir. Atatürk kastedilerek “Paşam, Paşayı, Gazinin” kullanımları bulunmaktadır. Gereksiz kesme işaretinin kullanıldığı (misak-ı milli'-s.32) örnek de vardır.

Çocuk kitaplarında özellikle kitapların isimlerine de dikkat edilmelidir. Türkçe hassasiyeti açısından bu kitabın isimde “anekdot” gibi yabancı kökenli bir kelimenin kullanılmış olması da çocukların dil gelişimi açısından yanlış bir tercih olarak değerlendirilebilir. Kitabın adı “Hikâyeler ve Çizgilerle Atatürk-1” olabilirdi.

Çocukların dil gelişimlerinde ve ana dillerini öğrenmelerinde önemli etkiye sahip çocuk kitaplarında, özellikle yazım ve imlâ hatalarının yapılmaması için azami hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir. Bu açıdan yukarıda tespit ettiğimiz noktalar kitap için önemli bir eksikliklerdir ve sonraki baskılarında mutlaka düzeltilmelidir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Anekdolarda Atatürk'ün kişiliği üzerinden vatan sevgisi değeri öne çıkarılmıştır. Ahlaki değerlerden de cesaret üzerinde durulmuştur. “Ya İstiklal Ya Ölüm” (s.9), “Ölmeyi Emrediyorum” (s.14), “Zafer Kahraman Türk Askerinindir” (s.57), “Ben Savunurum!” (s.58) gibi anekdotlar örnek gösterilebilir. “Bilin ki, hepimiz gittikten sonra Asker Mustafa Kemal, mavzerini eline alır, fişeklerini göğsüne dizer, bir eline bayrağı alır, bu şekilde Elmadağ'a çıkar! Emin olun orada da tek kurşunum kalana dek vatani müdafaa ederim. Kurşunlarım bitince bu aciz vücudumu bayrağa sarar, temiz kanımı mukaddes bayrağıma içire içire tek başıma can veririm. Ben buna ant içerim!” (s.59) cümlesi de bu değerlere örnektir. Sanata ve sanatçıya verilen değer de anekdotlarda yer bulmuştur. Cephede hat sanatına yetenekli bir askeri fark eden Atatürk'ün, “Düşmana karşı savaşmanın binbir türlü yolu vardır çocuk. Memleket sanatçıya muhtaç. Burada savaşacak çok kişi var ama sanatçı az. Sen memleketine dön çalış, orada savaş. Biz de burada dövüşelim.” (s.31) sözleri örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.2 Atatürk Anlatıyor

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı sağlam ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında; Atatürk'ün resmiyle yazar, çizer ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kitaba ait tüm basım bilgileri iç kapakta yer almaktadır. Olumlu bir özellik olarak, “Bu kitabın sahibi” ifadesi kitabın iç sayfasında yer almakta ve çocuğun kitabı sahiplenmesi amaçlanmaktadır. Anlatı bittikten sonra, muhtemelen okuyucunun notlar alabilmesi amacıyla iki boş sayfaya yer verilmiştir. Kitabın son sayfalarında ise “Okumaktan hiç vazgeçmemen dileğiyle...” notu ve “Kitapla ilgili düşüncelerim”

ifadesi yer almakta ve çocuk bir yandan okuma alışkanlığı kazanmaya teşvik edilirken diğer yandan kitap üzerine düşünmeye sevk edilmektedir. Kitabın sırt yazısı da unutulmamıştır. Arka kapakta, dikkat çekici bir tanıtım yazısı ile birlikte Atatürk'ün cephede karlar üzerinde dinlendiği bir resmi yer almaktadır. Kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve kitabın hangi yaş seviyesine uygun olduğunun belirtilmemesi ise kitap için bir eksiklik olarak görülmektedir.

Boyutlar: Kitap; 13x19,5 cm ile klâsik kabul edilebilecek boyutlardadır.

Kâğıt: Okuyucunun gözünü yormayacak nitelikte, mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimlerin yerleştirilmesinde metin akışını engelleyen bir durum söz konusu değildir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucu kitlesi için harf seçimi uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta siyah-beyaz çizimlere yer verilmiştir ve metin-resim uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuçta kitabın tasarım özellikleri birkaç nokta dışında, “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Genel itibarıyla kitabın tasarımında, çocuğa kitabı sevdirmenin ve okuma alışkanlığı kazandırmanın esas alındığı görülmüştür.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta anlatıdan önce yazarın biyografisine, içindekiler listesine ve yazar tarafından yazılmış olan sunu yazısına yer verilmiştir. Anlatı Atatürk'ün dilinden çocukluk yıllarının anlatılması ile başlamıştır. Ardından okul yılları, askerlik yılları, savaş yılları, Cumhuriyeti ilan edişi ve ölümü kronolojik olarak verilmiştir. Genelge kararlarından, anılardan yararlanılarak olaylar genişletilmiştir. Bazı bilgiler Mazhar Müfit, İsmet Paşa, Fahrettin Altay ve Halide Edip gibi Atatürk'ün yakınındaki isimlerden aktarılmıştır. Bu durum biyografi türünün belgelere dayanma özelliğini destekler niteliktedir. Tarihî bilgiler aktarılırken neden-sonuç örgüsü unutulmamıştır. Anlatı biterken kurguya Gençliğe Hitabe (sadeleştirilmiş hali) ile son verilmiştir.

Kahramanlar: Kitabın ana kahramanı olarak hem fiziksel hem ruhsal yönleri ile başarılı bir şekilde tanıtılan Atatürk'ün; sorumluluk sahibi olduğu, güzel konuşma ve yazmaya olan düşkünlüğü vurgulanmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kurgunun son bölümünde Atatürk'ün ölümüne yer verilmiş ve bu bölüm duygu yüklü bir dille yazılmıştır. Anlatımda çocukların olayları somutlamasına yönelik örneklerin tercih edilmiş olması da anlatımı kuvvetlendiren olumlu bir özellik olarak dikkati çekmektedir.

Kitapta bazı kelimeler (rahle, Askeri Rüstiye, kitabet, ataşe, sadaret, zatişahane, manda, beşer gibi) ve açıklamalar dipnot ile verilmiştir. Dipnot ile açıklanan “müzakereci” sözcüğünün “belletici”, Misak-ı Millî sözcüğünün “Ulusal Ant” olarak Türkçe karşılığı verilmiştir. Atatürk'ün yabancı sözcüklere karşı önerdiği Türkçe karşılıklardan bazılarına -özellikle matematik terimlerine- da yer verilmiştir. “Kurmaylık” kavramı metin içinde açıklanmıştır.

Kitapta “canla başla çalışmak, gönlünü almak, mevzi almak, gözden geçirmek, içini çekmek, terhis etmek, göz hapsinde tutmak, başsız kalmak” gibi deyimlere yer verilmiş olması çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacağından olumlu bir durumdur.

Kitapta geçen ve okuyucunun anlamını bilmediği düşünülen sözcükler ise şunlardır: Çiğsinme, yeniyetme, apolet, jurnal, muharip, kruvazör, mütareke, ultiatom, protesto, güdüm, mutasarrıflık, delege, muhacir, önerge, tümen, kolbaşı, mağrur, maiyet, dikta, sağaltmak-sağaltım, safsata, erk, erek. Makul sayıdaki bu kelimelerin çocuklara kazandırılması amaçlandığından bu kelimelerin varlığı olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Atatürk kastedilerek yazılan, “Paşam-paşam” sözcüğünün yazımındaki ikili kullanım dikkati çekmektedir. Bu durum okuyucuda büyük harf/küçük harf kullanımı bakımından yanlış bir algı oluşturabilir. “Cephe Komutanlarına” (s.184) ifadesi de cins isimlerden oluşmasına rağmen büyük harflerle, hatalı yazılmıştır. Ayrı yazılması gereken “işbölümü” (s.23), “kurşunkalem” (s.108), “anavatan” (s.147), “emireri” (s.149, s.159) sözcükleri yanlış yazılmıştır. İnançlarından yerine “inanlarından” (s.173) yazılarak hata yapılmıştır.

“Okul yıllarında zaman zaman yaşadığım bu tür olayları hiç unutamadı.” (s.21) ve “Bir ben, bir Süreyya, bir de sen bileceksin.” (s.146) cümlelerinde özne-yüklem uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. “Fare bana alışmış olmalıydı; her bahçeye çıkışında bir ciyıklama duyuyor, sonra hızla önümden geçiyordu.” (s.27) cümlesinde ise hem özne-yüklem uyumsuzluğundan

(duyuyordum) hem de sözcüğün yanlış yerde kullanımından (bahçeye her çıkışımda) kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.

Gereksiz veya fazla virgül kullanımı (s.23, s.26, s.52, s.194, s.198, s.219) örnekleri vardır. Bazı cümlelerde ise noktalı virgül kullanılması gerekirken virgül kullanılması ve virgülün peş peşe kullanılması (s.39, s.51, s.61, s.76, s.92, s.125, s.171, s.178, s.188, s.189, s.198, s.201, s.205) anlam karışıklığına yol açmıştır. Soru işareti yerine virgül (s.99) veya üç nokta (s.102) konulması da hata olarak tespit edilmiştir.

Kesme işaretinin unutulduğu “19 Martta, 27 Martta (s.91), 26 Ağustosta (s.182), Sincanlı Ovasının (s.182), Afyon Ovasına (s.220)” örnekler vardır. “İstanbul hükümetine/İstanbul hükümetinin” (s.99, s.147), Türkiye devletinin (s.196) sözcüklerinde hem kesme işareti eksiktir hem de küçük harf hatası vardır. “Anayasa’nın” (s.196) örneğinde ise tam tersi bir hata söz konusudur. Kazandığımız en kıymetli vakit işte bu an’dı...” (s.81) cümlesinde gereksiz kesme işareti kullanımı yazım hatasına yol açmıştır.

Kitapta yaygın bir hata olarak tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgül konulan (s.15, s.16, s.21, s.38, s.39, s.42, s.46, s.47, s.49, s.50, s.52, s.53, s.57, s.62, s.65, s.69, s.77, s.86, s.100, s.102, s.104, s.107, s.108, s.119, s.126, s.128, s.135, s.137, s.142, s.143, s.149, s.150, s.157, s.159, s.160, s.186, s.188, s.194, s.196, s.199, s.211) örnekler vardır.

İçerik özellikleri bakımından çocuk kitaplarının özellikle dil bilgisi, yazım ve imla bakımından yanlışsız olması beklenmektedir. Kitapta bu anlamda tespit edilen hatalar; anlatım, üslup ve kurgudaki başarıyı da zedelemektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Kitapta Atatürk; sorumluluk sahibi, iyi ahlaklı, görgülü, çalışkan, kararlı gibi olumlu yönleri ile modellenmiştir ve örnek kişi olarak verilmiştir.

Temel Değerler: Şehitlik bir değer olarak yüceltilmiştir. Atatürk’ün Çanakkale Savaşında ölen -sadece Türk askerlerine değil- tüm şehitlere duyduğu saygı ve verdiği değer açıklanmıştır. Kitapta Atatürk’ün, dönemin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’ya Çanakkale’de şehitlik ziyaretinde yapmak üzere verdiği konuşma metni bu duruma örnektir: “Uzak memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada dost bir vatanın toprağında-sınız. Huzur ve sükûn içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe

gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz, evlatlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedir ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.” (s.87).

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Halifeliğin kaldırılması, öğretimin birleştirilmesi, çağdaşlaşmanın önemi, kadınların okuma oranının arttırılması gibi konulara yer verilerek okuyucuda demokrasi eğitimi ve eşitlikçi bakış açısının kazandırılmaya çalışılmış olması olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Atatürk’ün sanata ve sanatçıya önem veren yönü üzerinde durularak okuyucuda estetik duyarlılık oluşturulmaya çalışılmıştır. Atatürk’ün, “Balkan Harbi’nde Bulgarlara neden yenildiğimizi şimdi daha iyi anlıyorum. Baksana operaları bile var, sanatçı yetiştirmişler. Opera önemli iş; sanatçı ister, müzik ister, dekoratör ister. Bütün bunların üstüne adamlar görkemli bir opera binası bile yapmışlar. Böyle bir sanatı yapan toplumlar kolay kolay yok edilemez. Elbet biz de bir gün gelecek bu mutlu günleri göreceğiz...” (s.76) sözleri bu durumu örnektir.

Kitapta; bu bölüm için sadece *Beceriler* başlığına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Bu anlamda eserin, eğitim ilkelerine dair özellikleri barındırmada başarılı olduğu görülmüştür.

4.1.1.3 Bir Destandır Mustafa Kemal

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı sağlam ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında Atatürk’ün profilinin içine kitabın ve yazarın adı gizlenerek hoş bir tasarım oluşturulmuştur. Ayrıca kapakta yayınevi adına, kitabın türünün şiir olduğuna ve 9 yaş ve üzeri için uygun olduğu bilgisine yer verilmiştir. Kitabın basım bilgileri iç kapakta detaylı olarak verilmiştir. Kitabın tasarımcısının ve yazarının biyografisine de iç kapakta yer verilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini içerisinde bu durum çocuk için faydalı olacaktır. Arka kapakta tanıtım yazısı bulunmaktadır. Olumsuz bir özellik olarak ise kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: Kitap 13,5x21,5 cm boyutlarındadır. Bu bakımdan kitap kolay taşınabilir ve kitaplık düzenine uygun niteliktedir.

Kâğıt: Okuyucunun gözünü yormayacak nitelikte, mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Şiirlerin ve resimlerin yerleştirilmesine bakıldığında sayfa düzeninin uygun olduğu görülmektedir. Ayrıca mısra aralıkları da normaldir.

Harfler: Harfler 16 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta metin-resim uyumu bulunmaktadır, siyah-beyaz resimleme tercih edilmiştir.

Sonuç olarak; seçilen harf puntosunun büyüklüğü ve kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında kitabın tasarım özellikleri istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta şiirlerle Atatürk'ün yaşamı, doğumundan ölümüne kadar olan süreçte yaptıklarına yer verilerek anlatılmıştır. Cumhuriyetin ilanından manevi evlatlarının isimlerine kadar birçok bilgiye yer verilmiştir. Şiir türünün etkisiyle, iletilerin doğrudan verildiği söylenebilir.

Kahramanlar: Atatürk, fiziksel ve ruhsal tüm yönleriyle tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Akıcı şiir dili ile anlatım estetik bir hal almıştır. Konuya uygun destansı bir üslup kitaba hâkimdir. Kitap şiir diliyle biyografi yazımının güzel örnekleri arasında kabul edilebilir.

Kitapta yer alan ve okuyucunun kelime dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcükler şunlardır: Azık, tümen, veliaht, cansiper, yalım, hilafet, saltanat, şer. “Kolu kanadı kırılmak” (s.34) deyimine yer verilmiştir.

Kitapta doğrusu “ataşe” olan sözcük “ateşe” (s.22) şeklinde yanlış yazılmıştır. Ayrı yazılması gereken “ardımsıra” (s.57) ve “koşaradım” (s.71) sözcükleri bitişik ve hatalı yazılmıştır. Bir yerde ise kelimeler arasındaki boşluk unutulmuş “Ahmetoğlu” (s.70) şeklinde hatalı bir yazım ortaya çıkmıştır. Kesme işaretinin unutulduğu örnekler vardır. “Konya Yörüklerinden (s.9), Soru sözcükleri olmasına rağmen soru işareti konulmayarak (s.35) hata yapılmıştır.

Sonuç olarak içerik özellikleri bakımında tespit edilen yazım ve imla hataları dışında, kitap şiir diliyle biyografi yazımının güzel örnekleri arasında kabul edilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Kitapta vatan sevgisi bir değer olarak işlenmiştir. Şu dizeler örnek verilebilir:

“Ah Çanakkale!

Kanım Çanakkale

Birer biner düşen canlarım Çanakkale” (s.24)

“Göğsümden kopan saatim

Siper oldu canıma

Kocatepe Afyon’da

Ölmek zamanı değil

İşim çoktu daha” (s.51)

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Demokrasinin ve eşitliğin önemi verilmiştir. Şu dizeler örnek verilebilir:

“Doğudan batıya

Türk’ü Kürt’ü Laz’ıyla

Ant içen

Herkesi kucaklamaya

Egemenlik milletin olmalı

Kul olmasın insanımız

Padişaha sultana” (s.41)

“Yıkılsın ortaçağ karanlığı

Yurdum aydınlansın

Ağa, bey, unvan

Bize yakışır mı

Eşitlik varken” (s.70)

“Kadın erkek eşit olsun

Niye ayrılık var

Kadınlar geri kalırsa

İlerler mi adamlar

Çocukları doğuran analar

Yetiştiren analar

Onlar çağdaş olmazsa

Olur mu hiç çocuklar” (s.67)

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.4 Çocuklar İçin Atatürk-10 Kasım Ölümsüz İnsan

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın ciltlemesi sağlamdır fakat kapak çok sağlam olmayan, ince bir kartondan hazırlanmıştır. Kitabın kapağında Atatürk’ün ve Anıtkabir’in görselleri bulunmaktadır. Kitap kapağında yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. Ön kapağın iç kısmı boş bırakılırken arka kapağın iç kısmına bandrol uygulaması ile ilgili bir madde yazılarak değerlendirilmiştir. Arka kapakta, Atatürk’ü tanıtan kısa bir yazı ile bu kitabın da içinde bulunduğu “Çocuklar İçin Atatürk” serisindeki diğer kitapların isimlerine ve yayınevinin adres, telefon, internet bilgilerine yer verilmiştir. Kitabın sırt yazısının bulunmaması ve hangi yaş seviyesine uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemesi olumsuz özellikler olarak tespit edilmiştir.

Boyutlar: 20,5x29,5 cm boyutlarındaki kitap hacim olarak taşınabilir niteliktedir fakat kitaplık düzeni için çok uygun değildir.

Kâğıt: Mürekkebi dağıtmayan, beyaz kâğıda baskı tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir, satır aralıkları normaldir.

Harfler: Harflerin punto seçimi uygun niteliktedir, 15 punto tercih edilmiştir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta resim-metin uyumu bulunmaktadır. Tüm sayfayı kaplayan görseller, kitabın 7-8 yaş grubu için uygun olabileceği kanısını uyandırmaktadır.

Kitabın boyutunun büyüklüğü ve sırt yazısının bulunmaması çocuğun kütüphane oluşturmaya yönelik olumsuz özelliklerdir. Hangi yaş seviyesine uygun olduğunun belirtilmemesi de hem okuyucular hem de veli ve öğretmenler için belirsizlik oluşturan bir durumdur. Tasarım özelliklerinde tespit edilen eksikliklerin bundan sonraki baskılarda düzeltilmesi, kitabın okuyucular için daha yararlı olmasını sağlayacaktır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta Atatürk'ün hayatındaki önemli olaylar kronolojik bir şekilde ve görsellerle desteklenerek listelenmiştir. İletilerin açıkça verildiği görülmektedir. Oysaki çocuk kitaplarında iletilerin okuyucuya sezdirilmesi tercih edilmelidir.

Kahramanlar: 25 kitaplık bir serinin son kitabı olan eserde, ana kahraman olan Atatürk, sadece ruhsal yönü ile tanıtılmıştır. Serinin ilk kitaplarında Atatürk'ün daha detaylı bir şekilde tanıtıldığı düşünülmektedir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili oldukça sadedir. “İstirahat” kazandırılması gereken sözcükler arasında sayılabilir. Kitabın okuyucunun sözcük dağarcığını zenginleştirecek nitelikte olmadığı söylenebilir.

Metin içinde “paylaşacaklardı” yerine “paylacaklardı” (s.6) yazılarak hata yapıldığı görülmektedir. Yine “karcığerinden” (s.11) sözcüğünde ise “a” sesi unutulmuş yazım hatası yapılmıştır. “UNESKO” (s.12) şeklinde yazılan kurum adı da “UNESCO” olarak düzeltilmelidir. Kesme işaretinin unutulduğu örnekler vardır. “Çanakkale Boğazını (s.6), Çanakkale Savaşına (s.6), Sakarya Savaşından (s.5, s.8)” ifadeleri örnektir. Ayrıca “Büyük Sakarya zaferini” (s.9) örneğinde küçük harf hatası da yapılmıştır. Tarih ve yazı arasında konması gereken boşluk unutulmuş “1921 yılında” (s.8) şeklinde bir hata bulunmaktadır.

Dil içeriği taşıyan bir araçtır ve dildeki hatalar içeriğin de yanlış ya da eksik anlaşılmasına yol açacaktır. Bu açıdan kitabın yeni baskılarında dil hatalarının düzeltilmesi gerekmektedir. Kurgunun da okuyucuda merak uyandıracak nitelikte hazırlanması ve iletilerin doğrudan verilmemiş olması gerekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Şehitlik bir değer olarak işlenmiştir. “Çanakkale Savaşı sırasında iki yz elli bin Tzrk askeri öldz. Bu askerler bize bağımsız bir zlke bırakabilmek iwin seve seve canlarını verdiler.” (s.7) alıntısı 3rnektir. Cephede olması sebebiyle annesinin cenaze t3renine bile katılamadığı bilgisi verilerek Atatzrk’zın vatanına olan sevgisi de 3ne 3ıkarılmıŐtır. Vatan sevgisinin anne sevgisinden bile zstztn bir değer olduğu vurgulanmıştır. “G3zlerinden iki damla yaş d3Őt3. Ama annesinin cenazesine gitmek iwin zamanı yoktu. İzmir’e telgraf 3ekerek annesinin cenazesine katılamayacağını bildirdi.” (s.10) alıntısı 3rnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve EŞitlikçi Bakış A3ısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gzccz Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.5 Tzrn Y3nleriyle Atatzrk

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap dağılmayacak Şekilde ciltlenmiştir. Kapak tasarımında Atatzrk’zın resmi bulunmaktadır. Kitap kapağında yazar adı ve yayınevi bilgilerinin yanı sıra “3đrencilere kaynak kitap” ifadesine de yer verilmiştir. İw kapakta yayınevının internet adresine ve kitapla ilgili grafik tasarım bilgilerine yer verilmiştir. İw sayfalarda anlatı başlamadan 3nce Atatzrk’zın Afyon Kocatepe’deki “anıt fotoğrafı”na, genwliğe hitabeye ve yazar tarafından kaleme alınan 3ns3ze yer verilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kztzphane dizini iwerisinde bu durum 3ocuk iwin faydalı olacaktır. Arka kapakta tanıtım yazısı bulunmamaktadır, bu durum 3ocuk kitabı iwin bir eksiklidir. Arka kapakta, Atatzrk’zın, Latife Hanım ile birlikte bir 3ocuğu sevmesi resmedilmiştir. Kitap kapağında kitabın hangi yaş veya sınıf d3zeyindeki okuyuculara uygun olduğunu belirten bir ifadeye yer verilmemesi ve kitap kapağının iwi kısımları değerlendirilmeyip boş bırakılması ise tespit edilen diğer olumsuz 3zelliklerdir.

Boyutlar: 14x20 cm boyutlarındaki kitap, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kağıt: Kitabın kağıt Őeimi mattır, okuyucunun g3z3n3 yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Normal aralıklı satırlar yer almaktadır, fotoğraflar sayfa düzenine uygun yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur ve çocuklar için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitabın içinde birkaç küçük fotoğraf yer almaktadır. Fotoğraflar metin ile uyumludur fakat bu fotoğraflar kitabın tamamı düşünüldüğünde oldukça yetersizdir. Çocuk kitabı için bu durum bir eksiklik teşkil etmektedir.

Tasarım özelliklerinde; arka kapakta tanıtım yazısının olmaması ve kitabın hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmemesi okuyucu kitlesi için olumsuz bir durumdur. Kitabın ilk etapta çocuklar için uygun olup olmayacağına dair fikir yürütülmesi imkânsızlaşmaktadır. Kitapta hiç resim yer almaması ve fotoğrafların azlığı da bu olumsuz durumu pekiştirmektedir. Kitabın tasarımının bu anlamda başarısız olduğu ve bu durumun kitabın basım yılı ile de ilgili olduğu (2008) söylenebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta Atatürk'ün hayatından çok Cumhuriyetin ilanına kadar olan tarihî sürece yer verildiği görülmektedir. Atatürk ilkeleri tek tek açıklanmış, Atatürkçü düşünce yaklaşımları, vatandaşlık görevleri ve anayasanın gelişimi hakkında bilgi aktarılmıştır. Yapılan yenilikler kronolojik bir sıralama ile ve ezberci anlayışa uygun şekilde verilmiştir. Kitapta yer alan iletiler doğrudan verilmiştir. Çocuk kitaplarında iletilerin sezdirilmesi gereklidir. Anlatıda yer yer anılara, kongrelerde alınan kararlardan-günlüklerden-dönemin gazetelerinden ve telgraflardan alıntılara, haritalara, Atatürk'ün özdeyişlerine ve el yazısına yer verilmesi biyografi türünün belgelere dayanma yönünü destekler niteliktedir. Rauf Orbay, Falih Rıfkı Atay, Faruk Akçer, Kâzım Dirik, Muzaffer Kılıç gibi Atatürk'ün yakınında bulunmuş isimlerin aktardığı anılara ve ansiklopedilerden alınan bilgilere sık sık yer verilmiştir. Ayrıca anlatıda bazı yerlere tekrara düşülmüştür. Bazı yerlerde ise anlatımın akışını bozan kopukluklar bulunmaktadır. Örneğin seçilen anılar ilgi çekici olsa da anlatımda bütünlük sağlanamamıştır. Bir kurgu dâhilinde toparlansa okuyucu için daha ilgi çekici olabilirdi. Kitabın son sayfasında ise içindekiler ve kaynaklar listesi yer almaktadır. İçindekiler listesinin önde yer alması gerekirdi.

Kahramanlar: Kahraman olarak Atatürk'ün fiziksel özelliklerine çok fazla değinilmemiştir. Atatürk, karakter özelliklerine yer verilerek tanıtılmıştır. Yan kahramanların da tanıtımında eksiklik olduğu söylenebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın geneline kuru bir dil ve tarihsel anlatım hâkimdir. Kip uyumsuzluklarının olması da anlatımın akıcılığını zedelemiştir. Geniş zaman, geçmiş zaman ve gelecek zaman kipleri ile çekimlenmiş fiillerin bir arada kullanılması (s.106, s.111) anlatımdaki birliği bozmuştur.

Birçok kelimesi çokluk anlamını içinde barındırmaktadır. “Birçok yerlerde” (s.16), “Birçok masraflarımız” (s.19) kullanımları bu anlamda hatalıdır. “Pek çok şeyler” (s.58), “pek çok sözler” (s.58) kullanımları da böyledir. “Atatürk vatanımızı en çok seven bir kişiydi.” (s.66), “... en çok kitap ve makale yazılan bir liderdir.” (s.72), “... en iyi bilen ve uygulayan bir komutan...” (s.78) cümleleri de anlatım bakımından bozuktur. “En” üstünlük bildiren bir derecelendirme zarfıdır ve örneklerde “bir” sıfatı ile birlikte yanlış kullanılmıştır.

“Atatürk ilkelerine bağlı kılınmalı, korunmalı ve yenileştirmelidir.” (s.65) cümlesinde özne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu bulunmaktadır. “Zira ben bazıları gibi kamuoyunu, din bilginleri çevresini yavaş yavaş benim düşüncelerim düzeyinde fikir oluşturmaya düşünmeye alıştırmak sureti ile bu işin yapılacağını kabul etmiyor ve böylece bir harekete karşı ruhum isyan ediyor.” (s.79) şeklinde Atatürk'ün sözlerinden alıntılandığı belirtilen cümlede de özne-yüklem uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. “Ömer Harit'ın ‘Eğitim Psikolojisi’ kitabında Atatürk'ün zekâ seviyesinin 140'tan aşağı olamayacağını belirtmektedir.” (s.86) cümlesinde de özne-yüklem uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. “Bunun için herkesin kanunlarda belirtilen oranlarda vergi vermeye yükümlüdür.” (s.95) cümlesinin öznesi (herkes) aldığı tamlama eki sebebi ile yüklem ile uyumsuz kalmıştır. “Herkes görevini yeteri derecede yapılmalıdır.” (s.100) cümlesinde de çatı uyumsuzluğundan kalan anlatım bozukluğu vardır. Özne etken, yüklem edilgen yapıdadır.

“Kadının ev işleri en ufak ve ehemmiyetsiz görevlerdi.” (s.98) cümlesinde “kadının” sözcüğü yanlış yerde kullanılmıştır. “Ev işleri kadının...” şeklinde anlatım bozukluğu düzeltilmelidir. “Yazık, çok yazık ki bu önder çabuk hayata gözlerini

kapadı.” (s.115) cümlesinde de sözcüğün yanlış yerde kullanımı anlatım bozukluğuna yol açmıştır. Çabuk ve hayata sözcüklerinin yer değiştirmesi gereklidir.

“Kadınlarımıza seçme ve seçilme hakkı da tanıyarak toplum içinde yer almalarını sağladı.” (s.98) cümlesinde “onların/kadınlarımızın” tamlayana yazılmadığı için ifade bozuktur. “Nitekim Büyük Atatürk Bursa’da şerefine verilen ziyafette millî oyunları seyrederken ve Ankara’ya gelişinin 13.yıldönümü törenlerini izlerken ağladığını kardeşi Makbule Atadan söylemiştir.” (s.105-106) cümlesinde Atatürk yerine “Atatürk’ün” ifadesi yazılarak tamlama yanlışlığının sebep olduğu anlatım bozukluğu düzeltilmelidir.

“Zeki, afacan bir kız olan Ülkü, kendisini sevdirmesini bilmişti.” (s.153) cümlesinde yanlış iyelik eki kullanımı anlatım bozukluğuna sebep olmuştur. “Sevdirmesini” yerine “sevdirmeyi” yazılmalıdır. Ayrıca cümlede eş görevli sözcükleri ayıran virgöl kullanımının ardından özneyi vurgulamak için tekrar virgöl kullanmak yerine noktalı virgöl kullanılması gerekirdi.

Kitapta çocukların anlamını bilemeyeceği birçok kelimeye herhangi bir açıklama yapılmaksızın yer verilmiştir. Bu kelimelerden bazıları şunlardır: Behemehal, muvaffakiyet, deruhte etmek, mülaki olmak, teveccüh, ittihaz etmek, vazائف, asayiş-i dahili, esbab-ı hüduş, esliha, müteferrik, şûra, tevzi etmek, lağv, muamelatı-ı cariyeye, muamelatı zatiye, kuvve-i umumiye, kema-fis-sabık, Hariciye Nezareti, fırka, mıntika, vazife-i hususiye, maahaza, bilhassa, ahval-i sıhhiye, tetkikat, icraat, ahali, temsili, tedvir, bil-cümle, talimat, vilâyet, mutasarıf, ifa etmek, mücavir, elviye-i müstakil, re-sen, vaki olmak, müracaat, nazar-ı dikkate almak, tevdi etmek, taltif buyurmak, mütareke, hamiyetli, tasavvur, müsbet, nazarî, Erkânıharbiye Reisi, Heyeti Sıhhiye Reisi, muzaffer, mütevekkil, mitralyöz, gayeyi mukaddes, mukaddesat, cihet, sine-i millet, mücahit, tamimen, amil, manda, himaye, talebe, farzı mahal, telin etmek, dikte etmek, mavzer, tahakküm, amelî, tatbikî, komprime, müstesna, terakki, teati etmek, mamur, refah, müstağni, ihtisas, mürşit, meczup, müdavi, müşavir, mütebariz, mahirane, mücehhez, beynelminel, buhran, ataşemiliter, mutî, tedanlı, Reisicumhur, mihri müeccel, tekarrür, bilmeclis, müteyemmen, terhis etmek, mütevazi, sığırtmaç. Kelime öğretimi açısından bu durum bir olumsuzluktur.

Vükela Meclisi “Bakanlar Kurulu”, Hazine-i hassa nazırı “padişahın özel hazinesi”, istimbot “deniz teknesi”, giz “sır”, takbih etmek “ayıplamak”, tezevvüç “evlenmek”,

yayılcılık ise parantez içinde “emparyalizm” açıklaması ile verilmiştir. Demokrasi, devlet, mantık, rehber, idealist, taassup, eğitim ve anayasa gibi bazı kavramlar ise doğrudan tanımlanarak verilmiştir.

Kitapta bazı kelimelerin yanlış yazıldığı tespit edilmiştir. Lise anlamı parantez içinde verilen idadi kelimesi yerine “idade” (s.8), Harp Okulu’nu yerine “Harf Okulu’na” (s.8), bir yerine “bi” (s.11), hizmette yerine “hizmetti (s.12), manzarayı yerine “manzari” (s.12), verdiği yerine “veridği” (s.17), annen yerine “anne” (s.22), hiç yerine “ihç” (s.25), kurtulurduk yerine “kurtulduk” (s.34), söylettirdi yerine “söyletirdi” (s.35), aldığını yerine “aldığı” (s.39), tavırla yerine “atvırla” (s.45), sonra yerin “sonar” (s.49), imzalandı yerine “imzalanda” (s.54), işlemesi yerine “işlemeni” (s.54), kültürde yerine “kültürdü” (s.60), kalınmalı yerine “kılınmalı” (s.65), hürriyet yerine “harriyet”, cepheye yerine “cephee” (s.66), kalana kadar yerine “kalan akadar” (s.67), atfetmek yerine “affetmek” (s.78), askerliği yerine “askerliğin” (s.78), bina yerine “bine” (s.80), gibi düşünelim yerine “gib i düşünelim” (s.83), vermeden yerine “vermedne” (s.87), oluşumuz yerine “oluşumuzu” (s.95), harpte yerine “harfte” (s.98), üzerinde yerine “üzerined” (s.99), bağlıdır yerine “bağladır” (s.100), saygı yerine “sayı” (s.103), hakkındaki yerine “hakkındaik” (s.104), iliştişi yerine “iliştirisı” (s.126), geçerken yerine “geçerten” (s.128), söyleyeceklerimi yerine “söyleneceklerimi” (s.130), ettiği zaman yerine “ettiğ izaman” (s.139), olurdu yerine “olurda” (s.161), terleri sildiği yerine “terler isildiği” (s.167), ziyaretine yerine “ziyaretini” (s.172) şeklinde belirlenen bu hatalar okuyucu üzerinde kitapta dilin kullanımında özensizlik olduğu kanaatini oluşturmaktadır.

Ayrı yazılması gereken herşey (s.10, s.74, s.78), terketmek (s.16), arzeder (s.21), hoşgeldiniz (s.36), terkolunamaz (s.976) ve “yanıbaşında” (s.130) sözcükleri bitişik ve yanlış yazılmıştır. Birleşik yazılması gereken “bir kaç” (s.72), “millet vekili” (s.132), “baş yazar” (s.135), “alış veriş” (s.149), “madem ki” (s.161) ve “bir çok” (s.161) sözcükleri ise ayrı ve yanlış yazılmıştır. Sözlü anlatımda olan daralma “gelemiyecek” (s.34) şeklinde yazımda hataya yol açmıştır. Tespit etmek fiili ise “tesbit etmek” (s.92) şeklinde hatalı yazılmıştır.

“Çendek karakolu’nda” (s.39) örneğinde ise büyük harf yazımı hatalıdır. Karakol kelimesinin baş harfi büyük yazılmalıydı. Cins isim olarak ve belirli bir tarihten bağımsız kullanılmasına rağmen ay isminin metin içinde “Eylül” (s.54) şeklinde büyük harfle yazılması da büyük harf kullanımına örnek bir yanlıştır. “Subay”

(s.150) ve “Kadılık” (s.157) cins isimlerinde de aynı durum söz konusudur. “millet Mektepleri” (s.104) kullanımında ise millet sözcüğü büyük harf ile yazılmadığı için hata bulunmaktadır. “Hakimler ve savcılar yüksek kurulu” (s.112) ifadesinde de kurum adının ilk harflerinin büyük yazılması gerekirdi. “Devlet Güvenlik mahkemeleri” (s.112) örneğinde de benzer yazım hatası yapılmıştır. “arap hafırları” (s.135) ifadesinde de “a” harfi büyük yazılmalıdır. Özel isim olan “yahudiler” (s.163) sözcüğünün de küçük harfle yazılması bir hatadır. “Sakarya muharebesi” (s.164) örneğinde de benzer hata vardır.

“Sende benden farklı değilsin.” (s.19) cümlesinde ayrı yazılması gereken “de” bağlacı birleşik ve hatalı yazılmıştır. Satır sonuna gelen kelime “evi-ndende” (s.23) şeklinde yanlış heceden ayrılmış ve ayrı yazılması gereken “de” bağlacı birleşik ve hatalı yazılmıştır. Yine “Reis Saydam’da” (s.34) ve “Rauf Bey’de” (s.42) örneklerinde de “de” bağlacı hal eki gibi düşünülmüş ve yanlış yazılmıştır. “... fakat yapılacak başka işlerde var.” (s.37) örneğinde de aynı hata mevcuttur. “Hemde” (s.83), “Bende” (s.125, s.136, s.168), “Bizde” (s.128), “Bunun içinde” (s.130), “Atatürk’te” (s.144), “Foks’ta” (Atatürk’ün köpeğinin adı-s.147), “Paşa’da” (s.157) şeklinde yine bağlaçlar bitişik ve yanlış yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili olarak tırnak işaretinin (yanlış yerlerde kullanılma veya açılıp kapanmaması gibi) yanlış kullanımı (s.10, s.12, s.25, s.45, s.46, s.67, s.76) dikkati çekmektedir. Tırnak işaretinin içindeki cümlenin sonuna konması gereken nokta (s.22, s.142, s.144, s.150) unutulmuştur ve cümlelerin bazıları da büyük harfle değil küçük harfle yazılmıştır. Kesme işaretinin kullanımında (Padişah’lığında-s.12; Türkçe’dir-s.105, Etimesgut’lu-s.160, Kastamonu’luyum-s.164) da hata vardır, unutulduğu (s.50, s.51, s.67, s.74, s.77) örnekler de mevcuttur. Bir yıl verildikten sonra kesme işareti kullanılmış (1918’-s.79) ama herhangi bir ek getirilmemiştir. Atatürk kastedilerek “O’nu” şeklinde yazılmıştır. Bu örneğin özel ismi vurgulama amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Fakat aynı durum “Gazi” kelimesinde göz ardı edilmiştir. “Gaziye” (s.156) şeklindeki kullanımda kesme işareti kullanılmamıştır. Yine Atatürk kastedilerek kullanılan “Paşa” kelimesinin imlasında ise iki farklı yazım şekli görülmektedir. Bazı yerlerde cins isim gibi küçük harfle yahut kesme işareti kullanılmaksızın yazılırken bazı yerlerde büyük harfle ve aldığı çekim ekleri kesme işareti ile ayrılarak (Paşam, paşam, Paşa’yı, Paşadır, Paşasın vb.) yazılmıştır. Benzer durum “Batı-batı”

kelimesinde de söz konusudur. Batılı devletler kastedilerek kullanımda büyük harfli ve küçük harfli kullanımlar vardır. “Satı kadın- Satı Kadın” örneklerinde de benzer hata vardır.

Noktalı virgül yerine iki nokta kullanılması (s.15) da hataya yol açmıştır. Bir yerde gereksiz virgül kullanımı (s.35), başka bir yerde ise virgül eksikliği (s.73) bulunmaktadır. Bir yerde ise (s.60) noktalı virgül yerine virgül kullanılmıştır. “Zarara uğratılan, herkes, yetkili mahkemelerde hakkını arayabilir.” (s.93) cümlesinde de tamlamanın arasında ve hatalı virgül kullanımı vardır.

Kitabın içerik özellikleri bakımından birçok olumsuz özellik taşıdığı tespit edilmiştir. Kitabın özellikle anlatım, yazım ve imlasında tespit edilen olumsuzluklar bir çocuk kitabında asla olmaması gereken hatalardır. Dil bilgisi kurallarının yok sayıldığı, dilsel savrulukların gözlendiği kitapların çocukları okuma eyleminden soğutacağı düşünülmektedir. Eserin bu hali ile okutulmasının, çocuklara pek fazla katkı sağlayamayacağı açıktır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Kitabın genelinde; vatan ve doğa sevgisi, millete ve özellikle köylüye verilen değer (Örn.: s.137, s.138, s.140, s.152) işlenmiştir. İleri görüşlü olmanın önemi (s.76) vurgulanmıştır.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Ziya Osman Saba, Ali Haydar Yeşilyurt, Bekir Tunay, Hasan Rıza Soya, İsmet İnönü, Orhan Seyfi Orhon gibi sanatçı veya devlet adamlarının Atatürk’ün ölümü üzerine yazdığı şiirlere ve taziye yazılarına yer verilmiştir. Bu gibi örnekler ile edebî ve estetik zevk oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilir.

Kitapta; Atatürk bir devlet adamı olarak modelleştirilebilirdi. Yaptığı yenilikçi hareketler kuru ve tarihî bir bilgi aktarımı şeklinde anlatıldığı için bu nokta gözden kaçırılmıştır. *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.6 Kahramanım Fatih

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır, sağlam bir ciltleme yapılmıştır. Kitap kapağı tasarımında eser adının parlak ve kırmızı tonda yazılması dikkat çekicidir. Ayrıca kapakta görsel olarak bulunan Fatih Sultan Mehmet ile kitap kahramanlarından Kerem ve İrem'e ait diyalogların yer aldığı bir karikatür çizimi okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir. Bu görselin fonunu ise Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethederken karadan denize indirdiği gemileri temsil eden resimler oluşturmaktadır. Kitap kapağında yazar adı, resimleyen adı ve yayınevi adı yer almaktadır. Kitabın sırt yazısı da unutulmamıştır. Kitap kapaklarının iç kısımları herhangi bir resim veya yazıyla değerlendirilmemiştir yalnız korsan baskıya karşı olan bir önlem mahiyetinde bordo renkle kaplanmıştır. Kitabın arka kapağında kitabın kahramanlarına ve içeriğine yönelik bir yazı bulunmaktadır. Yazının üslubu kitabı okumaya teşvik edicidir. Tanıtım yazısında yazar, okuyucuyu bu okuma yolculuğuna davet etmekte ve bu davet kitap kahramanlarının uçan bir kitabın üzerindeki görselleri ile desteklenmektedir. Birçok kitapta unutulmuş bir durum olan kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğunun kitabın arka kapağında belirtilmesi (9 yaş ve üzeri) olumlu bir özellik olarak dikkati çekmektedir. Ayrıca arka kapakta yayınevinin internet sitesinin adresine ve sosyal medya hesaplarına da yer verilmiştir.

Boyutlar: 12,5x18 cm boyutlarındaki kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Kitabın kâğıt seçimi mattır, göz sağlığına ve kitap sağlığına uygundur.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde cümlelerin “iki yana yaslı” olmaması okuyucunun gözünü yormaktadır.

Harfler: Harfler 13 puntodur, 9 yaş ve üzerindeki çocuklar için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Hem kitap kapağında hem de metin kısmında anlatılanlarla görsellerin uyum içinde olduğu görülmektedir. Metinde renksiz fakat eğlenceli çizimlere yer verilmiştir.

Sonuçta, tasarım özellikleri bakımından eser “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Sayfa düzenindeki aksaklık dışında kitap istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kerem'in dayısı, yeğenlerini internet yerine ansiklopedilerden araştırma yapmaya yönlendirmektedir. Bu durum okuyucunun bilgi edinirken kolaylıktan, hazırcılıktan uzaklaşıp emek harcamanın önemine yönelik düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Kitabın anlatımında olumsuz bir özellik olarak iletiler hep doğrudan verilmektedir. Dayağın-şiddetin kötülüğü ve yanlışlığı, Fatih Sultan Mehmet'in örnek alınması gerektiği, büyük hedeflere ulaşmak için fedakârlık yapıp çalışmanın önemi, din büyüklerine inanmanın yol göstericiliği, kitap okumanın önemi ve kitap okuyarak yeni dünyalar keşfedileceği gibi iletilerin açık açık yazılması yerine anlatının içinde sezdirilerek verilmesi daha uygun olurdu. Uçan kitapla tarihe ışınlanma, yolculuk yapma fikri okuyucuları olayın içine çekmeyi başaran bir kurgu sağlamıştır. Kitabın sonunda kitapta anlatılanların (tarihî bilgiler) öğrenilme durumunu ölçer nitelikte hazırlanmış değerlendirme soruları ve cevapları yer almaktadır.

Kahramanlar: Kitapta içindekiler listesinin ardından kurguda yer alan kahramanların tanıtımı yapılmıştır. Bu tanıtım, okuyucuyu kitaba hazırlayan olumlu bir durum olarak görülmektedir. Kitabın ana kahramanı Kerem "Kahraman Avcısı" sıfatı ile verilirken ona Fatih Sultan Mehmet'i anlatan ve kitabın yan kahramanlarından olan dayısı ise "Bay Ne Sorsan Bilir" sıfatını taşımaktadır. Aynı zamanda Kerem'in annesi, babası ve ablası ile yaşadıkları gerçek hayatta birçok çocuğun özdeşim kurabileceği niteliktedir. Kerem yaşlıları gibi uykuya düşkün, ödev yapmayı sevmeyen, ablasıyla atışmaları olan bir çocuktur. Kerem'in iç konuşmaları da özdeşimi kolaylaştıracak niteliktedir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın üslubu sohbet havasındadır, akıcı ve eğlenceli bir anlatım tarzı tercih edilmiştir. Dayısının Kerem'e ve ablası İrem'e bilmece sorması, notlar ve sorular bırakması anlatıma canlılık katmakta ve kahramanlarla birlikte okuyucuyu da düşünmeye ve araştırmaya sevk etmektedir.

Fatih Sultan Mehmet'in annesinin adı olan "Hüma" ile "molla", "şehzade" ve "payitaht" kelimeleri anlamları açıklanarak verilmiştir. Sancakbeyi-vali ve sadrazam-başbakan eşleştirmeleri ile okuyucunun bu kelimeleri anlaması sağlanmıştır. Anlatımın mizahî tavrına uygun olarak kulaklarını dört açmak deyimini "kulaklarını on altı açmak" olarak verilmiştir. Abartıyla beraber deyim öğretimi sağlanmıştır. Burada

yazarın, aslı “ kulağını dört açmak” olan deyimi okuyucu tarafından biliniyor kabul ettiği anlaşılmaktadır. Kitabın dokuz yaş ve üzerindeki çocuklar için yazıldığı düşünüldüğünde okuyucunun bu deyimi bilmekten ziyade öğrenme aşamasında olduğu da düşünülerek deyimın aslına da yer verilmesi gerekirdi.

Metin ortasında olmasına rağmen Hz. Muhammed’i kastederek kelimenin “Peygamberimiz” şeklinde büyük harfle yazılması birkaç yerde (s.26, s.32, s.33) karşımıza çıkmaktadır. Benzer durum Fatih Sultan Mehmed’i kastederek “Padişah” (s.38, s.115, s.128, s.144) kelimesi için de geçerlidir. Bu tarz örnekler kitapta bahsedilen şahsın yerine kullanıldığı için kelimenin özelleştiği düşünülmekte ve bu sebepten yazım hatası kabul edilmemektedir.

“En sondaki Murad’da tahmin edeceğin gibi babasının ismi.” (Çelebi, 2015: 29), “İşte Hüma Hatun’da oğlunun iyi yetişmesi için onun üzerine titriyor, daha çok küçük yaşta olmasına rağmen öğretmenlerinin ellerine teslim ediyordu Mehmed’ini.” (Çelebi, 2015: 35), “Fatih Sultan Mehmed’de kendisinden bekleneni yapıp İstanbul’u fethetmek için çalışmayı aralıksız sürdürüyordu.” (Çelebi, 2015: 137-138), “Akşemseddin’de bu vasıflara uygun bir gönül adamıydı.” (Çelebi, 2015: 158), “Ulubatlı Hasan’da bunu başararak savaşı kazandığımızı göstermiş oldu.” (Çelebi, 2015: 165), “Fatih Sultan Mehmed’de en ön safta bulunduğu için...” (Çelebi, 2015: 167), “... Sultan Mehmed’de muzaffer bir kumandan olarak şehre girdi.” (Çelebi, 2015: 169) örnek cümlelerinde görüldüğü gibi özel isimlere gelen “de” bağlacı kitabın tamamında kesme işareti ile birleşik yazılmış ve hata yapılmıştır. “Gerisi için onlarda meraklansın.” (Çelebi, 2015: 155) cümlesinde de bağlaç olan “de” birleşik yani hatalı yazılmıştır. “Yıldırım Bayezid’in yaptırdığı Anadolu Hisarı’nın karşısına Rumeli de bir hisar dikmiş olduk.” (Çelebi, 2015: 116) örneğinde görüldüğü gibi özel isimlere gelen ve kesme işareti ile ayrılarak yazılması gereken “-de” hal ekinin yazımında da hata yapılmıştır.

Kitapta genel olarak noktalama işaretlerinin kullanımında hatalı cümleler vardır. “Ama ablacım sen arkadaşlarınla önemli meseleler konuştuğun için dikkatle dinleyebilir misin orasını bilemem?” (Çelebi, 2015: 52) cümlesinde soru işaretin yanlış kullanılmıştır. Ayrıca bu cümledeki “ablacım” sözcüğü “-cığım” ekinin konuşma dilindeki halinin yazıya yansımaları şeklinde de hata içermektedir. Sözcüğün “ablacığım” olarak düzeltilmesi gereklidir.

“Ama dayı babası geri dönüyor, tahta oturmuyor?”, “Günün sabırsız unvanını sanırım Kerem’in elinden almaya niyetlendin İrem?” (Çelebi, 2015: 90). Bu cümlelerde de soru işareti kullanımı hatalı görünmektedir. Onay anlamını yakalamak amacıyla sözlü anlatımda bu ifadeler soru anlamı taşıyabilir fakat yazılı anlatımda soru işareti ile yazılmamalıdır. “Sultan Mehmed Han’a yakışmayan bir can sıkıntısı görüyorum yüzünde hayırdır.” (Çelebi, 2015: 139) cümlesinde ise cümle sonuna soru işareti konulması gerekirken nokta konulmuştur.

“Fırsatçılık ne kötü bir şey çok ayıp.” (Çelebi, 2015: 89), “Evet mücadele ettik direndiler.” (Çelebi, 2015: 150) cümlelerinde birden fazla yargı bulunmaktadır, yargıları birbirinden ayırmak için virgül kullanılması gerekirdi. Tırnak içindeki cümleye ait olan “nokta” işaretinin unutulduğu örnekler (s.30, s.31, s.43, s.54, s.67, s.123, s.124, s.147, s.162, s.170) de oldukça fazladır.

“Ancak bütün bunların ötesinde hayallerini süsleyen bir şey vardı, padişahlığı, sarayı, bütün servetini ve etrafında ona hizmet etmek için pervane olan yardımcılarını hayatından çıkarmak.” (Çelebi, 2015: 26). Bu cümlede “vardı” yükleminden sonra virgül konması fiilin diğer isimlerle birleşip eş görevli sözcük konumuna düşmesine sebep olmaktadır. Virgül yerine iki nokta konulsaydı açıklama vurgusu doğru ifade edilmiş olurdu. 35. sayfada da benzer durumda bir cümle vardır. “Senden bu güzel sözleri annen ders çalışmanı istediğinde de, ıspanak, brokoli yemen için zorladığında da duymak istiyoruz.” (Çelebi, 2015: 35). Bu cümlede ayrıca anlatım bozukluğu da bulunmaktadır, ikinci cümlenin nesnesi (seni) eksiktir.

“Ayrıca dayıcığım bazı orta okula yeni başlamış küçük kardeşler bilmeyebilir diye açıklayalım.” (Çelebi, 2015: 76). Bu cümlede de “bazı” kelimesinin yanlış yerde kullanılmasından kaynaklı (ortaokula yeni başlamış bazı küçük kardeşler) anlatım bozukluğu vardır. “Orta okul” sözcüğünün de yazımı yanlıştır, birleşik yazılmalıdır.

“Bu zorluklar Fatih Sultan Mehmed’i yıldırıp vazgeçirmek bir yana daha da istekli olmasını sağlıyordu.” (Çelebi, 2015: 137) cümlesinde de anlatım bozukluğu vardır. Bağlaçtan önce tamlayan eksikliği (Fatih Sultan Mehmet’in istekli olmasını) vardır.

Yazım ve imlada hatalı olduğu tespit edilen diğer örnekler ise şunlardır: “Manda’yımış” (s.124), “amma” (s.145), Akşemseddin Hoca Efendiden (s.159, kesme işareti eksik), bir takım (s.161, belgisizlik anlamında), bir kaç (s.14, s.159). “Benim dökümüne çikolata akıttığım top top bu değil anne...” (Çelebi, 2015: 128)

cümlesinde muhtemelen “bu” ve “top” kelimelerinin yer değiştirilmesi gerekiyordu. 139. sayfada ise “sultamım” şeklinde yazım hatası vardır.

Kitabın dilinde, yazım ve imlaya dair birçok yanlış tespit edilmiştir. Bu durum eserin kurgusunun ve anlatımının başarısını gölgelemektedir. Yazar akıcı üslubu ile merak unsurunu canlı tutmayı başarsa da dil bilgisi hatalarının varlığı göz ardı edilemeyecek niteliktedir. Çocuklar için yazılan eserlerde anlatım kurallarına özenle uyulması, temel dil kurallarının doğru öğrenimi sağlamak adına oldukça önemlidir. Bu eserde özellikle “de” bağlacının ve “-de” ekinin yazımının karıştırılması, çocukların ilgili dil kuralını yanlış öğrenmesine sebep olabilecektir. Bu anlamda kitap içerik özellikleri bakımından “olumsuz” olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Fatih’in hocaları Molla Gürani ve Akşemseddin ile ilgili anılara yer verilerek eğitime ve öğretmene verilen değer, saygı işlenmiştir. 7 dil bilen ve 21 yaşında İstanbul’u fetheden Fatih üzerinden çalışkanlık değeri de vurgulanmıştır. Dayısının anlattığı hikâyeyi dinlerken Kerem’in sabırsızlanması ile sabırlı olmanın önemine değinilmiştir. Yine Kerem karakteri üzerinden doğruluk ve nezaket değerleri vurgulanmıştır. Ukala tavırlar sergilemek eleştirilirken bilginin paylaşılması gerektiği üzerinde durulmuştur. İlim öğrenmek ibadetle eş tutulmuş, ilim bir değer olarak öne çıkarılmıştır. Vatanın kolay kazanılmadığı üzerinde durularak siyasî değerlerden vatan sevgisine değinilmiştir. Alçakgönüllülük, saygı ve azim eserde yer verilen diğer değerlerdir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Kerem’in uçan kitapla tarihe yolculuk yapması, zaman zaman kendini Fatih’in yanında bulması okuyucunun hayal gücünü geliştirecek niteliktedir. Fatih Sultan Mehmet’in “Avni” mahlasıyla şiirler yazması ve İtalyan ressam Bellini’ye portresini yapması için izin vermesinden hareketle estetik duyarlılık oluşturulmaya çalışıldığı, sanatlara duyarlılık gösterildiği söylenebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.7 Korkusuz Cengâver

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı sağlamdır, ciltleme dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında yazar, eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kapakta atlı-savaşçı görseli ön plandadır. Sırt yazısına yer verilmiştir. İç kapaklarda; kitaba ait basım bilgileri, kitabın yazarı olan Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın biyografisi ve kaleme aldığı diğer eserlerin listesi yer almaktadır. Kitap yazarının ve diğer eserlerinin tanıtılması olumlu bir özellik olarak kabul edilebilir. Arka kapakta tanıtıcı bir yazıya ve yayınevinin internet adresine yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak ise; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılması ve kitabın hangi yaş aralığındaki okuyucular için olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemesi söylenebilir.

Boyutlar: 13x20 cm boyutlarındaki kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Satırlar normal aralıktır, sayfa düzeninde bir sorun yoktur.

Harfler: Harfler 13 puntodur, yaş kitlesine göre harflerin punto büyüklüğü uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kapaktaki atlı-savaşçı görselinin küçük hali, metin içinde bölüm başlarında da yer almaktadır. Kitapta, metin içinde bundan başka görsele yer verilmemesi olumsuz bir durum olarak görülmektedir.

Çocuk kitaplarının resimlendirilmesi; çocukları okumaya teşvik etmekte, çocukların kitabı sevmesini sağlayarak okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olmaktadır. Bu anlamda kitabın tasarım özellikleri açısından en önemli eksikliği, anlatının görsellerle desteklenmemiş olmasıdır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta Fatih Sultan Mehmet'in hayatına dair kişisel bilgiler yok denecek kadar azdır. İstanbul'u fethi ise yoğun bir şekilde işlenmiştir. Fatih Sultan Mehmet üzerinden planlı, programlı olmanın ve akılcı davranmanın önemi vurgulanmıştır. Kitap Rumların gözünden anlatıldığı için Türkler-Müslümanlar yüceltilmiştir, zoru başarma duygusu işlenmiş ve mücadelecilik ruhu üzerinde durulmuştur. Ahlaklı olmak vurgulanmış, haksızlıklar karşısında durmamak üzerine örneklerle adil olmanın önemi iletilmiştir. Kitabın son sayfasında bir bulmaca yer almaktadır. Bulmaca romandaki bilgileri hatırlatmak amaçlı

hazırlanmıştır. Bu anlamda okuyucuyu hem bilgilendirmek hem de eğlendirmek amacına sadık kalınmıştır. Bulmacanın cevabı ise okuyucuya yazarın bir başka romanının adını vermektedir. Böylece okuyucunun okuduklarını pekiştirmesi sağlanırken okuma alışkanlığı kazanması da desteklenmiştir.

Kahramanlar: Ana kahramanlardan olan Ahmet iyi bir şekilde, her yönüyle betimlenmiştir. Özellikle; saygılı, güçlü, dini bütün, cesur, yardımsever, zeki ve vatansever olması öne çıkarılmıştır. Şehzade Orhan, Eleni, Yorgo Dayı, Ulubatlı Hasan, Akşemseddin, Molla Gürani kitapta geçen yan kahramanlar arasında sayılabilir. Onlar da kurguyu destekler şekilde betimlenmişlerdir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili oldukça akıcı ve başarılıdır.

Dipnot ile anlamları açıklanan kelimeler şunlardır: Vasileas, Kostantiniyye, batman, vasileporos, Pera. “Grejuva ateşi” de metin içinde açıklanmıştır. “Talimli, mükafat, acizâne, temenni, ihtiyatlı, despot, zann, katip, parşömen, himaye, temkinli, muamele etmek, müzakere etmek, müsaade, muhakkak, levent, fitne, hilekar, çeri, şirretlik, çirkef, minnettar, konsil, hububat, kirye, halim salim, tebaa, def etmek, iltica etmek, mıntika, mübin, mahzun, miğfer, kızan, menzil, cereyan etmek, koloni, muhasara, tebligat, cihad (cihat şeklinde yazılmalıydı), umumi, ulvi, intizam, ültimatom, erkan” sözcüklerinin ise bu kitabı okuyan okuyucunun kelime dağarcığına eklenebileceği düşünülmektedir.

Anlamları metinden çıkarılabilecek şekilde deyimlere sıkça yer verilmiştir. Örneğin; ipe un sermek, kan gövdeyi götürmek, kan ağlamak, baltayı taşa çalmak, gönlünü ferah tutmak, parmak ısırarak, bindiği dalı kesmek, omuz silmek, kanını dondurmak, üzerine yürümek, gözleri fal taşı gibi açılmak, pahalıya mal olmak, feleğini şaşırarak, oltayı yutmak, bel bağlamak, galeyana gelmek, ablukaya almak, dört gözle beklemek, göklere çıkarmak, pirincin taşını ayıklamak, pot kırmak, çingar çıkartmak, pestile çevirmek, gözdağı vermek, başına çalmak, içi içini yemek, burnu kaf dağında olmak (Kaf şeklinde yazılmalıydı), tepeden bakmak, dudak bükmek, devede kulak kalmak, pabuç bırakmak, iç geçirmek, defterini dürmek, gıpta etmek (gıpta şeklinde yazılmalıydı), allak bullak etmek, kulak kesilmek, canını dişine takmak. “Kendi düşen ağlamaz.”, “Denize düşen yılana sarılır.” ve “Yenilen pehlivan güreşe doymazmış.” atasözleri de kitapta yer almıştır. Deyim ve atasözleri

Türk dilinin en önemli birimlerindedir, okuyucunun bu eserde bu bakımdan çokça örnekle karşılaşması olumlu bir özelliktir.

Birleşik yazımı doğru olan “başüstüne” sözcüğünün kitapta ayrı (s.15, s.42) ve birleşik (s.16) şekilde yazımları mevcuttur. Ayrı yazımı doğru olan “kara sevdalı” sözcüğü için de benzer durum söz konusudur. Aynı sayfada (s.40) hem bitişik hem ayrı yazıldığı cümleler vardır. Bu ikili kullanımların okuyucunun dil bilgisi üzerinde olumsuz örnek teşkil edeceği düşünülmektedir. Ayrı yazılması gereken “baştanbaşa” (s.98), “sağolun” (s.142) sözcükleri birleşik ve hatalı yazılmıştır. Birleşik yazılması gereken “bir takım” (s.45, s.161), “alış veriş” (s.95) sözcükleri de ayrı ve hatalı yazılmıştır.

Cephaneci sözcüğü “cebhaneci” (s.30), demezsin sözcüğü “demessin” (s.96) ve tembih sözcüğü “tenbih” (s.155) şeklinde yanlış yazılmıştır.

Cins isim olarak kullanılmasına rağmen “Komutan” (s.8, s.118), “Efendi” (s.73), “Nisan” (s.92) ve “Prens” (s.95) sözcüklerinin büyük harfle ve hatalı yazıldığı görülmüştür. Yine “İmparatoriçe” (s.17) “İmparator, İmparator’un” (s.33, s.38, s.65, s.66, s.67, s.81, s.82, s.126, s.157, s.188) ve “Papanın-Papa’nın” (s.66, s.138), “Ulu vezir-Ulu Vezire” (s.164) sözcükleri de özel isim gibi düşünülerek büyük harfle yazılmıştır. Biri kastedilerek bu şekilde yazıldığı görülmektedir. Fatih Sultan Mehmet veya Sultan Orhan kastedilerek “çocuk Padişah (s.22), çocuk Padişah’ı (s.27), çocuk Padişah’ın (s.22), çocuk Padişah’ımız (s.31), Osmanlı Padişah’ı (s.23), Padişah’a (s.23, s.41), Padişah’ı (s.39, s.42), Padişah’ın (s.45, s.99, s.122, s.162), Padişah’ımız (s.46), Padişah’tan (s.23), Şehzade’yi (s.92, s.109), Şehzade’ye (s.111), Şehzade’m (s.144), Şehzade’nin (s.144), Padişah-Hükümdar (s.136, s.162), Sultan’ın (s.153), Hükümdar’ımızın (s.154)” gibi kullanımlar da bulunmaktadır. Bazı cümlelerde ise “Padişahı Padişaha (s.159), (s.45), Padişahın (s.127, s.159, s.177), Padişahımız (s.46), Osmanlı Şehzadesini (s.81), Şehzadeyi (s.107), Şehzadem (s.144), Şehzadenin (s.145), Hünkarım (s.151, s.152), Sultana (s.157)” şeklinde eklerin kesme işareti ile ayrılmadan yazıldığı tespit edilmiştir. Allah kastedilerek “O’na” (s.147) şeklinde yazım da vardır.

Anlatının ana kahramanı Ahmet kastedilerek “Yiğit” (s.47, s.110, s.111, s.114, s.116, s.143, s.144, s.151) sözcüğü de büyük harfle yazılmış, kahramanın sıfatı veya unvanı gibi düşündürülmüştür. Benzer durum yan kahramanlardan biri için “Çorbacı” (s.79,

s.87) sözcüğünde de görülmüştür. Dayı sözcüğünün unvan gibi kullanılmasına rağmen “Yorgo dayı” (s.60) şeklinde küçük harfle yazımı ise yanlıştır. “27 Mayıs pazar” (s.169) şeklinde belirtilen bir tarihte gün adının da büyük harfle yazılması gerekirdi.

“Allah’dan” (s.64) şeklindeki yazımda hal ekinini benzeşmeye uğramaması hataya yol açmıştır. Bağlaç olan “de”nin bitişik ve hatalı yazıldığı cümleler (bende-s.22, papazda-s.61, sende-s.92, alış verişte-s.95, biride-s.133, Padişah’da-s.135) vardır. “Nisan’ın ki” (s.93) şeklindeki kullanımda ise; cins isim olarak kullanılan ay isminin büyük yazılması ve aldığı çekim ekinin kesme işareti ile ayrılmasının yanında, ek olan “ki”nin bağlaç gibi düşünülerek ayrı yazılması da hatalıdır. Tabii ki şeklinde yazılması gereken sözcük de “tabiki” (s.153) şeklinde hatalı yazılmıştır.

Yapım ekinden sonra gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmaz. Bu kurala uymayan “Cenevizli’yi (s.54), Cenevizli’lerde (s.85), Bizanslı’larda (s.85)” gibi kullanımlar da kitapta vardır. “Turhan Beyi” (s.98) örneğinde ise gerekli olan kesme işareti konulmayarak yazım hatası yapılmıştır.

Cevap beklese de beklemese de soru sözcüğü olduğundan sonuna soru işareti konması gerekirken nokta ile bitirilen cümleler (s.21, s.44, s.52, s.67, s.68, s.69, s.82, s.91, s.95) bulunmaktadır. Yine soru sözcüğü olmasına rağmen virgül ile (s.56, s.72, s.73, s.74, s.102) bitirilen veya herhangi bir noktalama işaretinin konmadığı, unutulduğu (s.71) cümleler vardır.

Tırnak içindeki sözcüğün ilk harfi küçük yazılarak (s.50, s.72, s.120) hata yapılmıştır. Gereksiz tırnak işareti kullanımı (açılmamış ama kapatılmış-s.52, s.166, s.187) bulunmaktadır. Virgülden sonra büyük harfle başlanması da (s.72, s.77) cümlede yazım hatasına yol açmıştır. Noktalı virgül kullanılması gerekirken virgülin kullanıldığı (s.80, s.103, s.105, s.108) örnekler vardır. Türkçede yan yana iki nokta (..) şeklinde bir işaret yoktur. Bu kullanım (s.70, s.147) da hatalıdır. Yine ünlem işaretinden sonra “!” (s.104) şeklindeki kullanımda da bir nokta eksiktir.

Kitapta; dil bilgisi, yazım ve imla bakımından çok fazla hata tespit edilmiştir. Özellikle cins isim-özel isim karmaşası yaşanması ve kesme işaretinin kullanımındaki sıkıntılar dikkati çekmektedir. İyi bir çocuk kitabının içerik bakımından üstünlüğünü sağlayan etmenlerin başında dil ve anlatımda gösterilen

özenin geldiği düşünülürse, bu hataların eserin yeni baskısında düzeltilmesinin elzem olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Beceriler: Tarihî olaylar anlatılırken (Fatih Sultan Mehmet'in gemileri karadan yürütmesi, Rumların Türklerin kazdıkları yerleri anlamak için deri germeleri gibi) problem çözme ve yaratıcı düşünme becerisine değinildiği söylenebilir.

Temel Değerler: Kitapta dinî değerlere yer verilmiştir, değerler dualar ve hadislerle desteklenmiştir. Özellikle İstanbul'un fethinde "müjdelenen komutan olma arzusu"na değinilmiştir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.8 Sultandım Fatih Oldum

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı sağlam ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında "Tarihte Geleceğin İzleri" serisinin 1. kitabı olduğu bilgisine ve yazar, eser, yayınevi adına yer verilmiştir. Ayrıca kitabın 10 yaş ve üzeri çocuklar için uygun olduğunu gösteren bir ifade de vardır. Görsel olarak ise Fatih'i temsilen resmedilmiş at üzerinde bir savaşçı vardır. İç kapakta yayınevini adres bilgileri, internet bilgileri ve diğer basım bilgileri yer almaktadır. Ardından kitabın yazarının biyografisine, yayınevinden çıkan diğer eserlerinin isimlerine, yazarın şahsi e-mail adresi ile internet sitesine ve içindekiler listesine yer verilmiştir. Bu veriler, çocuklarda okuma kültürü oluşturmaya yarayacağından olumlu özelliklerdir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta Fatih Sultan Mehmet'in ağzından torunlarına yani okuyucuya vasiyeti niteliğinde bir yazı yer almaktadır. Bu yazı kitapta da yine kurgunun sonlarında karşımıza çıkmaktadır. Arka kapakta ayrıca yayınevini adına, yayınevine ait internet adresine ve kitabın 10 yaş ve üzeri çocuklar için uygun olduğunu gösteren ifadeye yer verilmiştir. Kitap kapaklarının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır. Kapak-cilt özellikleri bakımından olumsuz kabul edilebilecek tek durum budur.

Boyutlar: Kitap 13,5x19,5 cm boyutlarında ve kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Kâğıt seçimi mattır, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve metnin yerleştirilmesinde düzen sağlanmıştır.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucu kitlesi için harf seçimi uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta hiç resim bulunmaması olumuz bir özellik olarak dikkati çekmektedir.

Tasarım özellikleri bakımından; kitapta hiç resim bulunmaması ve kapakların iç kısımlarının boş bırakılması tespit edilen olumsuzluklardır. Oysaki çocuk kitaplarında yer alan görseller, metni bütünleyen ayrı birer sanat eseridir. Eserin bundan sonraki baskılarında bu eksikliklerin, doğru görsellerin eklenmesi ile giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatı, ölüm döşegindeki Fatih'in bebekliğini hatırlaması ile başlamakta ve ölümü ile son bulmaktadır. Anlatıda; babasının Fatih'e verdiği nasihatler de yer almıştır, aklın gücü vurgulanmıştır. İlim adamlarının ülkeye davet edilmesi ile ilme verilen önem de ele alınmıştır. Vakıf kültürü hakkında bilgi verilmiştir.

Kahramanlar: Fatih'in dilinden anlatılan hikâye okuyucunun kahramanla özdeşim kurmasını kolaylaştıracak niteliktedir. Fatih, ruhsal portresi çizilerek tanıtılmıştır. Molla Gürani, Akşemseddin, Ulubatlı Hasan gibi yan kahramanlar Fatih'in çevresindeki görevleri ve onun üzerindeki etkileri ile tanıtılmışlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili anlaşılır ve akıcıdır. Kitapta geçen ve okuyucunun kelime dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcükler şunlardır: Himmet, mürit, mihmandar, temkinli, cengâver, metanetli, vuslat, cüret, kardinal, ihsan etmek, ibretli, haşmetpenah, minnet, nezaret, mevzilenmek, mazgal, meram, bahşetmek, bozgunculuk, huşu, şehadet, hengame, tolga, patrik, berat, maiyet, muaf, ahitname, azap, mecal, zinhar, tahrik, fitne.

“Şâhi, ikona, Avnî” sözcükleri ise metin içinde açıklanarak verilmiştir. Pera-Beyoğlu, Haliç-Altınboynuz eşleştirmeleri vardır. “Haddini bildirmek, yukarı tükürsem bıyık aşağı tükürsem sakal, iki arada bir derede kalmak, çığrından çıkmak”

deyimlerine yer verilmiştir. “Bir elin nesi var, iki elin sesi var.” atasözü geçmektedir. “Dağ taş, kurt kuş, para pul, sus pus” gibi ikilemelerin kullanımı anlatıma canlılık katmıştır.

Birleşik yazılması gereken “alış veriş” (s.94) sözcüğü ayrı ve hatalı yazılmıştır. Allah kastedilerek “Sevgiliye” (s.7, s.95, s.96), “Mevlamin” (s.7, s.95), “Sana” (s.10), “Senin” (s.48) ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca “Rabbimim” (s.7) şeklindeki yazımda da harf hatası (m-n) yapıldığı görülmüştür. “Patrik’e (s.73), Patrik’i (s.77)” gibi kullanımlar da bu kelimenin özel isim kabul edildiğini düşündürmektedir.

Mevlana Hazretlerinin (s.7, s.95), Akşemseddin Hazretlerinin (s.17) örneklerinde kesme işareti unutulmuştur. Soru işareti yerine virgül kullanılarak (s.14, s.37, s.63, s.78) hata yapılmıştır. Özneyi vurgulayan ve eş görevli sözcükleri ayıran virgülün peş peşe kullanılması (s.19) cümlede karışıklığa yol açmıştır. Noktalı virgül ile bu sorun çözülebilirdi. Bir örnekte ise konuşmanın başında çift konuşma çizgisi kullanılarak (s.79) hata yapılmıştır.

Kitap kurgusunun oluşturulması ve kahramanların geliştirilmesi bakımından uygun niteliklerdedir. Yazım ve noktalama yanlışları dışında kitap içerik özellikleri bakımından “olumlu” olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Hak ve peygamber sevgisi (Örn.: s.63, s.70) kitapta en yoğun işlenen değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Adalet, hoşgörü ve iyilik değerlerine (Örn.: s.24, s.76, s.78) de yer verilmiştir.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma/Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: İstanbul’un fethi ve imarı ile ilgili anlatılanlar okuyucuda; demokrasi eğitimi ve eşitlikçi bakış açısı kazandırmanın yanında estetik duyarlılık oluşturacak niteliktedir. İnançlara saygı, fethedilen yerlerin mimarisini koruma ve ona yenilikler ekleme çabası (kütüphaneler, yollar, su kanalları, köprüler, medreseler yapımı) bu anlamda başarı bir şekilde ele alınmıştır. Fatih’in, Bellini’ye portre yaptırması ve Avnî mahlasıyla şiirler yazması da estetik duyarlılık oluşturmaya yönelik bilgilerdir.

Kitapta; *Model Oluşturma ve Beceriler* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.9 Osman Gazi-Büyük Kurucu

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Normal kalınlıkta ve dayanıklı bir kartondan tasarlanan kapakta yazar, eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kitabın kapağında Osman Gazi karikatür benzeri çizimle resmedilmiştir. Osman Gazi'nin konuşma balonunda "Geldim, Gördüm, Tarihe Geçtim." ifadesine yer verilerek görsel yazı ile desteklenmiştir. Kapak tasarımı renkli ve dikkat çekicidir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Kitabın iç kapağında resimleyen ile beraber diğer basım bilgilerine yer verilmiştir. Yazarın biyografisi, yayınevinden çıkan diğer kitapları, e-posta adresi ve resmî facebook sayfası da iç kapakta yer almaktadır. Arka kapakta kitabı okumaya teşvik edici bir tanıtım yazısı bulunmaktadır. Yayınevi adına ve bu kitabın da içinde yer aldığı "Eğlenceli Tarih" serisinin internet adresine de yer verilmiştir. Teknoloji çağında yetişen ve bilgi kaynağı olarak internetten istifade eden günümüz çocukları için bu durum olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir. Çocukların serinin diğer kitaplarını araştırmalarını ve okuma alışkanlığı kazanmaları destekleyecek bir durumdur. Olumsuz olarak ise; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılırken kitabın hangi yaş seviyesindeki okuyuculara uygun olduğuna dair bir bilgiye de yer verilmemiştir.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler uygun bir şekilde yerleştirilmiştir. Yalnızca "Dağarcık" adlı bölümlerde kelimelerden bazılarının anlamlarının metinde geçtikten çok sonra verildiği görülmektedir. Okuyucunun metinde geçer geçmez bu kelimelerin anlamlarını görmesi, sayfa düzeninde buna dikkat edilmesi daha uygun olurdu.

Harfler: Harfler 15 puntodur, okuyucular için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta anlatılanlar karikatür tarzı eğlenceli çizimlerle desteklenmiştir, resim-metin uyumuna da dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap birkaç küçük eksiklik dışında çocuklar için uygun nitelikler taşımaktadır. Kitabın modern bir tarzda; çağın

gereklerine uygun şekilde ve çocukların ilgisini çekecek nitelikte tasarlandığı söylenebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu başlamadan önce; anlatılacakların açıklandığı bir giriş bölümü bulunmaktadır. Osman Gazi'nin hayatının yanı sıra kitapta; Kayı boyunun geçim kaynaklarından, takas anlayışından, göçebe kültürden, uç beylerinin görevlerinden bahsedilmiştir. Hükümdarlık alametleri hakkında bilgi verilmiş, Ahilik teşkilatı da detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Anlatılanlarda, günümüz şartları ile geçmiş kıyaslanarak okuyucunun olayları daha iyi kavraması sağlanmıştır. Osman Gazi'nin oğlu Orhan'a yazdığı vasiyete de yer verilmiştir. Bu durum biyografi türünün tarihî bilgi aktarma yönünü desteklediği için olumlu olarak değerlendirilebilir. Kurgu içinde "Eğlenceli Tarih" serisinin diğer kitaplarına da göndermeler yapılarak okuyucu bu kitaplardan haberdar edilmiş ve bu kitapları okumaya yönlendirilmiştir. Kitapta test ve eşleştirme sorularına yer verilmiş olması da okuyucunun bilgisini pekiştirmeye ve okurken sıkılmamasına yardımcı olmaktadır.

Kitapta anlatılanların hayata geçirilmesine yönelik olarak okuyucuya gezi önerisi de sunulmuştur. Söğüt, Bursa ve Bilecik'te yer alan önemli tarihî yerlerin görülmesi yaşayarak ve kalıcı öğrenmeyi teşvik etmektedir. Kitabın son bölümünde "Tarih nasıl yazılır?" başlığı altında ise okuyucu tarih yazıcılığına ve başka mesleklere yönlendirilmiş, en azından bu konular üzerine düşünmesi sağlanmıştır.

Kahramanlar: Osman Gazi birçok yönüyle tanıtılmıştır. Atıcılık, kılıç kullanma, ata binme, güreş, cirit gibi aldığı derslerin yanı sıra kişisel özelliklerine de yer verilmiştir. "Osman'ın Bir Günü" adlı bölümlerde de Osman Gazi'nin günlük tutuyormuşçasına anlatımlarına yer verilerek hem bu yazma alışkanlığı öne çıkarılmış hem de Osman Gazi'nin de okuyucu gibi sıradan bir çocuk olduğu fikri yerleştirilerek okuyucunun kahramanla özdeşim kurması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca bu bölümler anlatıma renk katmıştır. Yan kahraman olarak ise Şeyh Edebali'ye yer verilmiştir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın genelinde ye alan karikatürlerle güldürü ögesi canlı tutulmuş, kitabın sıkıcı bir anlatımda seyretmesi engellenmiştir. Karikatürlerde yer alan; 2+1 konforlu çadır, Kayı fm ifadeleri ile kağnıların arabalarla eş tutulması,

kaleye güvenlik kamerası takılması, Ahi müşteri temsilcisi ile görüşme gibi durumlar okuyucunun ilgisini çekebilecek niteliktedir. Anlatımı desteklemek adına görsel olarak haritaya da yer verilmiştir.

Kitapta “Dağarcık” adlı bölümlerde “boy, kol, kadı, subaşı, Ahî, tekfur, tuğ, nikris, padişah, imparatorluk, Fahreddin (Osman Gazi’nin lakabı)” kelimelerinin anlamları verilmiştir. Ayrıca bu bölümlerden birinde Koyunhisar Savaşı hakkında bilgi verilmiştir. “Fazla Bilgi Göz Çıkarmaz” bölümlerinde de keçe yapımı, Caber Kalesi’nin önemi, cirit oyunu gibi ek bilgilere yer verilmiştir. “Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye” gibi bazı tamlamalar da yine bu başlık altında açıklanmıştır.

Metin içinde açıklanan kelimeler ise şunlardır: Bey, yaylak-kışlak, Malhun, bac vergisi, narh. Kayı adının anlamı ise eğlenceli bir test sorusu ile öğretilmiş, boyun ambleminin anlamı da verilmiştir. Kitapta geçen “ittifak etmek, muaf, tablhane, alem (bayrak anlamında), mütevazı” kelimelerinin de okuyucuya kazandırılacağı düşünülmektedir.

“Ertuğrul Gazinin” (s.43), “Osmandır” (s.72) yazımlarında kesme işareti unutulmuştur. “Malhun hatundur.” (s.66) yazımında da küçük harf hatası ve kesme işareti eksikliği fark edilmiştir. “Porsuk çayı (s.86) ve Bilecik kalesi (s.92)” yazımlarında da küçük harf hatası vardır. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın unutulduğu (s.66) bir örnek mevcuttur.

Kitap, içerik özellikleri bakımından genel olarak “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitabın; kurgunun oluşturulması, kahramanın tanıtılması ve özellikle kelime kazanımının sağlanmasında başarılı olduğu görülmektedir. Sadece yazım ve imladaki az sayıdaki hatanın sonraki baskılarda düzeltilmesi gerekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Osman Gazi; samimi, fedakâr, cömert, planlı, cesur, adil, sabırlı, demokratik, teşkilatçı, dürüst, mütevazı gibi birçok özelliğiyle açıklanmıştır. Okuyucunun gözünde bir kahraman olarak modelleştirilmiştir. Avrupalı tarihçi ve yazarların gözünden Osman Gazi’nin anlatımına yer verilmesi de bu durumu destekler niteliktedir.

Beceriler: Kayıların, keçilerin boynuzlarına meşale bağlayarak savaşta kendilerini kalabalık göstermesi anlatılmıştır. Bu taktik örneği okuyucuda yaratıcı düşünmeyi destekler nitelikte verilmiştir.

Temel Değerler: İyilik yapmak bir değer olarak öne çıkarılmıştır. “Osman Gazi fetihlerden ve devlet işlerinden kalan zamanında sık sık hayır işleri ile uğraşıyordu. Evinde sürekli fakirler için yemek veriyordu.” (s.108) alıntısı örnek verilebilir.

Kitapta; *Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.10 Muhteşem Süleyman Kanuni

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağında normal kalınlıkta bir karton kullanılmıştır ve ciltleme dağılmayacak nitelikte, sağlamdır. Kitabın kapak tasarım renkleri canlı, dikkat çekicidir. Görsel olarak ise Kanuni ile bir hizmetkâr karikatürize edilerek verilmiştir. Eser, yazar ve yayınevi adı kitabın dış kapağında yer alırken resimleyen adı iç kapakta yer almaktadır. İç kapakta ayrıca kitabın basım ve tasarım bilgileri de vardır. Kitabın arka kapağında Kanunî Sultan Süleyman’ın önemli yönlerini vurgulayan sıfatlara yer verilmiştir. Bu durum kitabı okumayı düşünenler için tanıtım yazısı niteliğiyle dikkat çekicidir. Ayrıca arka kapakta yayınevinin “Eğlenceli Tarih” serisi için hazırladığı internet sitesinin adresine de yer verilmiştir. Bu durum okuyucuyu seriyi araştırmaya ve serinin diğer kitaplarını okumaya yönlendirebilecek, olumlu bir yaklaşımdır. Okuyucunun kütüphane dizini oluşturmasına imkân sağlayacak nitelikte, kitabın sırt yazısı bulunmaktadır. Kitap kapağında kitabın hangi yaş veya sınıf düzeyindeki okuyuculara uygun olduğunu belirten bir ifadeye yer verilmemiş ve kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Gözü yormayacak ve mürekkebi dağıtmayacak nitelikte mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Kitap içindeki görseller, metinlerle uyumlu şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 14 puntodur, istenilen niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Karikatürler ve haritalarla içerik zenginleştirilmeye çalışılmış ve resim-metin uyumu sağlanmıştır. Günümüz şartları ile ilgili durumların tarihte kurgulanması ilginç karikatürlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır; Kanunî’nin Şarklen’le meydan savaşına çıkmak üzere telefonda konuşması veya Andrea Doria

ile Kanunî'nin Macar Krallık tahtına kimin oturacağı konusundaki pazarlığında günümüz reklamlarına konu olan “Bi-biskrem versem?” sloganının kullanılması gibi.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap çoğunlukla uygun nitelikler taşımaktadır. Özellikle abartılmış karikatürize görsellerin varlığının okuyucunun dikkatini çekecek ve kitabı sevdirecek nitelikte olduğu söylenebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Eğlenceli Tarih serisi içinde yer alan kitap, çocuklara tarihi öğretmek ve tarihî şahsiyetleri eğlenceli bir dille tanıtmak üzerine kurgulanmıştır. Kitabın belirli sayfalarında, Kanunî'nin seferleri ve sonucunda meydana gelen gelişmeler ile ilgili test sorularına ve eşleştirmelere yer verilmiştir. (Örn.: s.44, s.64, s.116, s.118-119, s.173). Bu durum test sistemi ile yetişen günümüz öğrencilerinin kolay uyum sağlayabileceği bir özellik olarak düşünülmektedir.

Kanunî'nin Fransa Kralı Fransuva'ya yazdığı fermana ve Roma-Cermen İmparatoru Şarklen'e yazdığı mektuba yer verilmiş olması biyografi türünün belgelere dayanma özelliğini destekleyici niteliktedir. Rodos'u topraklarına katan Kanunî'nin, Rodos baş şövalyesi ile yaptığı antlaşma maddelerine yer veren yazarın bu maddelere yenilerini eklemesi okuyucu için ilginç ve dikkat çekicidir. Yazar tarafından eklenen maddelerin; adaya kablosuz internet bağlantısı kurulması, tüm odaların klimalı olması, her ay 200 kontör bedavadan hatlara yüklenmesi gibi teknoloji çağı çocuklarının günümüzle geçmişi karşılaştırmasını sağlayacak nitelikte olduğu görülmektedir. Yazar okuyucuyu eğlendirerek tarihî öğretme amacına sadık kalmıştır. Bu durum çocuk kitaplarında “konu” başlığında bulunması gereken eğlenceli ve nükteli anlatım beklentisini de karşılamaktadır.

Dünyanın en hızlı kazanılan savaşı olarak ifade edilen Mohaç Zaferi'nde kullanılan Hilal Taktiği'nin Selçuklulardan kalma “Turan Taktiği” olduğu bilgisi verilirken öğrencilerin somutlamasını kolaylaştıracak görsellerin eklenmesi ve futboldaki 4-4-2 tekniği ile benzerlik ilişkisi kurulması da okuyucunun metne hâkimiyetini kolaylaştırmaktadır. Pusulanın ve mikroskobun icadı ile ilgili bilginin verilmesi de kitapta yer alan tarihî bilgilerdendir. Kitapta ayrıca eyalet sistemi, yönetimi hakkında bilgiler vardır. Kanunî döneminde yapılan imar çalışmaları hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Kahramanlar: Kitapta Kanunî başarılı bir şekilde tanıtılırken Kanunî dışında onun hayatında etkili olan bazı isimler de tanıtılmıştır. Hayatları hakkında bilgi verilen yan kahramanlar şunlardır: Martin Luther, Barbaros Hayrettin Paşa, Andrea Doria, Hürrem Sultan, İbrahim Paşa. Çocuk kitaplarında olması istenildiği üzere; ana kahraman tüm yönleriyle yan kahramanlar ise ana kahramanla olan ilişkileri çerçevesinde tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaba akıcı bir dil ve eğlenceli bir üslup hâkimdir. “Bu da ne demek şimdi?”, “Öğrenelim!” “Bunun ne anlamı var?” gibi başlıklar ile pâyîtaht, kadirga, beylerbeyi, efdal, meritokrasi, külliye gibi kelimelerin anlamları doğrudan verilirken “taksirat” kelimesinin anlamı verilmemiş, soru olarak bırakılmıştır. “Cezayir-i Bahr-i Sefid” ve Divan-ı Hümayun” gibi tamlamalar da Türkçe karşılıkları olan Akdeniz Adaları ve Bakanlar Kurulu şeklinde açıklanarak verilmiştir. Kitabın okuyucunun sözcük dağarcığını geliştirebilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

“Bozguna uğramak” deyiminin anlamını düşündürmek için somut ifadelerden yararlanılmıştır, “bozgun”un uğranılacak bir yer, bir semt olup olmadığı üzerine okuyucu düşündürülmüştür. Yine benzer bir somutlama yaklaşımı ile “boyunun ölçüsünü almak” deyimini de Kanunî tarafından görevlendirilen ve elinde mezüre olan bir askerin Roma Cermen İmparatoru Şarlken’in boyunu ölçmesi şeklindeki bir karikatürle somutlanmıştır. Deyim öğretiminde bu yöntem oldukça kalıcı ve başarılı bir yöntemdir. Öğrencinin kelime kazanımında somuttan soyuta geçişini kolaylaştırmaktadır. Benzer bir yaklaşımla, tarihte Kanunî’nin kendisine hadsiz bir haber getiren elçileri 9 ay hapse atmasından hareketle “Elçiye zeval olmaz.” atasözüne karikatür içinde yer verilmiştir.

Olumsuz bir durum olarak karikatürlerde yabancı kelimelere rastlanmaktadır. Inbox (gelen kutusu), trash (çöp kutusu), send (gönder) gibi bazı kelimelerin parantez içinde Türkçe karşılığı verilirken download etmek, cv, cancel, help gibi bazı kelimeler ise doğrudan kullanılmıştır. Çocuklar için yazılan, çocukların kelime hazinelerini geliştirmesi beklenen bu tarz eserlerde durumun tam tersi olması beklenirdi. Türkçesi varken öğrencilerin yabancı kelimeleri kullanmamasına, dil bilincinin oluşturulması adına dikkat edilmelidir.

Kanunî Sultan Süleyman'ın büstünün ABD Senatosu toplantı salonunda yer aldığı bilgisini aktarırken kullanılan ifadeler dikkat çekicidir. "... Elin Amerikalısı'na 'Bizim Sultanımızın büstünün sizin Senato'da ne işi var' diye sorulduğunda 'Biz ABD'yi kurarken, idare hukuku ilhamını Osmanlı İmparatoru Muhteşem Süleyman'dan aldık' diye cevap vermektedir." (Tezçakar, 2014: 13). Verilen alıntıda, Kanunî'nin dünya çapındaki şöhreti ve etkisi gözler önüne serilmektedir fakat "Amerikalısı'na" ifadesinde kesme işaretinin yanlış kullanımı ve aktarma cümlelerin sonuna konması gereken soru işareti ve noktanın unutulması dil yanlışı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak, içerik özellikleri bakımından bazı hatalar dışında kitap "olumlu" olarak değerlendirilebilir. Kitabın sonraki baskılarında yazım hatalarına ve de dil yozlaşmasına sebebiyet verebileceği düşünülen yabancı sözcüklerin kullanımına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Beceriler: Problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek tarzda yazılmış bir kitaptır. Çözüm üretirken akılcı davranmanın önemine dikkat çekilmiştir. Devlet görevine atamalarda başarı, çalışkanlık ve zekânın belirli unsurlar oldukları vurgulanarak bu kavramlar öne çıkarılmıştır.

Temel Değerler: Kanunî'nin adalete olan düşkünlüğü anılar ile desteklenmiş ve siyasî değerlerden biri olan adil olmanın önemi vurgulanmıştır.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: İnsanlık tarihindeki ilk askeri bando yani "mehter" tanıtılmış, diğer medeniyetlere etkisi ve Osmanlı kültüründeki önemine değinilmiştir. Mozart'ın mehter marşından etkilenecek "Türk Marşı" bestelediği bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca "Muhibbi" mahlasıyla yazdığı 3000 şiiri içeren divanından bahsedilerek Kanunî'nin sanatçı yönü öne çıkarılmıştır. Meşhur dörtlüğüne yer verilerek edebî zevke seslenilmiş, genel kültür bilgisi oluşturulmuştur.

Kitapta; *Model Oluşturma, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.11 Sultan İkinci Abdülhamid Han

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap, Osmanlı Sultanları Çizgi Roman Serisi içinde yer almaktadır. Kapak çok sağlam değildir, kolay bükülebilir ve yıpranabilir niteliktedir. Ciltleme dağılmayacak niteliktedir ve sırt yazısına yer verilmiştir. Dış kapakta, canlı renklerle at arabasında halkın arasından geçen Abdülhamid Han resmedilmiştir. Kitap kapağında hazırlayanın, çizerin ve yayınevinin adı bulunmaktadır. İç kapakta kitabın basım ve tasarım bilgilerinin yanı sıra padişahın doğum tarihi, babası, annesi, saltanatı, vefat tarihi, kabri, çocukları gibi bilgilere de yer verilmiştir. Bu durum kitabı okumadan önce okuyucuya kısa bir tanıtım sağladığı için olumlu olarak değerlendirilebilir. Arka kapakta ise kitaptan alınan padişahın özelliklerini anlatan dikkat çekici bir tanıtım yazısı ve yayınevinin internet adresine yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır ve kitabın hangi yaş aralığındaki çocuklara hitap ettiğine dair bir bilgi de yoktur.

Boyutlar: Kitabın boyutu 16x23 cm'dir, çocuk kitaplarında istenilen klâsik ölçüdedir.

Kâğıt: Kâğıt baskısında parlak, beyaz ve sağlam bir kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Metinlerin ve resimlerin yerleştirilmesine dikkat edilmiştir, sayfa düzenini bozacak bir durum yoktur.

Harfler: Harfler 11 puntodur. Harflerin 12 puntodan küçük olması ve çizgi roman olduğu için sözcüklerinin tamamının büyük harfle yazılması olumsuz bir durum olarak tespit edilmiştir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta yer alan resimler renklidir ve resim-metin uyumu bulunmaktadır.

Sonuç olarak, kitabın tasarım özellikleri bakımından en önemli eksikliği; seçilen harf puntosunun çocukların gözünü yoracak nitelikte olmasıdır. Okuma zevkinin aşılması, kitabın daha iyi anlaşılması için harflerin uygun punto büyüklüğünde olması gereklidir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: I.Meşrutiyet'in ilanı, 93 Harbi, I.Plevne Zaferi, Ayestefanos Antlaşması, Berlin Antlaşması gibi tarihi olaylar hakkında bilgi verilmiştir. Kitapta

okuyucuya ileti vermeye yönelik bir yaklaşım tespit edilememiş, salt tarihî bilgi aktarımı yapılmıştır. Anlatının sonunda ise devrin kronolojisine yer verilmiştir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Abdülhamid Han; ilme ve ilim adamlarına saygılı, iyi bir siyasetçi, bağışlayıcı, tutumlu ve dindar biri olarak tanıtılmıştır. Gazi Osman Paşa ve Gazi Ahmed Paşa anlatıda öne çıkan yan kahramanlardır. Namık Kemal de eserde tanıtılmış, hayatına dair bilgilere yer verilmiştir.

Dil-Anlatım-Üslup: Anlatının bazı yerlerinde kip birliğine uyulmamasından kaynaklı sorunlar vardır. Geniş ve geçmiş zamanlar peş peşe kullanılmış, anlam akışı bozulmuştur. Ayrıca anlatıda yanlış bir üslup sezilmektedir.

Kitapta yer alan ve okuyucunun sözcük dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcükler şunlardır: Ehil, tenkit etmek, mesuliyet, müşir, düşar olmak, istihkam, tahkik, istibdad, Siyonist, tasdik etmek, mason, şayan, gaile, teçhiz, tekfin, avaze. Beytülmal ve ayan azaları sözcüklerinin anlamları metin içinde açıklanırken serdar-ı ekrem, divan-ı harp, Meclis-i Mebusan sözcüklerinin anlamları parantezle verilmiştir. Her çocuk edebiyatı metninde çocuğun anlamını bilmediği fakat sözlük yardımıyla veya metin bağlamından hareketle öğrenebileceği makul sayıda bilinmeyen sözcüğe yer verilmelidir. Kitaptaki sözcüklerin bu anlamda yeterli olduğu söylenebilir.

“Namık Kemal bir sözünden dolayı suçlu bulunarak, önce altı ay hapis, sonra beş bin kuruş maaşla Midilli adasına sonra da Rodos, daha sonra Sakız Mutasarrıflığına tayin edildi.” (s.35) cümlesinde yüklem eksikliğinden (cezasına çarptırıldı, sürgün edildi) kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. “Başınıza gelen ve gelecekleri evvelce düşünseydiniz!” (s.49) cümlesi de anlam itibarıyla bozuktur.

Birleşik yazılması gereken “bir kaç” (s.4, s.62), “bir çoğunun” (s.39), “bir çok” (s.40), “hiç biri” (s.40), “hiç bir” (s.62) sözcükleri ayrı ve hatalı yazılmıştır. Ayrı yazılması gereken sevk etmek sözcüğü ise birleşik ve hatalı (s.55) yazılmıştır. Doğrusu Hristiyan olan sözcük “Hristiyan” (s.6) ve doğrusu teçhizat/teçhiz olan sözcük “techizat/techiz” (s.18, s.58) şeklinde yanlış yazılmıştır.

“Meclis-i Mebus’an’ı” (s.8) sözcüğünde ilk kesme işaretinin kullanımı gereksiz ve yanlıştır. “Vak’a” (s.30) sözcüğünün yazımında da aynı hata söz konusudur. “Türkçe’yi” (s.26) sözcüğünde de kesme işareti yanlıştır. Cins isim olmasına rağmen “parlamento” (s.29) sözcüğüne gelen çekim eki de kesme işaretiyle ayrılarak hata

yapılmıştır. Cümle sonunda konması gereken nokta (s.3) unutulmuştur. Üç nokta yerine iki nokta (..) konularak (s.49) hata yapılmıştır. Soru işareti yerine nokta (s.55) ve virgül yerine nokta (s.61) konularak da hata yapılmıştır. Sözcükler arasına konması gereken boşluk (s.8) da bir yerde unutulmuştur.

İçerik özellikleri bakımından kitabın; gerek iletileri aktaramaması gerek dil-anlatım ve üslup başlığında hatalar barındırması yönüyle çocuklar için çok uygun olmadığı söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: İkinci Abdülhamid Han'ın yaptıkları ve yaşanan tarihî-siyasî olaylar üzerinden vatan sevgisinin bir değer olarak işlendiği söylenebilir. “Devlet için icraatlerinden birisi de, saray ve devlet dairelerindeki masrafları kontrol altına alarak, israfa meydan vermemek olmuştur. Böylece iktisatlı ve tedbirli olması sayesinde, ömür boyunca hazineden yani beytülmalde zerre kadar bir şey almadı.” (s.7), “Ben bunca senedir devletimin, milletimin saadeti için çalıştım.” (s.47) alıntıları örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.12 Destanlaşan Zaferler

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltleme dağılmayacak niteliktedir. Kapak resmi olarak gemi güvertesinde bir denizci -Barbaros olabilir- temsil edilmiştir. Kitabın kapağında eser, yazar, resimleyen ve yayınevi adı bilgilerine yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgilerine yer verilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta kısa bir tanıtım yazısı bulunmaktadır ve okuyucuyu tarih yolculuğuna çıkmaya yani kitabı okumaya davet etmektedir. Arka kapakta ayrıca yayınevinin internet adresine ve sosyal medya hesaplarına, kitabın 10 yaş ve üzerindeki için uygun olduğunu gösteren bir ifadeye de yer verilmiştir. Kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması olumsuz bir özellik olarak tespit edilmiştir.

Boyutlar: Hikâyelerle Osmanlı Macerası serisinin ikinci kitabı olan eser, 12,5x18 cm boyutlarındadır. Hacim olarak ince, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Kitabın baskısı kaliteli ve beyaz bir kâğıda yapılmıştır.

Sayfa Düzeni: Resim yerleştirmede ve satır aralıklarında sayfa düzenine dikkat edilmiştir.

Harfler: Harfler 12 puntodur, harf büyüklüğü 10 yaş ve üzerindeki çocuklar için uygun niteliktedir. Padişahların konuşmalarının mor renkle yazılmış olması da dikkat çekicidir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta resim-metin uyumu vardır ve resimler renkli, dikkat çekicidir.

Sonuç olarak; tasarım özellikleri bakımından kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Eksik olarak görülen tek özellik; kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılmasıdır. Çalışmada ele alınan birçok kitap da bu anlamda eksiktir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatıdan önce yazarın biyografisi ve içindekiler listesi de bulunmaktadır. Padişahlar öne çıkan yönleri ve tarih içindeki önemli olaylarla ilişkilendirilerek sunulmuştur. İletiler sezdirilerek verilmiştir ve kurgu başarılıdır. Kitapta anlatılanlar tarihî mektuplarla desteklenmiştir. Mısır Seferi, Preveze Zaferi, İnebahtı Savaşı da anlatılarda yer almaktadır. Kitabın sonunda kaynakça ve ardından serinin diğer kitaplarının kısa tanıtım yazıları eşliğinde görsellerine yer verilmiştir. Okuyucuda seriyi okuma isteği uyandırma ve okuyucuya okuma alışkanlığı kazandırma anlamında güzel bir uygulama kabul edilebilir.

Kahramanlar: Kitapta sırasıyla hayatından kesitler sunulan padişahlar şunlardır: Cem Sultan, Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman. Ele alınan isimlerden en yoğun Yavuz Sultan Selim’e yer verildiği görülmüştür. Yavuz Sultan Selim’in karakter özelliklerinden; askeri bir dehası, azmi, mücadelecî yönü, alçak gönüllüğü, sert mizaçlı ve dindar olması üzerinde durulmuştur. Sultan Süleyman ise karıncayı bile incitemeyecek kadar şefkatli olması, adaleti, insan haklarına ve dine karşı saygısıyla tanıtılmıştır. Cem Sultan ve Bayezid’in tanıtımı diğer padişahlara göre daha yetersizdir. Kemal Paşazade, Zembilli Ali Cemali Efendi, Şeyhülislam Yahya Efendi, Hasan Can, Barbaros, Müezzinzade Ali Paşa, Sokullu ve Kılıç Ali

Paşa gibi isimler ise kitapta yer alan yan kahramanlar kabul edilebilir. Padişahların hayatındaki etkileri, anıları ile tanıtılmışlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kısa cümlelerden oluşan, açık ve anlaşılır bir üslup tercih edilmiştir.

Kitapta geçen ve okuyucunun kelime dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcükler şunlardır: Mahcup, hilâfet, minber, ilayı Kelimetullah, torlak, azamet, muzaffer, müttefik, imha. Ayrıca “yavuz”un kelime anlamı açıklanmıştır.

Allah kastedilerek “O’nunla” (s.40), “O’dur” (s.91) yazımlarına yer verilmiştir. TDK’ye göre kişi zamirleri cümle içinde özel isim gibi kullanılmamalıdır fakat dinî bilgiler veren kitaplarda bu şekilde yazım esas alındığından halkta ve yazarlarda böyle bir teamül oluştuğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak içerik özellikleri bakımından kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitap büyük ölçüde bu başlıkta istenilen nitelikleri taşımaktadır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Hak ve peygamber sevgisi yoğun olarak işlenmiştir. Allah rızası için çalışma ve çabalamanın önemine yer verilmiştir. Muhyiddin-i Arabi Hazretleri üzerinden ise velilerin yol göstericiliğine, Türk büyüklerine verilen değere yer verildiği söylenebilir. İlme ve âlime saygı işlenmiştir. Ulemanın atının ayağından padişahın kaftanına sıçrayan çamur nişan, şeref kabul edilmiştir. Güzel ahlaklı olmak ve iyilik etmek, insan haklarına saygılı olmak (Örn.: s.68-70, s.74) da işlenmiştir. Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa’nın, Murad Hüdavendigâr gibi ölmeyi dilemesi ve gerçekten onun gibi şehit olarak ölmesi üzerinden şehitlik değeri yüceltilerek işlenmiştir. Alçakgönüllülük, azimlilik, yardımsever ve adil olma (Örn.: s.39, s.82, s.84) kitapta yer verilen diğer değerlerdir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.13 Eğlenceli Osmanlı Tarihi

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıkta, okuyucunun dikkatini çekecek nitelikte ve renkli olarak tasarlanmıştır. Eserde Fatih'in at üstünde bulunduğu ve yanında hoca ve askerlerinin yer aldığı resim kapak resmi olarak kullanılmıştır. Kitap kapağında eser ve yayınevi adı yer alırken yazar ve resimleyen adına iç kapakta yer verilmiştir. Kapakta "M.E.B. tarafından uygun yardımcı kitap." ifadesine de yer verilmiştir. Kitabın iç kapağında "Bu kitap aittir." şeklinde bir bölüm bulunması, okuyucunun kitabı benimsemesi için güzel bir düşüncedir. Basım ve tasarıma ait bilgiler de iç kapakta yer almaktadır. Sırt yazısına yer verilmiştir, kütüphane dizini için uygundur. Arka kapakta 36 Osmanlı padişahının eğlenceli portre çizimleri bulunmaktadır. Kısa ve okumaya teşvik edici bir tanıtım yazısına da yer verilmiştir. Olumsuz olarak ise; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır ve kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğuna dair bir bilgi yoktur.

Boyutlar: Kitap 15x20,5 cm boyutlarındadır ve biraz (352 sayfa) hacimlidir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, baskı temizdir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resim yerleştirmede sayfa düzenine dikkat edilmiştir.

Harfler: Harfler 16 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür. Harflerin rengi ise diğer kitaplarda görmeye alışkın olduğumuz gibi siyah değildir, kahverengi tercih edilmiştir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta resim-metin uyumu vardır ve çizimler okuyucu için uygun niteliktedir. İçindekiler listesinin görsellerle desteklenmesi de olumlu bir özellik olarak dikkat çekicidir.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap birkaç küçük eksiklik dışında "olumlu" olarak değerlendirilebilir. Kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması ve kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemesi dışında kitap istenilen niteliklerdedir. Çocuk kitaplarının hacim ve ağırlık yönünden kolay taşınabilir olması beklenmektedir. İncelenen kitabın hacimli olması, tüm Osmanlı padişahlarının (36 padişah) ele alınmasının bir sonucu olarak

düşünüldüğünden bu anlamda olumsuz olarak değerlendirilmeyebilir. Ele alınan kapsam düşünüldüğünde kitabın hacmi uygun kabul edilebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan sonuna kadar olan süreç kitapta yer almaktadır. 36 padişah ve yaşanan önemli olaylar, savaş ve seferler ele alınmıştır. "Osmanlı Tarihinde İlkler" başlığı ile ara ara anlatılanlar vurgulanmış, tarihi bilgiler kalıcı olarak verilmeye çalışılmıştır.

Sırp sındığı Savaşı, Çimen Savaşı, I. Kosova, Niğbolu Zaferi, Varna Zaferi, Otlukbeli Meydan Savaşı, İstanbul'un fethi, İran Seferi, Çaldıran Meydan Savaşı, Mercidabık Meydan Savaşı, Ridaniye Zaferi, Belgrad ve Rodos fetihleri, Zigetvar Antlaşması, Kıbrıs'ın fethi, İnebahtı Bozgunu, Fas'ın fethi, Eğri Seferi, Haçova Meydan Savaşı, Kanije Savunması, Estergon Kuşatması, Zitvatorok Antlaşması, Celali Ayaklanmaları, Revan Seferi, Girit Seferi, II. Viyana Kuşatması, Zenta Bozgunu, Karlofça Antlaşması, Prut Seferi, Petervadin Bozgunu, Patrona Halil İsyanı, Lale Devri, Osmanlı-Rusya ve Osmanlı-Almanya Savaşları, Kaynarca Antlaşması, Fransız İhtilali, Zıştovi Antlaşması, Yaş Antlaşması, Nizam-ı Cedid'in oluşturulması, Kabakçı İhtilali, Vaka-i Hayriye, Navarin Baskını, Takvim-i Vakayi'nin çıkması, Tanzimat Fermanı, Kırım Savaşı, Islahat Fermanı, I. ve II. Meşrutiyet İlanları, Meclis-i Mebusan açılışı, 93 Harbi, Ermeni-Yahudi Ayaklanmaları, Makedonya İhtilali, 31 Mart Vakası, Osmanlı-İtalya Savaşı, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı, Sarıkamış Felaketi, Mondros ve Sevr Antlaşmaları, Saltanatın kaldırılması ve halifeliğin sona ermesi gibi birçok tarihî olaya yer verilmiştir. Biyografi kitaplarının tarihî bilgileri barındırması olumlu bir durumdur, okuyucunun tarihî kalıcı bir şekilde öğrenmesini destekleyebilir.

Kitabın sonunda, Osmanlı hâkimiyetini tatmış toprakların listesine yer verilmiştir. Osmanlı Devleti'ne vergi vermek zorunda olanlar ve halifeliğine bağlı olanlar da listelenerek verilmiştir. Son olarak ise; A.N. Asya'nın Fetih Şarkısı'na, Y.K. Beyatlı'nın Mohaç Türküsü'ne, N.F. Kısakürek'in Büyük Doğu şiiri ile M.A. Ersoy'un yazdığı Cenk Marşı'na yer verilmiştir.

Kahramanlar: Padişahlar tanıtılırken kişilik özelliklerinin yanı sıra sıfatlarına (Hüdavendigâr, Yıldırım, Fatih gibi), saltanat sürelerine ve tarihteki önemlerine yer verilmiştir. Fethettikleri yerler veya ülkenin sınırları görseller ile desteklenerek

okuyucunun daha kolay anlaması amaçlanmıştır. Padişahların ayrıca fiziksel özelliklerine de yer verilmiştir. Bu anlamda ana kahramanların tanıtımının başarılı bir şekilde ve çok yönlü olarak yapıldığı söylenebilir.

Osman Gazi; cesareti, iyilikseverliği, ileri görüşlülüğü, lider vasıflı ve cömert olması ile tanıtılmıştır. Orhan Gazi; tedbirli, adil ve iyi biri olarak verilmiştir. Yıldırım Bayezid; azimli, kararlı, cesur ve adaletli olarak tanıtılmıştır. II. Murat; âlim, şair ve musiki severdir. II. Mehmet; bilime önem vermesi, çok fetih yapması, soğukkanlı ve cesur olması yönleri ile vurgulanmıştır. Dahi bir komutan ve idareci olma vasfıyla da öne çıkarılmıştır. II. Bayezid; ilme önem vermesi ve yenilikçi olması ile tanıtılmıştır. I. Selim; ilk Osmanlı halifesi olarak ve cesur, dahi, savaşçı ama ince ruhlu yönleriyle öne çıkarılmıştır. III. Murat bilgin ve şair olarak tanıtılırken II. Osman'ın da şairliğine ve yenilikçi yönüne vurgu yapılmıştır. IV. Murat'ın tütün ve içkiyi yasaklaması üzerinde durulmuştur. II. Süleyman; vatansever, merhametli ve nazik olarak tanıtılmıştır. II. Ahmet ve II. Mustafa ise hat sever ve şiire düşkün olarak nitelenmişlerdir. III. Ahmet; hattat, şair ve müziksever olarak tanıtılmıştır. III. Selim; bestekâr, merhametli ve nazik bir padişah olarak anlatılmıştır. II. Mahmut; yenilikçi, sabırlı, cesur, azimli, kararlı ve sert özellikleri ile verilmiştir. Sultan Abdülmecit; modern, merhametli, nazik ve adil olarak tanıtılmıştır. Sultan Abdülaziz; spora meraklı, ressam, iyi bir asker ve denizci olarak tanıtılmıştır. II. Abdülhamit; sporla ilgilenmesi ve iyi bir marangoz olması yönleri ile açıklanmıştır.

Şeyh Edebali yan kahraman olarak verilmiş, rüyası vurgulanmıştır. Kösem Sultan da devlet yönetimindeki etkisi ile tanıtılmıştır ve bir yan kahraman konumundadır. Şeyh Şamil de bir yan kahraman kabul edilebilir. Ayrıca; Yunus Emre, Hacı Bayram-ı Veli, Akşemsetdin, Ali Kuşçu, Barbaros, Mimar Sinan gibi önemli Türk büyükleri de tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Yazar; kısa cümlelerden örülü, açık ve anlaşılır bir dil tercih etmiştir. Bölüm başlıkları ile kurgulanan eser akıcı bir üsluba sahiptir. “Uç beyi, Grejuva Ateşi, Feth-i Mübin” kavramları açıklanmıştır. Okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen kelimeler şunlardır: Taarruz, imha, ganimet, mağlubiyet, tasavvuf, patrik, aleyh, kaptan-ı derya, vaad etmek, biat etmek, hunharca, gafil, muhafaza, darüssaade, teşebbüs, cüret etmek, hezimet, fitne, muaf, hayasız, ittihat, terakki, tahribat, müttefik, infial, sömürge, manda. Makul sayıdaki bu sözcüklerin okuyucunun kelime dağarcığına ekleneceği düşünülmektedir.

Ayrı yazılması gereken “terkedilmiş” (s.138) ve “farketmesini” (s.181) sözcükleri birleşik ve hatalı yazılmıştır. Birleşik yazılması gereken “alt üst etmek” (s.325) deyimini ise ayrı ve hatalı yazılmıştır. Bazı bölüm başlıkları cümle gibi düşünülerek alınmış (s.139 gibi) ve başlıktaki küçük harfler de yazım yanlışlığı gibi görülmüştür. Bölüm başlığındaki cümlelerin tüm harflerinin büyük yazılması gerekirdi. Sultan Selim anlatılırken (s.276) III. yerine IV. ifadesi kullanılmıştır.

Cins isim olmasına rağmen metin içinde “Hac” (s.149, s.296) ve “Veliht” (s.329) sözcüklerinin büyük harfle yazılması da yanlıştır. “Orhan bey” (s.29) örneğinde unvanın küçük harfle yazımı yanlıştır. “Osmanlı hükümeti (s.323), Ankara hükümeti (s.343)” örneklerinde de küçük harf hatası vardır. “93 Harbi ve 93 harbi” şeklinde ikili yazım (s.318) söz konusudur. “1524’de” (s.147) ve “17 Aralık’da” (s.262) yazımlarında benzeşmeye uyulmayarak hata yapılmıştır.

Metin içinde kısa çizginin kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Metin içinde sözcüklerin satır sonundaymış gibi kısa çizgi ile bölündükleri görülmektedir. Örneğin; bilginlerindendi (s.17), fetih-ler (s.26), veri-len (s.100), Akde-niz’de (s.139), Anado-lu’nun (s.147), ese-ri (s.153), Edir-ne (s.153), ilişki-ler (s.157), ara-yan (s.173), ya-şında (203), bü-tün (s.216), Macaris-tan’ı (s.231), yan-ları (s.236), uyar-mıştı (s.303), doğmuş-tu (s.309), Sad-razam (s.315), Ermeni-ler (s.321), çoğun-luğu (s.322), Sela-nik’te (s.326). Ayrıca, “anne-sin-den (s.125), deniz-lerde-ki (s.151) geti-ril-di (s.153), toprak-la-rın (s.267), oluş-tur-ması (s.317)” örneklerinde ise ilk kısa çizgi yanlışken ikinci kısa çizgi gerekli ve doğrudur.

“Cihan Devletinin” (s.15), “Peygamber Sancağını” (s.89), “Astrahan Seferine” (s.148), “23 Temmuzda” (s.117), “27 Temmuzda (s.117)” örneklerinde kesme işareti unutulmuştur. “Mohaç ovasının” (s.232) örneğinde ise hem kesme işareti ile unutulmuş hem de küçük harfle yazım hatası yapılmıştır. “1775 martında, 1776 nisanında (s.261)” örneklerinde de benzer hatalı durum söz konusudur. “Hilal’in” (s.17) örneğinde ise kesme işareti gereksiz kullanılmıştır. “Osmanlılar’a” (s.148) ve “Yunanlı’lar” (s.304) örneklerinde ise yapım ekinde sonra gelen çekim ekinin kesme işaretiyle ayrılması yanlıştır.

Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın (s.73, s.144, s.222, s.227, s.232) ve soru işaretinin (s.177) unutulduğu örnekler vardır. Yine tırnak içindeki cümlenin küçük harfle başlaması (s.73) da hatadır. Yan yargıyı ve eş görevli

sözcükleri ayırmak için peş peşe virgül kullanımı (s.76) anlam karışıklığına yol açmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitap, biyografi türünün tarihî bilgileri aktarma özelliğini başarıyla sağlamaktadır. Kahramanların da detaylı ve başarılı bir şekilde tanıtıldığı tespit edilmiştir. İçerik özellikleri bakımından tek olumsuz durum yazım ve imla yanlışlarının varlığıdır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Hak ve peygamber sevgisi (Örn.: s.81) bir değer olarak öne çıkarılmıştır.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Padişahların şiire, müziğe, resme ve hat sanatına önem vermeleri estetik değerlere yer verilme (Örn.: s.109) olarak kabul edilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.14 Osmanlı Dünyaya Hükmediyor

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıkta, ciltleme ise dağılmayacak niteliktedir. Parlak ve canlı renklerden oluşan kitap kapağının çocukların ilgisini çekeceği düşünülmektedir. Kapakta kılıcı elinde bir savaşçı ve denizdeki donanmalar resmedilmiştir. Kitap kapağında yazar, eser, resimleyen ve yayınevi adına yer verilmiştir. Sırt yazısı unutulmamıştır. İç kapaklarda kitaba ait basım bilgileri detaylı bir şekilde verilmiştir. Arka kapakta tanıtım yazısı bulunmaktadır. Ayrıca kitabın 10 yaş ve üzeri okuyucular için uygun olduğu bilgisine yer verilmiştir. Yayınevinin internet adresi ve sosyal medya hesaplarına da arka kapakta yer verilmiş olması olumlu bir özellik olarak dikkati çekmektedir. Olumsuz bir özellik olarak ise kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: Kıtalara Sığmayan Osmanlı adlı serinin üçüncüsü olan kitap 17x22 cm boyutlarındadır, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Kaliteli, beyaz, mat bir kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde, resim yerleştirmeye dikkat edilmiştir.

Harfler: Harfler 15 puntodur, okuyucular için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta renkli resimler tercih edilmiştir ve resim-metin uyumu bulunmaktadır. İçindekiler listesi de olumlu bir özellik olarak görsellerle desteklenerek verilmiştir.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Tespit edilen tek olumsuz özellik, kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesidir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Biyografi türüne uygun olarak rivayetler, anılar ve mektuplarla desteklenen “belgelere dayalı” bir kurgu tercih edilmiştir. Kanuni döneminde Osmanlı Devleti’nin sınırları harita ile verilmiştir. Yine sultanların mezarlarının fotoğraflarına yer verilmiştir. Kitapta not bölümleri bulunmaktadır. Bu not şeklindeki açıklamalarla metin akışındaki olaylarla ilgili önemli yerler vurgulanmıştır. Savaşlarla ilgili bilgilere yer verilmiştir. “Sadrazam, kubbe veziri, kazasker, nişancı, defterdar, sadaret kethüdası, reisülküttap” gibi kişilerin görevleri de notlar ile açıklanmıştır.

Kitabın sonunda etkinliklere yer verilmiştir. “Boşluk doldurma, doğru yanlış testi, eşleştirme, Bu kişi kimdir?” şeklinde düzenlenen bu etkinlikler çocukların ilgisini çekecek nitelikte, okuduklarından anladıklarını ölçebilecekleri bir alandır. Son sayfada ise okumaya teşvik ve seriyi tanıtm amaçlı, serinin diğer kitaplarının görsellerine yer verilmiştir.

Kahramanlar: Serideki üçüncü kitap olduğu için bu eserde 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16. padişahlara yer verilmiştir. Anlatı Kanuni’nin hayatı ile başlamaktadır. Sırasıyla; II. Selim, III. Murad, III. Mehmed, I. Ahmed, I. Mustafa ve II. Osman tanıtılan diğer sultanlardır.

Ana kahraman olarak sultanlar fiziksel ve kişisel özelliklerine yer verilerek tanıtılmışlardır. Unvanı, çocukları, yaptırdıkları mimari eserler ve yazdıkları şiirler hakkında da bilgiler verilmiştir. Tahta çıkış ve tahttan iniş tarihleri de not şeklinde verilmiştir. Yan kahraman olarak; Barbaros, Piri Reis, Sokollu Mehmet Paşa gibi isimler hakkında bilgi verilmiştir. Yan kahramanlar kurguyu destekler niteliktedir.

Dil-Anlatım-Üslup: Anlatım dili oldukça canlı ve anlaşılırdır. “Hünkâr, arşidük, donanma, levent, Divan-ı Hümayun, payitaht, Hırka-i Saadet, Ravza-i Mutahhara, Beylerbeyi, ganimet, sipahi” sözcüklerinin anlamlarına yer verilmiştir. Bu sözcüklerin açıklamaları görsel olarak eğlenceli bir hale getirilmiş, kırmızı bir yuvarlak içine alınan sözcüğün anlamı ok ile sayfa düzenini bozmadan yan tarafta verilmiştir. Kelime öğretimi için olumlu bir durum olarak değerlendirilmelidir.

Kitapta okuyucuya kazandırılması düşünülen diğer sözcükler ise makul sayıda ve şöyledir: muzaffer, imha, aleyh, taarruz, şer’i, berat, bostancıbaşı, müderris, melun. “Kaptan-ı derya, Nakş-ı Kadem, Ekberiyet Sistemi” sözcükleri ise metin içinde açıklanmıştır. Deyimlere de yer verilmiştir: elini eteğini çekmek, damgasını vurmak, köşeye sıkıştırmak gibi.

Ayrı yazılması gereken “herşey” (s.64) sözcüğü birleşik ve hatalı yazılmıştır. “Peygamber Efendimizin (s.68) ve Peygamber Efendimiz’in (s.64)”, “Peygamberimizin (s.68) ve Peygamberimiz’in (s.74)” şeklinde ikili kullanımlar bulunmaktadır. Allah kastedilerek “Sen’sin, Sana, Sen’in” (s.22, s.42) şeklinde yazımlar bulunmaktadır.

Virgülün peş peşe kullanımı (s.71, s.96) vurgulanan özne ile eş görevli sözcüklerin karışmasına yol açmıştır. Satır sonuna gelen sözcüğün “Paşa-‘ya” (s.26) şeklinde hem kısa çizgi hem de kesme işareti ile yazımı da hatalıdır. Sadece kesme işaretinin kullanımı yeterli olurdu. İkilemelerin arasına “yer-gök” (s.43), yolda-belde (s.49) şeklinde kısa çizgi konması da yanlıştır. Tırnak işareti içindeki cümlenin sonuna konması gereken nokta (s.20) bazı cümlelerde unutulmuştur. Tırnak içindeki cümlenin küçük harfle başlaması (s.32) da hata olarak tespit edilmiştir.

Sonuç olarak kitap, yazım ve imla hataları dışında, içerik özellikleri bakımından “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Özellikle kelime öğretimi bakımından faydalı bir kitap olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Dinî değerlere (Kanuni’nin savaşa çıkmadan önce dua etmesi gibi) yer verilmiştir. Müslümanlık ve ahlaklı olmak kavramları birlikte ele alınarak değer halinde verilmiştir. Sultan III. Mehmed’in Haçova Muharebesi’ne Hırka-i Saadet’i giyerek katılması ve savaşı kazanması anlatılarak peygamber sevgisi bir değer olarak öne çıkarılmıştır. Kitapta işlenen peygamber sevgisine; Sultan I. Ahmed’in Ravza-i

Mutahhara'yı tamir ettirmesi, Hz. Muhammed'in ayak izini sarığının içinde taşıması ve ona şiir yazması da örnek gösterilebilir. Velilik makamının ve hocalara saygının (s.87, s.7) önemine değinilmiştir. Yardımseverlik (s.28) ve adil olma (s.32) değerleri işlenmiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Padişahların şiire ve sanata verdikleri değer üzerinden estetik duyarlılık oluşturulmaya çalışıldığı (s.37-38, s.55) söylenebilir. Muhibbî mahlasıyla şiir yazan Kanunî, Kanunî'nin torunu ve sarayın gözde şairi ve hat ustası Sultan III. Murad'ın sanata olan ilgisinin vurgulanması örnek gösterilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.15 Yenilik Sultanları

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kapak resmi olarak tüylü divit kalem ve lale görselleri tercih edilmiştir. Kapakta eser adı, yayınevi adı ve III. Mustafa'ya ait bir söze yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri (proje danışmanı, yayınevi adresi vb.) yer almaktadır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta, kitabı okumaya yönelik ve merak uyandıracak nitelikte bir tanıtım yazısına yer verilmiştir. Ayrıca serinin tüm kitaplarının (6 kitap) görsellerine yer verilmiştir. Bu görsellerin varlığı okuma alışkanlığını destekleyici, olumlu bir yaklaşımdır. Yayınevinin internet adresi de arka kapakta vardır. Olumsuz bir yön olarak ise kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Kitap kapağının iç kısımları da boş bırakılmıştır, resimlerle değerlendirilebilirdi.

Boyutlar: Osmanlı Günlükleri adlı serinin 5. kitabı olan eser 13x19,5 cm boyutlarındadır, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözü yormamaktadır.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur ve okuyucu kitlesi için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Padişahların resimleri gerçeğe uygundur, biyografi kitaplarında bu anlamda gerçek algısına bağlı kalınması önemli bir yaklaşımdır. Metin içindeki diğer resimler ise çizim şeklindedir ve resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuçta, tasarım özellikleri bakımından birkaç küçük eksiklik dışında kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. İncelenen birçok kitapta görülen bir eksiklik olarak; kitabın uygun olduğu yaş kitlesinin belirtilmemesi ve kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu başlamadan önce; yazarın biyografisine ve önsöze yer verilmiştir. Kitapta 7 padişahın hayatına dair bilgiler bulunmaktadır. Bilgiler önce padişahların dilinden verilmiş sonra “Tarihçiler Ne Diyor?” başlığı altında üçüncü şahıs anlatımı gerçekleştirilmiştir. Hayatı anlatılmaya başlamadan önce her padişahın resmine, anne-baba adına, doğum-tahta çıkış ve vefat tarihine yer verilmiştir. Ayrıca hayatı anlatıldıktan sonra da ilgili padişahın döneminde olan olaylar kronolojik olarak listelenerek verilmiştir. Padişahların kazandığı bazı sınırlar harita ile görselleştirilerek verilmiştir. Kitapta; Nizam-ı Cedit ve Sekban- Cedit ordularının kuruluşu, Kabakçı Mustafa Ayaklanması, Navarin Baskını, Vaka-yi Hayriye, Kavalalı Ali Paşa İsyanı, Posta Teşkilatı’nın kurulması, Kıyafet Kanunu, Nüfus Sayımı, Tıp Fakültesi’nin kurulması gibi tarihî olaylar anlatılmıştır. Biyografi kitaplarının tarihî bilgiler aktarması olumlu olarak değerlendirilebilir.

Kahramanlar: I.Sultan Mahmud’un şiiri sevmesi vurgulanmıştır. III. Osman; hayırsever, dürüst, insan sevgisiyle dolu olması ve yalana, rüşvete karşı duruşu ile tanıtılmıştır. III. Mustafa; yenilikçi, adil, iyi kalpli ve müşfik olarak tanıtılmıştır. Ayrıca şair ve hüsn-ü hat ustası olması vurgulanmıştır. I. Abdülhamid; çok kitap okuyan, kültürlü, açık fikirli ve iyiliksever biri olarak tanıtılmıştır. III. Selim; şair, bestekâr, iyiliksever ve yumuşak başlı olarak anlatılmıştır. IV. Murat ise yeterince tanıtılmamıştır. II. Mahmut, yenilikçi ve ileri görüşlü olma özellikleri ile verilmiştir. Ayrıca bestekâr, şair ve hattat olması da vurgulanmıştır. Kitabın kahraman tanıtımı açısından başarılı olduğu söylenebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta tarihî olaylar kuru bir dille anlatılmıştır. Çocuklar için bu durumun sıkıcı olabileceği düşünülmektedir. Kitabın sonunda sözlük yer almaktadır

ve sözlükte yer alan kelimeler metin içinde koyu renk ile yazılmıştır. Sözlükte yer almayan ve okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcükler ise şunlardır: Azletmek, müşfik, mağlubiyet, tasdik etmek, darphane, tenkit, kudüm, ihtilalci, imame, ferace, setre, kaput, fes, harmani. Bu sözcüklerin sayısı makuldür ve sözcükler okuyucunun kelime dağarcığına eklenebilir. Kitapta ayrıca; sadrazam-başvekil, defterdar-maliye nazırı, reis-ül kütta-hariciye nazırı, sadrazam kethüdası-dahiliye nazırı gibi eşleştirmelere ve bu kavramların günümüz Türkçesindeki karşılıklarına da parantez içinde yer verilmiştir. Bu yaklaşımın da kelime öğretimini kalıcı hale getirdiği söylenebilir.

III. Mustafa'dan bahsedilirken II. Mustafa (s.40) yazılarak hata yapılmıştır. Tırnak içindeki cümlenin küçük harfle başlaması (s.87) hatadır. Tırnak işaretinden önce iki nokta yerine noktalı virgül (s.132) kullanılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitap; kelime kazanımını destekler nitelikte hazırlanmıştır fakat dil ve anlatım özelliklerinin daha eğlenceli ve çocuklar için daha ilgi çekici olması gerekirdi.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Bilim adamlarına saygı üzerinde durulmuştur. Bilimsellik ve saygı değerlerinin öne çıkarıldığı söylenebilir. II. Mahmud'un Tıbbiye Okulu'nu kurması, Sultan III. Mustafa'nın İstanbul'daki aydınları çevresinde toplayarak sohbetler düzenlemesi, III. Selim'in Batı ilmine yönelmesi örnek verilebilir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Resim, müzik, hat, Karagöz-Hacivat gibi birçok sanatsal alana yer verilerek estetik duyarlılık oluşturulmuştur. Sanatçıya verilen önem de vurgulanmıştır. Sultan III. Mustafa'nın aktardığı, "Atalarım gibi ben de şiirler yazdım, edebiyatla uğraştım. Arapça ve Farsça öğrendim. Ayrıca ünlü hattatlardan, Şekerzade Mehmed Efendi ve Osman Efendi'den hüsn-ü hat (güzel yazı) dersleri aldım. Bir süre sonra yazdıklarım büyük beğeni toplamaya başladı." (s.41) alıntı örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.16 Bursa'nın Fatih Orhan Gazi

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı kalın ve sert kartondandır, oldukça dayanıklı ve bükülmeyecek özellikte tasarlanmıştır. Ciltleme de dağılmayacak niteliktedir, sağlamdır. Kapak görseli olarak savaş meydanı ve savaşan atlılar resmedilmiştir. Kapakta hazırlayan ve çizen adına, eser adına ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri bulunmaktadır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta; Orhan Gazi'nin önemini anlatan kısa bir yazı vardır, yayınevinin internet adresine de yer verilmiştir. Olumsuz bir yön olarak ise kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Kitap kapağının iç kısımları da boş bırakılmıştır, resimlerle değerlendirilebilirdi.

Boyutlar: 16,5x24 cm boyutlarındaki kitap, klasik boyutlardadır.

Kâğıt: Beyaz, kaliteli kâğıda baskı yapılmıştır.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 12 puntodur fakat kitap çizgi roman türünde yazıldığı için hep büyük harf tercih edilmiştir. Sözcükleri sadece ilk harflerinin büyük olması daha doğru olurdu.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta resim-metin uyumu bulunmakla beraber çizimler çocuklar için biraz sert niteliktedir.

Sonuç olarak kitapta tasarım özellikleri bakımından birtakım eksiklikler vardır. Tasarım özellikleri bakımından çocuğun kitabı sevmesini ve okumaya istek duymasını sağlamak adına öncelikle resimlemede tercih edilen tarzın yumuşatılması çocuklar için daha uygun olacaktır. Kitapların, çocukların sanatsal gelişim evreleri dikkate alınarak resimlendirilmesi gerekmektedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatı başlamadan önce Orhan Gazi'nin doğum tarihi, anne-baba adı, saltanat süresi, vefatı, kabrinin yeri ve çocuklarının adı verilmiştir. Anlatıda genel olarak biyografi türünden beklenen bir tarzda tarihî bilgi aktarımı vardır. Kitabın sonunda da Osman Gazi dönemi kronolojisine yer verilmiştir.

Kahramanlar: Orhan Gazi; cömert, dindar ve adil olarak tanıtılmıştır. Osman Gazi yan kahraman olarak tanıtılmıştır, nasihatlerine yer verilmiştir. Süleyman Paşa ve Murad Hüdavendigâr da kitapta geçen diğer yan kahramanlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta geçen ve okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcükler şunlardır: Muvaffakiyet, muharebe, suikast, müessese, gülzar eylemek, abluka, piyade, kayser, iskan, tatbik etmek, fütuhât, mazhariyet, canib, subaşı, ila-yı kelimetullah. Sözcükler makul sayıdadır ve sözcüklerin okuyucunun kelime dağarcığına ekleneceği düşünülmektedir. Gaza sözcüğünün anlamı ise parantez içinde verilmiştir.

Ayrı yazılması gereken “herşey” (s.18) sözcüğü birleşik ve hatalı yazılmıştır. Birleşik yazılması gereken “feth edilmesiyle” (36) sözcüğü ise ayrı ve hatalı yazılmıştır. Hristiyan sözcüğü “Hristiyan” şeklinde (s.25, s.33, s.45, s.52, s.60) hatalı yazılmıştır.

“Gümüşlü Kümbetin(s.13), Çimpe Kalesinde-Kalesine (s.42-s.43)” yazımlarında kesme işareti unutulmuştur. Konuşma balonu içinde görsellerle verilen cümle sonunda nokta (s.50) unutulmuştur ve üç nokta yerine dört nokta (s.51) konularak hata yapılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitap -az sayıda da olsa- yazım ve noktalama yanlışları içermektedir. Özellikle Türkçe öğretiminde birleşik ve ayrı yazılan sözcükler konusunda yaygın ve yerleşik bir hata olan “her şey” sözcüğünün de yanlış yazıldığı tespit edilmiştir. Bu tarz yazım hataları çocukların görsel hafızasında yer ederek doğru algısı oluşturmakta, bu yanlışın düzeltilmesi de zorlaşmaktadır. Çocuklar için yazılan kitapların bu anlamda yanlışsız olması, yanlışları pekiştirmek yerine yanlışın oluşumuna meydan vermemesi gerekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Dinî değerlere yer verilmiştir. İlim ve önemi üzerinde durulmuş, âlimlere verilen değer vurgulanmıştır. “Dervişlere, hocalara çok önem verir, daima hayır dualarını alırdı.” (s.60) alıntısı örnek verilebilir. Orhan Gazi’nin, kardeşi Alâeddin ile paylaşım ve dayanışma içinde olması da bir değer olarak görülebilir. “Sen benden daha bilgili ve akıllısın. Beyliğin idaresini ele al, ben de askerleri kumanda ederek sana yardımcı olayım. Bu bize başarıyı getirecektir. Ben buna inanıyorum.” (s.16) ve “... Genç beylik bölünmeyecek, kardeşlerin el ele, gönül

gönüle vermesi sayesinde daha da yükselip genişleyecekti.” (s.17) alıntıları örnektir. Siyasi değerlerden de eşitlik üzerinde durulmuştur. İznik fethedildikten sonra halka sunulan şartlar örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.17 Ertuğrul Gazi’yle Bir Gün

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır ve ciltleme sağlamdır. Kitabın kapağı renkli ve sevimli bir şekilde tasarlanmıştır. Kapakta, anlatının ana kahramanı Murat ile Ertuğrul Gazi yan yana resmedilmiştir. Kitabın kapağında eser adına ve yayınevi adına yer verilirken yazar adına yer verilmemiştir. Yazar adı, resimleyen adı ve baskıya ait diğer bilgiler iç kapakta yer almaktadır. İç kapağın da anlatının kahramanlarıyla resimlenmiş olması okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Arka kapakta kitabın 7 yaş ve üzeri için uygun olduğu ifadesine ve kısa bir tanıtım yazısı ile “Ünlülerle Bir Gün-2” serisinin diğer kitaplarının görsellerine yer verilmiştir. Okumaya teşvik anlamında bu durum başarılı bir uygulamadır. Yine arka kapakta bu kitabın “MEB Türkçe müfredatına uygundur.” şeklinde bir ifade ile desteklendiği görülmektedir. Yayınevinin internet adresi de arka kapakta yer almaktadır. Olumsuz bir özellik olarak; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 15x21 cm boyutlarındaki kitap, hacim olarak oldukça hafiftir.

Kâğıt: Renkli kâğıda baskı tercih edilmiştir, çocukların dikkatini çekecek niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 18 puntodur, 7 yaş ve üzeri için uygundur. Bu çalışmanın yaş aralığı için ise (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Resim-metin uyumu bulunan kitapta resimlerin tüm sayfayı kaplayacak şekilde tasarlanması kitabın daha küçük yaş gruplarına hitap etmesinin bir sonucu olarak düşünülebilir.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitabın eksiklikleri; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemiş olması ve harflerin normalde büyük olmasıdır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta araştırmaya teşvik söz konusudur. Öğretmeni Kayı boyunun simgesini araştırmalarını isteyince Murat'ın babası da bu araştırmayı ipucu ile desteklemiştir. Ayrıca internet arama sayfasının da metin akışında yer bulması teknoloji çağı çocuklarının görsel olarak dikkatini çekecek niteliktedir. Kitabın sonunda Murat tarafından okuyucuya araştırma ödevi verilmektedir. Test ve açık uçlu sorulardan oluşan bu bölümde etkinlikler vardır, okuyucunun okuduğunu pekiştirmesi istenmiştir.

Kahramanlar: Kitapta ana ve yan kahramanlar yeterince tanıtılmamıştır. Fiziksel ve ruhsal açıdan tam bir betimleme yoktur. Sadece kahramanın yaşının okuyucu ile yakın olması özdeşim kurma açısından olumlu bir durumdur.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sade ve anlaşılırdır. Okuyucunun kazanabileceği yeni bir kelime bulunmazken yazım ve imla bakımından hatalı bir cümle de bulunmamaktadır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın yeterince geliştirilemediği söylenebilir. Biyografisi yazılan kahramanın öne çıkarılması ve az sayıda da olsa okuyucunun anlamını bilemeyeceği sözcüğe yer verilmesi daha uygun olabilirdi. İçerik özelliklerinin yazım bakımından yanlışsız olması ise sevindirici bir durum olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Kitap okuyucuya hayal gücü kazandırmaya yöneliktir. Kurgu, ana kahraman olan Murat'a bir güvercinin anahtar vermesiyle başlar. Bu anahtar sihirlidir ve Murat'ı tarihte yolcuğa çıkartır.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.18 Fetihler Babası Melikşah

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır ve kapağı bükülmelere çok dayanıklı değildir. Kitabın ciltlemesi ise dağılmayacak niteliktedir. Kapakta Melikşah'ın resmi yer almaktadır. Yazar, eser ve yayınevi bilgileri de dış kapakta yer almaktadır. İç kapaklarda; tasarım bilgileri ile yayınevinin yazışma adresine ve internet adresine yer verilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Arka kapakta, tanıtım yazısı olarak kitaptan alıntı cümleler yer almaktadır. Kitap kapağında kitabın hangi yaş veya sınıf düzeyindeki okuyuculara uygun olduğunu belirten bir ifadeye yer verilmemiş ve kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır.

Boyutlar: Kitap 13,5x21 cm'dir, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, sayfa düzeninde bir sorun yoktur.

Harfler: Harfler 13 puntodur ve çocuklar için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta hiç resim bulunmaması olumsuz bir özellik olarak dikkati çekmektedir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitabın en büyük eksikliği resimlerle desteklenmemiş olmasıdır. Kitapta işlenen konunun, anlatılan olayın zihinde canlanmasına imkân sağlayacak nitelikteki resimlere yer verilmesi gerekirdi.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatıdan önce önsöze yer verilmiştir. Önsözde çocuklardan çok büyüklere yönelik bir hitap şekli söz konusudur. Kitapta hadislere, sure ve ayetlerden alıntılara, mektup bölümlerine ve kıssa tarzı kısa hikâyelere yer verilmiştir. Süfyan-ı Servi, Sarton, Martin Levey, Wels, Enslin gibi âlimlerin bilgilerine, görüşlerine de yer verilmiştir. Bu durumun biyografi türünün “belgelere dayanma” özelliğini desteklediği söylenebilir. Olumsuz bir durum olarak anlatıda; Melikşah'ın hayatından çok dinî bilgilere yer verildiği tespit edilmiştir. Anlatıda kopukluklar bulunmaktadır. Aralarda dinî bilgiler vermek amacıyla kurgu bölünmüş, bağlamda kopukluklar meydana gelmiştir.

Kitapta özellikle dinî iletiler yer almaktadır ve bu iletiler okuyucuya sezdirilmeyip doğrudan verilmiştir. Dünya işlerinin peşinden koşmanın yanlışlığı üzerinde durulurken ahiret inancı yüceltilmiştir. Dünya nimetlerini terk etmek ve bir işi Allah rızası için yapmanın önemi vurgulanmıştır. Dünyanın faniliği üzerinde durulmuştur. İslam hukuku hakkında bilgi verilmiştir. Haramdan sakınmanın, sadaka vermenin ve fakir sevindirmenin önemi vurgulanmıştır. Savaştan önce barışı tercih etmenin gerekliliği, idarecinin dikkat etmesi gerekenler, zulmün kötülüğü, çok yemekteki hasletler üzerinde durulmuştur. İletilerin aktarılış tarzı ve içeriğinin çocuklar için çok uygun olmadığı görülmektedir.

Tarihî bilgi olarak ise; Antakya, Diyarbakır, İskenderun, Antep, Musul ve Şam fetihleri anlatılmıştır. Türkiye Selçuklu Devleti'nin idari bölünüşü verilmiştir. Ege Denizi'nde Türk hâkimiyetinin kurulması anlatılmıştır. Fatimî Devleti'nin kuruluşu, Müslüman-Hristiyan düşmanlığı, Çin Devleti ve yönetim durumu, Anadolu'nun fethi, Hasan Sabbah ve Alamut Kalesi hakkında bilgiler vardır. Kitabın sonunda Melikşah'ın hayat kronolojisine yer verilmiştir. Ayrıca; sözlük, Büyük Selçuklu Devleti haritası, kaynakça, yazarın yayınlanan ve hazırlanan kitaplarının listesi de yer almaktadır.

Kahramanlar: Ana kahraman olarak Melikşah; cesur, âlim, idareci vasıflı biri olarak tanıtılmıştır. Kitapta, Melikşah ana kahramanı dışında birçok isme yer verilmiştir. Yan kahramanların ana kahramandan bağımsız verilmesi olumsuz bir durum olarak göze çarpmaktadır. Kitapta yan kahraman kabul edilebilecek kişiler şunlardır: Abdullah-ı Ensarî, Ebû Kâmil Şucâ, Nizamülmülk, Yusuf-i Hemedani, Seyyid Abdülkadir-i Geylani, İbn-üs-Sakka, Ebû Said Abdullah, Süleyman Şah, Muaviye.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta anlatılanlar Melikşah'ın hayatından bağımsız ve sıkıcı bir üslupla verilmiştir. Kitabın dili Osmanlı Türkçesine ait kelimelerle doludur ve anlatımı kurudur, resimlerle desteklenmediği için de çocuklar için bu kitap eğlenceli veya ilgi çekici bir nitelik taşımaktan oldukça uzaktır. Ağır ve nasihatlerle dolu bir dille yazıldığı için çocuklar için sıkıcı bir kitap olduğu söylenebilir. Ayrıca Müslümanlık ve cennete girmek için önemli olanlar anlatılırken çocuğuna kıyamayıp onu sabah namazına kaldırmayan anne babanın, çocuğunu kendi eliyle ateşe attığı belirtilmiştir. Bu tarz bir üslubun çocuk okuyucular için hiç uygun olmadığı bilinmektedir.

Anlamları parantez içinde verilen sözcükler şunlardır: İcazet, merkep, lineer, kuadratik, feraiz, itikat, imamet, cirm, Ebul-feth. Metin içinde açıklanarak verilen sözcükler ise şunlardır: Kasım emir-ül müminin, velayet ehli, batınî, muhlis, muhlas, sefih, beytülmal, sahabi, eshab, sahabe, tazir olmak, lehv, la'b, cizye, rahim, Mecusî. Ayrıca ye adları günümüz karşılıkları ile; İyonya-İzmir, Kayra-Muğla, Hısn-ı Mansur-Adıyaman, Draç-Arnautluk, Kostantiniyye-İstanbul, Ayntab-Antep, Dımaşk-Şam, Amid-Diyarbakır şeklinde verilmiştir.

Kitapta öğrencinin anlamını bilmekte zorlanacağı birçok sözcük mevcuttur. Örneğin; elzem, emparyalizm, gafil, tefsir, kelam, fıkıh, neseb, rükû, ihlas, tedris etmek, himmet, bertaraf etmek, tevazu, tazim, sıddık, mâsiyet, hâsıl olmak, bidat, kemale etmek, defn, ucb, hidayet, istiğfar, hayâ etmek, taat, şirk, ilmihal, tevekkül, avam, iştirak, veliaht, gaza, tenkit, müstahak, tatbik, ahit, sıdk, ahde vefa, hilafet, muhasara, zaruret, müstesna, kanaat, eshab-ı kiram, ehil, riayet etmek, mücahit, keşmekeş, ila-i kelimetullah, feraset, müşahede, abdal, ebrar, zühdad, muhakkik, müzakere, libas, kefarete, keramet, mefkure, fütuhât, intikal, tazyik, müdafaa, emr-i maruf, sünnet-i seniyye, teslis, malumat, melekut, hezimet, tahakkuk, fidye-i necat, manipüle etmek, silsile-i aliye, ihtimam, serdar, mütehasıs, züht, veliy-yi kamil, mütalaa, vakarlı, müsarrif, tevatür, cüret, neuzü billah, müttetik, feodal, mubah, helak olmak, teessür, nehy-i anil münker, vuku bulmak, teskin etmek, fırka, ifsat etmek, fitne, riya, maiyet, haset, behemehâl, mizan, taarruz, namzet, mukavemet, batıl, şiar, zulumet, münafık, istişare, vahit, uluhiyet, gani, hunharca, düstur, nail olmak, nüfuz, iblis, mütteki, haslet, baliğ, liyakat, reva, azletmek, mükellefiyet, tekabül, müşerref, kesafet, peyda etmek, tazmin etmek, mürit, dalalet, efdal, müd, seb etmek, mukaddes, niyabet, naip, istiskal etmek, zımmi, musafaha, fasık, ilhat, bevl. Bu sözcüklerin bazılarının kitabın sonunda sözlük bölümünde açıklandığı görülmektedir. Bu durum elbette kelime öğretimi açısından yararlı olmaktadır fakat okuyucu kitlesinin anlatımdan sıkılmaması için dilin sadeleştirilerek verilmesi yahut sözcüklerin ilgili sayfalarda dipnot şeklinde verilmesi daha uygun olabilirdi. Okuyucunun bilmediği her kelime için durup arka kısımdaki sözlüğe bakması kitaptan soğumasına sebep olabilmektedir. Bu sözcüklerin fazlalığı da durumun ciddiyetini göstermektedir.

Hristiyan sözcüğü “Hıristiyan” (s.51, s.52, s.53, s.57, s.58, s.65, s.97, s.98, s.111, s.112, s.113, s.114, s.117, s.137, s.145, s.148, s.150, s.155, s.183) şeklinde hatalı

yazılmıştır. Kestiremez yerine “kastiremez” (s.152) yazılmıştır. Yine “ayırdetmeden” (s.167) şeklinde yanlış bir yazım vardır.

Özne-yüklem uyumsuzluğundan kaynaklanan (s.10) anlatım bozukluğu vardır.

Hz. İsa kastedilerek “O’nun” (s.52) ve Allah kastedilerek “O’na” (a.16, s.75, s.106), “O’nu” (s.90), “O’nun” (s.23, s.39, s.78, s.80, s.98, s.100, s.163, s.171) yazımları bulunmaktadır.

Allah’ın sıfatı olarak kullanılan ve büyük harfle yazılması gereken “Teâlâ” sözcüğünün kitapta sıkça yer aldığı ve hatalı olarak küçük harfle (s.16, s.17, s.20, s.21, s.22, s.23, s.24, s.36, s.37, s.38, s.41, s.42, s.52, s.62, s.64, s.65, s.75, s.76, s.77, s.82, s.90, s.91, s.93, s.98, s.100, s.106, s.109, s.111, s.112, s.113, s.117, s.119, s.125, s.126, s.133, s.132, s.141, s.142, s.156, s.157, s.160, s.161, s.163, s.171, s.172, s.180, s.182) yazıldığı görülmüştür.

“Mısırlı’dır.” (s.85), “Türkçe’yi” (s.148) yazımlarında kesme işareti kullanımı hatalıyken “Balkanlarda” (s.103) yazımında ise kesme işareti eksiktir. “1085’de” (s.111) ve “Irak’dakileri” (s.133) yazımlarında ekin yazımında benzeşmeye uyulmaması yanlıştır. Cins isim olmasına rağmen sözcüğün metin içinde “Ahiret” (s.119) şeklinde yazılması yanlıştır.

Tırnak işaretinden önce iki nokta yerine noktalı virgöl kullanılan birçok hatalı cümle (s.18, s.19, s.20, s.32, s.35, s.41, s.52, s.61, s.62, s.63, s.64, s.77, s.78, s.89, s.98, s.155, s.156, s.157) bulunmaktadır. Konuşma çizgisinden önce de iki nokta yerine noktalı virgölün kullanıldığı (s.88, s.91, s.92, s.94, s.95) hatalı örnekler de vardır. Tırnak içindeki cümlenin ilk harfinin küçük yazılması (s.166, s.167) da bir hata olarak kitapta yer almaktadır.

Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın unutulduğu (s.14, s.16, s.18, s.19, s.20, s.22, s.32, s.35, s.36, s.37, s.38, s.41, s.42, s.61, s.62, s.63, s.64, s.76, s.78, s.82, s.89, s.92, s.98, s.108, s.116, s.120, s.121, s.123, s.125, s.131, s.132, s.133, s.134, s.136, s.155, s.156, s.159, s.160, s.166, s.168, s.169, s.173, s.180, s.182, s.186) örnekler vardır. Yine tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgöl (s.63) veya kesme işareti (s.108) konulduğu hatalı cümleler görülmektedir. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken soru işareti unutulmuş (s.92) ya da soru işareti yerine virgöl (s.98, s.166) konmuştur. Tırnak işareti ile birlikte konuşma çizgisinin kullanıldığı (s.92, s.98) noktalama bakımından hatalı cümleler de vardır.

Gereksiz virgöl kullanımının (s.167) anlatımda karışıklığa yol açtığı örnekler vardır. Yine virgölün yanlış kullanıldığı (birbirine karıştığı) durumlardan; vurgulanan öznenin sonra ve eş görevli sözcükleri ayırmak için peş peşe virgöl kullanımı (s.11, s.16, s.100), yan yargıyı ayırmak için ve eş görevli sözcükleri ayırmak için peş peşe virgöl kullanımı (s.10, s.17, s.26, s.27, s.62, s.77, s.101), eş görevlilerin birbirine karışması (s.16) tespit edilmiştir.

İkilemelerin arasına kısa çizgi konarak, “doğru-yanlış, yerli-yersiz” (s.167) hata yapıldığı görülmüştür. Parantez içinde olmaması gereken sözcükler parantez içinde verilerek de hata yapılmıştır. Parantezin gereksiz kullanımı (s.141, s.171, s.185, s.186) söz konusudur. Parantez yerine tırnak işareti ile verilebilirlerdi. Bazı sözcüklerde ise tam tersi bir durum söz konusudur. Parantez içinde verilmesi gereken sözcükler tırnak içinde (s.151, s.152) verilmiştir. Nokta kullanılması gerekirken üç nokta (s.23) kullanılmıştır.

Sonuç olarak, içerik özellikleri bakımından kitabın çocuklar için çok uygun olmadığı görülmektedir. Özellikle dilinin ağırlığı ve yazım-imla bakımından tespit edilen hataların çokluğu ile çocukları olumsuz etkileyecek tarzda yazılmıştır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Yusuf Hemedani ve Abdülkadir Geylani gibi isimlere yer verilerek derviş-veli kültürü işlenmiş, din büyüklerine saygı göstermenin önemi vurgulanmıştır. İlme değer verilmiştir. Peygamberi rehber kabul etme ve peygamber sevgisi de işlenmiştir. “Eğer peygamberler ve son olarak da Muhammed aleyhisselam gelmeseydi, hiç kimse, akli ile Allahü teelayı tanıyamazdı. Onun için bu şansa yani yol gösteren bir rehberle kavuşmak, çok büyük bir nimettir.” (s.112) alıntısı örnektir. Din farkı gözetmeksizin adalet, iyilik ve doğruluk anlayışı öne çıkarılmıştır. “Müslümanların inancına göre zımmiye, yani gayrimüslim vatandaşa zulüm etmek, Müslüman’a zulüm etmekten daha fenaydı.” alıntısı örnektir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.19 Kılıçaslan-Selçuklunun Kılıcı

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı sağlam ve sayfaları dağılmayacak şekilde ciltlenmiştir. Kitap kapağında görsel olarak Kılıçaslan resmedilmiştir. Yazar adı, eser adı ve yayınevi adı dış kapakta ve iç kapakta bulunurken yayınevi adresi ve basım bilgileri iç kapakta yer almaktadır. Kitaplık dizininde gerekli olan sırt yazısı da unutulmamıştır. Kitabın arka kapağında, eserden bir bölüm alıntılanmıştır ve okuyucu kitabı okumaya davet eden bir yazı bulunmaktadır. Arka kapakta yayınevinin internet adresi ve sosyal medya hesapları da vardır. Olumsuz özellikler olarak; kitabın dış kapağında hangi yaş ya da sınıf için önerildiği belirtilmemiştir. Kitap kapağının iç kısımları da değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır.

Boyutlar: Kitap boyut olarak 12x19,5 cm'dir, kolay taşınabilir bir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıda basılmıştır, gözleri yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfalar normal aralıkta ve rahat okunabilecek şekilde tasarlanmıştır.

Harfler: Harfler 12 puntodur, uygun büyüklüktedir ve harflerin baskısı temizdir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitaptaki resimler siyah-beyaz çizimlerdir, resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak tasarım özellikleri bakımından birkaç küçük eksiklik dışında kitap "olumlu" olarak değerlendirilebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: "Bizim Kahramanlarımız" adlı biyografik roman dizisinde yer alan kitapta anlatıdan önce; yazarın özgeçmişine, diğer eserlerinin listesine ve önsöze yer verilmiştir. Kitabın yazarının tanıtılması ve okuyucunun yazarın diğer kitaplarının varlığından haberdar edilmesi okuma kültürü kazanımı bakımından olumlu olarak değerlendirilebilir. Bölüm başlarında gerek yerli gerekse yabancı kaynak ve yazarlardan alıntılar yapılarak Türklük övülmüştür. Mektuplara yer verilmesi biyografik niteliğe uygundur. Kudüs'ün fethi gibi tarihî olaylar anlatılmıştır. Kitabın sonunda serinin diğer kitaplarının ve yayınevinden çıkan farklı kitapların tanıtımları bulunmaktadır. Ayrıca yayınevinin okuyucuyu okumaya teşvik ettiği bir yazı da vardır.

Kahramanlar: Kitabın ana kahramanı olan Kılıçaslan; soğukkanlı, cesur, yiğit, çevik ve savaşçı olarak tanıtılmıştır. Fiziksel özelliklerine yeterince yer verilmemiştir. Yan kahramanların tanıtımında da eksiklikler vardır. Kahramanlar kurgu içinde zayıf kalmış, belirli özellikleriyle öne çıkarılmadan verilmişlerdir. Kitapta yer alan yan kahramanlar şunlardır: Süleymanşah, Melikşah, Tutuş, Emir Şerefüddeve, Berkyaruk, İnal Bey, Sevindik, Eylikkoca Baba, Yağan Gazi, Çaka Bey, Togan Bey, Rahip Piyer Lermite, Aleksis Kommen, Godfuruva.

Dil-Anlatım-Üslup: Önsözde yazarın da belirttiği üzere, okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen birçok sözcük dipnotlar ile verilmiştir. Bu durum okuyucunun -kelimeyi bulmak için ara vermeyeceğinden- hem ilgisini canlı tutacak hem de kelime hazinesini zenginleştirecek niteliktedir. Dipnotla verilmeyen ve okuyucunun bu kitabı okurken anlamını bilemeyeceği düşünülen diğer sözcükler ise şunlardır: Dirayetli, cüret, itimat etmek, gafil, payitaht, aleyh, küffar, ihtiyatlı.

Herhangi bir tarihle verilmeksizin “Temmuz’un ilk gecesi” ifadesi (s.13) hatalıdır. Kelimeler arasında bırakılması gereken boşluk bir yerde (s.34) unutulmuştur. Türklere yerine “Türlere” (s.156) yazılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın çok büyük eksiklikleri olmadığı söylenebilir. Ana kahramanın tanıtımının geliştirilmesi ve oldukça az sayıda olan yazım hatalarının giderilmesi ile içerik özelliklerinin uygun niteliklere kavuşabileceği görülmüştür.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Misafirperverlik ve vatanseverlik kitapta öne çıkan değerlerdir. Misafirperverlik değeri, Eylikkoca Baba’nın hiç tanımadığı halde yoldan geçen Kılıçaslan’ı ağırlaması; vatanseverlik değeri ise Kılıçaslan’ın Bizans oyunlarına karşı devletin dirliğini sağlama çabası ile aktarılmıştır. Sultan-atabey ilişkisi üzerinden saygı değeri de işlenmiştir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.20 Satuk Buğra Han-Delikanlı Kahraman

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır, sağlam bir ciltleme yapılmıştır. “Destan Yazanlar” serisindeki kitabın kapak tasarımı renkli ve sevimlidir, bir atlı ve tavşan görsellerine yer verilmiştir. Kitabın dış kapağında eser adı ve yayınevi bilgilerine yer verilirken yazar ve resimleyen adına yer verilmemiştir. Kitabın iç sayfalarında basım ve tasarım bilgilerinin yanı sıra “Bu kitabın sahibi” etiketi ile okuyucunun bilgilerini yazabileceği bir bölüme yer verilmiştir. Bu ifadeye yer verilmesi okuyucunun kitabı sahiplenmesi, benimsemesi için özendirici bir durum olarak kabul edilebilir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta kitaptan alınan merak uyandırıcı bir bölüm tanıtım yazısı olarak kullanılmıştır. Ayrıca seriye ait diğer kitapların görsellerine ve yayınevinin internet adresine de arka kapakta yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiştir ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair de bir bilgiye yer verilmemiştir.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap standartlara yakındır.

Kâğıt: Mat kâğıda baskı yapılmıştır, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, çocuklar için istenilen büyüklüktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta resimler renksizdir fakat resim-metin uyumu bulunmaktadır.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap genel itibarıyla başarılıdır. Birçok kitapta unutulmuş kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmesi ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğunun belirtilmesi dışında bir eksiklik yoktur.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Satuk Buğra'nın doğumu, geleceği hakkında kahinlerin söyledikleri, Hızır ile karşılaşması, Ebu Nasr Samani ile tanışması ve Balasagun Savaşı hakkında bilgiler vardır. Kitabın son bölümünde destan türünün özellikleri, konuları ve destanlarda yer alan tipler hakkında bilgi verilmiştir. Kurgudan bağımsız olarak bu kısım kitabî bilgi verme amacıyla hazırlanmış ve bağlamdan kopuk kalmıştır. Kitabın son sayfasında ise “Destan Yazanlar” serisine ait bir başka kitap

olan “Alp Er Tunga” adlı kitabın görseli ile birlikte tanıtımına yer verilerek okuyucunun seriyi okumaya teşvik edildiği söylenebilir.

Kahramanlar: Kitapta ana kahraman olan Satuk Buğra Han yeterince tanıtılmamıştır. Fiziksel ve ruhsal özelliklerine dair yeterli bilgi yoktur. Yan kahraman olan; Bezir Han, Banu Han, Oğulcak Han ve Ebu Nasr Samani ana kahramana göre daha başarılı tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili oldukça sadedir. Kitapta okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen bir kelimeye rastlanmamıştır. Abdülkerim ve destan sözcüklerinin anlamları açıklanırken kitapta birkaç deyim ve atasözüne yer verildiği görülmüştür.

Soru işareti konması gereken yerlerde cümle sonuna nokta veya virgül (s.11, s.41, s.51, s.62) konulduğu tespit edilmiştir. Sıralı cümle ve eş görevli sözcükleri ayırmada (s.51) ve de vurgulanan özne ile eş görevli sözcükleri ayırmada (s.57) peş peşe virgül kullanımı tespit edilmiştir. Noktalı virgül ile bu cümlelerdeki anlam karışıklığı giderilebilirdi. “Oğulcak Hanın” (s.48) yazımında kesme işareti eksiktir. Kelimeler arasında bulunması gereken boşluk da bir yerde (s.71) unutulmuştur.

İçerik özellikleri bakımından kitabın eksiklikler taşıdığı görülmektedir. Ana kahramanın tanıtımının yeterli olmaması, kelime hazinesini geliştirecek bilinmeyen sözcüklere yer verilmemesi ve noktalama yanlışları dikkati çekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Satuk Buğra'nın İslamiyet'i tanınması anlatılırken Hakseverlik ve peygamber sevgisi de bir değer olarak ele alınmıştır. Siyasal değerlerden adaletin ülke yönetimindeki önemi üzerinde durulmuştur. Satuk Buğra'nın amcasına söylediği: “Siz ülkeyi iyi yönetmiyorsunuz. Herkesin hakkını gözetmiyorsunuz. Ülkede her geçen gün huzursuzluk hâkim olmaya başladı...” (s.48) sözleri ve Satuk Buğra'nın yönetiminde 31 yıl boyunca adaletin ve huzurun hâkim olduğu bilgisine yer verilmesi (s.70) örnektir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.1.21 Selahaddin Eyyubi

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı çok kalın olmamakla birlikte sağlam sayılabilecek bir kartondandır, ciltleme de normal sağlamlıktadır. Kitabın kapak resimleri ilgi çekici renk ve tasarımıdır, görsel olarak Selahaddin Eyyubi'yi temsil eden bir resim tercih edilmiştir. Kitabın kapağında sadece yayınevinin adına yer verilmiştir. Yazarın ve çizerin bilgileri ön kapağın iç kısmına yazılmıştır. Ayrıca burada kitabın basım bilgileri ile yayınevinin adres, telefon ve internet üzerindeki iletişim bilgileri de yer almaktadır. Arka kapağın iç kısımları ise Selahaddin Eyyubi'nin biyografisi ve Kudüs hakkında bilgi veren bir yazı ile değerlendirilmiştir. Kitabın arka kapağında "8 yaş ve üzeri" ifadesi ile önerilen yaş seviyesi belirtilmiştir. Olumsuz olarak; kitabın sırt yazısı ve arka kapakta kitabı tanıtan herhangi bir yazı bulunmamaktadır.

Boyutlar: 21x27 cm boyutlarındaki kitap, hacim olarak taşınabilir niteliktedir fakat kitaplık düzeni için çok uygun değildir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözleri yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Resimler tüm sayfayı kaplayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu durum kitabın küçük yaş grubundaki okuyucuları (8 yaş ve üzeri) hedeflemesini destekler niteliktedir.

Harfler: Harfler 15 puntodur, çocuklar için uygun büyüklüktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta renkli resim tercih edilmiştir ve resim-metin uyumu bulunmaktadır.

Sonuç olarak, birçok kitapta unutulmuş özelliklerden kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmiş olması ve kitabın hangi yaşta okuyucular için uygun olduğunun belirtilmesi kitapta tasarım özellikleri bakımından dikkati çeken olumlu özelliklerdir. Bununla birlikte kitap tasarım özellikleri bakımından bazı noktalarda eksiktir. Sırt yazısının olmaması kitabının hacminin oldukça ince olması ile açıklanabilir fakat bu durum kitabın boyutunun büyüklüğü ile de birleşince okuyucunun kütüphane dizini oluşturmasını zora sokacak bir nitelik kazanmıştır. Ayrıca biyografi kitaplarında arka kapakta, kitapta ele alınan şahsiyete ait bir tanıtım yazısının bulunması kitabı okumaya teşvikte oldukça etkilidir. Bu açıdan kitapta tanıtım yazısının eksikliği dikkati çekmektedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta anlatılanlar Fazıl Amca adı ile tanıtılan birinin Ahmet adlı karaktere hikâye anlatması şeklinde kurgulanmıştır. Bu anlatıya okuyucular da davet edilmiştir. İletilerin açıkça verildiği bir anlatım tercih edilmiştir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Selahaddin Eyyubi hem fiziksel hem ruhsal yönleri ile verilmiştir. Özellikle mert ve adil olması vurgulanmıştır. Onunla ilgili yan kahramanlar da tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Eserin dili oldukça sade ve anlaşılırdır. “Namerd, elçi” sözcükleri okuyucuya kazandırılmak istenen sözcükler olarak gösterilebilir. “Talan etmek” (s.18) fiili ise eş anlamlısı olan “yağmalamak” sözcüğü ile birlikte verilerek anlamın bağlamdan çıkarılması kolaylaştırılmıştır.

Cins isim olmasına rağmen “Cuma” (arka kapağın iç kısmı) sözcüğü büyük harfle yazılarak hata yapılmıştır. Atabek Zengi kastedilerek “Sultan’ın” (s.4, s.8), Allah kastedilerek “O’na” (s.15) ve Selahaddin Eyyubi kastedilerek “O’nu” (arka kapağın iç kısmı) şeklinde yazımlar mevcuttur.

Kesme işaretinin unutulduğu hatalı örnekler bulunmaktadır. “Fazıl Amcayı (s.1), Fazıl Amcaydı (s.1), Fazıl Amcanın (s.2, s.3)” ifadeleri bu duruma örnektir. Satır sonu olmamasına rağmen metin içinde “hikâyele-rin” (s.2), “âde-ta” (s.2), “Selahaddîn” (s.17) şeklinde sözcüklerin gereksiz bölündüğü görülmektedir. Tırnak işareti içindeki cümlelerin sonuna konulması gereken nokta (s.2, s.15, s.24) unutulmuştur. Türk dilinde böyle bir noktalama işareti olmamasına rağmen kitapta “..” (iki nokta) kullanımı (s.3, s.7) vardır.

Yazım ve noktalama hataları ile iletilerin sezdirilmemesi kitabın içerik özellikleri bakımından eksiklikleri olarak tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.2 Devlet adamları grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Devlet Adamları grubunda yer alan 214 kitabı temsilen 21 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Bazı kitapların kapakları ince karton tercihinden ötürü (Çocuklar İçin Atatürk, 10 Kasım Ölümsüz İnsan gibi) kıvrılmaya, bükülmeye müsaittir. Bu durum çocuk okuyucular için olumsuz bir nitelik teşkil etmektedir. Kitapların ciltlemeleri genel anlamda sağlamdır, ancak ipe ciltlenerek sağlamlığı artırılan bir tek kitap (Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1) vardır. Kapak resimleri genel olarak dikkat çekici nitelikte ve başarılı tasarlanmıştır. Kitapların çoğunda; eser adı, yazar adı, resimleyen adı, yayınevi adı bilgilerine iç kapakta yer verilirken bazılarında ise dış kapakta yer verilmiştir. Sadece iki kitapta arka kapakta tanıtım yazısına (Tüm Yönleriyle Atatürk, Selahaddin Eyyubi) yer verilmemiştir. Kitapların çoğunda, arka kapakta tanıtım yazısının olması olumlu bir özellik olarak değerlendirilmektedir. Sırt yazısı bulunmayan iki kitap (Çocuklar İçin Atatürk-10 Kasım Ölümsüz İnsan, Selahaddin Eyyubi) vardır. Kütüphane dizini oluşturmada sırt yazısına yer verilmesi önemlidir ve bu duruma birçok yayınevinin hassasiyet gösterdiği görülmüştür. Kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine bu bölümde ele alınan yirmi bir kitaptan sadece beş tanesinde (Kahramanım Fatih, Sultandım Fatih Oldum, Destanlaşan Zaferler, Ertuğrul Gazi'yle Bir Gün, Osmanlı Dünyaya Hükmediyor) yer verilmiştir. Kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği ise sadece üç kitap (Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1, Çocuklar İçin Atatürk-10 Kasım Ölümsüz İnsan, Selahaddin Eyyubi) vardır.

Boyutlar: Kitapların çoğu birbirinden farklı boyutta olmakla birlikte hepsi kolay tutulabilir ve taşınabilir niteliktedir. Klasik boyutlarda (16x23 cm) veya buna çok yakın olan üç kitap (Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1, Sultan İkinci Abdülhamid Han, Bursa'nın Fatih Orhan Gazi) vardır. Kütüphane oluşturmada sorun oluşturacak kadar büyük olmamakla beraber kitaplarda değişik boyutlar denenmelidir. Bu anlamda iki kitabın (Çocuklar İçin Atatürk-10 Kasım Ölümsüz İnsan, Selahaddin Eyyubi) kütüphane dizini oluşturmaya çok uygun olmadığı söylenebilir.

Kâğıt: Kâğıt seçiminde kitapların çoğunda mat kâğıt tercih edilmiştir. İki kitapta (Sultan İkinci Abdülhamid Han, Osmanlı Dünyaya Hükmediyor) parlak kâğıt tercih edilmiş olsa da kâğıt parlaklığının okuyucunun gözünü yoracak nitelikte olmadığı düşünülmektedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde bazı kitaplarda (Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1, Kahramanım Fatih, Osman Gazi-Büyük Kurucu) ufak aksaklıklar dışında genel olarak metin ve resimlerde düzgün yerleştirmeler yapılmıştır.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitapların çoğu uygun niteliktedir. Sadece iki kitabın puntosu (Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1/ 8 punto, Sultan İkinci Abdülhamid Han/11 punto) istenilen boyuttan (en az 12 punto) küçüktür ve okuyucunun gözünü yoracak niteliktedir. Üç kitabın puntosu ise 15 puntunun üzerinde (Ertuğrul Gazi'yle Bir Gün/18 punto, Bir Destandır Mustafa Kemal/16 punto, Eğlenceli Osmanlı Tarihi/16 punto) ve bu çalışmada ele alınan 9-13 yaş grubu için biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Üç kitapta hiç resim/fotoğrafın yer almaması (Sultandım Fatih Oldum, Fetihler Babası Melikşah, Sultan İkinci Abdülhamid Han) olumsuz bir durum olarak tespit edilmiştir. Geri kalan on sekiz kitabın hepsi resim-metin uyumu içerisinde hazırlanmıştır.

Sonuçta; Devlet Adamları grubunu temsilen incelenen eserler, “Tasarım Özellikleri” açısından birtakım küçük eksikler bulundurmakla beraber başarılı sayılabilirler. İncelenen kitapların çoğunda; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğunun belirtilmemesi ortak eksikliklerdir. Oysaki bir çocuk için kitabın her köşesi okunabilir olmalıdır. Gerek görsellerle gerek ise biyografi türünün gerektirdiği birtakım bilgilerle (kaynakça, tarihî belgelerden alıntılar vb.) kitap kapağının iç kısımları değerlendirilebilir. Kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğunun belirtilmesi de çocukların doğru yaşta doğru kitapla tanışması ve okuma alışkanlığı kazanması açısından ayrıca önemlidir. Tasarım özelliklerinde yaş bilgisine yer verilmesi kitap seçiminde velilerin ve eğitimcilerin işini de kolaylaştıracak, göz ardı edilmemesi gereken bir husustur.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilenler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: Kitaplarda tespit edilen en büyük eksiklik iletilerin doğrudan verilmesi olmuştur. Biyografi türünün desteklediği bir durum olarak tarihi bilgilerin

aktarımı birçok kitapta başarılıdır yalnız bu konuda bazı kitaplar sıkıcı kalırken birkaç kitap eğlenceli nitelik taşımaktadır. Yine biyografi türünün bir gerekliliği olarak kitaplarda belgelere ve kaynakçaya daha çok yer verilmesi gerekirdi. Bu konuda nitelikli kitap sayısının az olduğu görülmektedir.

Kahramanlar: Kitaplarda genel olarak ana kahramanın tanıtımı başarılıdır fakat ana kahramanlar çoğunlukla güçlü yönleriyle verilmiş, kahramanların zayıf yönlerine değinilmemiştir. Yan kahramanların ana kahramanla desteklenerek verilmesi ihmal edilmiştir.

Dil-Anlatım-Üslup: Özellikle yanlışsız olması gerekirken yazım ve imlada birçok hata tespit edilmiştir. Noktalama işaretlerinin gereksiz veya yanlış kullanımı, sözcüklerin yazımında (birleşik-ayrı) yapılan hatalar, Ek ve bağlaç olan “de”nin yazımı en çok tespit edilenlerdir. Deyim ve atasözü kullanımı ve sözcük dağarcığına yönelik kelime kazanımı bakımından çoğu kitap başarılıdır.

Sonuçta; Devlet Adamları grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından “Dil-Anlatım-Üslup” başlığında önemli hatalar barındırdığı tespit edilmiştir. Çocuk kitaplarında hiç bulunmaması gereken yazım ve imla yanlışlarının çokluğu kaygı verici düzeydedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilenler şunlardır:

Model Oluşturma: Oldukça az kitapta (Atatürk Anlatıyor, Osman Gazi-Büyük Kurucu) yer verilmiştir.

Beceriler: İncelenen kitaplarda becerilere sadece iki kitapta (Korkusuz Cengâver, Muhteşem Süleyman Kanuni) yer verildiği tespit edilmiştir.

Temel Değerler: Vatan sevgisi, adalet, şehitlik, ilim, saygı, Hak ve peygamber sevgisi en çok yer verilen değerlerdir.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Birkaç kitapta (Atatürk Anlatıyor, Bir Destandır Mustafa Kemal, Sultandım Fatih Oldum) yer verilmiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Estetik duyarlılık kazandırmaya yönelik yazımlar bazı kitaplarda yer alırken okuyucunun hayal gücünü geliştirmeye yönelik yazımlar yok denecek kadar azdır. Bu durumun biyografi türünün kurgusunun “gerçeklere dayanma” yönü ile ilişkili olabileceği düşünülebilir.

Sonuçta; Devlet Adamları grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından en çok “Temel Değerler”e yer verildiği görülmüştür. Kitaplarda en çok işlenen değerlerin vatanla ve devlet yönetimi ile ilgili olması da kitapların değer aktarımında başarılı olduğunu göstermektedir. İncelenen 21 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen kitap sayısı ise 1’dir. Bu anlamda kitapların eğitim ilkeleri açısından okuyucuya katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

4.1.3 Dinî Şahsiyetler Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Dinî Şahsiyetler grubunda yer alan 129 kitabı temsilen 13 kitabın incelenmesi uygun bulunmuştur. Peygamberler başlığında hakkında en çok biyografi kitabı yazılan isim Hz. Muhammed’dir ve iki kitap ile incelemede değerlendirilmiştir. Mutasavvıflar başlığında ise Mevlânâ ve Yunus Emre yoğun olarak işlenen isimlerdir ve incelemede onları tanıtan ikişer kitaba yer verilmiştir. Hz. İbrahim, Hz. Âdem, Hz. Eyyub- Hz. Zülkifl- Hz. Musa- Hz. Harun, Hz. Hatice, Hz. Nuh, Hz. Süleyman, Hz. Musa ise birer kitapla incelemeye dâhil edilmiştir.

Tablo 3. Dinî Şahsiyetler Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Anne Bana Peygamberimi Anlat	Selçuk Yıldırım
2.	Peygamberimizin Çocukluğu-Can Muhammed	Hilal Çelikkol Kara
3.	Mevlâna	Orhan Yorgancı
4.	Mevlânâ Kimdi?	İnan Çetin
5.	Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre	Salih Zengin
6.	Yunus Emre	Orhan Yorgancı
7.	Ateşli Gül Bahçesi Hz. İbrahim	Ahmet Yılmaz Boyunağa
8.	Hz. Eyyub'den Hz. Harun'a	Veli Karanfil
9.	Hz. Hatice	Hilal Kara Çelikkol
10.	İlk Gemiyi Yapan Peygamber Hz.Nuh	Yılmaz Yenidinç
11.	Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman	Yılmaz Yenidinç
12.	Nehirdeki Sandık Hz. Musa	Ahmet Yılmaz Boyunağa
13.	Yaratılış Öyküsü-Hz. Âdem	Mehmet Nalbant

4.1.3.1 Anne Bana Peygamberimi Anlat

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normale göre ince bir kartondan tasarlanmıştır ve kırılıp kıvrılmaya müsaittir. Ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kapak resmi içerik ile ilgili olarak Kâbe görselinden oluşturulmuştur. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Kitabın dış kapağında yazar adı ve eser adı yer alırken resimleyenin adı ve basımevi bilgileri iç kapakta yer almaktadır. Kitabın arka kapağında kitabın konusunu özetleyen genel bir tanıtım yazısı, yayınevini internet sitesinin adresi ve sosyal medya hesapları vardır. Olumsuz bir özellik olarak; kitap kapağında kitabın hangi yaş düzeyine ait olduğu belirtilmemiş ve kitap kapaklarının iç kısımları değerlendirilmemiştir.

Boyutlar: Kitap 16,5x23,5 cm boyutlarında, istenilen ölçülerdedir.

Kâğıt: Parlak ve beyaz kâğıda baskı yapılmıştır.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeni korunmuştur, resimler uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 17 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta yer alan resimlerin tasarımında küçük yaştaki çocuklara hitap eden bir yaklaşımın benimsendiği, bu çalışmada esas alınan yaş aralığının (9-13 yaş) gerçekliğine uzak kaldığı söylenebilir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitap, birkaç eksiklik dışında istenilen niteliklerdedir. Kitap kapağının biraz daha kalın olması, kitabın hangi yaş seviyesine uygun olduğunun belirtilmesi, harflerin daha küçük puntoda yazılması ve kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirilmesi gerekirdi.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitabın içindekiler listesi ile başlaması ve anlatının belirli başlıklarla hikâyeye gibi bölümlere ayrılması okuyucunun okuyacakları hakkında bilgi edinmesi adına yararlı bir durumdur. İçindekiler bölümünden sonra, Selim Gündüzalp tarafından kaleme alınmış olan “büyükler için önsöz” dikkat çekicidir. Bu önsözün, kitabın okul öncesi dönemdeki çocuklara okunması için yetişkinlere bilgi vermek amacıyla eklendiği düşünülebilir. Biyografi kitaplarının tarihî bilgiler aktarması yararlıdır. Fil Yılı (571-Hz. Muhammed’in doğum yılı) ve Hüzün Yılı (Hz. Hatice’nin ölüm yılı) adlandırılmaları açıklanmıştır. Kitapta Bedir, Uhud ve Hendek Savaşları ile Hudeybiye Anlaşması hakkında bilgi verilmiştir.

Kahramanlar: Ali, yaş olarak okuyucunun özdeşim kurulabileceği bir kahramandır. Hz. Muhammed hayatı anlatılan ana kahraman iken; Hz. Hatice, Abdülmuttalip, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ali, Hz. Ömer, Selman gibi birçok isim de onun çevresinde ve kurguda yan kahramanlar olarak yer almıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitap bir anne ile çocuğu arasındaki diyalogların hikâyeleştirilmesi şeklinde yazılmıştır. Bu karşılıklı konuşmalardan örülü anlatım tarzı dinleyicinin sıkılmasını engelleyecek ve akıcı bir üslup oluşturacak niteliktedir. Fakat Hz. Hamza’nın Müslüman oluşu anlatılırken Ebu Cehil’e vurması açık ve sert bir üslupla anlatılmıştır. Çocuk kitaplarında şiddetin ele alınış şekline dikkat edilmelidir.

Kitapta çocuğun anlamını bilmediği “salavat getirmek, ümmet, vahiy, şehit, hicret, ensar, muhacir, sahabe, münafık, müşrik” kelimeleri doğrudan anne tarafından tanımlanarak açıklanmıştır. Bu kelimelerin metin içinde sezdirilerek verilmesi kelime kazanımı ve öğretimi bakımından daha uygun olabilirdi.

Kitapta imla ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili ciddî hatalar bulunmaktadır. Hatalar sıklıkla tekrarlandığı gibi bazı sözcüklerin yanlış ve doğru yazımlarının her iki haline de yer verildiği, bir ikililik olduğu (Ebu Bekir’e ve Ebu bekir’e gibi) tespit edilmiştir. Yazım ve imlası yanlış olan sözcükler şöyledir: Ali’cim, herşey, Mekke’liler, Medine’li, Medine’liler, Hac’dan, Ebrehenin, (Ebrehe: özel isim), her halde (“Sanırım” anlamında olduğunda bitişik yazılır.), Hira dağı’ndaki, veda Hutbesi, bir kaç, farkedince. Sayıların yazımı ile ilgili hatalar vardır. “onbin, onüç, üçbin, binbeşyüz, üçyüzaltmışbeş” gibi ayrı yazılması gereken sayılar birleşik yazılmıştır.

Özel adlar yerine kullanılan “o” zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz ve kendisinden sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz (TDK, 2016). Kitapta Hz. Muhammed kastedilerek O’na/O’dur/O’nu gibi yazımlara yer verilmiştir. Bu durum dinî kitapların da etkisi ile Türk kültürüne bir teamül oluşturduğundan birçok yazar ve okur tarafından yanlış olarak kabul görmemektedir. Yine “Peygamberimiz” kelimesi (Hz. Muhammed’i kastederek) metin ortasında olsa bile büyük harfle yazılmış ve aldığı çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmıştır. Aynı durum “O bizlerin Efendisidir.” (s.10) örneğinde de görülmektedir. Bu örneklerde dinî önemli şahsiyetleri vurgulamak ve onlara sıfat yüklemek amaçlanmıştır.

Büyük harflerin kullanımı ile ilgili hatalar da dikkat çekmektedir. Cins isim olan “anne” kelimesinin de cümle içinde büyük harfle yazıldığı “Kabe’yi yıkmamasını isteseymiş ya Anne!” (s.15), “Oh! İçim rahatladı Anne!” (s.27) gibi örnekler vardır. “... Allah Hayat sahibidir ve hiç ölmez.” (s.102) örneğinde de cins isim olmasına rağmen “hayat” büyük harfle yazılmış ve yazım yanlışlığı yapılmıştır. Kitapta yer alan ayetlerin ve bazı kelimelerin tamamının büyük harfle yazılması vurgu amaçlı kabul edilse de çok uygun değildir.

Türk dilinde böyle bir noktalama işareti olmamasına rağmen kitapta “..” (iki nokta) kullanımı vardır. (Örn.: s.43, s.47, s.62, s.75, s.77, s.84, s.85, s.98). 17.sayfada konuşma çizgisinin gereksiz kullanıldığı bir yer vardır. Konuşmaya devam eden kişi aynı kişi olmasına rağmen yeni bir konuşma çizgisi konulmuştur. Bağlaçlarla birlikte gereksiz noktalama işaretlerinin kullanıldığı örnekler vardır. “Hem hem” ikili bağlacı

ya da “ve” bağlacı ile virgülün birlikte (hem..., hem/ ...,ve) kullanılması gibi. Birçok cümlede tırnak içine alınan alıntı cümlesinin sonuna nokta konulmasının unutulduğu tespit edilmiştir. (Örn.: s.27, s.30, s.47, s.60, s.69, s.102, s.103.) Soru işareti iki yerde (s.36 ve s.88) yanlış kullanılırken bir yerde (s.50) unutulmuştur. İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti konmaz. Kitapta 79. Sayfada geçen “bir-iki” kullanımı yanlıştır. “De” bağlacının ve “-de” ekinin yazımı ile ilgili birçok yanlış örnek (Örn.: s.31, s.33, s.43, s.51, s.53) vardır.

İçerik özellikleri bakımından çocuk kitaplarının özellikle dil bilgisi, yazım ve imla bakımından yanlışsız olması beklenmektedir. Bu açıdan kitabın yeni baskılarında dil hatalarının düzeltilmesi gerekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Dinî değerlerden peygamber sevgisi işlenmiştir. “Ben de Peygamberimi çok seviyorum ve sevgimi artırmak istiyorum ama bunu nasıl yapabilirim ki?” (s.11), “Anne, ben peygamberimi çok seviyorum. Ve Allah’a O’na layık bir ümmet olabilmek için hep dua edeceğim.” (s.103) alıntıları örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3.2 Peygamberimizin Çocukluğu-Can Muhammed

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Parlak ve canlı renklerden oluşan kitap kapağının çocukların ilgisini çekeceği düşünülmektedir. Kapakta ön planda neşeli çocuklar, arka planda ise Hz. Muhammed’in doğduğu ev resmedilmiştir. Kitap kapağında yazar, eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kütüphane dizini için gerekli olan sırt yazısı unutulmamıştır. İç kapakta kitaba ait basım ve tasarım bilgileri detaylı bir şekilde verilmiştir. Arka kapakta Hz. Muhammed’i tanıtan ve kitabı okumaya teşvik edici bir tanıtım yazısı bulunmaktadır. Ayrıca arka kapakta, kitabın 10 yaş ve üzeri okuyucular için uygun olduğu bilgisine yer verilmiştir. Yayınevinin internet adresi ve sosyal medya hesaplarına da arka kapakta yer verilmiş olması olumlu bir özellik olarak dikkati

çekmektedir. Olumsuz tek özellik olarak ise kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: Kitap 16,5x23,5 cm boyutlarındadır, istenilen ölçülerde ve kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeni okuyucular için uygun niteliktedir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Kitabın harfleri 15 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Bölüm başlıkları kırmızı renk ile yazılmıştır ve içindekiler listesi de görsellerle desteklenerek verilmiştir. Kitapta tüm resimler renklidir ve resim-metin uyumu bulunmaktadır.

Sonuçta, tasarım özellikleri bakımından eser “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Okuyucuda merak ögesi uyandıracak nitelikte ve belgelere yer vererek kurgulanan eser biyografi türünün özelliklerini taşımaktadır.

Kahramanlar: Hz. Muhammed kitapta çocukluk yılları hakkında bilgi verilerek detaylı bir şekilde tanıtılmıştır. Ana kahramanla ilişkilendirilerek yeterli derecede tanıtılan yan kahramanlar ise şunlardır: Abdülmuttalip, Abdullah, Amine, Halime, Ümmü Eymen, Ebu Talib.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta anılara ve mucizelere yer verilerek anlatım dilinin canlı kalması sağlanmıştır. Kitapta yer alan ve okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcükler şunlardır: Menzil, ihsan, kâhin, habib, ümmet, batıl, serkeş, musallat, ihram, istilam, bahşetmek. Makul sayıdaki bu sözcüklerin okuyucunun sözcük dağarcığını geliştireceği söylenebilir. Kaylûle ve zezem sözcükleri ise metin içinde açıklanarak verilmiştir.

Metin içinde Hz. Muhammed kastedilerek anlatı boyunca “Peygamberimiz (örn. S.6), Son Peygamber (s.29) ve Efendimiz (örn.s.38)” sözcükleri ve üçüncü tekil şahıs kişi zamiri (O-örn.s.81, O’nun-örn.s.27, O’nunla-örn.s.48, O’na-örn.s.37, O’nda-örn.s.55, O’ndan-örn.s.32) büyük harfle yazılmış ve bu sözcüklerin aldığı ekler

kesme işareti ile ayrılmıştır. Yine metin içinde ikinci tekil şahıs kişi zamirinin (Sana-s.10, s.38, s.78/ Sen'sin-s.78/ Sen'in s.78), üçüncü tekil şahıs kişi zamirinin (O-s.27, O'ydu-s.27) ve “Rab” (Rabb'ine-örn.s.14, Rabb'inin-örn.s.18, Rabb'inizi-örn.s.19, Rabb'imiz-örn.s.20, Rabb'imin-örn.s.20, Rabb'ime-örn.s.55 vb.) sözcüğünün de Allah kastedilerek büyük harfle yazıldığı ve aldığı eklerin kesme işaretiyle ayrıldığı görülmüştür.

Cennet sözcüğü de özel isim gibi düşünülmüş ve metin içinde “Cennet'e” (s.80) yazımına yer verilmiştir. Metinde “bir takım” (s.34) sözcüğü ayrı ve hatalı yazılmıştır.

Birkaç cümlede tırnak içine alınan alıntı cümlesinin sonuna nokta konulmasının unutulduğu (s.33, s.41, s.53, s.45, s.83) tespit edilmiştir. Konuşma çizgisinden önce konması gereken iki nokta da (s.57, s.58) unutulmuştur. “Kadın-erkek, yaşlı-çocuk” (s.83) şeklinde ikilemenin arasına kısa çizgi konularak hata yapılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitap; konu aktarımı ve kahraman oluşturmada başarılı olmakla birlikte -az sayıda da olsa- yazım ve noktalama yanlışları içermektedir. Kitabın bundan sonraki baskılarında bu hataların düzeltilmesi gerekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Genel olarak dinî değerlerin yer aldığı eserde güzel ahlaklı olmanın önemi ve İslamiyet'in yasakladığı kötülüklerden (içki, kumar vb.) uzak durmanın gerekliliği Hz. Muhammed model gösterilerek vurgulanmıştır.

Kitapta; *Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3.3 Mevlâna

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kapak resmi olarak canlı renklerden oluşan bir Mevlânâ kabartması tercih edilmiştir. Yazar adı, eser adı ve yayınevi adı kitabın kapağında bulunmaktadır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Kitabın arka kapağında; Mevlânâ'nın şiiri, yazar ve eser adı yer almaktadır. Olumsuz özellikler olarak;

kitabın kapağında hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmediği ve kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmediği görülmüştür.

Boyutlar: Anadolu Âşıkları Dizisi (Cep Biyografi Serisi) içinde yer alan kitap; 11x18,5 cm boyutlarında ve kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat bir kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde bazı yerlerde kaymalar vardır (s.36-37 gibi) ve gereksiz koyu renkle yazım (s.52) tespit edilmiştir.

Harfler: Harfler 11 puntodur ve istenilen boyuttan (12 punto) küçüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta hiç resim bulunmaması çocuklar için yazılmış bir biyografi kitabı için istenmeyen bir durumdur.

Sonuç olarak kitap, tasarım özellikleri bakımından olumsuz olarak değerlendirilebilir. Kitabın resimlenmemiş olması, kitap yazımında seçilen harflerin boyut olarak okuyucunun gözünü yorabilecek nitelikte, küçük olması ve sayfa düzeninde aksaklıklar bulunması tespit edilen en önemli eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta, içindekiler listesinden sonra kitabın yazarı olan Orhan Yorgancı ve eserleri hakkında bilgi veren bir yazı bulunmaktadır. Sunuş ve Giriş bölümlerinin ardından asıl bölümler gelmektedir. Kitapta kaynaklar dipnotla verilmiştir fakat bazı kaynakların eksik olarak verildiği (sadece yazar adı-s.41) görülmüştür. Kitapta Mevlânâ'nın hayatının yanı sıra; şiir anlayışına, eserlerine, güzel sözlerine, Mesnevi'den seçme hikâyelere, anılarına ve şiirlerine de yer verilmiştir. Şiirlerde bir yerde (s.47 ve s.67) tekrara düşülmüştür.

Kahramanlar: Kitapta ana kahraman olan Mevlânâ'nın tanıtımı doğumu, ölümü, eserleri gibi kitabî bilgiler ile sınırlı kalmıştır. Mevlânâ çocuğun özdeşim kurabileceği bir kahraman olarak tanıtılamamış ya da modelleştirilememiştir. Sultan Veled, Şems-i Tebrizi ve Sadreddin Konavi gibi yan kahraman kabul edilebilecek kişilerin tanıtımı da yetersiz kalmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta Mevlânâ'nın hayatı kronolojik akış dikkate alınarak ve ciddi bir üslupla anlatılmıştır. Kitapta okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen ve sözcük dağarcığına eklenebilecek sözcükler ise şunlardır: İnziva, defnedilmek, fer, hasım, riyazat, rahvan, mahfil, şehvet, inayet, mızrap, feyz, kemal, intibak,

reformatör, tatbik etmek, insan-ı kamil, elest bezmi, teknil, gam, zişan, zuhal, sufi, zühre, güvey, çevgan, dem vurmak, mamur, nebbaş, şiar edinmek, katre, şerar, saki, sağrak, sofuluk, acz, zaruret, vesvese, rebap, tellal. Şeb-i Arus kavramı metin içinde açıklanmıştır. “Tapı ve mahremlik” sözcüklerinin anlamları ise parantez içinde verilmiştir. Şiirlerde geçen ve anlamı okuyucu tarafından bilinmeyeceği düşünülen birkaç sözcük de dipnotla verilmiştir.

Kitapta bölüm başlıklarının sadece ilk harfi büyüktür: “Mevlana kimdir?” gibi. Bölüm başlıklarında tüm sözcüklerinin ilk harflerinin büyük yazılması gerekirdi.

Bazı sözcüklerde harf eksiklikleri ya da yanlış seslerle yazım tespit edilmiştir. Tüm yerine “üm” (s.5), aynı yerine aynı (s.40), Mevlana’nın yerine Mevlana’nım (s.34), anlatmış yerine “anlamış” (s.41), şimşekler yerine “ş,imşekler” (s.78), düşenlerin yerine “düş enlerin” (s.82), sultanımsın yerine “sultanı mısın” (s.83), safran yerine “sarfan” (s.95), bir kere yerine “bikere” (s.112, s.133), konuşacaklardı yerine “konuşacaklardı” (s.129), Semud yerine “Smud” (s.132) herkes yerine “gerkes” (s.133), nasıl yerine “nail” (s.143) gibi hatalar söz konusudur. Kelimeler arasında boşluklar unutulmuş ya da yanlış yerlerde boşluk konulmuştur. Örneğin; kendinibir (s.54), sarmaşdolaş (s.69, s.72), Nuh veHilal (s.132) yazılmıştır. Yazımı anlaşılmayan “gtmglen” (s.92), “hetbetliE” (s.131) şeklinde yazımlar vardır. Bu hatalar basımdan kaynaklı da olabilir fakat dil yanlışları içerisinde çalışmada belirtilmesi uygun görülmüştür. Yanlış yazılan diğer kelimeler ise şunlardır: İnanç’daki (s.18, gereksiz tırnak işareti ve benzeşmeye aykırılık), hiç bir (s.34, s.59), alış veriş (s.38), hoş görülü (s.42), rakedin (s.66), Rabb’imiz (s.41), herşey (s.122), aşşagılık (s.132). Ayrı yazılması gereken ki bağlacı “yokki” (s.20) şeklinde birleşik ve hatalı yazılmıştır.

“Bu sebepten dolayı” ifadesine yer verilerek (s.41) gereksiz sözcük kullanımından kaynaklı anlatım bozukluğu yapılmıştır.

Mevlânâ kastedilerek “O’na” (s.9) şeklinde yazım vardır. Mevlevilikte bir terim olan “sema” (s.34, s.35) ve “ney” (s.47, s.48) sözcükleri de özel isim gibi düşünülmüş ve metin içinde büyük harfle yazılmıştır. Cins isim olan “müze” sözcüğü de belirli bir mekân kastedilerek büyük harfle (s.44, s.45) yazılmıştır. Cins isim olan “derin ve çalarım” sözcükleri de metin içinde büyük harfle ve hatalı (s.131, s.141) yazılmıştır.

“Mecnunun” (s.68) yazımında ise kesme işareti unutulmuş, “hüsrev’i” (s.95) yazımında da sözcük küçük harfle yazılarak hata yapılmıştır.

İkileme olan “arı-duru” (s.25) sözcükleri arasına kısa çizgi konması hatadır. Virgül yerine nokta (s.102) ve üç nokta yerine iki nokta (..) (s.102) konularak hata yapılmıştır. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken nokta iki yerde (s.11, s.23) unutulmuştur. Tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgül (s.44) veya soru işareti yerine virgül (s.45) konularak hata yapılan örnekler de vardır. Tırnak içinde büyük harfle başlaması gereken cümlenin küçük harfle yazıldığı (s.23) hatalı bir cümle de vardır.

Sonuç olarak, içerik özellikleri bakımından kitabın çocuklar için çok uygun olmadığı görülmektedir. Özellikle “Dil-Anlatım-Üslup” başlığında önemli hatalar barındırdığı tespit edilmiştir. Çocuk kitaplarında hiç bulunmaması gereken yazım ve imla yanlışlarının çokluğu dikkat çekicidir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Mevlânâ'nın seçilen özlü sözlerinde genellikle insan sevgisi, iyilik, doğruluk değerleri üzerinde durulmuştur fakat yazarın bilinçli bir şekilde bu biyografi kitabında değerlere yer verdiği söylenemez.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.3.4 Mevlânâ Kimdi?

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında eser, yazar, resimleyen ve yayınevi bilgileri vardır. Kapak resmi olarak Mevlânâ temsili bir derviş tercih edilmiştir. Ön kapakta kitabın 9 yaş ve üzerindeki okuyucular için uygun olduğu ifadesine de yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri vardır. Sırt yazısı bulunmaktadır ve kitap kapağının iç kısımları renkli görsellerle ve dikkat çekici bir şekilde kitap tanıtımları ile değerlendirilmiştir. Arka kapakta Mevlânâ'nın özellikleri seçenekler halinde

verilerek dikkat çekici bir tanıtım yazısı sunulmuştur. Resimleyen adına tekrar arka kapakta da yer verilmiştir. Yayınevinin internet adresi de arka kapakta yer almaktadır.

Boyutlar: 13,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap kolay taşınabilir bir niteliktedir.

Kâğıt: Beyaz ve kaliteli kâğıda baskı tercih edilmiştir,

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde sorun yoktur, resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 14 puntodur, çocuklar için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Siyah beyaz tercih edilen resimler, metinde anlatılanlar ile uyumludur.

Sonuç olarak; tasarım özellikleri bakımından kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir, çocuk kitaplarında bulunması beklenen özellikleri taşımaktadır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Mevlânâ'nın eserleri hakkında da hem metin içinde yeri geldiğinde hem de kurgu sonunda ayrıca bilgi verilmiştir. Anlatı bittikten sonra kitabın son sayfalarında serinin diğer kitaplarının görsellerine yer verilmiş, bu kitaplar okuyucuya tanıtılmıştır.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Mevlânâ; hoşgörülü ve dini şeklin ötesinde yaşayan biri olarak vurgulanmıştır. Kitapta Mevlânâ ile ilişkilendirilerek tanıtılan yan kahramanlar ise şunlardır: Bahaddin Veled, Tirmizli Seyid Burhaneddin, Muhiddin Arabi, Tebrizli Şems, Şeyh Selahaddin, Çelebi Hüsameddin, Sultan Veled, Sadreddin Konevi, Şirazlı Sadi.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili akıcı ve anlaşılırdır. Anlatım ise okuyucuyu sıkmayacak niteliktedir. Bazı kelimelerin açıklamaları dipnotla verilmiştir. Bu kelimeler: Sufi, zahir, insan-ı kâmil, maşuk, manzum, beyit, rebap. Açıklamaları kutucuk halinde metin içinde verilenler kavramlar ise şunlardır: Cezbe, mutasavvıf, inziva, vahdet-i vücud, tasavvuf, mürşit, sema, semazen, Enel Hak, ahilik, Mesnevî, Hacı Bektaşî Veli, Babailer İsyanı. Hâl ilmi ise metin içinde açıklanmıştır. “Feyz almak, vaaz vermek, pervasız” sözcükleri ise anlamı verilmeyen ve okuyucu tarafından bilinmeyen sözcükler olarak sayılabilir. Kitabın sözcük öğretimi bakımından faydalı olduğu söylenebilir.

Nişapur yerine “Nişapur” (s.13, s.14) yazılarak hata yapılmıştır. Yanlış yerde boşluk bırakılarak “başta nbaşa” (s.54) şeklinde bir hata da vardır. Mevlânâ kastedilerek O’nu (s.29) ve Şems kastedilerek O’na (s.34) şeklinde yazımlar vardır. Cins isim olan sema kelimesi “Sema’da” (s.34, s.35) şeklinde özel isim gibi yazılmıştır.

“Varını-yoğunu” (s.49) şeklinde ikilemenin arasına kısa çizgi konularak hata yapılmıştır. Tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgül (s.9, s.22, s.26, s.27, s.31, s.32, s.42, s.47, s.49, s.60, s.64, s.66, s.72, s.83, s.98, s.99) konularak hata yapılmıştır. Tırnak içinde noktanın unutulduğu (s.28) bir örnek tespit edilmiştir.

Sonuç olarak kitap, yazım ve imla hataları dışında, içerik özellikleri bakımından “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Özellikle kelime öğretimi bakımından faydalı bir kitap olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Sevgi, özellikle insan sevgisi bir değer olarak Mevlânâ felsefesi ile işlenmiştir. “Bir insanı sevmek, Tanrı’yı sevmek demektir.” (s.95) cümlesi buna örnektir. Hoşgörü, iyilik ve doğruluk eserde vurgulanan diğer kavramlardır. Dinî değerlerden hakikat sevgisi üzerinde durulmuştur. Dinin şekle değil öze yönelik olması gerektiği fikri işlenmiştir. “Gönülden Tanrı’ya bağlanmak, onu aşkla sevmek, ibadetin özüyü.” (s.31) alıntısı örnek verilebilir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Anlatının Mevlânâ şiirleri ile desteklenmesi okuyucuda estetik duyarlılık oluşturacak niteliktedir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3.5 Şiirimizin Süt Dışı Yunus Emre

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı incedir, kıvrılıp yıpranmaya müsaittir. Ciltlemesi ise dağılmayacak niteliktedir. Kitabın dış kapağında sadece eserin ve yayınevini adına yer verilmiştir. Kitap kapaklarının iç kısımları değerlendirilmiştir. Ön kapağın iç kısımlarında; yazar ve çizer adı, basım bilgileri yer alırken arka kapağın iç kısımlarında İstanbul’daki müzelerin tanıtımına yer verilmiştir. Kitabın arka kapağında kitapla ilgili bir görsele, kısa bir tanıtım yazısına ve İstanbul Büyükşehir

Belediyesi ile yayınevinin adına yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak ise; kitabın kapağında hangi yaş aralığındaki çocuklar için uygun olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır ve kitabın sırt yazısı da yoktur.

Boyutlar: Türk Büyükleri Serisi'nin üçüncü kitabı olan eser, 21x30 cm boyutlarındadır ve standartlara göre büyüktür. Kolay taşınması ve kütüphane raflarında yer alması bu bakımdan sorun olabilecek niteliktedir.

Kâğıt: Kâğıt baskısında mat ve renkli basım tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde tam bir muntazamlık söz konusu değildir, bazı paragraflar düzensizdir. Sayfa düzeninde tüm sayfanın resme dâhil edilmesi ve resim yoğunluğunun metinden fazla olmasından hareketle yaş kitlesinin okul öncesi veya ilk kademe için uygun olacağı düşünülmektedir.

Harfler: Harfler 16 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitap resimleri bu çalışmada ele alınan yaş grubundaki (9-13 yaş) çocuk gerçekliği için çok uygun olmamakla beraber kitapta resim-metin uyumu bulunmaktadır.

Sonuç olarak; kitap, tasarım özellikleri bakımından bazı noktalarda eksiktir. Sırt yazısının olmaması kitabının hacminin oldukça ince olması ile açıklanabilir fakat bu durum kitabın boyutunun büyüklüğü ile de birleşince okuyucunun kütüphane dizini oluşturmasını zora sokacak bir nitelik kazanmıştır. Sayfa düzenindeki aksaklıklar, kapağının ince olması, harflerin punto seçiminin büyüklüğü ve kitabın hangi yaştaki çocuklar için uygun olduğunun belirtilmemesi de dikkat çeken diğer eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitap İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlandığından dönemin belediye başkanı Kadir Topbaş imzalı "Takdim" yazısı ile başlamaktadır. Ardından Kültür A.Ş. Genel Müdürü Nevzat Bayhan'ın yazdığı "Geçmiş Zaman Olur ki..." başlıklı yazı bulunmaktadır. Anlatılanlar Yunus Emre şiirleri ile desteklenmiştir. Anlatı bittikten sonra kitabın son sayfasında yayınevinin ve bu kitabın da içinde bulunduğu serinin diğer kitapları görselleri ile tanıtılmıştır. Okuyucuyu diğer kitaplara yönlendirmesi açısından olumlu bir durumdur.

Kahramanlar: Kahramanlar açısından değerlendirildiğinde; dede, torun ve Yunus Emre ana kahramanlardır. Yan kahramanlar ise Hacı Bektaş-ı Veli ve Taptuk Emre'dir. Kitabın kısa olması sebebiyle kahramanların yeterince geliştirilemediği düşünülmektedir.

Dil-Anlatım-Üslup: Bir dede ve torunu arasında geçen diyaloglar ile anlatılan biyografinin dili oldukça sadedir, deyimlere yer verilmiştir.

İçerik özellikleri bakımından kitabın yeterince geliştirilemediği söylenebilir. Özellikle biyografisi yazılan kahramanın öne çıkarılması ve az sayıda da olsa okuyucunun anlamını bilemeyeceği sözcüğe yer verilmesi daha uygun olabilirdi. Kitapta, okuyucunun kazanabileceği yeni bir kelime bulunmazken yazım ve imla bakımından hatalı bir cümle de bulunmamaktadır. İçerik özelliklerinin yazım bakımından yanlışsız olması olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Kitapta hayal gücü kazandırma ilkesi çizim ve anlatım özellikleri ile desteklenmiştir. Kestane kavrulan sobanın alevleri eşliğinde uykuya dalan ana kahraman Molla Kasım tarafından yakılan Yunus şiirlerinin aleviyle uyanmaktadır.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3.6 Yunus Emre

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır, sağlam bir ciltleme yapılmıştır. Kapak resmi olarak canlı renklerden oluşan bir Yunus Emre kabartması tercih edilmiştir. Yazar ve yayınevi bilgileri kitabın kapağında bulunmaktadır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Kitabın arka kapağında Yunus Emre'yi ve felsefesini anlatan kısa bir yazı yer almaktadır. Olumsuz özellikler olarak; kitabın kapağında hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmediği ve kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmediği görülmüştür.

Boyutlar: 11x18,5 cm boyutlarında hazırlanan kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat bir kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözlerini yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde herhangi bir sorun yoktur.

Harfler: Harfler 11 puntodur ve istenilen boyuttan (12 punto) küçüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta hiç resim bulunmaması çocuklar için yazılmış bir biyografi kitabı için istenmeyen bir durumdur.

Sonuç olarak kitapta tasarım özellikleri bakımından birtakım eksiklikler vardır. Kitabın resimlenmemiş olması ve kitap yazımında seçilen harflerin boyut olarak okuyucunun gözünü yorabilecek nitelikte, küçük olması dikkati çeken önemli eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: İçindekiler listesinden sonra kitabın yazarı olan Orhan Yorgancı ve eserleri hakkında bilgi veren bir yazı bulunmaktadır. Sunuş ve Giriş bölümlerinin ardından asıl bölümler gelmektedir. Bu anlamda kitabın bir çocuk eserinden çok bilimsel bir çalışma edasıyla kaleme alındığı söylenebilir.

Yunus Emre'nin hayatı kütüphane kaynaklarından, şairin beyitlerinden, Osmanlı Devleti'ne ve Başbakanlık'a ait arşivlerden elde edilen bilgilerle desteklenerek anlatılmıştır. Bu durum biyografi türünün belgelere dayanma özelliği ile örtüşmektedir.

Son olarak ise Yunus Emre'nin bilge sözlerine ve şiirlerine yer verilmiştir. Kitabın büyük bir bölümünü bu söz ve şiirler oluşturmaktadır. Bu bölümde aynı söz ve şiirlere yer verilerek tekrara düşülmesi ise olumsuz bir durum olarak dikkat çekmektedir. (Örneğin; Biz gelmedik dava için... diye başlayan sözü ve Aşkın aldı benden beni, Gel gör beni, İlim İlim bilmektir şiirleri ikişer kez yazılmıştır. Şiirlerin bazıları birebir aynıken bazılarında dörtlük eksiklikleri vardır.)

Kahramanlar: Ana kahraman olan Yunus Emre, edebî kişiliği ve felsefesi öne çıkarılarak tanıtılmıştır. Yan kahraman kabul edilebilecek isimler olan Hacı Bektaş-i Veli, Taptuk Emre, Mevlânâ ve Molla Kasım ile ilgili anlatılar ise hikâyeler şeklinde ve ilgi çekici bir üslupla verilmiştir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaba genel anlamda ciddi bir üslup hâkimdir. Kitapta yer alan "tasavvuf, tecelli, hışım, ırşad, şeyh, derviş, tekke gibi sözcüklerin okuyucunun sözcük dağarcığına eklenebileceği söylenebilir.

Kitapta bölüm başlıklarının sadece ilk harfi büyüktür: “Yunus Emre’nin ölümü ve türbesi” gibi. Bölüm başlıklarında tüm sözcüklerinin ilk harflerinin büyük yazılması gerekirdi.

Bazı sözcüklerde harf eksiklikleri tespit edilmiştir. Bir yerine “br”, Yunus Emre’nin yerine “Yunus Emre’nn”, şehridir yerine “şehridr”, bağlı yerine “balı”, meclise yerine “meclie”, dürüst yerine “dürüst” yazılması gibi. Yine benzer bir tarzda yanlış harf veya eksik hece yüzünden yapılan “burulara (buralara), söymiştir (söylemiştir), huzurana (huzuruna), Döndü mu? (Döndü mü?), Taptık Emre (Taptuk Emre)” gibi hatalar söz konusudur. Bu hatalar basımdan kaynaklı da olabilir fakat dil yanlışları içerisinde çalışmada belirtilmesi uygun görülmüştür.

“Kirişçi Baba Camiinde” ve “Erenler Mevkiinde” sözcüklerinde kesme işareti unutulurken, “Türkçe’yi” sözcüğünde konmaması gerekirken kesme işareti kullanılmıştır. 21 ve 32. Sayfalarda tırnak içinde verilen alıntı cümlesinin noktası unutulmuştur. Yanlış yazılan kelimeler ise şunlardır: Bir çok, Malazgirt savaşı, Yaratan (Yaradan şeklinde düzeltilmeli.), Peygamber’dir, herşey, sanmaki, derki, terketmeyen. Dize başlarında bazı harflerin küçük olması, dörtlük halinde yazılması gereken şiirlerin beyit halinde yazılmasından kaynaklanan metin ortasında büyük harf hatası, kelimeler arası boşlukların unutulması ise tespit edilen diğer hatalardır.

İçerik özellikleri bakımından çocuk kitaplarının özellikle dil bilgisi, yazım ve imla bakımından yanlışsız olması beklenmektedir. Kitapta bu anlamda tespit edilen hatalar; anlatım, üslup ve kurgudaki olumlu özelliklerin üstünü de örtmektedir. Dil bilgisi kurallarının yok sayıldığı, dilsel savrukluğun gözlemlendiği kitapların çocukları okuma eyleminden soğutacağı veya çocuklara pek fazla katkı sağlayamayacağı düşünülmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitabın sonunda Yunus Emre’nin bilge sözleri ve şiirlerine yer verilirken bu bölümde resimler, farklı dil becerilerine ait etkinlikler kullanılsaydı okuyucuya estetik duyarlılık ve hayal gücü kazandırılabilirdi. Bu haliyle kitap sadece şairin söz ve şiirlerine ulaşılabilecek temel bir kaynak olmaktan öteye geçememiştir. Ayrıca Yunus Emre’nin Türk diline verdiği önemden hareketle dil bilinci oluşturmada model oluşturulabilir, Türk kültürüne yönelik değerler öne çıkarılabilirdi. Şairin hayatından hareketle sabır ve doğruluk değerleri üzerinde daha yoğun durulabilirdi.

Yunus Emre'nin insan sevgisine ve tasavvufa verdiği önemden bahsedilmişse de yeterli vurgu yapılamamış, değerler eğitimi noktasında biyografisi yazılan şairimiz satır aralarında kalmıştır.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.3.7 Ateşli Gül Bahçesi Hz. İbrahim

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır, ciltleme dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında yazar, eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kapakta; put, ateş ve balta görselleri yer almaktadır. İç kapakta; kitaba ait basım bilgileri, kitabın yazarı olan Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın biyografisi ve kaleme aldığı diğer eserlerin listesi yer almaktadır. Sırt yazısına yer verilmiştir, kütüphane dizini için uygundur. Arka kapakta tanıtıcı bir yazı ve yayınevinin internet adresi bulunmaktadır. Olumsuz özellikler olarak; kapağın iç kısımları boş bırakılırken hangi yaş aralığındaki okuyucular için olduğuna dair bir bilgiye de yer verilmemiştir.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap, hacim olarak kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacaktır.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde herhangi bir sorun yoktur.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta hiç resim bulunmaması olumsuz bir durum olarak dikkati çekmektedir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitabın en büyük eksikliğinin resimlerle desteklenmemiş olduğu söylenebilir. Kitapta işlenen konunun, anlatılan olayın zihinde canlanmasına imkân sağlayacak nitelikteki resimlere yer verilmesi gerekirdi.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta; zezemin ortaya çıkışı, Hz. İbrahim'in ateşte yanmaması, Firavun'un elinden kurtulması gibi konular anlatılmıştır.

Kahramanlar: Ana kahraman olarak Hz. İbrahim tüm yönleriyle verilmemiştir, kısmen tanıtılmıştır. Kitapta yan kahraman olarak verilen Nemrud; insafsız, bencil, kötü biri olarak tanıtılmış ve Hz. İbrahim ile olan ilişkisi ile açıklanmıştır. Kitaptaki diğer yan kahramanlar; Azer, Sare, Hatice ve İsmail de kısmen tanıtılmışlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili akıcı ve sadedir. Müneccim sözcüğü metin içinde, Halil ve Haliliyet sözcükleri ise parantez içinde açıklanmıştır. Mabeyinci, itaatkâr, azamet, ümmet gibi sözcükler de bu kitap aracılığıyla okuyucunun kelime hazinesine eklenebilir.

Metinde “bir takım” (s.21, s.27) sözcüğü ayrı ve hatalı yazılmıştır. Yeterlilik birleşik fiilinin “doğura bilir misin?” (s.40) şeklinde ayrı yazılması da yanlıştır. “Hoşçakal” (s.23) sözcüğü ise birleşik ve hatalı yazılmıştır.

Allah kastedilerek “O’ndan (s.22), O’na (s.26, s.27), O’dur (s.28, s.39), O’nun (s.39)” yazımları vardır. Yine “Rabb’im (s.26, s.39, s.40, s.49, s.76), Rabb’in (s.39), Rabb’iniz (s.39), Rabb’ini (s.68), Rabb’ime (s.70), Rabb’imize (s.72)” yazımları vardır. Yine metin içinde birinci tekil şahıs (Bana, Benden, Ben-s.43) ve ikinci tekil şahıs (Sen, Seni, Sana, Senin-s.79, s.80, s.55, s.77) zamirlerinin de Allah kastedilerek büyük harfle yazıldığı görülmüştür. Bu sözcüklerde kesme işaretinin kullanımında ise iki farklı yazım (Senin-s.55/Sen’in-s.59) vardır. Hz. İbrahim kastedilerek de “O’nun” (s.45) yazımı da vardır.

Vurgulanan özne ve eş görevli sözcükleri ayırmak için peş peşe virgül kullanımı anlam karışıklığına yol açmıştır. Bunu önlemek için virgül yerine noktalı virgül (s.13, s.55) kullanılabilirdi. Gereksiz virgül kullanımı (s.60) da vardır.

Sonuç olarak kitapta; içerik özellikleri bakımından dikkati çeken olumsuz durumun yazım ve imla yanlışlarının varlığı olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Beceriler: Hz. İbrahim'in Babil halkı ve Nemrud'a karşı durup putlara tapmaması eleştirel düşünmeye örnek olacak şekilde işlenmiştir.

Temel Değerler: Hak sevgisi bir değer olarak işlenmiştir. Zemzemin Allah tarafından Hz. Hacer ve Hz.İsmail'e hediye edilmiş olması inancı, Firavun'a karşı Allah'a yakarış, Hz. İbrahim'in oğlunu Allah'a kurban etmesi işlenirken hak sevgisi yoğun olarak görülmektedir. "... hepimizin yaratıcısı ve Rabb'i olan Yüce Allah'tan yardım isterim ..." (s.44), "Hz. Hacer, yüce Allah'ın varlığına bütün kalbiyle inanıyor, kendisine ve yavrusuna yardımcı olacağına, bu ıssız ve garip yerde onları koruyup, aç susuz bırakmayacağına güveniyordu." (s.61) alıntıları da örnektir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3.8 Hz. Eyyub'den Hz. Harun'a

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap, Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e Kadar Peygamberler ve Öyküler Serisi'nin dördüncü kitabıdır. Kitabın kapağı normal kalınlıktadır ve kapak resmi olarak deve ve insan görselleri öne çıkmaktadır. Sağlam bir ciltleme yapılmıştır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Kitabın dış kapağında yazar, eser ve yayınevi adı bilgilerine yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri bulunmaktadır. Kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmiştir. Ön kapağın iç kısımlarında sevimli hayvan figürleri yer alırken arka kapağın iç kısımları farklı bir serinin kitapları hakkında bilgiye ve kitapların görsellerine yer verilerek değerlendirilmiştir. Arka kapakta; seride yer alan kişiler, bu serinin diğer kitapları ve serinin geneli hakkında bilgiye yer verilmiştir. Ayrıca; yayınevinin adına, sosyal medya hesaplarına yer verilmiştir. Olumsuz bir özellik olarak; kitabın hangi yaş aralığındaki çocuklara uygun olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Boyutlar: Kitap 13,5x19,5 cm boyutlarındadır, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıda baskı yapılmıştır, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir, sayfa düzeni korunmuştur.

Harfler: Harfler 15 puntodur, çocuklar için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta kara kalem tarzı çizimlere yer verilmiştir ve resim-metin uyumu vardır.

Sonuç olarak; kitabın hangi yaş aralığındaki çocuklara uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemesi dışında kitabın tasarım özellikleri istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatı başlamadan önce içindekiler listesi ile yazarın hayatı ve eserlerinin listesine yer verilmiştir. Anlatı Ümit Öğretmen'in ders anlatması şeklinde kurgulanmıştır. Kurguda boşluklar ve kopukluklar vardır, anlatılanlarda atlanan veya yeterince işlenemediği düşünülen kısımlar bulunmaktadır.

Kahramanlar: Ana kahramanlardan Hz. Eyyub, sabrı ile vurgulanmıştır. Ayrıca Zülkifl, Musa ve Harun kitapta ele alınan diğer peygamberlerdir fakat yeterince tanıtılamamışlardır. Özellikle Musa Peygamber yoğun olarak ele alınmış fakat buna rağmen yeterince tanıtılamamıştır. Firavun, Asiye ve Şuayb Peygamber ise yan kahraman kabul edilebilecek isimlerdir, onlar da yeterince tanıtılamamışlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Peygamber, rasül, nebi, mucize, Hızır kelimeleri açıklanarak verilmiştir. Kitapta yer alan “musallat, himaye, iflah olmak, azap” kelimeleri okuyucunun kelime dağarcığına eklenebilecek kelimelerdir.

Allah kastedilerek “O (s.49, s.97), O’ndan (s.49), O’na (s.90)” yazımları vardır. Cins isim olan abla ve nebi sözcükleri “Abla’nın (s.47) ve Nebi’nin (s.10)” şeklinde hatalı yazılmışlardır. “Tur dağı’na” (s.56, s.59) yazımı da yanlıştır. Sözcükler arasında boşluk unutulmuş ve “senne” (s.80) şeklinde hatalı bir yazım oluşmuştur. “Karun’da” (s.86) yazımında ise bağlaç olan de’nin bitişik yazılması hatadır.

Tırnak içindeki cümlenin küçük harfle başlaması (s.56, s.99) ve cümlenin sonuna konması gereken noktanın (s.56, s.82, s.114) veya soru işaretinin (s.99) unutulması da tespit edilen hatalar arasındadır. Aynı cümle için hem konuşma çizgisi hem tırnak işareti kullanımı (s.94, s.103, s.104) da yanlıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitap birtakım eksiklikler ve hatalar barındırmaktadır. Kurgudaki boşluklar, kahramanların yeterince tanıtılmayışı ve dil hatalarının varlığı kitabın içerik özellikleri bakımından “olumsuz” olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Sabır ve şükür kitapta vurgulanan değerlerdir. “Eyyub, hastalığına rağmen sabah akşam Allah’a ibadet etmiş ve başına gelenlere sabredip eşinin getirdiği birkaç lokmayla yetinerek Allah’a şükretmiştir.” (s.21) alıntısı örnek verilebilir. Tevekkül ve hak sevgisi de işlenen diğer değerlerdir. “... Seni bol bol teşbih edelim ve huzura erelim. Şüphesiz ki sen, bizi görmekte ve bize nimetler vermektesin.” (s.64) alıntısı hak sevgisine örnek verilebilirken Hz. Musa’nın sihirbazlarla olan mücadelesi ve insanları Allah’a inanmaya davet etmesi ile ilgili anlatılanlar tevekküle örnektir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3.9 Hz. Hatice

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Peygamberimizin Mutlu Yuvası adlı serinin ilk kitabıdır. Kitabın kapağı normal kalınlıktadır, ciltleme dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında yazar, eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapaklarda kitaba ait basım ve tasarım bilgileri yer almaktadır. Pembe rengin hâkim olduğu kapakta görsel olarak gül dalı, palmiye ağaçları ve evler yer almaktadır. Sırt yazısına yer verilmiştir, kütüphane dizini için uygundur. Arka kapakta tanıtım yazısı, yayınevinin internet adresi ve sosyal medya hesaplarının yanı sıra kitabın 10 yaş ve üzeri okuyucular için uygun olduğunu belirten ifade bulunmaktadır. Olumsuz bir özellik olarak kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Kitapta resim yerleştirmeleri düzgündür fakat metin akışında anlatılanlarla ilgili olan resmin genelde bir sayfa sonrasına yerleştirildiği görülmüştür.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta kara kalem tarzı çizimler tercih edilmiştir ve resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak; kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması ve sayfa düzenindeki küçük aksaklıklar dışında kitabın tasarım özellikleri istenilen niteliktedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'den önce yaptığı evliliklerden ve Hüzün Yılı'ndan bahsedilmiştir. Anlatının sonunda serinin diğer kitaplarının görsellerine yer verilmiştir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Hz. Hatice; zeki, akıllı, güzel, iffet ve namus timsali, kararlı, dürüst, cesur biri olarak tanıtılmış yaşadığı dönemde örnek bir kadın olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca ticaretten anlayan sorumluluk sahibi bir kadındır. Hz. Muhammed, Ebu Talib ve Varaka b.Nevfel kitapta tanıtılan yan kahramanlardandır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta akıcı ve anlaşılır bir anlatım tarzı esas alınmıştır. Kitapta geçen ve okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcükler şunlardır: Binti, müşrik, nübüvvet, mümin, helak olmak, muhafaza, ümmet, sahabe, abluka, ambargo, nüfuz, boykot, mahzun. Hz. Hatice'nin sıfatı olarak kullanılan "Tahire" sözcüğü açıklanarak verilmiştir. Anlatının sonunda sözlük yer almaktadır ve belirlenen sözcüklerin birçoğu ile farklı sözcüklerin anlamları verilmektedir. Bu durum okuyucunun sözcük dağarcığını geliştirmesini sağlayacak niteliktedir.

Metin içinde Hz. Muhammed kastedilerek "Peygamberimize-Efendimizin (s.25), Canlar Canının (s.70)" yazımları vardır. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın (s.15, s.21, s.31, s.36, s.50, s.51) unutulduğu örnekler de vardır.

Kitap kurgusunun oluşturulması ve kahramanların geliştirilmesi bakımından uygun niteliktedir. Birkaç dil hatası dışında kitap içerik özellikleri bakımından "olumlu" olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Kitapta genel olarak ahlakî ve dinî değerlere (iyi niyet, namuslu olmak, iffet, peygamber sevgisi vb.) yer verilmiştir. Hz. Hatice'nin yaşadığı dönemin yaygın ve kötü özelliklerine rağmen namus timsal kalabilmesi vurgulanarak değer aktarımı sağlanmıştır.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3.10 İlk Gemi Yapan Peygamber Hz. Nuh

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Peygamber Hikâyeleri serisinin 2. kitabı olan eserin kapağı incedir ve kapak resmi olarak gemi ve hayvan görsellerine yer verilmiştir. Kitabın ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın dış kapağında yazar, eser ve yayınevi adı bilgilerine yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri bulunmaktadır. Arka kapakta; seri hakkında genel bir tanıtım yazısı, seride yer alan kitapların kapak görselleri, yayınevinin sosyal medya hesapları, kitabın yedi yaş ve üzeri okuyucular için uygun olduğu bilgisi vardır. Olumsuz özellikler olarak; kitabın sırt yazısı bulunmamaktadır ve kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: Kitap 19,5x27 cm boyutlarındadır, hacim olarak taşınabilir niteliktedir fakat kitaplık düzeni için çok uygun değildir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde herhangi bir sorun yoktur. Satır aralıkları normaldir ve resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 15 puntodur, çocuklar için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitabın resimlemesinde görseller tüm sayfayı kaplayacak şekilde tasarlanmıştır ve renklidir. Resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak; tasarım özellikleri bakımından kitabın boyutunun büyüklüğü ve sırt yazısının bulunmaması çocuğun kütüphane oluşturmaya yönelik olumsuz özelliklerdir. Kitap kapağının yeterince kalın olmaması ve iç kısımlarının boş bırakılması da tespit edilen diğer eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta genel olarak inançlı olmanın, imanın önemi vurgulanmıştır. Kitabın son sayfasında, “Neler Öğrendik Hatırlayalım” başlığı ile okuyucunun anladıklarını pekiştirmesini sağlayacak on açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Kahramanlar: Kitap'ta Hz. Nuh'un hayatı anlatılmış fakat ana kahraman olan Hz. Nuh yeterince tanıtılmamıştır. Yan kahraman kabul edilebilecek kişi yoktur.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaba öyküleyici ve betimleyici anlatım tarzı hâkimdir. Dili akıcı ve sadedir. Kitapta geçen, “zulüm, azap, zalim” sözcüklerinin okuyucunun sözcük dağarcığına eklenebileceği düşünülmektedir.

Allah kastedilerek “O’na” (s.15) yazımına yer verilmiştir. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken nokta (s.7) unutulmuştur. İkilemelerin arasına herhangi bir nokta işareti konmaması gerekirken “zengin-fakir” (s.15) şeklindeki yazım hatalıdır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın özellikle kahraman tanıtımında başarısız olduğu söylenebilir. Az sayıda da olsa dil yanlışlarının varlığı da tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.3.11 Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Peygamber Hikâyeleri serisinin 10. kitabı olan eserin kapağı incedir ve kapak resmi kale ve kuş görsellerine yer verilmiştir. Kitabın ciltlemesi sağlamdır. Kitabın dış kapağında yazar, eser ve yayınevi adı bilgilerine yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri bulunmaktadır. Arka kapakta; seri hakkında genel bir tanıtım yazısı, seride yer alan kitapların kapak görselleri, yayınevinin sosyal medya hesapları, kitabın yedi yaş ve üzeri okuyucular için uygun olduğu bilgisi vardır. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır ve kitabın sırt yazısı bulunmamaktadır.

Boyutlar: Kitap 19,5x27 cm boyutlarındadır, hacim olarak taşınabilir niteliktedir fakat kitaplık düzeni için çok uygun değildir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde herhangi bir sorun yoktur. Satır aralıkları normaldir ve resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 15 puntodur, çocuklar için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitabın resimlemesinde görseller tüm sayfayı kaplayacak şekilde tasarlanmıştır ve renklidir. Resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak; tasarım özellikleri bakımından kitabın boyutunun büyüklüğü ve sırt yazısının bulunmaması çocuğun kütüphane oluşturmaya yönelik olumsuz özelliklerdir. Kitap kapağının yeterince kalın olmaması ve iç kısımlarının boş bırakılması da tespit edilen diğer eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta; Hz. Süleyman'ın adaleti ve kuşların dilinden anlaması üzerinde durulmuştur. Kitabın son sayfasında, “Neler Öğrendik Hatırlayalım” başlığı ile okuyucunun anladıklarını pekiştirmesini sağlayacak on açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Hz. Süleyman; terbiyeli, mert, cesur, bilge, adil, alçakgönüllü ve ilme değer veren biri olarak tanıtılmıştır. Kuşların dilinden anlıyor olması ve sesinin güzelliği de vurgulanmıştır. Hz. Davud ve Belkıs ise kitapta yer alan yan kahramanlar olarak kabul edilebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaba öyküleyici ve betimleyici anlatım tarzı hâkimdir. Dili akıcı ve sadedir. Kitapta okuyucunun anlamını bilmediği düşünülen sözcüklere yer verilmemiştir. Kitabın okuyucunun sözcük dağarcığını zenginleştirecek nitelikte olmadığı söylenebilir.

Allah kastedilerek “Sana” (s.15) yazımına yer verilmiştir. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken nokta (s.3, s.8, s.11, s.12, s.16) ve soru işareti (s.7) unutulmuştur.

İçerik özellikleri bakımından kitabın en önemli eksikliğinin sözcük öğretimini desteklememesi olduğu söylenebilir. Az da olsa dil hatalarının varlığı da sonraki baskılarda giderilmelidir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.3.12 Nehirdeki Sandık Hz. Musa

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır, ciltleme dağılmayacak niteliktedir. Kapakta, nehir ve sandık görselleri yer almaktadır. Kitabın kapağında yazar, eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. Sırt yazısına yer verilmiştir, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. İç kapaklarda, kitaba ait basım bilgileri yer alırken arka kapakta tanıtıcı bir yazı ve yayınevinin internet adresi bulunmaktadır. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılırken kitabın hangi yaş aralığındaki okuyucular için olduğuna dair bir bilgiye de yer verilmemiştir.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde herhangi bir sorun yoktur.

Harfler: Harfler 13 puntodur, harflerin punto büyüklüğü çocuklar için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta hiç resim bulunmaması olumsuz bir durum olarak dikkati çekmektedir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitabın en büyük eksikliği resimlerle desteklenmemiş olmasıdır. Çocuk kitaplarında resimler, yazının görselleştirilmesini sağlamaktadır. Çocuklar için yazılmış biyografilerin de resimlerle süslenerek tasarlanması, kitabın okunmasını kolaylaştıracaktır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitabın kurgusu önce Mısır'da yaşayan bir dede, nine ve torunun yaşadıkları ile başlamış sonra Hz. Musa'nın hayatı ile devam etmiştir. Hz. Musa'nın mucizeleri ve Tevrat'ın gönderilişi, Firavun'un ölümü gibi bilgilere yer verilmiştir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Hz. Musa; sevimli, yakışıklı, emin, terbiyeli biri olarak tanıtılmıştır. Firavun, Asiye Hatun, Hz. Harun ve Hz. Şuayb kitabın yan kahramanları kabul edilebilir. Yan kahramanlar yeterince tanıtılamamıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili oldukça sade ve anlaşılırdır. Okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen kelime yoktur.

Allah kastedilerek kişi zamirleri metin içinde büyük harfle yazılmış ve aldığı ekler kesme işareti ile ayrılmıştır. “O’na (s.43, s.57), O’nun (s.48, s.74), Senin, Sana (s.43)” yazımları örnektir. Metin içine “nine” sözcüğü biri kastedilerek büyük harfle (s.9) yazılmıştır. Ayrı yazılması gereken sağ olmak fiili ise “sağolunuz” (s.31) şeklinde birleşik ve hatalı yazılmıştır. İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti konmaması gerekirken “açık-seçik” (s.49) şeklindeki yazım hatalıdır. Soru işareti yerine nokta (s.14) konularak hata yapılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın en önemli eksikliğinin sözcük öğretimini desteklememesi olduğu söylenebilir. Az da olsa dil hatalarının varlığı da sonraki baskılarda giderilmelidir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açışı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.3.13 Yaratılış Öyküsü-Hz. Âdem

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Peygamberlerin İzinde serisinin 1. kitabı olan eserin kapağı incedir ve kapak resmi olarak dünya görseline yer verilmiştir. İlk insan Hz. Âdem ve yaratılış ele alındığından kapak görseli ile içerik uyumludur. Kitabın ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın dış kapağında yazar, eser ve yayınevi adı bilgilerine yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri bulunmaktadır. Arka kapakta tanıtım yazısı vardır. Olumsuz bir durum olarak; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair bir bilgi de bulunmamaktadır. Ayrıca kitabın sırt yazısı bulunmamaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygun değildir.

Boyutlar: Kitap 21x22 cm boyutlarındadır, hacim olarak kolay taşınabilir niteliktedir fakat kütüphane dizini için biraz enlidir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 17 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitabın resimlemesinde görseller tüm sayfayı kaplayacak şekilde tasarlanmıştır ve renklidir. Harfler de resimler gibi renklendirilmiştir. Resim-metin uyumuna kısmen dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitapta birtakım eksiklikler vardır. Sırt yazısının olmaması kitabın hacim olarak ince olması ile ilişkilendirilebilir. Kitap kapağının ince olması ve boyutun klasik ölçülerden geniş olması olumsuz olarak değerlendirilebilecek tasarım özelliklerindedir. Kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair bir bilgi verilmemesi de birçok kitapta tespit edilen eksikliklerdendir. Harflerin 12-13 punto olmasının da daha uygun olacağı söylenebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Hz. Âdem'in hayatı şiir türü ile anlatılmıştır. Kitabın son sayfasında, serinin tüm kitaplarına yönelik bir tanıtım yazısı ve kitapların renkli görsellerine yer verilmiştir.

Kahramanlar: Âdem ve Havva kitabın ana kahramanlarıdır fakat yeterince tanıtılmamışlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sadedir. “Mel'un, mahrum ve mabed” okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcüklerdir. Ayrı yazılması gereken fiil “terketti” (s.6) şeklinde birleşik ve hatalı yazılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın yeterince geliştirilemediği söylenebilir. Bu başlık altında çok fazla hata veya olumsuz durum tespit edilmemekle birlikte çocuğa fayda sağlayacak olumlu özelliklerin azlığı da dikkati çekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.4 Dinî şahsiyetler grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Dinî Şahsiyetler grubunda yer alan 129 kitabı temsilen 13 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Bazı kitapların kapaklarında ince karton tercih edilmiştir (Anne Bana Peygamberimi Anlat, Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre, Yaratılış Öyküsü-Hz. Adem, İlk Gemiyi Yapan Peygamber Hz. Nuh, Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman) ve kapaklar kıvrılmaya, bükülmeye müsaittir. Bu durum çocuk okuyucular için olumsuz bir nitelik teşkil etmektedir. Kitapların ciltlemeleri genel anlamda sağlamdır, dağılmayacak şekilde tasarlanmıştır. Kapak resimlerinde, incelenen gruptaki şahsiyetlerin resmedilememesinden kaynaklı olarak biyografisi yazılan kişi ile ilgili nesne ve kavramlar (Hz. Adem-dünya veya Hz. İbrahim- put ve ateş gibi) öne çıkarılmıştır. Kapak görsellerinin genel olarak dikkat çekici, renkli ve başarılı olduğu söylenebilir. Kitapların çoğunda; eser adı, yazar adı, resimleyen adı, yayınevi adı bilgilerine iç kapakta yer verilirken bazılarında ise dış kapakta yer verilmiştir. Kitapların hepsinde arka kapakta tanıtım yazısına yer verilmesi olumlu bir sonuç olarak dikkati çekmektedir. Ayrıca yine kitapların çoğunda arka kapakta yayınevinin internet adresine, sosyal medya hesaplarına yer verilmiş olması da teknoloji çağında yetişen çocuklar için olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir. Sırt yazısı bulunmayan dört kitap (Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre, Yaratılış Öyküsü-Hz. Âdem, İlk Gemiyi Yapan Peygamber Hz. Nuh, Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman) vardır. Kütüphane dizini oluşturmada sırt yazısına yer verilmesi önemlidir ve bu duruma birçok yayınevinin hassasiyet gösterdiği görülmüştür. Sırt yazısı bulunmayan kitapların ayrıca hacim olarak ince oldukları da fark edilmiştir. Kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine bu bölümde ele alınan on üç kitaptan sadece beş tanesinde (Peygamberimizin Çocukluğu-Can Muhammed, Mevlânâ Kimdi?, Hz. Hatice, İlk Gemiyi Yapan Peygamber Hz. Nuh, Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman) yer verilmiştir. Kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği ise sadece iki kitap (Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre, Hz. Eyyub'den Hz. Harun'a) vardır.

Boyutlar: Kitapların çoğu birbirinden farklı boyutta olmakla birlikte hepsi kolay tutulabilir ve taşınabilir niteliktedir. Klasik boyutlarda (16x23 cm) veya buna çok yakın olan iki kitap (Anne Bana Peygamberimi Anlat, Peygamberimizin Çocukluğu-Can Muhammed) vardır.

Kâğıt: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Anne Bana Peygamberimi Anlat) parlak kâğıt tercih edilmiştir, diğerleri mattır.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde bazı kitaplarda (Mevlâna, Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre, Hz. Hatice) ufak aksaklıklar dışında genel olarak metin ve resimlerde düzgün yerleştirmeler yapılmıştır.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitapların çoğu uygun niteliktedir. Sadece iki kitabın puntosu (Mevlâna ve Yunus Emre /11 punto) istenilen boyuttan (en az 12 punto) küçüktür ve okuyucunun gözünü yoracak niteliktedir. Üç kitabın puntosu ise 15 puntunun üzerinde (Anne Bana Peygamberimi Anlat/17 punto, Yaratılış Öyküsü Hz. Âdem/17 punto, Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre/16 punto) ve bu çalışmada ele alınan 9-13 yaş grubu için biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Dört kitapta hiç resim/fotoğrafın yer almaması (Mevlâna, Yunus Emre, Ateşli Gül Bahçesi Hz. İbrahim, Nehirdeki Sandık Hz. Musa) olumsuz bir durum olarak tespit edilmiştir. Geri kalan dokuz kitabın hepsi resim-metin uyumu içerisinde hazırlanmıştır. Sadece iki kitaptaki resimlerin bu çalışmada ele alınan 9-13 yaş grubundaki çocukların gerçeklik algısının altında kaldığı (Anne Bana Peygamberimi Anlat, Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre) fark edilmiştir.

Sonuçta; Dinî Şahsiyetler grubunu temsilen incelenen eserler, “Tasarım Özellikleri” açısından birtakım küçük eksikler bulundurmakla beraber başarılı sayılabilirler. İncelenen kitapların çoğunda; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğunun belirtilmemesi ortak eksikliklerdir. İncelenen on üç kitaptan sadece bir tanesinin (Mevlânâ Kimdi?) bu çalışmada ele alınan tasarım özelliklerine tam anlamıyla uygunluk gösterdiği tespit edilmiştir. Grupta yer alan kişilerin dinî şahsiyetler olması itibariyle kitaplarda hiç fotoğraf bulunmaması olağan karşılanırken kitapların resimlenmesinde de yine aynı sebepten zorluklar yaşandığı düşünülebilir. Bu anlamda dokuz kitabın resimlenmesinde biyografisi yazılan şahsiyetlerle ilgili nesnelere yer verilmesi veya metin ile uyumlu görsellerin seçilmesi olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilenler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: Kitaplarda tespit edilen en büyük eksiklik konuların yeterince genişletilememiş olmasıdır. Biyografi türünün desteklediği bir durum olarak tarihi bilgilerin aktarımına, belgelere ve kaynakçaya yer veren kitap sayısı azdır.

Kahramanlar: Kitapların çoğunda kahramanların yeterince tanıtılmadığı tespit edilmiştir. Ele alınan kişilerin dinî şahsiyetler olması sebebiyle kahraman tanıtımında fiziksel özelliklere yer verilmemesi normal karşılanabilmektedir fakat kitaplarda kahramanların kişisel özelliklerine veya çocuklar için model olabilecek yönlerine yer verilmemiş olması olumsuz bir durum olarak dikkati çekmektedir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaplardan sadece bir tanesinin (Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre) yazım kuralları bakımından yanlışsız olduğu tespit edilmiştir. Özellikle sözcüklerin yazımında (birleşik-ayrı) yapılan hatalar (terketti, bir takım, herşey, farketti vb.) ve zamirlerin özel isim gibi kullanımı dikkati çekmektedir. Noktalama işaretlerinde ise en çok hata kesme işaretinin kullanımında görülmüştür. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın unutulduğu cümleler ve ikilemeler arasına konmaması gereken kısa çizgi kullanımı da yaygın olan diğer hatalardır. Sözcük dağarcığına yönelik kelime kazanımı bakımından çoğu kitap başarılıdır. Sadece üç kitabın bu anlamda yetersiz olduğu görülmüştür.

Sonuçta; Dinî Şahsiyetler grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından tüm alt başlıklarda genel olarak yetersiz olduğu, eksiklikler barındırdığı tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilenler şunlardır:

Model Oluşturma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Beceriler: Sadece bir kitapta (Ateşli Gül Bahçesi Hz. İbrahim) yer verilmiştir.

Temel Değerler: İncelenen eserlerden yedi tanesinden değerlere yer verildiği görülmüştür. Genel olarak dinî ve ahlakî değerlere yer verilmiştir. Peygamber sevgisi ve hak sevgisi en çok yer verilen değerlerdir.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: İki kitapta (Mevlânâ Kimdi?, Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre) yer verilmiştir.

Sonuçta; Dinî Şahsiyetler grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından en çok “Temel Değerler”e yer verildiği görülmüştür. Kitaplarda en çok işlenen değerlerin dinî değerler olması olumlu bir durum olarak karşılanırken incelenen altı kitabın bu anlamda başarısız olması, değer aktarımını sağlayamaması olumsuz bir durumdur. İncelenen 13 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen kitap sayısı 6’dır.

4.1.5 Sanatçılar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Sanatçılar grubunda yer alan 82 kitabı temsilen 8 kitabın incelenmesi uygun bulunmuştur. Hakkında birden fazla kitap yazılan şahıslar dikkate alınarak, baskısı diğerlerine göre çok olan ve farklı yayınevlerinden çıkan kitaplar arasından bir seçim yapılmıştır. Sanatçılar ana başlığında; Görsel, Fonetik ve Dramatik Sanatlarla İlgili Olanlar başlıkları altında yer alan tüm alt başlıklardan (Ressamlar, Mimarlar, Fotoğraf Sanatçıları, Edebiyatçıları, Müzisyenler vb.) seçim yapılmasına ayrıca dikkat edilmiştir. Sanatçılar başlığı altında; Ara Güler, Karacaoğlan, Kemal Sunal, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Mehmet Akif Ersoy, Mimar Sinan, Mozart ve Nasreddin Hoca hakkında yazılan birer biyografi kitabı ile incelemeye dâhil edilmiştir.

Tablo 4. Sanatçılar Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Resim Çeker	Muharrem Buhara
2.	Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan'ım	Aydoğan Yavaşlı
3.	Kemal Sunal Kimdir?	Nevzat Basım
4.	Mavi'nin Mutluluğu	Gökçe Akgül-Simla Sunay
5.	Mehmet Akif ve Ben	Nejla Sakarya
6.	Mimar Sinan'la Bir Gün	Mustafa Orakçı
7.	Mozart-Büyük Sır	Neşe Türkeş
8.	Nasreddin Hoca	Yılmaz Yeşildağ

4.1.5.1 Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Resim Çeker

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı sağlamdır ve sayfaları dağılmayacak şekilde ciltlenmiştir. Kapak görseli olarak Ara Güler'in çocuk fotoğrafı ön plandadır, fotoğraf makinesi ve Nuh'un gemisinin görsellerine de yer verilmiştir. Yazar adı, eser adı, kitabı resimleyen adı ve yayınevi adı dış kapakta yer almaktadır. Kitabın türünün biyografi olduğu da dış kapakta belirtilmiştir. İç kapakta ise basım ve tasarım bilgileri verilmiştir. İç kapakta ayrıca "Bu kitabın sahibi" ifadesi yer almakta ve çocuğun kitabı sahiplenmesi, kitaplık oluşturmaya yönelik güdülenmesi sağlanmaktadır. Yine anlatı bittikten sonra kitabın son sayfasında "Kitapla ilgili düşüncelerim" ifadesi yer almakta ve çocuk okuduğu eserle ilgili çıkarımda bulunmaya yönlendirilmektedir. Aynı sayfanın alt kısmında yayınevinin internet sitesinin adresi yer alırken arka sayfada ise "Okumaktan hiç vazgeçmemen dileğiyle..." notu ile yayınevi okuruyla adeta bir başka kitapla buluşmak üzere sözleşmektedir. Kitaplık dizini için gerekli olan, kitabın sırt yazısı da unutulmamıştır. Kitabın arka kapağında Ara Güler'i tanıtan dikkat çekici ve kısa bir yazı, resimleyen

adı ile kitabın Davranış Bilimleri Enstitüsü'nün Çocuk ve Gençlik Psikolojik Danışma Merkezi tarafından çocuk ve ruh sağlığı açısından uygun bulunduğu bilgisine yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır ve kitabın hangi yaş ya da sınıf için önerildiği belirtilmemiştir.

Boyutlar: Kitap boyut olarak 12,5x19,5 cm'dir, kolaylık taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Kitap, çocuklar için uygun olan mat kâğıda basılmıştır.

Sayfa Düzeni: Sayfalar normal aralıkta ve rahat okunabilecek şekilde tasarlanmıştır.

Harfler: Harfler gözü yormayacak büyüklükte 13 puntodadır ve baskısı temizdir.

Resimler/Fotoğraflar: Kapakta Ara Güler'in çocukluğuna ait bir fotoğraf ve sanatçının fotoğrafçı ve gezgin yönünü temsil eden fotoğraf makinesi ve gemi görselleri yer almaktadır. Bu tasarım kullanılan renkler ve öğeler itibarıyla okuyucunun ilgisini çekecek niteliktedir. Kitapta resim-metin uyumu sağlanmıştır. Ara Güler'in çocukluğundan günümüze hayatında yeri olan olaylar ve kişiler, durumlara uygun fotoğraflarla ve çizimlerle desteklenmiştir. Dünyaca ünlü ressam Picasso'nun çizdiği Ara Güler resmi de oldukça dikkat çekicidir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitap, birkaç eksiklik dışında "olumlu" olarak değerlendirilebilir. İncelenen birçok kitapta görülen bir eksiklik olarak; kitabın uygun olduğu yaş kitlesinin belirtilmemesi ve kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatım esnasında yer yer yazar Ara Güler'in sözlerine tırnak içinde yer vermiş ve böylece hem kurgusunu zenginleştirmiş hem de kitabın inandırıcılığını arttırmıştır. 1928 yılında doğan Ara Güler'in hayatı anlatılırken o yıl Latin harflerinin kabul edildiğine yer verilerek okuyucuya tarihî bilgi aktarımı sağlanmıştır. Ara Güler'in çocukluk yıllarına (11-12 yaş) tesadüf eden İkinci Dünya Savaşı yılları ve bu yıllarda halkın yaşadığı sıkıntılara da değinilmiştir. Savaş muhabiri ve fotoğrafçısı olarak da çalışan Ara Güler'in yaşadıkları ile savaşın insan hayatındaki yıkıcılığı ve olumsuz etkileri işlenmiştir. Bu mesleğin zorlu yanları da dile getirilmiştir. Kitabın sonunda Ara Güler'in vakfının ve müzesinin olduğu bilgisinin yanında internet sitesinin adresine ve Nezih Tavlaş tarafından yazılan Ara

Güler ile ilgili yazılmış olan en kapsamlı biyografi kitabına gönderme yapılarak yer verilmiştir. Böylece daha çok bilgi almak isteyen okuyucuya rehberlik edilmiştir.

Kahramanlar: Ara Güler'in ulusal ve uluslararası şöhretine yer veren eserde en çok onun meraklı karakteri ve azmi vurgulanmış ve örneklerle açıklanmıştır: Nuh'un gemisini bulmak için Ağrı Dağı'na tırmanması, Kurukafalar Ülkesini ziyarete giderken timsahlarla olan macerası, Afrodisiyas şehrini bulması gibi. Ana kahraman olan Ara Güler'in başarıyla tanıtıldığı kitapta birçok ünlü isim yan karakter kabul edilebilir nitelikte karşımıza çıkmaktadır. Safiye Ayla, Ferdi Tayfur, Sabahattin Eyüboğlu, Orhan Kemal, Orhan Veli, Kemal Tahir, Sait Faik, Nazım Hikmet, Charlie Chaplin, Picasso, Salvador Dali gibi yerli ve yabancı ünlüleri tanıma fırsatı bulması ve bazıları ile arkadaş olması, onlarla yaşadığı anılara yer verilmesi de okuyucuların dikkatini çekecek niteliktedir.

Dil-Anlatım-Üslup: Yazar, Ara Güler'in yaşadığı maceraları anlatırken okuyucunun da ilgisini canlı tutmayı başaran bir üslup kullanmıştır. Dil ve anlatımda okuyucunun kelime dağarcığını zenginleştirecek yansıma sözcüklerden oluşan tekrarlara ve ikilemelere yer verilmiştir. Yel pazelerin "fişt, fişt, fişt" sesi, gazetelerin "hart, hart, hart" sesi, Ara'nın kabinin "pıt pıt" atışları ve "pıtır pıtır" düşünceleri gibi. Bu ikilemelerin kullanımı ayrıca anlatımı eğlenceli hale getirmiştir. Ayrıca; "Tayyare, fragman, şövale, internasyonel" gibi okuyucu tarafından anlamı bilinmeyeceği düşünülen yabancı sözcüklerin Türkçe karşılıkları dipnot olarak verilmiştir.

İçerik özellikleri bakımından kitabın gayet başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Kitapta anlatılan Ara Güler, çocuklar için merak ve azim ile hayatında birçok şeyi yaparak ve yaşayarak öğrenen bir model olmuştur. Anılarında onun zorluklar karşısında pes etmeyen yönü okuyucuya örnek teşkil edecek şekilde verilmiştir. Başarılarıyla örnek bir değer olarak sunulan Ara Güler'in aldığı ödüller ve nişanlar listesi de kronolojik olarak kitabın sonunda yer almaktadır.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Fotoğraf sanatına dair ilgi uyandıran ve bu konuda okuyucuyu bilgilendiren ve düşündüren bir kitaptır. Çocuğa estetik duyarlılık ve hayal gücü kazandırmada başarılı olabilecek niteliktedir.

Kitapta; *Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.5.2 Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan'ım

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır, sayfaları dağılmayacak şekilde ciltlenmiştir. Kitabın kapağında içerik ile uyumlu olarak Karacaoğlan'ı temsil eden elinde sazı bir çeşme başına çömelmiş bir ozan resmi yer almaktadır. Kitap kapağında yazar adına ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kapak resmini hazırlayanın adına iç sayfada yer verilirken kitabın resimlerinin kim tarafından hazırlandığı bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır. Arka kapakta görsel olarak kitabın yazarı olan Aydoğın Yavaşlı'nın küçük bir fotoğrafının yanı sıra Karacaoğlan hakkında kitabî bilgiler veren bir yazı yer almaktadır. Ayrıca bu kitabın yazar tarafından kaleme alınan "Ünlü Türk Düşünürleri Dizisi"ne ait olduğu belirtilmiştir. Bu kitabı okuyan okuyuculara serideki diğer kitapların varlığını hatırlatmak adına yararlı bir bilgi sunulmuştur. Ayrıca arka kapakta yayınevinin internet sitesinin adresine de yer verilmiştir. Kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş ve kitabın dış kapağında hangi yaş aralığındaki çocuklar için yazıldığına dair bir bilgiye de yer verilmemiştir.

Boyutlar: 13,5x19,5 cm boyutlarında tasarlanan kitap, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Gözü yormayacak mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Kitabın sayfa düzeni genel olarak uygun olmakla birlikte sadece bir dipnotun kaydığı tespit edilmiştir. 53'üncü sayfada "hüccet" kelimesinin anlamını vermek için konulan dipnot işareti vardır fakat dipnot yoktur. İlgili dipnot 54'üncü sayfada metin içinde kalmıştır.

Harfler: Harfler 15 puntodur, çocuklar için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitaptaki resimler renksizdir fakat resim-metin uyumu bulunmaktadır.

Sonuçta, kitapta tasarım özellikleri bakımından bazı eksiklikler tespit edilmiştir. Özellikle resimleyen bilgisine yer verilmemesi ve sayfa düzenindeki aksaklık dikkati çekmektedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatı başlamadan önce Aydoğın Yavaşlı'nın aynı yayınevinden çıkan eserlerinin listesine ve yazarın kısa biyografisine yer verilmiştir.

Anlatı sekiz bölümden oluşmaktadır. Anlatımın arasında yer yer Karacaoğlan'ın şiirlerine yer verilmiştir. Kitapta olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkileri yeterince başarılı kurulamamıştır. Kurgunun bazı yerlerinde boşluklar kalmıştır. Karacaoğlan'ın Gürcü kızı ile evlenmek istememesi buna örnektir, bir neden gösterilmemiştir. Güzellere ve güzelliğe düşkün olan ozanın kızı beğenmeme ihtimali akla gelmekte fakat bunu destekleyecek veya çürütecek herhangi bir unsura rastlanmamaktadır. Sadece “İki dünya bir araya gelse de olmaz!” (s.30) cümlesine yer verilmiştir.

Kahramanlar: Kitapta kahramanlar yeterince tanıtılmamıştır. Karacaoğlan'ın fiziksel ve ruhsal özellikleri vurgulanmamış sadece şair yönü öne çıkarılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Yazar halk söyleyişlerine uygun, sade bir dille yazmayı tercih etmiştir. Güçlü ve farklı benzetmeler seçmesi de dili kuvvetli kılan bir unsur olarak dikkat çekicidir. Çocuk kitapları okuyucunun kelime dağarcığını zenginleştirmelidir. “Fiğ, masara, cüdam (doğrusu cüdam yanlış yazılmış)” kelimeleri okuyucunun anlamını bilemeyeceği kelimeler olarak kitapta yer almaktadır. “Hüccet” kelimesinin anlamı ise dipnot olarak verilmiştir.

Kitapta pekiştirmelerin yazımında hatalar yapıldığı tespit edilmiştir. Aralarına hiçbir noktalama işareti girmemesi gereken ve birleşik yazılması doğru olan pekiştirmeler “çar-çamur, ser-sefil,” şeklinde kısa çizgi ile ayrı olarak yazılmıştır. İşaret sözcüğü olan “aha” kelimesi de benzer bir hata ile “a-ha” şeklinde yazılmıştır. “Ev-bark, eş-çocuk, dağ-taş” ikilemelerinin ve “baş-göz etmek” deyiminin kelimelerinin de arasına kısa çizgi konularak yazılması yazım yanlışlığına yol açmıştır.

Akrabalık bildirmeyen, unvan niteliğinde olan “teyze, amca, dayı” gibi sözcüklerin büyük harfle yazılması gerekmektedir. Kitapta “Emine teyze, Bekir dayı, Eşref dayı, İhsan amca, Zeynep teyze, Hasan amca” gibi örnekler bu anlamda yazım yanlışı olarak yer almaktadır.

“Kozan dağı, Gavur dağları, Konya ovası” örneklerinde dağ ve ova kelimeleri küçük harfle yazılmış ve hata yapılmıştır. Bu kelimeler özel ada dâhil olduğundan büyük harfle yazılmalıdır. Yine “kadı, subaşı, kazasker, sancakbeyi” kelimeleri cins isim olmalarına rağmen metin içinde (s.32, s.53) büyük harfle yazılmışlardır ve hatta aldıkları iyelik ekleri kesme işareti ile ayrılmıştır. “Yahu bu haldir?!” (s.26)

cümlesinde “ne” sözcüğünün unutulduğu görülmektedir. “Kana kan içtikleri su ben olaydım.” (s.39) cümlesinde ise ikileminin “kana kana” şeklinde olması gerekirdi.

Kitabın genelinde tırnak içindeki alıntılarda cümle sonuna nokta yerine virgül konulduğu, bu cümlelerin diğer alıntıda küçük harfle başlayarak devam ettirildiği ya da virgülle tamamlandığı (s.9, s.13, s.15, s.18, s.19, s.24, s.26, s.27, s.36, s.38, s.40, s.48, s.50, s.53, s.54, s.61) görülmektedir. Dil bilgisi açısından bu durum yanlıştır. Yine tırnak içindeki sözcüğün -virgüllü kullanımlardan bağımsız- küçük harfle başladığı birkaç yanlış yazım örneği (s.20, s.51) bulunmaktadır. Bir yerde ise tırnak içindeki soru cümlesinin sonuna soru işareti (s.62) konulması unutulmuştur.

Dil bilgisi, yazım ve noktalama işaretleri ile ilgili yanlışların varlığı ile kurgudaki aksaklıklar kitabın içerik özellikleri bakımından yetersiz olarak kabul edilmesine sebeptir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Kitapta Karacaoğlan’ın annesinin ölümünün ardından yedi gün Kur’an okunduğu, ölümünün kırkıncı gününde helva dağıtıldığı ve elli ikinci gününde ise mevlit okunduğu bilgileri ile -özellikle Anadolu’da hâlen yaşayan- dinî değerlere yer verilmiştir.

Karacaoğlan’ın asi duruşu ile ilgili özellikleri eleştirel düşünme becerisi ile verilebilirdi, okuyucu düşünmeye ve sorgulama sevk edilebilirdi. Kitabın anlatımında bu tarz bir yaklaşım tespit edilememiştir. Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.5.3 Kemal Sunal Kimdir?

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır, ciltleme ise kolay dağılmayacak niteliktedir. Kitap kapağında eğlenceli bir Kemal Sunal çizimi görsel olarak kullanılmıştır. Yazar adı, eser adı ve yayınevi adı dış kapakta yer almaktadır. İç kapakta ise kitabı resimleyeninin adı, basım ve tasarım bilgileri verilmiştir. Kitaplık dizini için gerekli olan, kitabın sırt yazısı unutulmamıştır. Arka kapakta Kemal Sunal’ın özelliklerini öne çıkaran bir tanıtım yazısına yer verilmiştir.

Ayrıca arka kapakta yayınevinin internet adresine ve karekod uygulamasına yer verilmiştir. Bu durumun teknoloji çağındaki okurların dikkatini çekecek özellikler olduğu söylenebilir. Olumsuz olarak ise; kitabın dış kapağında hangi yaş aralığındaki çocuklar için yazıldığına dair bir bilgiye yer verilmemiş ve kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 13,5x19 cm boyutlarındaki kitabın hacmi azdır, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygun büyüklüktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kemal Sunal'ın hayatından ve filmlerinden kareler başarılı bir şekilde karakalem çizimleri ile resmedilmiştir. Resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak tasarım özellikleri bakımından kitap, bazı eksiklikler dışında istenilen niteliklerdedir. Özellikle karekod uygulamasına yer verilmesi yenilikçi bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurguyu genişletmek için Kemal Sunal'ın filmlerinden alıntılara yer verilmiştir. Bu durum ayrıca biyografi türünün belgeler dayanma özelliğini de destekler niteliktedir. Kemal Sunal'ın oynadığı ve Türk halkı tarafından çok sevilen bazı filmlerin isimlerine de yer verilmiştir. Kitabın sonunda “Kemal Sunal'ın hayat çizgisi” başlığı ile kronolojik olarak yaşamındaki önemli olaylara ve aldığı ödüllere yer verilmiştir. Bu bölümün ardından da “Dünya’da ve Türkiye’de o sırada neler yaşıyordunuz?” başlığıyla yine kronolojik bir şekilde önemli olaylara yer verilmiştir. Bu durum; ek bilgi vermesi, okuyucuya genel kültür kazandırması ve Kemal Sunal'ın yaşadığı dönem hakkında daha somut bilgi vermesi açısından olumlu olarak değerlendirilebilir. Anlatının sonunda yararlanılan kaynakların verilmesi de biyografi türünün nesnellliğini pekiştirmekte ve daha çok bilgi edinmek isteyen okuyuculara rehberlik etmektedir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Kemal Sunal; komik, güler yüzlü, sessiz, duygulu ve hassas biri olarak tanıtılmıştır. Ailesi hakkında bilgi verilirken iyi bir baba olduğu vurgulanmıştır. Kemal Sunal'ın hayatında önemli yere sahip olan isimlerden (Ertem Eğilmez, Münir Özkul gibi) bahsedilmiş fakat bu isimler yeterince tanıtılmamıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sohbet havasındadır, açıklayıcı bir üslup tercih edilmiştir. Kitapta okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen “göç, boza, zengin, fakir, orta halli, çırak, fabrika, eşkıya, artist, defne, sansür, aktör, aktris, yüksek lisans, tez, yönetmen, balalayka” sözcükleri metin içinde açıklanarak verilmiştir.

Kitapta bölüm başlıklarının cümle gibi düşünülerek verildiği tespit edilmiştir. “Uçaktan çok korkuyordu” (s.40) örneğinde de görüldüğü gibi sadece ilk sözcük büyük harfle yazılmıştır. Başlıklarda tüm sözcüklerin ilk harflerinin büyük yazılması gerekirdi.

Sonuçta içerik özellikleri bakımından kitap bazı eksiklikler dışında “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Özellikle kurgunun biyografi türüne uygun bir şekilde oluşturulduğu tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.5.4 Mavi'nin Mutluluğu

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı bükülmelere dayanıklı bir kartondan tasarlanmıştır, ciltleme ise kolay dağılmayacak niteliktedir. Kitap kapağı oldukça renkli ve dikkat çekicidir. Kitap kapağında Bedri Rahmi Eyüboğlu ve iki çocuk karikatürize edilerek çizilmiştir. Kapaktaki iki çocuk anlatıda yer alan Mavi ve Cebiş karakterleridir. Yazarın ve resimleyenin adı ile eser adı dış kapakta yer almaktadır. İç kapakta basım ve tasarım bilgileri verilmiştir. Kitap kapağının iç kısımları sevimli hayvan görselleri, çizimleri (kuş, balık, kedi vb.) ile değerlendirilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kitaplık dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta kitabı okumaya

teşvik edici tanıtım yazısına, kitapta anlatılanları destekleyen görsellere (mavi benekli kaplumbağa ve Taksim tabelası) ve yayınevinin adına yer verilmiştir. Olumsuz bir durum olarak ise; kitabın dış kapağında hangi yaş aralığındaki çocuklar için yazıldığına dair bir bilgiye yer verilmemiştir.

Boyutlar: Kitap 20x26,5 cm boyutlarındadır. Kitaplık düzeni için biraz büyüktür fakat hacimsel olarak kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Kaliteli ve beyaz kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Resim yerleştirmeleri metin akışına uygundur.

Harfler: Harfler 16 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Çizimler oldukça eğlenceli ve renklidir. Kitap çizgi roman dilinde başarıyla resimlenmiştir. Çizimlerde “fırç” gibi fırça seslerine, “kık kık” gibi gülme seslerine yer verilmiştir. Bu durum çocuk okuyucuların keyif alacağı bir özellik göstermektedir. Resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir. Metin kısımları da renklendirilmiş; siyah, mavi ve mor renkler kullanılmıştır.

Sonuç olarak; kitabın tasarım özellikleri bakımından çocukların dikkatini çekebilecek nitelikte tasarlandığı söylenebilir. Özellikle resimlerin estetik bir nitelik taşıması, çocukta kitabı okuma isteği oluşturacağından olumlu olarak değerlendirilebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Çocuklarla resim ve öykü atölyelerinde çalışırken -çeviri kitaplarla yabancı sanatçılara ulaşsa da- yerli sanatçıları tanıtan kitapların olmadığını fark eden yazar Simla Sunay, kitabın önsözünde bu ihtiyaç üzerine kitabı yazdığını ve Gökçe Akgül’ün de resimlediğini belirtmektedir. Hem Bedri Rahmi Eyüboğlu’nu tanıtmak hem de çocukları resim yapmaya özendirilecek bir öykü kitabı yazmayı amaçlamıştır. Önce kurmaca bir öykü ile okuyucunun dikkati çekmeyi başaran yazar ardından Bedri Rahmi’nin eserlerine yer vererek amacını pekiştirmiştir.

Kahramanlar: Bedri Rahmi’nin hayatını anlatırken yazar kendi kaleminden çıkan, hayali bir kahraman olan Mavi’den ve Bedri Rahmi’nin hayatında var olan, gerçek bir kahraman olan Cebiş’ten yararlanmıştır. Bedri Rahmi, sanatçı kişiliği ile öne

çıkarılarak tanıtılmıştır. Mavi, resim yapmayı çok seven küçük bir kız; Cebiş ise Çingene bir ayakkabı boyacıdır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili oldukça akıcı ve sadedir. Okuyucunun sözcük dağarcığına eklenebileceği düşünülen tek sözcük “sunturlu”dur.

İçerik özellikleri bakımından kitabın çocuk okuyucular için “olumlu” özellikler taşıdığı söylenebilir. Kurgunun ve kahramanların oluşturulması oldukça başarılıdır. Yazım ve imla bakımından hatasız olması olumlu bir durum olarak dikkati çekerken sözcük öğretimine katkı sağlamada yetersiz olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Kurgu bittikten sonra Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun hayatına, başarılarına ait bir yazıya yer verilmiş ve daha fazla bilgi almak isteyenler için ise Bedri Rahmi'nin internet sitesine yönlendirme yapılmıştır. Bu anlamda başarılı bir sanatçı olarak Bedri Rahmi'nin modelleştirilerek verildiği söylenebilir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Kitapta Mavi karakteri üzerinden okuyucuya hayal gücü kazandırma sağlanırken Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanata olan bakışı ile de estetik duyarlılık oluşturulmuştur. Mavi'nin boyalarını ve kalemlerini sürekli kaybetmesi üzerine “uçan kalem” tasarlaması, fırça ile tanıştıktan sonra fırçayı uçan kalemi ile eşleştirmesine yer verilmesi hayal gücü kazandırmaya örnektir. Bedri Rahmi'nin şiirlerine yer verilmesi, resimlerinden bir seçki sunulması okuyucuda estetik duyarlılık oluşturacak niteliktedir.

Kitapta; *Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.5.5 Mehmet Akif ve Ben

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kapak resmi olarak Mehmet Akif ve bir çocuk (Asım) temsilen bir çizim kullanılmıştır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Kitabın dış kapağında eser adı, yazar adı ve yayınevi adı yer almaktadır. İç çizimler ile kapak çizimlerini yapan bilgisine dış kapak görselinin kullanıldığı iç kapakta yer verilmiştir. Basım ve tasarım bilgileri de

iç kapakta yer almaktadır. Kitabın arka kapağında kitabı okumaya teşvik edici bir tanıtım yazısı ve ön kapaktaki çocuk görseli yer almaktadır. Yayınevinin internet sitesinin adresi ve sosyal medya hesapları da arka kapakta yer almaktadır. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağında kitabın hangi yaş düzeyine ait olduğu belirtilmemiş ve kitap kapaklarının iç kısımları değerlendirilmemiştir.

Boyutlar: Kitap 12,5x18 cm boyutlarında, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıda baskı yapılmıştır, gözü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeni korunmuştur, resimler uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 12 puntodur, çocuklar için uygundur. Kitapta kutucuklar içinde ek bilgi verilen bazı yerlerde 11 punto tercih edilmiştir. 11 punto istenilen harf boyutunun altındadır fakat bu kısımlar ana metne yardımcı bölümler olarak tasarlandığı için okuyucunun olumsuz etkilenmeyeceği düşünülmektedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta siyah-beyaz çizimlere yer verilmiştir, resim-metin uyumu vardır. Ayrıca okuyucunun hoşlanacağı nitelikte metindeki sözcüklerle ilgili küçük karalamalara (yürümek sözcüğünden hareketle adım görseli çizmek gibi) yer verilmiştir. İç kapağın da resimli olması ve çizerlerin adına yer verilmesi olumlu bir durum olarak dikkati çekmektedir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitap, birkaç eksiklik dışında istenilen niteliktedir. Kitabın hangi yaş seviyesine uygun olduğunun belirtilmesi ve kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirilmesi gerekirdi.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu başlamadan önce yazarın “önsöz niyetine” kaleme aldıkları, samimi ve okuyucunun dikkatini kitaba çekecek niteliktedir. Önsözün ardından yazarın biyografisine de yer verilmiştir, bu durum okuyucunun yazarı tanımamasını sağlaması ve okuma kültürü edinmesi açısından olumludur. Metin içinde yayınevinden çıkan diğer kitaplara gönderme yapılarak okuyucunun farklı kitapları merak etmesi ve okuma alışkanlığı kazanmasının amaçlandığı da söylenebilir.

Kurgu; Asım’a öğretmeni tarafından Mehmet Akif’i araştırma ve sınıfta sunma ödevinin verilmesi ile başlar. Mehmet Akif’i araştırmaya başlayan Asım, 7 gün boyunca bir evin bahçesinde onunla buluşur ve onun hayatına tanıklık eder. Sekizinci gün okulda Mehmet Akif’ten edindiği bilgilerle hazırladığı ödevini sunar ve okul

çıkışı yine onunla buluşmaya gider fakat bu kez onu bulamaz. Mehmet Akif yerine onu dedesi olduğunu söyleyen “Asım” karşılar. Dede ve torun, iki “Asım” birlikte Mehmet Akif’in mezarına giderler. Akif küçük Asım için dedesine bir mektup bırakmıştır. Dedesinden aldığı mektupta küçük Asım için nasihat niteliğinde sözler yer almaktadır. Dedesi Asım’a bir de Safahat’ı verir. Bu anlamda kurgu Safahat adlı eserin yazılma amacını, Asım’a ithaf edilmesini kurguya başarılı bir şekilde yerleştirmiş ve de Mehmet Akif’in hayatını onun bu en önemli eseri ile vermeyi başarmıştır.

“Ne işime yarar ki deme, öğren!” başlığı altında “Fuzuli” tanıtılmış ve adının anlamı açıklanmıştır. Kitapta yine bu başlık altında; Neyzen Tevfik, Abdülhak Hamit Tarhan, Hasan Basri Çantay ve Eiffel Kulesi hakkında da bilgi verilmiştir. “Eğrisi büğrüsü” başlığınca ise Cenap Şehabettin ve Tevfik Fikret hakkında bilgi verilmiştir. “Şu da nesi?” başlığında “Mithat Cemal Kuntay” tanıtılmıştır. “Hımmm, ilginçmiş!” başlığı altında; Süleyman Nazif, Şeyh Sadi-i Şirazi tanıtılmış ve “Firavun” sözcüğü açıklanmıştır. Mehmet Akif’in hayatının özeti olarak gösterilen Safahat hakkında bilgi verilmiştir. Kitabın bölümlerinden şiir alıntılarına yer verilerek kitap tanıtılmıştır. Kitapta İstiklal Marşı’nın yazılış sürecine de kısa da olsa yer verilmiştir. Kitabın sonunda “Mehmet Akif’in Hayatından Satırbaşları” başlığı ile onun hayatını özetleyen kronolojik bilgilere yer verilmiştir.

Kurguda verilmek istenen iletiler Asım karakteri tarafından vurgulanmış ve okuyucunun bunları daha net anlaması istenmiştir. Çocuk kitaplarında iletilerin sezdirilmesi daha uygundur.

Kahramanlar: Kitabın ana kahramanları Asım adlı bir çocuk ve Mehmet Akif Ersoy’dur. Asım okuyucunun özdeşim kurabileceği bir kahramandır. Mehmet Akif; heybetli, sabırlı, çalışkan, sporcu, sanatsever, vefalı, dürüst biri olarak tanıtılmıştır. Dinine, diline ve memleketine düşkünlüğü, övülmeyi sevmemesi, sözüne sadık biri olması vurgulanmıştır. Kitapta yan kahraman olarak kabul edilebilecek isimler şunlardır: Tahir Efendi, Hacce Emine Şerife Hanım, Neyzen Tevfik, Mithat Cemal Kuntay, Babazade Ahmet Naim.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta sohbet havasında, sürükleyici bir üslup tercih edilmiştir. Betimlemelerle ve soru cümleleriyle canlı bir anlatım yakalanmıştır. Kitabın bazı bölümleri Asım’ın ağzından bazı bölümleri ise Mehmet Akif’in ağzından

anlatılmıştır. Bu durum kurgunun inandırıcılığını da perçinlemiştir. “... beynimin hard diskini kurcalayıp ...” (s.43) ifadesi gibi teknoloji çağının ilgisini çekecek, esprili bir anlatım tercih edilmiştir.

Sözcük öğretimi açısından bilgilendirici bir yaklaşım esas alınmıştır. Safahat adlı kitaptan alınan şiirlerde geçen ve okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcüklerin açıklamalarına kutucuklar içinde yer verilmiştir. Metinde geçen bazı sözcükler de aynı sayfada “O da nesi?” başlığı altında açıklanarak verilmiştir. Bazı sözcüklerin açıklamaları ise sözcük üzerinden bir ok çıkarılarak yan tarafta verilmiştir. Bu sözcükler: Tahsil, derbeder, derya, hara. Metin içinde açıklanarak verilen sözcükler şunlardır: Müfessir, dülger, tabanvay, tevekkül, hüsrân. “Müellif de neymiş?” sorusuna yer verilerek okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcüğü araştırması amaçlanmıştır. Yine “aktivist” sözcüğüne yer verilmiş ve “şimdi bu tabir moda” açıklaması ile sözcüğün anlamına dair merak uyandırılmıştır. Fakat burada sözcük öğretimi açısından okuyucuya Fransızca bir sözcük öğretimi yerine sözcüğün Türkçe karşılığının öğretilmesi dil bilincinin gelişmesi açısından daha uygun olurdu. “Şahsiyet” sözcüğü açıklanmamış ve okuyucuya sözlükten bakması söylenerek ödev verilmiştir. Kitapta anlamı açıklanmayan ve okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcükler oldukça azdır. Bunlar: Hımbıl, müttelik, işgüzar, vaiz, mahfil.

“Elini kitabın üzerine koyarak ve zaman zaman okşayarak devam etti.” (s.56) cümlesinde nesne eksikliği anlatım bozukluğuna yol açmıştır.

“Nihayet yemekten sonra babamla kütüphaneye geçtik ve babam benim için ise epeyce tumbul, babam için epeyce kıymetli bir kitap çıkarttı rafdan.” (s.9) cümlesinde “ise” sözcüğü yanlış yerde kullanılmış ve “rafdan” sözcüğü benzeşmeye aykırı olarak yanlış yazılmıştır. Firma sözcüğü “firma” şeklinde hatalı yazılmıştır. Tevazu sözcüğü “tevazuuyla” (s.92) şeklinde hatalı yazılmıştır.

Kitapta bazı sözcüklerin veya cümlelerin koyu renkle yazıldığı görülmüştür. Bunun o sözcüğe/cümleye dikkat çekmek veya vurgu yapmak amacıyla tercih edildiği düşünülebilir. Olumsuz bir durum olarak ise bu örneklerin bazılarında -seçilen yazı stilinden kaynaklı olabilir- büyük harf ve küçük harf yazımlarının karışık bir şekilde (Örn.: aDam giBi aDam-s.49) yer alıyor olmasıdır.

Kitabın tamamında tırnak içinde verilen sözcüklerin sonuna konması gereken noktanın unutulduğu tespit edilmiştir. Yine tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgül (s.38, s.44, s.76) konularak hata yapıldığı ve soru işaretinin unutulduğu (s.129) görülmüştür. Arasöz kullanımına cümle başında yer verilmesi ve esas cümlenin küçük harfle başlaması (s.46) yanlıştır. Satır sonunda kesme işareti kullanımı (s.65) unutulmuştur. Açıklama cümlesinde iki noktadan önce gereksiz yere nokta kullanılarak (s.88) hata yapılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın dil ve anlatım özellikleri ve de sözcük öğretimindeki yaklaşımı başarılı kabul edilirken yazım ve noktalama hatalarının varlığı “olumsuz” olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Kitapta Asım için Mehmet Akif bir modeldir ve okuyucular için de Mehmet Akif örnek alınması gereken biri olarak sunulmuştur. Mehmet Akif; zeki, başarılı, terbiyeli, titiz ve dakik olma gibi özellikleri ile öne çıkarılmıştır. Kitap okuma alışkanlığını çocukken kazandığı vurgulanmıştır. Yalanı sevmemesi, haksızlığa tahammülü olmaması ve kimseyle kavga etmemesi örnek davranışlar olarak sunulmuştur. Akif bekletilmeyi sevmiyor diye Asım’ın gideceği yerlere geç kalmamaya çalışması, yine Akif sevmiyor ve kendisine güvenmez düşünceleri ile yalan söylemekten kaçınması örnektir. Sınıf arkadaşı Ahmet’in babasının işi dolayısıyla başka bir yere taşınacağını yani ayrılacaklarını duyunca da yine Akif’ten öğrendiği vefa duygusu ile hareket etmiştir. “O çok çalışkandı, ben de öyle olmalıyım.” (s.67) alıntısı da örnektir.

Kitapta; *Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.5.6 Mimar Sinan’la Bir Gün

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı sağlamdır ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağı renkli ve sevimli bir şekilde tasarlanmıştır. Kapakta, anlatının ana kahramanı Murat ile Mimar Sinan Süleymaniye Camii’nin avlusunda yan yana resmedilmiştir.

Kitabın kapağında eser adına ve yayınevi adına yer verilirken yazar adına yer verilmemiştir. Yazar adı, resimleyen adı ve baskıya ait diğer bilgiler iç kapakta yer almaktadır. İç kapağın da anlatının kahramanlarıyla resimlenmiş olması okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır. Arka kapakta kitabın 7 yaş ve üzeri için uygun olduğu ifadesine ve yayınevini internet adresine yer verilmiştir. Ayrıca arka kapakta kısa bir tanıtım yazısı ile beraber “Ünlülerle Bir Gün-2” serisinin tüm kitaplarının görsellerine yer verilmiştir. Okumaya teşvik anlamında bu durum başarılı bir uygulamadır. Yine arka kapakta bu kitabın “MEB Türkçe müfredatına uygundur.” şeklinde bir ifade ile desteklendiği görülmektedir. Olumsuz bir özellik olarak ise; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 15x21 cm boyutlarındaki kitap, hacim olarak oldukça incedir.

Kâğıt: Resimler tüm sayfayı kaplayacak şekilde tasarlanmıştır, kâğıtlar renklidir.

Sayfa Düzeni: Resimler metinle bütünlük oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir, satır aralıkları da uygundur.

Harfler: Harfler 19 puntodur, 7 yaş ve üzeri için uygundur. Bu çalışmanın yaş aralığı için ise (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Resimler çocuklar için uygun nitelikte, renkli ve sevimlidir. Ayrıca kitapta resim-metin uyumuna da dikkat edilmiştir.

Kitap tasarım özellikleri bakımından; harflerin punto olarak büyüklüğü ve kapakların iç kısımlarının değerlendirilmemesi dışında “olumlu” olarak kabul edilebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu başlamadan önce bu kitabı okuyanların kazanabileceği kazanımlara ve kitapta geçen kavramlara yer verilmiştir. Kitapta okul gezisi ise Süleymaniye Camii’ne giden Murat’ın geçmişe yolculuk yaparak Mimar Sinan ile tanışması konu edinmiştir. İletiler açık bir şekilde verilmiştir, sezdirilmemiştir. “Başarmak istiyorsan kendinle yarışmalısın.” (s.34) cümlesi kitapta verilen açık iletilere örnektir. Kitabın sonunda eşleştirme ve açık uçlu sorulardan oluşan etkinlikler vardır, okuyucunun okuduğunu pekiştirmesi istenmiştir.

Kahramanlar: Kitapta ana ve yan kahramanlar yeterince tanıtılmamıştır. Fiziksel ve ruhsal açıdan tam bir betimleme yoktur. Mimar Sinan’ın heybetli ve akıllı biri olarak

tanıtıldığı söylenebilir. Başarılı bir mimar olmasının yanı sıra iyi bir asker olması da vurgulanmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sade ve anlaşılırdır. Okuyucunun kazanabileceği yeni bir kelime bulunmazken yazım ve imla bakımından hatalı bir cümle de bulunmamaktadır.

İçerik özellikleri bakımından birkaç küçük eksiklik dışında kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Beceriler: Kitapta problem çözme becerisine yer verildiği söylenebilir. Süleymaniye Camii’nde cami temizliği için tavana güvercin yumurtası asılarak örümceklerin barınmasının engellenmesi örnektir. Yine caminin minaresinin eğri olduğunu düşünen çocuğu ikna etmek için caminin halatla çekiliyormuş gibi yapılması da bir nevi problem çözmedir. Kulaktan kulağa yayılabilecek ve aslında kusur yokken camide bir kusur olduğu algısına sebebiyet verebilecek durum en başından ortadan kaldırılmıştır.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Kitap okuyucuya hayal gücü kazandırmaya yöneliktir. Kurgu, ana kahraman olan Murat’a bir güvercinin anahtar vermesiyle başlar. Bu anahtar sihirlidir ve Murat’ı tarihte yolcuğa çıkartır.

Kitapta; *Model Oluşturma, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.5.7 Mozart-Büyük Sır

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı oldukça kalın bir kartondan tasarlanmıştır, kalın ve sağlamdır. Ciltlemesi de dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağı renkli, parlak ve dikkat çekicidir. Kapak görseli olarak ön planda Mozart, arka planda ise kitapta masal anlatıcısı olarak geçen Bay Majör ve bir altın sandığı resmedilmiştir. Kitabın kapağında eser adı, yazar adı, müzik prodüksiyon ve resimleyen adı vardır. Ayrıca cd görseli ile “CD’li Masallar” ifadesine yer verilmiştir. Basım ve tasarım bilgileri iç kapakta yer almaktadır. Kitap kapaklarının iç kısımları değerlendirilmiştir. Ön

kapağın iç kısmına kitapta anlatılanların seslendirilmiş halini ve Mozart'a ait müzikleri içeren cd yerleştirilmiştir. Arka kapağın iç kısımları ise seriye ait kitapların Türkçe İngilizce basımlarının görsellerine yer verilerek değerlendirilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Kitabın arka kapağında bu kitabın da içinde bulunduğu “Klasik Müzik Masalları” serisini okumaya teşvik edici bir tanıtım yazısı ve kitapta anlatılanlar ilgili görseller yer almaktadır. Yayınevinin adı da arka kapakta yer almaktadır. Olumsuz bir özellik olarak; kitap kapağında kitabın hangi yaş düzeyine ait olduğu belirtilmemiştir.

Boyutlar: 20,5x26 cm boyutlarındaki kitap, hacim olarak hafiftir fakat normale göre biraz büyüktür.

Kâğıt: Parlak ve beyaz kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Resimler metinle bütünlük oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir, satır aralıkları da uygundur.

Harfler: Harfler 16 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Renkli resimler kullanılmıştır ve resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir. Resimlerin duyguyu yansıtan özellikte, estetik ve dikkat çekici olduğu söylenebilir.

Kitap tasarım özellikleri bakımından “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Boyutunun ve harflerin punto seçiminin büyüklüğü ile hangi yaş grubuna hitap ettiğinin belirtilmemesi dışında bir eksiklik yoktur.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Bir müzisyenin hayatı ele alındığı için kitabın CD’li olması okuyucu için oldukça faydalıdır. CD’de hem anlatı seslendirilmiş hem de Mozart’a ait parçalara yer verilmiştir. Konu akışına uygun olarak Mozart’a ait parçalara yer verilmesi biyografiyi tutarlı ve etkili kılmıştır. Bu durum hem biyografi türünün belgelere dayanma özelliğini yerine getirmekte hem de birden fazla duyuya hitap ederek kalıcı öğrenme sağlamaktadır.

Kurgu içinde saray müzisyeni olarak Mozart’ın hayatı anlatılmıştır. Mehtere ve Mozart’ın Türkler için yaptığı Alla Turca adlı besteye yer verilmesi okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir. Kurgu sonunda okuyucuyu Mozart’ı araştırmaya

teşvik ile bitmiştir. Kurgu bittikten sonra okuyucunun okuduğunu anlaması ve anlatılanları pekiştirmesi için “Bay Majör Soruyor?” başlığı ile açık uçlu on soruya yer verilmiştir. CD’de yer alan 12 parçanın isimlerine de yer verilmiştir. En sonda ise kitabın ve CD’nin oluşturulmasında ve tasarlanmasında emeği geçen altı isim tanıtılmıştır. Bu durum da okuyucuda okuma kültürü oluşturmak adına olumlu bir yaklaşımdır.

Kahramanlar: Mozart ve Anton kitabın ana kahramanlarıdır. Mozart’ın fiziksel ve ruhsal anlamda yeterince tanıtılmadığı söylenebilir. Anton; 5-6 yaşlarında, afacan, meraklı bir çocuktur. Yaver Nikolas, İmparator ve Konstanze kitapta yer alan yan kahramanlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sade ve anlaşılırdır, deyimlere yer verilmiştir. Okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcük bulunmamaktadır. Kitapta “minuet” sözcüğü açıklanmıştır.

Kitapta birçok cümlede tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgül konularak (Örn.:s.19) hata yapılmıştır. Özneyi vurgulayan ve eş görevli sözcükleri ayıran virgölün peş peşe kullanılması (s.42) cümlede karışıklığa yol açmıştır. Noktalı virgül ile bu sorun çözülebilirdi. Bir yerde soru işareti yerine nokta konulurken (s.38) bir yerde ise soru işareti kullanılmaması gereken yerde (s.48) kullanılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın en önemli ve olumlu özelliği CD’li bir çalışma olmasıdır. Noktalama işaretlerindeki hataların varlığı, sözcük öğretimindeki eksikliği ve de ana kahramanın tanıtımındaki yetersizlikler ise olumsuz olarak tespit edilen durumlardır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Anlatılanlara müziklerin eşlik etmesi okuyucuyu kurgunun hayal dünyasına dâhil etmekte ve okuyucuda estetik duyarlılık oluşturmaya uygundur. “Duyduklarımı şiirle aktaramam, şair değilim; kendimi gölgeler ve ışıkla ifade edemem, ressam değilim; düşüncelerimi hareketlerle de açıklayamam dansçı değilim; ama bunların hepsini müzikle yapabilirim. Ben bir müzisyenim.” (s.47) alıntısı da okuyucuda estetik duyarlılık oluşturmayı destekler niteliktedir. Anton’un hayalperest biri olması da bu başlığa uygundur. Mutfaktaki büyük kazanları zaman makinesi ve bahçıvanın makasını insan yiyen büyük bir sinek

zannetmesi (s.6), babasının asasını ise büyüğü kabul etmesi ve hayallere dalması (s.8) örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.5.8 Nasreddin Hoca

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitap kapağında Nasreddin Hoca eşeğinin üzerinde resmedilmiştir. Kitabın dış kapağında eser, yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapakta yazarın biyografisi, aynı yayınevinden çıkan diğer kitaplarının isimleri ile kitaba ait basım ve tasarım bilgileri yer almaktadır. İç kapağın da dış kapak görseli ile resimlenmiş olması olumlu olarak değerlendirilebilir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta, kitabı okumaya teşvik edici bir tanıtım yazısı ile yayınevinin adı yer almaktadır. Olumsuz bir yön olarak ise kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Kitap kapağının iç kısımları da boş bırakılmıştır, resimlerle değerlendirilebilirdi.

Boyutlar: 12,5x19 cm boyutlarındaki kitap, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözü yormamaktadır.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitap, karakalem tarzı çizimlerle resimlenmiştir ve resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuçta, tasarım özellikleri bakımından bazı eksiklikler dışında kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitap genel olarak istenilen nitelikleri barındırmaktadır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Nasreddin Hoca'nın hayatı hakkında bilgiler medrese hocalığı için çıktığı yoldan ölümüne kadar süreçte, oluşturulan kurgu içinde verilmiştir. Cer

hocalığı yaparken yaşadığı sıkıntılar, evlilikleri, Sivrihisar'a kadı olması gibi konular işlenmiştir.

Kahramanlar: Kitapta ana kahraman olan Nasreddin Hoca hem fiziksel hem de ruhsal yönüyle tanıtılmıştır. Cesur, cüretkâr, nüktedan, hazırcevap ve kurnaz biri olarak tanıtılmıştır. Hep el üstünde tutulma isteği ve iyi bir aile babası olması vurgulanmıştır. Yan kahraman sayısı fazla olmakla birlikte kurguda öne çıkanlar; Nasreddin Hoca'nın arkadaşlarından Hüseyin, Mansur ve Nesimi; hocalarından ise Seyit Mahmut Hayranî Efendi ve Seyyit İbrahim sultan yan kahraman kabul edilebilir. Ailesinden eşleri Atike ve Emine ile oğlu Ömer tanıtılmıştır. Kangal Hafız, Mehmet Ağa, Osman, Veliefendizade ve İmad da kurguda yer alan diğer yan kahramanlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Öyküleyici ve betimleyici anlatım tarzları hâkimdir. Atasözleri ve deyimlere yer verilerek dil akıcılığı ve anlam derinliği sağlanmıştır. Esprili olaylara yer verilerek anlatım eğlenceli hale getirilmiştir.

Okuyucunun sözcük dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcükler şunlardır: Gam, kasvet, molla, icazet, mendebur, sofu, zat-ı şerif, essah, ihya, mahzun, yeniyetme, nezaret etmek, kehribar, tarh, zındık, mel'un, müderris, mahrem-i esrar, taksim, azap, keramet, lâl-i mercan, rahle, hükmü şerif, gasp etmek, gammazlık, mazlum. Kurgunun uzunluğuna göre bu sözcüklerin makul sayıda olduğu görülmektedir. “Cer, Nasara, lapçın, mest, subaşı, yatağan” sözcükleri de dipnotta açıklanarak verilmiştir. “Kavas” sözcüğünün anlamı ise parantezle açıklanmıştır.

Yanaştılar yerine “yanıştılar” (s.9), taş yerine “taşlar” (s.35-gereksiz çokluk eki), belirttiler yerine “belirtiler” (s.68), zulüm yerine “zülüm” (s.81), geçmeden de yerine “gezmeden da” (s.89), kalktı yerine “katlı” (s.98), o an için yerine “o için” (s.110-an sözcüğü unutulmuş) yazılarak hata yapılmıştır. “İpi un serildiğini ne duyulmuş ne de görülmüştür?” (s.100) cümlesinde de ipi değil “ipe”, serildiğini değil “serildiği” şeklinde yazılmalı ve cümle sonuna soru işareti değil nokta konulmalıdır. Birleşik yazılması gereken sersefil sözcüğü de “ser sefil” (s.74) şeklinde ayrı, hatalı yazılmıştır. Tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgül konularak (s.8, s.14, s.65) hata yapılmıştır. Virgülün peş peşe kullanımı sebebiyle vurgulanan özne ile eş görevli sözcükler (s.119) birbirine karışmıştır. Noktalı virgül kullanımı ile bu hata düzeltilebilirdi.

Sonuç olarak, yazım ve noktalama hatalarının varlığı içerik özellikleri bakımından tespit edilen olumsuz durumlardır. Anlatım tarzı ve sözcük öğretimi bakımından faydalı bir eser olduğu düşünülse de çocuklar için yazılan kitaplarda dil savrukluğuna ve bu tarz hatalara yer verilmemesi gerektiği açıktır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Saygı bir değer olarak vurgulanmıştır. Basasının medreseye yollarken Nasreddin Hoca'ya söylediği “Oğlum hoca baba yarısıdır. Onun vurduğu yerde gül biter.” (s.27) sözleri ve Nasreddin Hoca'nın hocası Seyyit İbrahim Sultan'a saygısını anlatan “Ona o kadar derin ve büyük bir saygısı vardı ki, ne zaman yanına gitse onun elini öperdi.” (s.98) alıntıları örnektir. Nasreddin Hoca'nın sorun çözümedeki başarısından hareketle adalet değeri vurgulanmıştır. Akşehir'de hakkın, adaletin, doğruluğun sembolü haline gelmesi ve kadıdan önce halkın ona danışması vurgulanmıştır. “Hoca, o gece hem davacı hem kadı olduğu bu olayda haksızlık yaptığını anladıktan sonra rahatça bir uyku çekti. Ertesi gün de verdiği kararı bozdu...” (s.129) alıntısı da örnektir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.6 Sanatçılar grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Sanatçılar grubunda yer alan 82 kitabı temsilen 8 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Kitap kapaklarının çoğunda normal kalınlıkta bir karton tercih edilirken bir tanesinde (Mavi'nin Mutluluğu) diğerlerine göre daha esnek ve daha dayanıklı, bir diğerinde ise (Mozart-Büyük Sır) hepsine göre oldukça sert ve sağlam bir kapak tercih edilmiştir. Tüm kitapların ciltlemelerinin dağılmayacak şekilde tasarlandığı gözlenmiştir. Kapak resimlerinde genel olarak biyografisi yazılan kişi resmedilmiştir. Kapakların konu ile uygun ve çocukların dikkatini çekecek niteliklerde tasarlandığı

söylenbilir. Kitapların çoğunda; eser adı, yazar adı, resimleyen adı, yayınevi adı bilgilerine iç kapakta yer verilirken bazılarında ise dış kapakta yer verilmiştir. Resimleyen adının dış kapakta ve iç kapakta yer almadığı bir kitap (Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan'ım) bulunmaktadır. Kitapların hepsinde arka kapakta tanıtım yazısına yer verilmesi olumlu bir sonuç olarak dikkati çekmektedir. Kütüphane dizini oluşturmada sırt yazısına yer verilmesi önemlidir ve bu başlık altında incelenen tüm kitapların sırt yazısı bulunmaktadır. Kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine bu bölümde ele alınan sekiz kitaptan sadece bir tanesinde (Mimar Sinan'la Bir Gün) yer verilmiştir. Kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği de sadece bir kitap (Mavi'nin Mutluluğu) vardır.

Boyutlar: Kitapların çoğu birbirinden farklı boyutta olmakla birlikte hepsi kolay tutulabilir ve taşınabilir niteliktedir. Klasik boyutlara (16x23 cm) yakın olan bir kitap (Mimar Sinan'la Bir Gün) vardır. Kütüphane oluşturmada sorun oluşturacak kadar büyük olmamakla beraber normal boyutlardan büyük iki kitap (Mavi'nin Mutluluğu, Mozart-Büyük Sır) bulunmaktadır.

Kâğıt: Kâğıtlar kitapların tamamında çocukların gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde sadece bir kitapta (Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan'ım) aksaklık tespit edilmiştir, genel olarak metin ve resimlerde düzgün yerleştirmeler yapılmıştır.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitapların çoğu uygun (12-15 punto aralığında) niteliktedir. Üç kitabın puntosu ise 15 puntunun üzerinde (Mimar Sinan'la Bir Gün/19 punto, Mavi'nin Mutluluğu/16 punto, Mozart-Büyük Sır/16 punto) ve bu çalışmada ele alınan 9-13 yaş grubu için biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapların tamamında resimlere yer verilmiş olması olumlu bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Sonuçta; Sanatçılar grubunu temsilen incelenen eserler, "Tasarım Özellikleri" açısından birtakım küçük eksikler bulundurmakla beraber başarılı sayılabilirler. İncelenen kitapların çoğunda; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğunun belirtilmemesi ortak eksikliklerdir. İncelenen tüm kitapların resimlendirilmiş olması ve de bir kitapta "karekod" uygulamasına (Kemal Sunal Kimdir?) yer verilmesi ise tasarım özellikleri bakımından dikkati çeken olumlu özelliklerdir.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: İncelenen sekiz kitaptan özellikle üç tanesinde biyografi türünün bir gerekliliği olarak belgelere dayanma özelliğine yer verildiği ve tarihî bilgi aktarımının sağlandığı görülmüştür. İki kitapta; sorularla ve etkinliklerle kurgunun desteklendiği ve okuyucunun okuduklarını pekiştirmesinin amaçlandığı tespit edilmiştir. Yine iki kitapta ise; iletilerin doğrudan, açıklanarak verilmesi olumsuz bir durum olarak dikkati çekmiştir.

Kahramanlar: Kitaplardan beş tanesinde kahramanlarının tanıtımı başarılı bir şekilde yapılırken üç tanesinin bu anlamda yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaplardan beş tanesinin dil-anlatım ve üslup özellikleri başarılı olarak kabul edilebilir durumdayken üç tanesinin özellikle yazım ve noktalama bakımından hatalar barındırdığı tespit edilmiştir.

Sonuçta; Sanatçılar grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından genel olarak başarılı olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Model Oluşturma: İncelenen üç kitapta (Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Fotoğraf Çeker, Mavi'nin Mutluluğu, Mehmet Akif ve Ben) biyografisi yazılan kişinin model olarak sunulduğu tespit edilmiştir.

Beceriler: Sadece bir kitapta (Mimar Sinan'la Bir Gün) problem çözme becerisine yönelik olarak değerlendirmeler yapıldığı tespit edilmiştir.

Temel Değerler: İki kitapta (Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan'ım, Nasreddin Hoca) değerlere yer verildiği görülmüştür.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Dört kitapta (Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Fotoğraf Çeker, Mavi'nin Mutluluğu, Mimar Sinan'la Bir Gün, Mozart-Büyük Sır) yer verilmiştir.

Sonuçta; Sanatçılar grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından en çok “Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma”ya yer verildiği görülmüştür. Sanatçılar grubunda ele alınan kitaplarda bu sonucun elde

edilmesi kitapların amacına ulaştığı, sanatı ve sanatçıyı öne çıkardığı fikrini oluşturmaktadır. İncelenen 8 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen kitap sayısı ise 1'dir. Bu anlamda kitapların eğitim ilkeleri açısından okuyucuya katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

4.1.7 Bilim İnsanları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Bilim İnsanları grubunda yer alan 59 kitabı temsilen 6 kitap incelenmesi uygun bulunmuştur. Hakkında en çok biyografi kitabı yazılan kişiler dikkate alınarak baskısı diğerlerine göre daha fazla bulunan ve farklı yayınevlerinden çıkan kitaplar arasından bir seçim yapılmıştır. Bilim İnsanları başlığında; Edison, Farabi, İbni Sina ve Piri Reis'in hayatını doğrudan anlatan beş kitap ile bilim insanlarına genel olarak yer veren bir biyografi kitabı incelemeye dâhil edilmiştir.

Tablo 5. Bilim İnsanları Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Acaba Ne Olsam? Bilim İnsanı	Toprak Işık
2.	Edison Kimdir?	Nevzat Basım
3.	Farabi-Filozofların Babası	Ali Kuzu
4.	İbni Sina	İsmail Bilgin
5.	Mendel'den Kopya İnsana	Miyase Sertbarut
6.	Piri Reis ve Acayip Haritası	Metin Özdamarlar

4.1.7.1 Acaba Ne Olsam? Bilim İnsanı

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır, ciltleme ise kolay dağılmayacak niteliktedir. Kitap kapağında dikkat çekici bir renk olan sarı tercih edilmiş ve ampul, mıknatıs, gezegenler, cetvel gibi bilimsel nitelik taşıyan

görsellerin yan yana getirilmesiyle kitabın adı yazılmıştır. Dış kapakta yazar ve resimleyen adına yer verilirken yayınevi bilgileri iç kapakta yer almaktadır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kitaplık dizini oluşturmaya uygundur. Kitabın arka kapağında abartılarak çizilmiş bir teleskop görseli ve kitap hakkında kısa bir tanıtım yazısı bulunmaktadır. Yayınevine ait internet sayfası adresi de arka kapakta bulunmaktadır. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiştir ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Boyutlar: 13,5x19,5 cm boyutlarında tasarlanan kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Kâğıt seçimi mattır, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 14 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta resim-metin uyumu sağlanmıştır, anlatı kısmen renkli ve eğlenceli çizimlerle desteklenmiştir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitap, birkaç eksiklik dışında “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitabın uygun olduğu yaş kitlesinin belirtilmemesi ve kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatı başlamadan önce yazarın biyografisine, yazdığı eserlerin listesine ve ardından içindekiler bölümüne yer verilmiştir. Anlatı kısmında ise önce bilime ve bilimin tarihçesine yer verilmiştir. Ardından “Doruktaki Ustalar” başlığı ile 10 bilim insanının biyografisi ele alınmıştır. Kitap bilim dalları, bilim insanların çalıştığı alanlar ve uzmanlık alanları, bilim dostu alanlar ve bilimin geleceği hakkında bilgi vererek son bulmaktadır. Kitap meslek olarak bilim alanında çalışmak isteyen okuyuculara fikir vermek, yol göstermek amacıyla yazılmıştır. Kurguya merak unsuru yerleştirilmiştir. Bazı noktalar özellikle açıklanmamış, okuyucu araştırmaya yönlendirilmiştir.

Kahramanlar: Kitapta ele alınan bilim insanları şunlardır: Aristoteles, Zhang Heng, Uluğ Bey, Galileo Galilei, Isaac Newton, Charles Darwin, Marie Curie, Sigmund

Freud, Albert Einstein, Stephen W. Hawking. Bilim insanları tanıtılırken bir kahraman olarak düşünülmemiş, bilim tarihine katkıları ile öne çıkarılmışlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sohbet havasında ve esprilerle örülüdür. Yazar sık sık okuyucuya sorular yönelterek anlatımı canlı kılmayı başarmıştır.

“Bilim, sismograf, bilim kurgu, rasathane, radyoaktivite” kavramları tanımlanarak verilmiştir. Sadece bir sözcüğün yazımı yanlışdır. Dilimize İngilizceden geçen master sözcüğü kitapta “mastır” (s.71) olarak kullanılmıştır. Bu sözcüğün Türkçe karşılığı olan “yüksek lisan”ın tercih edilmesi çocuklar için daha uygun olurdu. Kitapta birkaç küçük noktalama hatası tespit edilmiştir. Tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgöl konulduğu (s.10, s.65) veya nokta konulmasının unutulduğu (s.36, s.38, s.46) birkaç örnek bulunmaktadır. 40. sayfada ise “kendin bul” şeklinde tırnak içindeki cümlenin sözcük gibi yazılarak hata yapıldığı görülmüştür.

Sonuçta içerik özellikleri bakımından kitap bazı eksiklikler dışında “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kurguya merak unsurunun yerleştirilmesi ve eğlenceli bir anlatım tarzının yakalanması çocukların dikkatini çekecek niteliklerdir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Kitabın konusuna da uygun olarak teorik bir değer olan “bilimsellik” işlenmiştir.

Kitapta; “bilim” birçok beceri alanına ve model olma ilkesine yer verilerek sunulabilirdi. Ele alınan bilim insanlarının hayatlarının kısa kısa açıklanmasından da kaynaklanan bir durum olarak yani kitabın baştan sona tek bir kişinin hayatını anlatmak için yazılmadığı bilindiğinden beceri alanlarına yer verilemediği veya bilim insanlarının model olarak sunulmadığı düşünülmektedir. Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.7.2 Edison Kimdir?

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır, ciltleme ise kolay dağılmayacak niteliktedir. Kitap kapağında elinde ampul ile karikatürize edilmiş bir Edison çizimi yer almaktadır. Yazar adı, eser adı ve yayınevi adı dış

kapakta yer almaktadır. İç kapakta ise kitabı resimleyeninin adı, yazarın biyografisi, basım ve tasarım bilgileri verilmiştir. Kitaplık dizini için gerekli olan, kitabın sırt yazısı unutulmamıştır. Arka kapakta Edison'un dikkat çeken özelliklerinden oluşan bir tanıtım yazısına yer verilmiştir. Ayrıca arka kapakta yayınevinin adına, internet adresine ve karekod uygulamasına yer verilmiştir. Bu durumun teknoloji çağındaki okurların dikkatini çekecek özellikler olduğu söylenebilir. Olumsuz olarak ise; kitabın dış kapağında hangi yaş aralığındaki çocuklar için yazıldığına dair bir bilgiye yer verilmemiş ve kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 13,5x19 cm boyutlarındaki kitabın hacmi azdır, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler genel olarak düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir. Sadece bir yerde resim, kitap ciltlemesinin tam ortasında kaldığından (s.72-73) hem resmin görüntüsü hem de metnin düzeni az da olsa bozulmuştur.

Harfler: Harfler 14 puntodur, okuyucular için uygun büyüklüktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta anlatılanlar karakalem çizimleri ile resmedilmiştir. Resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak tasarım özellikleri bakımından kitap, bazı eksiklikler dışında istenilen niteliklerdedir. Özellikle karekod uygulamasına yer verilmesi yenilikçi bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu Edison'un çocukluğu ile başlamaktadır. Daha sonra; trende matbaa kurup gazete satması, kafasındaki sorulara cevap bulmak için deneyler yapması, New York'ta bir borsa şirketinde işe girmesi ve telgraf sistemlerini geliştirmesi, fabrika açması, evlenmesi, laboratuvar kurması anlatılmıştır. Telefonun iyileşmesini sağlaması ve "alo" sözcüğünü bulan ilk kişi olması vurgulanmıştır. Fonografi, mikrofonu ve hoparlörü keşfetmesine, ses kayıt cihazı üzerine çalışmalarına, ampülü icat etmesine, sinemayı iyileştirip geliştirmesine, yapay lastiği buluşuna yer verilmiştir. Bin beş yüz kadar patenti olduğu vurgulanmış ve özlü sözlerine yer verilmiştir. Kurgunun sonunda "Edison'un Hayat Çizgisi" başlığı ile

bilim adamının hayatı hakkında bilgilere kronolojik bir şekilde yer verilmiştir. En sonda ise yararlanılan kaynakların verilmesi, biyografi türünün belgelere dayanma özelliğine uygundur ve daha çok bilgi edinmek isteyen okuyuculara rehberlik etmektedir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Edison; araştırmacı kimliği ile öne çıkarılmış ve kafasının vücuduna göre büyük olduğu belirtilmiştir fakat fiziksel ve ruhsal yönden yeterince tanıtılmamıştır. Yan kahraman olarak değinilen kişi sayısı yok denecek kadar -Tesla söylenebilir- azdır ve onlar da yeterince tanıtılmamıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sade ve anlaşılırdır. “Kuluçkaya yatmak, yalıtkan, telgraf, patent, elektrik, özlü söz (vecize)” metin içinde açıklanarak verilen sözcüklerdir. Kitapta okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen tek sözcük “sav”dır. Bazı sözcüklerin ve cümlelerin koyu şekilde yazıldığı görülmüştür, bu durumun vurgu yapmak ve okuyucunun dikkatini çekmek amacıyla tercih edildiği düşünülmektedir.

Kitapta bölüm başlıklarının cümle gibi düşünülerek verildiği tespit edilmiştir. “Bu çocuk anlamıyor” (s.12) örneğinde de görüldüğü gibi sadece ilk sözcük büyük harfle yazılmıştır. Başlıklarda tüm sözcüklerin ilk harflerinin büyük yazılması gerekirdi.

Birleşik yazılması gereken “hiç bir” (s.48) ve “bir kaç” (s.61) sözcükleri ayrı ve hatalı yazılmıştır.

Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın (s.12, s.37) ve soru işaretinin (s.41) unutulduğu görülmüştür. Türkçede yan yana iki nokta (..) şeklinde bir işaret yoktur. Bu kullanım (s.14) da hatalıdır.

Sonuçta; içerik özellikleri bakımından kitap, bazı eksiklikler barındırmaktadır. Kahraman tanıtımındaki yetersizlikler ve sözcük öğretimini destekleyecek unsurlara yer verilmemesi dikkati çeken önemli eksikliklerdir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.7.3 Farabi-Filozofların Babası

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında; ön planda Farabi'nin resmine yer verilirken arka planda Eflatun (Platon)'un resmi vardır. Kitap kapağında eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapakta yazar adı, kitaba ait basım ve tasarım bilgileri bulunmaktadır. Yazar adının da dış kapakta olması daha uygun olabilirdi. Kütüphane dizini için gerekli olan sırt yazısı unutulmamıştır. Arka kapakta tanıtım yazısına ve yayınevini internet adresine yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitabın kapağında hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmediği ve kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmediği görülmüştür.

Boyutlar: 13,5x21 cm boyutlarında hazırlanan kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat bir kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözlerini yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde herhangi bir sorun yoktur.

Harfler: Harfler 12 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta az da olsa resimlere yer verilmiştir. Farabi'nin kitap kapaklarına veya paralar üzerine basılan resimlerine ve Eflatun'un resimlerine yer verilmiştir. Resim-metin uyumuna kısmen dikkat edilmiştir.

Sonuçta; tasarım özellikleri bakımından kitabın birkaç eksiklik dışında istenilen nitelikleri taşıdığı söylenebilir. Resimlendirmenin artırılması ile kitabın çocuklar için daha dikkat çekici hale getirilebileceği söylenebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta Farabi'nin İslam felsefesinin kurucusu kabul edilmesi, felsefeyi dinin yardımcısı olarak ele alışı işlenmiştir. Doğu felsefesi ile Yunan felsefesini (Eflatun ve Aristoteles'in görüşlerini) birleştirmeye, uzlaştırmaya çalışması üzerinde durulmuştur. Farabi'nin Aristoteles'ten ayrıldığı görüşleri de vurgulanmıştır. Müzik bilimi ve sanatı üzerine yazdığı eserler hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde üç kitap adı verilmiş fakat dört madde (s.26) gösterilmiştir. Bu hatanın kurgudaki akışı zedelediği söylenebilir. Farabi'nin özlü sözlerine yer verilmiş, kitaplarından alıntılar yapılmış, siyaset felsefesi yapan bir filozof olmasına değinilmiştir. Siyasi bir varlık olarak insan ve Farabi'nin aile yapısı ile ilgili görüş ve

benzetmeleri de işlenen konular arasındadır. Farabi'nin adalet ve hukuk hakkındaki görüşleri de kitaplarından hareketle yorumlanmış, Farabi felsefesinde savaştan bahsedilmiştir. En sonda kaynakçaya yer verilmiş olması biyografi kitaplarının belgelere dayanma özelliğini destekler nitelikte, olumlu bir özelliktir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Farabi'nin fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilmezken kişisel özellikleri açıklanarak verilmiştir. Farabi; fizik, mantık, metafizik, tıp, sosyoloji, siyaset ve müzik alanlarına hâkim, çok yönlü bir bilim adamı olarak tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dilinin çocuklar için oldukça sıkıcı ve kuru olduğu söylenebilir. Ele alınan konu itibariyle de anlatılanların anlaşılması güç bir hal almıştır. Sürekli felsefi bilgi aktarımı yapılması, merak unsurunun göz ardı edilmesi kitabın dil-anlatım ve üslup bakımından olumsuz bir nitelik taşımasına yol açmıştır. Farabi'nin felsefesi ve kitapları hakkındaki bilgilerin daha sade ve anlaşılır bir şekilde sunulması gerekirdi. Kitapta bir yerde (s.11-12) kip birliğine dikkat edilmediği, geçmiş ve geniş zaman kipleri ile anlatımın peş peşe gerçekleştiği görülmüştür.

Kitapta okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen birçok kelime bulunmaktadır. Bunlar: Risale, illet, mücerred, müellif, nazariyet, muallim-i evvel, mizmar, intikal, müstesna, mutabakat, icra etmek, tasnif, terkip, külliyyat, arz etmek, külli, metodoloji, fıkıh, mille, sofistik, şerh, retorik, sınaî, mücahit, nüfuz etmek, iftisal, mahiyet, iradi, nübüvvet, bilkuvve, bilfiil, müstefad, irtisam, mezkur, mugalâta, nihai, hatabi, cedeli, otonom, mistik, meleke, istidatlı, makulat, poetik, formülasyon, entellektüel, makyevelist, minval, imamiyet, imamiyye, aristokrasi, monarşi, telakki, metafor, muamelat, itikat, töz, cüzi, psiko epistemolojik, taakkul, ava, meşhurat, fitrî, efrad, mefkure, beynelmilel, vecd, zaruret, radikal, şura, icma, argüman, mükellef, kemale etmek, zımnen, mahsusat, mistisizm, tezahür, tetkik, merhale, fakih, şifahi, muzaffer, akide, mutezile, oligarşi. Bu kelimelerin sayıca çokluğu da kitabın anlaşılabilirliğini zora sokmaktadır. Kitabın sonunda bir sözlük bulunmamakta veya dipnot açıklamasına yer verilmemektedir. Bu durum okuyucular için sözcük öğretimi açısından olumsuz olarak değerlendirilebilir.

Bazı terimlerin anlamları parantez içinde açıklanarak verilmiştir. Bu kavramlardan bazılarının Farabi'nin kullandığı şekli parantez içinde verilirken bazılarının günümüz

Türkçe karşılığı parantez içinde verilmiştir. Bu anlamda bir birlik olması okuyucu için daha uygun olurdu. Örneğin; ilkler (el-mebadi), kanıtlama (el-burhan), sonuçlama (el-istintaç), örnekler (et-tastikat), kavramlar (et-tasavvurat), akıl yürütme (el-istitlat), dizimsel (hiyerarşik), düşsel (ütopya), canlandırma (tahyil), zat-ı ecell (en yüce varlık), zat-ı ala (en yüksek varlık), el-akl-ü faal (yaratıcı akıl).

“Farabi’nin sudurcu metafiziğinin üstten alta göre sıralanmasında ise, Allah, Faal Akıl ve İnsan yer aldığı bir süreç söz konusudur.” (s.69) cümlesinde tamlama hatasından kaynaklı anlatım bozukluğu vardır. “Ayrıca, Farabi, erdemsiz şehirler içinde Zorunluluk ve Demokratik şehrin erdemli şehre en kolay dönüşebilecek şehirler olarak değerlendirilmesi tamamen Eflatun’un ideal devletinde olmayan bir husustur.” (s.89) cümlesinde ise anlam düşüklüğü tespit edilmiştir.

De bağlacının hatalı yazıldığı “kötülükte” (s.92) (kötülük de olmalı) bir örnek vardır. Birleşik yazılması gerektiği halde “bir takım” (s.43, s.94) sözcüğü ayrı ve hatalı yazılmıştır. Ayrı yazılması gereken “arzeder” (s.44) sözcüğü ise birleşik ve hatalı yazılmıştır.

Cins isim olmasına rağmen metin içinde büyük harfle yazılarak hata yapılan sözcükler vardır. Bunlar: Hayat (s.17), Din (s.47), İnançlarının (s.51) gibi sözcüklerdir. Farabi’nin eserlerinde terim olarak kullandığı bazı sözcükler de metin içinde hem büyük harfle hem küçük harfle yazılmış ve bu anlamda bir karmaşa olduğu gözlenmiştir. Kitabın tamamında yer alan bu yazımlara örnek olarak şunlar verilebilir: Burhanî (s.50), Faal (s.54), İmamiyye (s.55), Kanunlar (s.60), Cedel (s.62), İlk Neden (s.84), Fakih-fakih (s.121). Yine bu terimsel sözcüklerin aldığı eklerin yazımında da benzer karmaşa devam etmektedir. Örneğin: Erdemli şehir (s.82), Erdemli şehirde (s.100), Erdemli Şehirdeki (s.106), Erdemli Şehrin (s.109), Demokratik Şehri (s.87), Demokratik şehrinde (s.88), Demokratik Şehri’nde (s.87), demokratik şehrin (s.90), Cahil şehirlerin (s.81), cahil şehirlerin (s.96), İdeal devletini (s.43), İdeal Devletine (s.82), İdeal Devlette (s.106), Faal Akıldan (s.81), Devlette (s.82), Kanunlarda (s.82), Hurufta (s.52), Tahsilin (s.53), İslam Hukukunda (s.60), Atina Demokrasısından (s.87), Demokratik Devleti (s.90), İlahiyat ve Metafizikle (s.113), Şeref Devletine (s.106), İlk başkanın (s.122), İlahiyatın (s.125) İnsan’ın (s.133), Siyasetin-Siyaset’e (s.135). Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere terimlerin özel isim mi yoksa cins isim mi olarak alınması gerektiği konusunda bir birlik yoktur ve kesme işaretinin kullanımı ile ilgili de yanlışlıklar oluşmuştur. Bu

durum okuyucunun gözünde dilin savruk ve özensiz kullanıldığı fikrini oluşturmaktadır.

Allah kastedilerek “O’nun” (s.117) şeklinde yazım vardır. Kitapta; “fıkrı” (s.53) , “vermezz” (s.140) gibi harf hatalarından kaynaklı yazım yanlışlarının yanı sıra “ihtiyaç duyar” yerine “ihtiyacı duyar” (s.68) gibi cümle bozukluğuna yol açan hatalar da vardır.

Yan yargıyı ve eş görevli sözcükleri ayırmak için peş peşe virgül kullanımı (s.69, s.71, s.82) anlam karışıklığına yol açmıştır. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın unutulduğu (s.83) ve noktalama işaretinin eksik olduğu (iki nokta, nokta/s.42-virgül/s.43) cümleler vardır. Ayrıca “filozof’un” (s.46) şeklinde gereksiz tırnak işareti kullanımı vardır.

İçerik özellikleri bakımından; kitabın anlatım tarzının anlaşılır olmamasından hareketle kitabın çocuklar için çok uygun olmadığı söylenebilir. Ayrıca okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen kelimelerin sayıca çokluğu da kitabın anlaşılabilirliğini zora sokmaktadır. Kitabın yazım ve imla ile ilgili hatalar barındırması da olumsuz bir durum olarak dikkati çekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta demokratik şehirlerde herkesin eşit olduğu fikrine yer verilmiş fakat bu durum bir değer olarak işlenememiştir. Kitap, okuyucular için Farabi’yi bir model olarak anlatmaktan oldukça uzaktır. Farabi’nin hayatından çok eserlerinin anlatıldığı bir kitaptır. Farabi’nin felsefesinden hareketle okuyucuya beceri kazanımı (eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi) sağlanabilirdi fakat kitapta bu tarz bir yaklaşım bulunmamaktadır.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.7.4 İbni Sina

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı ince bir kartondan tasarlanmıştır, kıvrılmaya müsaittir ve ciltlemesi de çok sağlam değildir. Kitabın kapağında İbni Sina resmedilmiştir. Kitap kapağında eser, yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. Yine dış kapakta kitabın “Çoklu Zeka Etkinlikleri İlaveli” olduğu belirtilmiştir. İç kapakta bu kitabın da içinde yer aldığı Büyük Türk Bilginleri adlı seriyi tanıtan bir önsöze ile kitaba ait basım ve tasarım bilgilerine yer verilmiştir. Kütüphane dizini için gerekli olan sırt yazısı unutulmamıştır. Arka kapakta tanıtım yazısı yerine; İbni Sina'nın kitapları, çalışmaları ile ilgili görsellere ve açıklamalara yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitabın kapağında hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmediği ve kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmediği görülmüştür.

Boyutlar: 13,5x19,5 boyutlarındaki kitap, hacim olarak kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözleri yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Resimler siyah beyazdır ve metinle uyumludur.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitapta bazı eksiklikler vardır. Kitap kapağının ve ciltlenmesinin daha dayanıklı olması gerekirdi. Birçok kitapta olduğu gibi bu eserde de kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine yer verilmemiş ve kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu, İbni Sina'nın babası olan Abdullah'ın Buhara'ya gelmesi ve saray kâtibi olması ile başlamıştır. Bilimin ilk adımının soru sormak olduğu vurgulanmış, her şeyin bir yeri ve zamanı olduğu iletisi aktarılmıştır. İbni Sina hem pozitif hem de islamî ilimlerden dersler almıştır. İbni Sina'nın ders aldığı kişilere -İsmail ez-Zahid, Natili, Kumrî gibi- az da olsa yer verilmiştir. Harizmî, Batlamyus, Farabî, Aristo, Birunî gibi önemli bilginlerin kitaplarını okumasına değinilmiştir. Tıpta ilerlemek için gözlem ve deneyler yapmış, botanik bilimini öğrenmiştir. İbni Sina'nın fakirleri muayene edip iyileştirmesi, onlara ilaç vermesi ve

araştırmalarını daha iyi yapabilmek için Samani Sarayı'ndan Cürcan Sarayı'na gidişi anlatılmıştır.

Yazdığı kitaplara metin içinde yer verilmiş, biyografi türünün belgelere dayanma niteliğine uygun bir yol izlenmiştir. Anlatının sonunda da 270 kitabı olduğu vurgulanmış; tıp, jeoloji, fizik, matematik gibi alanlardaki buluşlarına yer verilmiştir. Kitapta anlatı bittikten sonra “Çoklu Zekâ Etkinlikleri” ne ye verilmiştir. Bu bölümde; açık uçlu sorular, boşluk doldurmalar, çoktan seçmeli sorular, bulmacalar, şiir yazma ve resim çizme etkinlikleri, kavram haritası oluşturma, kitapla ilgili görüşlerin belirtilmesine yönelik sorular, 5N1K soruları ve cevabı verip soruyu yazma çalışmaları vardır. Bu etkinlik bölümünün çocuklar için faydalı olduğu, okuduklarını pekiştirmeyi -yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak- etkinlik bazlı ve eğlenceli bir şekilde sağladığı söylenebilir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan İbni Sina'nın asıl adı Hüseyin'dir. Hüseyin; sabırlı, zeki, soru sormayı seven, meraklı, araştırmacı biri olarak tanıtılmıştır. Kendine güvenen biri olması ve çalışkanlığı vurgulanmıştır. Eserlerinden ve buluşlarından hareketle bir model gibi sunulduğu söylenebilir. Kitapta geçen yan kahramanlar şunlardır: Abdullah, Sultan Nuh bin Mansur, Hekim Müseyyeb, Sultan Abdülmelik, Şirazi.

Dil-Anlatım-Üslup: “Hekimler Sultanı” ile başarısı vurgulanan İbni Sinan'nın hayatı sade ve anlaşılır bir dille ele alınmıştır. Kitapta çocuklar için yararlı olabilecek, deyimlere yer verilen bir üslup vardır. “İçi içine sığmamak, can kulağıyla dinlemek, içi içini yemek, diş bilemek, kulak tıkamak” gibi deyimlere yer verilmiştir.

Okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen sözcükler dipnotla verilmiştir. Bu sözcükler şunlardır: kervansaray, han, kelâm, anatomi, metafizik, ferah, zafiyet, vehamet, kahin, fosil. Metinde geçen “medrese, astronomi, jeoloji, botanik” sözcükleri ise parantez içinde açıklanarak verilmiştir. Kitapta açıklanmayan ve okuyucunun sözlük yardımı ile öğrenebileceği düşünülen sözcükler ise şunlardır: İhsan, mahcubiyet, methetmek.

“Mahmud'u de” (s.6) ifadesinde bağlaç “da” şeklinde yazılmalıdır. Yine şahitlik yerine “şehitlik” (s.44) yazılarak hata yapıldığı görülmüştür. Sözcük diziminde sözcüğün yanlış yerde kullanılmasından kaynaklı hatalı olduğu düşünülen cümleler (s.6, s.50) vardır.

Sonuç olarak; içerik özellikleri bakımından kitabın kurgulanışı, kahramanların tanıtımı ve anlatım tarzı başarılı kabul edilebilir. Az sayıdaki yazım hataları olumsuz olarak belirlenen tek durumdur.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Beceriler: Kimsenin çare bulamadığı hastalıklara İbni Sina'nın deney ve gözlemlerin yanı sıra farklı bakış açıları ile çözüm bulması problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini sezdirir niteliktedir.

Temel Değerler: Samani Sarayı'nda sultanın bilginleri toplaması ve ilim üzerine sohbetler düzenlemesi bir değer olarak "ilim" kavramını öne çıkarmaktadır. İbni Sina'nın ilim adına çalışabilmek için özgür düşünce ortamı araması ve bu sebeple kaçması, sürekli kütüphanede okumalar yapması da bu değeri destekler niteliktedir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.7.5 Mendel'den Kopya İnsana

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı yeterince sağlam bir kartondan seçilmediği için okuma esnasında kırılmaya müsait durumdadır, ciltlemesi ise sağlamdır. Kitap kapağında yazarın adına ve yayınevinin adına yer verilmiştir. Kitabın dış tasarımında Mendel'in bir portresi, vücudu maymun kafası insan olan bir görsel ve bir bezelye resmi yer almaktadır. İçerik ile uyumlu olduğu görülse de dış kapak çocuklar için ilgi çekici bir nitelik taşımamaktadır. Sırt yazısı bulunmaktadır, kitaplık dizini için uygundur. Kitabın arka kapağında Mendel ile ilgili bir tanıtım yazısı bulunmamaktadır. Onun yerine Yazar Ünal Özmen'in kitap hakkındaki yorumuna yer verilmiştir. Bu da okuyucu için etkileyici bir tanıtım yazısı niteliğindedir. Kitap kapağında kitabın hangi yaş düzeyine ait olduğu belirtilmemiş ve kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiştir.

Boyutlar: Kitap 13,5x19,5 cm boyutlarında ve standartlara yakındır.

Kâğıt: Baskıda mat kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeni istenilen uygunluktur, resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 14 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitabın içinde resimlerden ziyade karikatürler yer almaktadır. Karikatürler ile metinde anlatılanlar arasında uyum gözetilmiştir.

Sonuçta, kitapta tasarım özellikleri bakımından bazı eksiklikler tespit edilmiştir. Özellikle kitap kapağının ince ve çocukların ilgisini çekmeyecek şekilde tasarlanması, arka kapaktaki tanıtım yazısının ise çocuklardan çok yetişkinlere yönelik olması dikkat çekicidir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta yazarın da tabiriyle genetik başarıların ve başarısızlıkların öyküsü yer almaktadır. Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Kitabın ilk bölümü Gregor Johan Mendel'in hayatını ve bilime katkılarını ele alır. İkinci bölümde; klonlama (kopyalama) ve üçüncü bölümde; biyoteknoloji ele alınmıştır. Bu anlamda kitabın sadece birinci bölümü biyografik nitelik taşıırken diğer iki bölüm Mendel'den hareketle okuyucuyu bilim dünyası hakkında bilgilendirme amacı taşımaktadır. İkinci ve üçüncü bölümde bilimin insanlığın yararına olması gerektiği iletisi vurgulanmıştır. Çekirdek aktarımı yoluyla klonlama, tüp bebek, DNA hırsızlığına karşı patent alma, klonlamanın yararları ve zararları, biyoteknolojinin- gen teknolojisinin yararları, bir meslek alanı olarak gen teknolojisi-mühendisliği, GDO, intihar tohumları, biyolojik korsanlık, terminatör yöntemi, GDO'lu ve hormonlu yiyecek farkı, transgenik ürünler gibi birçok konu bu iki bölümde ele alınmıştır.

Anlatıda Mendel'in günlüklerine, mektuplarına ve onun hakkında yazılanlara (çalıştığı manastırın başrahibinin onun hakkında yazdığı mektup ve ders verdiği öğrencilerinin görüşleri gibi) yer verilmesi biyografi türünün belgelenme özelliğini yerine getirmiş ve anlatıma canlılık katmıştır.

Kahramanlar: Kitabın ana kahramanı olan Mendel'in ruhsal portresi başarılı bir şekilde çizilmiştir fakat fizikî portresi hakkında pek bilgi verilmemiştir. Mendel'in güçlü ve zayıf yönleriyle verilmesi de uygundur. Öğretmenlik sınavında zeki olmasına rağmen çalışmadığı için başarılı olamaması bilgisi verilirken idealize bir tip olmaktan kurtarılmıştır. Çocuklar için model olabilme yönü öne çıkmıştır. Sosyal

sorunlar yaşamasına yer verilmesi benzer durumdaki okuyucular için destek niteliğindedir. Yine yazılı sınavda başarılı olsa da sözlü sınavda başarılı olamaması durumunda okuyucunun empati kurması sağlanmıştır. Kitapta yan kahramanlar arasında sayılabilecek bir isim olarak Mendel'in çiftçilikle uğraşan babası görülmektedir. Mendel'in babası olaylar karşısında kabul edici bir tavır takınan, geleneksel yapıda resmedilmiştir. Okuyucunun eleştirel bir bakışla Mendel ve babasının farklı tavırları üzerine düşünmesi, bilimde merak unsurunun önemini anlaması sağlanmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Yazarın yer yer okuyucuya da seslenen ve hatta okuyucuyu cesaretlendiren bir üslup tercih ettiği görülmektedir. Mendel'in bitki melezleri üzerine yaptığı deneyler ilgi çekici ve çocukların kolayca anlayabileceği bir tarzda sunulmuştur.

Çocukların Mendel'in çalışmalarını daha iyi anlayabilmesi için tozlaşma, çaprazlama, genetik bilimi gibi terimsel kavramlar açıklanmıştır. Melez, baskın, çekinik gibi kelimeler tanımlanarak ve örneklerle açıklanarak okuyucunun yeni terimler öğrenmesi sağlanmıştır. Yazım kuralları ile ilgili olarak "bir takım, işadamı, küpeçiçeği" gibi birleşik sözcüklerin yanlış yazıldığı fark edilmiştir. Meteoroloji sözcüğü ise bir yerde "meteroloji" şeklinde hatalı yazılmıştır. Cümle sonunda bir yerde nokta konulması unutulmuş (s.62), öğrencisi kelimesi "ğrencisi" (s.67) şeklinde yazılmış ve bir yerde de cümle sonuna nokta (.) yerine iki nokta (..) konmuştur (s.76).

İçerik özellikleri bakımından kitabın sözcük öğretimindeki yaklaşımı başarılı kabul edilirken yazım ve noktalama hatalarının varlığı "olumsuz" olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Bir soruyla yola çıkan ve genetik biliminin temellerini atmış olan Mendel meraklı, gözlem yapmayı seven, ahlaklı, çalışkan, işine tutkun ve sabırlı bir kişi olarak okuyucuda model oluşturacak nitelikleriyle verilmiştir. Bilimle uğraşan, araştırmacı bir yapının nasıl olması gerektiği sezdirilmiştir.

Beceriler: Problem çözme becerisine yer verilmiştir. Mendel'in okuması için çiftlik ile ilgili sorumlulukların ablası ve eniştesi tarafından üstlenilmesi ve sonrasında Mendel'in de yaşamı boyunca karşılaştığı maddi engelleri çalışarak çözmesi, asla pes etmemesi, eğitimine devam edebilmek için rahip olması örnek verilebilir.

Eleştirel düşünme becerisine de yer verilmiştir. Diğer araştırmacılar deneylerinin sonucunu dinin üstünlüğü ile açıklarken Mendel, on beş yılını vererek gerçekleştirdiği gözlemlerini matematiksel değerlerle raporlaştırmıştır. Herkesin söylediğini kabul etmek yerine sorgulayıcı ve araştırmacı bir yolla sonuca ulaşmıştır. Yazar klonlama, biyoteknoloji ve özellikle GDO’lu ürünler ile ilgili konularda da okuyucuya sorular sorarak eleştirel düşünmeye yönelik bir bakış açısı ve farkındalık oluşturmaya çalışmıştır.

Temel Değerler: Kitapta genel olarak bilmenin, bilimin önemi vurgulanmıştır. Teorik bir değer olarak “bilimsellik” öne çıkarılmıştır. Mendel çalışmalarının sonucunda elde ettiği raporu 40 farklı kuruma ve kişiye gönderdiğinde çoğunun bu raporu okumadığı sonucuna ulaşıyor. Mendel’in manastırda görevli bir rahip olması, akademiden uzak görülmesinin bu durumdaki payı açıklanırken bilimde ön yargılı olmanın olumsuzluğu vurgulanmıştır.

Sosyal değerlerden aile desteği-sevgisi ve vefa kitapta yer almıştır. Fakir çiftçi bir ailenin çocuğu olan Mendel’in ilkokuldan sonra okuyabilmesi için bütün ailenin imkânlarını zorlaması, aile gider masrafları kısılrken ablasının çeyiz parasını onunla paylaşması örnektir. Ablasının bu iyiliğini unutmayan Mendel’in de yıllar sonra yeğenlerinin üniversite masraflarını karşılaması vefa değerini örneklendirmektedir.

İnsan haklarına saygının da kitapta bir değer olarak işlendiği söylenebilir. Transgenik ürünlerin Türkiye’ye denetimsiz girmesi, herhangi bir yasal takip veya etiket sisteminin uygulanmaması gibi boşluklar eleştirilirken tüketicinin “demokratik hakları”na dikkat çekilmiştir. Okuyucu türlerinin çeşitliliğinin korunması ve ekolojik sistemin önemi hakkında bilgilendirilirken bir bilinç ve duyarlılık oluşturulmaya çalışılmıştır.

Kitapta; *Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.7.6 Piri Reis ve Acayip Haritası

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Normal kalınlıkta ve dayanıklı bir kartondan tasarlanan kapakta yazar, eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kitabın ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir.

Kitabın kapağında gemide Piri Reis ve tayfası arasında geçen eğlenceli bir konuşma karikatürize edilmiştir. Kapakta, “Piri Reis’in 500. yılı” notu ile harita ve deniz görsellerine de yer verilmiştir. Kapak tasarımı renkli ve dikkat çekicidir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Kitabın iç kapağında resimleyen ile beraber diğer basım bilgilerine yer verilmiştir. Yazarın biyografisi, yayınevinden çıkan diğer kitapları, e-posta adresi ve resmî facebook sayfası da iç kapakta yer almaktadır. Arka kapakta kitabı okumaya teşvik edici bir tanıtım yazısı ve kitapla beraber Piri Reis’in haritasının hediye edildiği bilgisi bulunmaktadır. Yayınevi adına, resimleyen adına ve bu kitabın da içinde yer aldığı “Eğlenceli Tarih” serisinin internet adresine de arka kapakta yer verilmiştir. Teknoloji çağında yetişen ve bilgi kaynağı olarak internetten istifade eden günümüz çocukları için bu durum olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir. Çocukların serinin diğer kitaplarını araştırmalarını ve okuma alışkanlığı kazanmaları destekleyecek bir durumdur. Olumsuz olarak ise; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılırken kitabın hangi yaş seviyesindeki okuyuculara uygun olduğuna dair bir bilgiye de yer verilmemiştir.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 15 puntodur, okuyucular için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta anlatılanlar karikatür tarzı eğlenceli çizimlerle desteklenmiştir, resim-metin uyumuna da dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap birkaç küçük eksiklik dışında çocuklar için uygun nitelikler taşımaktadır. Kitabın modern bir tarzda; çağın gereklerine uygun şekilde ve çocukların ilgisini çekecek nitelikte tasarlandığı söylenebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatı başlamadan önce; anlatılacakların açıklandığı ve okuyucuda kitabı okumaya dair merak uyandıracak bir giriş bölümü bulunmaktadır. Anlatı Türk Denizciliği hakkında bilgi vererek başlamıştır. Bu bilgilerinin düz anlatım yoluyla değil de padişahların konuşma balonları içinde, onların dilinden

verilmesi çocuklar için konunun daha ilgi çekici hale gelmesini sağlayacak niteliktedir. Piri Reis'in yetiştiği ortam olan Gelibolu, Osmanlı savaş gemileri, haritanın teknik özellikleri, Kitab-ı Bahriye, coğrafi keşifler ve Hint Deniz Seferleri hakkında bilgi verilmiştir. Kitapta tarihî ve coğrafi bilgi aktarımı başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Anlatılanların harita görselleri ile desteklenmesi, Evliya Çelebi ve Kemalpaşazade gibi dönemin tarihçilerinden alıntılar yapılması biyografi türünün belgelere dayanma özelliğini destekler niteliktedir.

“Kaptanın seyir defteri” adlı bölümlerde Piri Reis'in dilinden anlatımlara yer verilmesi kurguya inandırıcılık ve canlılık katmıştır. Piri Reis'in haritası hakkında bilgi verilirken ise onunla röportaj yapıyormuşçasına, soru ve cevaplara yer verilerek bir kurgu tercih edilmesi okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir.

Anlatılanlarda; kredi kartı, cep telefonu, internet, fotokopi makinesi ve uçak gibi günümüz şartlarında kolaylık sağlayan araçların o dönemlerde olmaması ve bu durumun yaşama yansıması gibi konulara değinilmiş, günümüz şartları ile geçmiş kıyaslanarak okuyucunun olayları daha iyi kavraması sağlanmıştır. Çanakkale'de Piri Reis'in müzesi ve iki tane heykeli olduğu bilgilerine yer verilerek yaşayarak öğrenme de desteklenmiştir.

Test tekniği ile bilgi ölçülmesi, günümüz çocuklarının eğitim hayatında sıklıkla karşılaştığı bir sistemdir. Kitapta anlatı aralarında; test ve doğru/yanlış sorularına yer verilmiş olması, bu anlamda okuyucunun bilgisini pekiştirmeye ve anlatılanları kalıcı bir şekilde öğrenmesine yardımcı olacağı söylenebilir. Kurgu içinde “Eğlenceli Tarih” serisinin diğer kitaplarına da göndermeler yapılarak okuyucu bu kitaplardan haberdar edilmiş ve bu kitapları okumaya yönlendirilmiştir. Ayrıca anlatı bittikten sonra da seriye ait üç kitabın görseli ile açıklamasına yer verilerek bu anlayış devam ettirilmiştir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Piri Reis; deniz ve bilim tutkusu öne çıkarılarak ve az da olsa fiziksel özelliklerine değinilerek tanıtılmıştır. Zarif, deneyimli ve cesur biridir. Özellikle haritası ile ilgili başarısından hareketle okuyucuda “hayranlık uyandıracak ve model olacak tarzda” tanıtıldığı söylenebilir. Piri Reis'in amcası ve ünlü bir Osmanlı denizcisi olan Kemal Reis kitapta yan kahraman olarak tanıtılmıştır. Barbaros ve Pargalı İbrahim de Piri Reis'ten hareketle tanıtılan diğer yan kahramanlar kabul edilebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili oldukça sade ve akıcıdır, çocuk dünyasına uygun bir anlatım tercih edilmiştir. “Bilgiye demir atıyoruz!” başlığı ile oluşturulan bölümlerde ek bilgiler verilmesi de anlatımı canlı kılmıştır. Anlatımda yer yer deyimlerin (kuş uçurtmamak, çorap sökücü gibi gelmek, soluğu orada almak vb.) kullanılması da olumlu bir özellik olarak dikkati çekmektedir. “Mini Denizcilik Sözlüğü” başlığında okuyucuya denizcilik ile ilgili terimler öğretilmeye çalışılmıştır. “Tersane, donanma, kaptanıderya, reis, levent, gazi, gaza, rota, seyir, ganimet, üs, filo, fora, mayna, amiral, beylerbeyi, azap, komi, rampa etmek, yelken açmak, sefere çıkmak, demir atmak, sancak” sözcükleri tanımlanmıştır. Bu terimlerin kurgudan önce verilmesi okuyucunun anlatıyı daha kolay anlamasını sağlayacaktır. Kelime öğretimi bakımından da yararlı bir uygulama olduğu söylenebilir.

Metin içinde ise gemi yapımında çalışan kişiler; “neccar, haddad, kalafatçı, kumbaracı, üstüğü, meremmetçi” tanıtılmıştır. Tersane yöneticileri olan; “tersane emini, tersane kethüdası, tersane ağası, tersane kâtibi, tersane reisi, tersane baş mimarı” da görevleri açıklanarak verilmiştir. Pir ve Muhiddin isimlerinin anlamları ile barata, göke, kartografya ve kartograf terimleri de açıklanmıştır. “Kapudane, patrona, riyale” kavramları ise günümüzdeki karşılıkları ile verilmiştir. Denizcilik malzemeleri olan; “Yakup sopası, kum saati, pusula, usturlap, dürbün, denizci kadrani” da tanıtılmıştır.

Kitaptaki alt bölüm başlıkları cümle gibi düşünülerek yazılmıştır. Tersane geliyor (s.27), İki kale, bir şehir (s.35) başlıkları örnektir. Bölüm başlığındaki cümlelerin tüm harflerinin büyük yazılması gerekirdi.

Kitapta bazı sözcükler yanlış yazılmış ve cümle aksaklıkları oluşmuştur. Alacağınız yerine “alacağız” (s.8), İstanbul’dan yerine “İstanbul’da” (s.141), karar yerine “kararla” (s.141) yazılmıştır. Bir cümlede ise (s.38-nüfus kayıtlarını/kayıtlarının olmalı) ek eksikliği anlamda düşüklüğe yol açmıştır.

Karikatür çizimlerinde noktalama ve yazım hataları vardır. “Rotaya ne gerek var.” (s.7) şeklinde yazılan cümlenin sonuna soru işareti konmalıydı. Yılın yerine “yılı” (s.60) yazılarak hata yapılmıştır. Yine karikatürdeki cümlenin sonuna Türkçede böyle bir işaret olmamasına rağmen iki nokta (./ s.101 ve s.104) konularak hata yapılmıştır. Piri Reis’e yazılması gerekirken “Piri reis’e” (s.104) şeklinde yazılmıştır.

Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken nokta işareti (s.84) unutulmuştur. “Basra körfezinin” (s.134) yazımında da küçük harf ve kesme işareti hatası vardır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın dil ve anlatım özellikleri ve de sözcük öğretimindeki yaklaşımı başarılı kabul edilirken yazım ve noktalama hatalarının varlığı “olumsuz” olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.8 Bilim insanları grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Bilim İnsanları grubunda yer alan 59 kitabı temsilen 6 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Kitap kapaklarının çoğunda normal kalınlıkta bir karton tercih edilirken iki tanesinde (İbni Sina, Mendel’den Kopya İnsana) diğerlerine göre daha ince ve daha dayanıksız bir kapak tercih edilmiştir. Tüm kitapların ciltlemelerinin dağılmayacak şekilde tasarlandığı gözlenmiştir. Kapak resimlerinde genel olarak anlatılanlara uygun ve dikkat çekici görseller tercih edilmiştir. Sadece bir kitabın bu anlamda dikkat çekici olmadığı (Mendel’den Kopya İnsana) söylenebilir. Kitapların çoğunda; eser adı, yazar adı, resimleyen adı, yayınevi adı bilgilerine iç kapakta yer verilirken bazılarında ise dış kapakta yer verilmiştir. Kitapların sadece bir tanesinde (Mendel’den Kopya İnsana) arka kapakta tanıtım yazısına yer verilmemiştir. Kütüphane dizini oluşturmada sırt yazısına yer verilmesi önemlidir ve bu başlık altında incelenen tüm kitapların sırt yazısı bulunmaktadır. Kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine bu bölümde ele alınan altı kitaptan hiçbirinde yer verilmemesi olumsuz bir durum olarak tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde incelenen

altı kitap içinde, kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği bir kitap da bulunmamaktadır.

Boyutlar: İncelenen kitapların boyutlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Hepsi kolay tutulabilir ve taşınabilir niteliktedir. Çocuk kitaplarında istenilen klasik boyutların “16x23 cm” olduğu bilinirken bu başlıkta incelenen kitapların da ortalama “13x20 cm” boyutlarında olduğu tespit edilmiştir.

Kâğıt: Kâğıtlar kitapların tamamında çocukların gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde sadece bir kitapta (Edison Kimdir?) aksaklık tespit edilmiştir, genel olarak metin ve resimlerde düzgün yerleştirmeler yapılmıştır.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitapların tamamı uygun (12-15 punto aralığında) niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapların tamamında resimlere yer verilmiş olması olumlu bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Sonuçta; Bilim İnsanları grubunu temsilen incelenen eserler, “Tasarım Özellikleri” açısından birtakım küçük eksikler buldurmakla beraber başarılı sayılabilirler. İncelenen kitapların tamamında; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğunun belirtilmemesi ortak eksikliklerdir. İncelenen tüm kitapların resimlendirilmiş olması ve de bir kitapta “karekod” uygulamasına (Edison Kimdir?) yer verilmesi ise tasarım özellikleri bakımından dikkati çeken olumlu özelliklerdir.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: İncelenen altı kitaptan beş tanesinde biyografi türünün bir gerekliliği olarak belgelere dayanma özelliğine yer verildiği görülmüştür. Ele alınan kişilerin bilim insanları olması ve bu anlamda kitaplarda doğal olarak nesnellığın öne çıktığı düşünülebilir. Kitaplarda genel olarak okuyucunun araştırmaya teşvik edildiği, gözlem ve deneyin önemi üzerinde durulduğu görülmüştür. İki kitapta ise (Edison Kimdir?, Farabi) ele alınan şahsiyete ait özlü sözlere yer verilerek kurgunun geliştirildiği tespit edilmiştir.

Kahramanlar: Kitaplarda genel olarak; kahramanların kişisel özellikleri başarılı bir şekilde verilirken fiziksel özelliklerinin unutulduğu tespit edilmiştir. Yan kahramanlar ise bazı kitaplarda çok az tanıtılırken bazı kitaplarda hiç tanıtılmamıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: İncelenen kitaplardan beş tanesi anlatım özellikleri ve sözcük öğretimini sağlama bakımından başarılı kabul edilmektedir fakat kitapların tamamının yazım ve noktalama bakımından -az da olsa- hatalar barındırdığı tespit edilmiştir.

Sonuçta; Bilim İnsanları grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından “Konu-İletiler-Kurgu” alt başlığında genel olarak başarılı olduğu görülse de “Kahramanlar” ve “Dil-Anlatım-Üslup” alt başlıklarında eksiklikler taşıdığı tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Model Oluşturma: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Mendel’den Kopya İnsana) biyografisi yazılan kişinin model olarak sunulduğu tespit edilmiştir.

Beceriler: İki kitapta (İbni Sina, Mendel’den Kopya İnsana) problem çözme ve bir kitapta eleştirel düşünme (Mendel’den Kopya İnsana) becerisine yönelik olarak değerlendirmeler yapıldığı tespit edilmiştir.

Temel Değerler: Üç kitapta (Acaba Ne Olsam? Bilim İnsanı, İbni Sina, Mendel’den Kopya İnsana) değerlere yer verildiği görülmüştür. Bu değerlerden ele alınan gruba uygun olarak “bilimsellik” ve “ilim” değerleri öne çıkmaktadır.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Sonuçta; Bilim İnsanları grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından en çok “Temel Değerler”e yer verildiği görülmüştür. İncelenen 6 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen kitap sayısı ise 3’tür.

4.1.9 Gerçek Halk Kahramanları Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Gerçek Halk Kahramanları grubunda yer alan 54 kitabı temsilen 5 kitap incelenmesi uygun bulunmuştur. Hakkında en çok biyografi kitabı yazılan kişiler dikkate alınarak baskısı diğerlerine göre daha fazla bulunan ve farklı yayınevlerinden çıkan kitaplar arasından bir seçim yapılmıştır. Gerçek Halk Kahramanları grubunu temsilen; Seyit

Onbaşı, Ali Efe, Nene Hatun, Gördesli Makbule ve Küçük Yusuf hakkında yazılan birer kitap incelemeye dâhil edilmiştir.

Tablo 6. Gerçek Halk Kahramanları Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Efelerin Efesi Yörük Ali Efe	Serpil Ural
2.	Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule	Suat Turgut
3.	Küçük Yusuf-İstanbul	İsmail Bilgin
4.	Nene Hatun'la Bir Gün	Mustafa Orakçı
5.	Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi	İbrahim Ünsal

4.1.9.1 Efelerin Efesi Yörük Ali Efe

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitap kapağı normal kalınlıktaki bir kartondan tasarlanmıştır ve kitap, sayfaları dağılmayacak şekilde ciltlenmiştir. Kapak resmi olarak Yörük Ali Efe'nin ailesinin arşivinden şahsa ait bir fotoğraf seçilmiştir. Bu tasarım okuyucunun ilgisini çekecek niteliktedir. Yazar adı, eser adı ve yayınevi adı dış kapakta bulunurken kapak düzenleyicisinin adı iç kapakta yer almaktadır. Kitabın içinde hiç resim bulunmadığından resimleyen/çizer bilgileri de yoktur. Kitabın arka kapağında bir at resmi ile kitabın konusu ile ilgili dikkat çekici, tanıtıcı, kısa bir yazı bulunmaktadır. Birçok çocuk kitabında unutulmuş bir özellik olarak kitabın arka kapağının iç kısmının yazarın hayatına yer verilerek değerlendirilmiş olması dikkat çekicidir. Kitabın sırt yazısı da unutulmamıştır. Kitabın hangi yaş ya da sınıf için önerildiği belirtilmemiştir.

Boyutlar: Kitap 10,5x19 cm boyutundadır, standartlara göre biraz küçüktür. Hacim olarak kolaylıkla taşınabilir bir niteliktedir.

Kâğıt: Kitap çocuklar için uygun nitelikte mat kâğıda basılmıştır.

Sayfa Düzeni: Sayfalar normal aralıkta ve rahat okunabilecek şekilde tasarlanmıştır.

Harfler: Harfler 13 puntodur, gözü yormayacak büyüklüktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Anlatının sonunda; Yörük Ali Efe'nin ailesinden alınan ve onun yaşamı, mezarı, müzesi ile ilgili belge niteliği taşıyan fotoğraflara yer verilmiştir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitap, hangi yaş seviyesine uygun olduğunun belirtilmemesi dışında istenilen niteliklerdedir. Güteryüz (2013: 28)'e göre; yaşam öyküsü aynı zamanda belgesel bir çalışmadır. Yaşam öyküsü yazılırken o kişiyi tanıyanlardan, anılarından, mektuplarından, eş ve çocuklarından yararlanılabilir. Bu kitapta Serpil Ural'ın Yörük Ali Efe'yi tanıtmak için resimlerden değil ele aldığı şahsiyetin aile bireylerinden temin ettiği fotoğraflardan yararlanmayı tercih etmesi çocuklar için dikkat çekici ve biyografi türü için olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Yörük Ali Efe'nin hayatı yazar tarafından romanlaştırılmıştır. Roman, adının anlamını öğrenmek için Yörük Ali Efe'nin torunu ile görüşen ilkökul öğrencisi Efe'nin yaşamı üzerinden kurgulanmıştır. Böylece merak ögesi anlatının başından sonuna kadar canlı tutulmuştur. Eserde Aydın'ın Yunanlılar tarafından işgali ve Kurtuluş Savaşı'na katılan efelerin mücadelelerini içeren tarihî bilgiler yer almaktadır.

Anlatı içinde dipnotlara, anlatı sonunda ise kaynakçaya yer verilmiş olması da dikkat çekicidir. Biyografi türünün belgelere dayanma özelliği yazar tarafından kitabı yazarken yararlanılan kitaplar ve internet kaynakları ile desteklenmiştir. Aynı zamanda böylece merak eden okuyucu eseri okuduktan sonra araştırma yapmaya sevk edilmiştir. Yörük Ali Efe'nin hayatı hikâyesi üzerine yakılan türküye de kitabın sonunda yer verilmiştir.

Kurgunun; Efe'nin ve ailesinin Aydın Yenipazar'a giderek Yörük Ali Efe'nin evini ve müzesini ziyaret ederek bitirilmesi yaşayarak öğrenme yaklaşımına uygundur. Okuyucunun da ziyaret edilmesi teşvik edildiğinden olumlu olarak değerlendirilebilir.

Kahramanlar: Yörük Ali Efe; ince yapılı, kısa boylu, gerçekçi, akılcı, sakin, güçlü biri olarak tanıtılmıştır. Haksızlıklara karşı duruşu vurgulanmıştır. İdealize edilmiş bir tip değildir, zayıf yönleri de belirtilmiştir. Bu durum okuyucunun kahramanla

özdeşim kurmasını kolaylaştıracak bir durumdur. Kitabın diğer ana kahramanı olan Efe; 7 yaşında ve meraklı bir çocuktur. Bu anlamda okuyucunun yaş yakınlığı itibariyle onunla da kolaylıkla özdeşim kurabileceği söylenebilir. Kitapta geçen ve öne çıkan yan kahramanlar ise şunlardır: Ege, Seyyide Hanım, Osmancık, İbrahim, Alanyalı Molla Ahmet Efe.

Dil-Anlatım-Üslup: Yazarın betimleyici bir anlatım tarzı benimsediği söylenebilir. Yörük Ali Efe'nin müze evi başarılı bir şekilde betimlenmiştir. Canlı, hareketli ve yalın bir dille yazılmıştır. Efe, kızan, zeybek, molla gibi kelimelerin anlamları metin içinde açıklanarak verilmiştir. Okuyucunun anlamını bilemeyeceği ve sözcük dağarcığını geliştireceği düşünülen başka sözcük yoktur.

Kitapta bölüm başlıklarının sadece ilk harfi büyüktür: “Efelerin evi dağlardır” (s.25) gibi. Bölüm başlıklarında tüm sözcüklerinin ilk harflerinin büyük yazılması gerekirdi. Ağabey sözcüğünün kısaltılmış hali “ağbi” (s.7, s.14) şeklinde yazılmıştır. Kitabın neredeyse tamamında (Örn.: s.8) tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktanın unutulduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, romanda Efe'nin ve ailesinin yaşamı ile okuyucunun içine girebileceği bir kurgu sağlandıktan sonra Yörük Ali Efe'nin yaşamına yer verilmesi kitabın içerik özellikleri bakımından “kahramanlar” başlığındaki başarısını göstermektedir. Kitap barındırdığı yazım ve imla hataları dışında içerik özellikleri bakımından istenilen niteliklerdedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Beceriler: Efe'nin adının anlamını öğrenmek istemesi üzerine ağabeyi Ege'nin Yörük Ali Efe'nin torunu olan Efe adlı öğrenciye ulaşması problem çözme becerisine örnek teşkil etmektedir. Yine Yörük Ali Efe'nin çarpışmada Yunan askerlerinin kendinden daha hızlı hareket ettiğini fark etmesi sonucunda, onların elbise ve silahlarının daha hafif olduğunu görerek efe giysilerinde değişiklik yapması da problem çözme becerisine örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.9.2 Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Çizgi roman şeklinde hazırlanan kitabın kapağı normal kalınlıktadır ve kitap iyi ciltlenmiştir. Kitap kapağında savaş meydanında Gördesli Makbule resmedilmiştir. Kitabın dış kapağında yazar adına, çizer adına ve yayınevi adına yer verilmiştir. Kurtuluş Savaşı Kadın Kahramanlarımız adlı serisinin altıncı kitabı olan bu eserin arka kapağında; seriye ait diğer kitapların isimlerine ve yazar tarafından oluşturulan diğer serileri tanıtan görsellere yer verilmiştir. Ayrıca yayınevinin internet sitesinin adresine ve telefon numaralarına da yer verilmiştir. Kitabın kapaklarının iç kısımlarının değerlendirilmiş olması sevindirici bir durumdur. Ön kapağın iç kısmında kitabın basım bilgileri yanında yazar tarafından kaleme alınmış gençlere seriyi tanıtan ve bu serinin önemine yönelik bilgi veren bir yazı yer almaktadır. Ayrıca yazarın bu eseri oluştururken yararlandığı kaynaklara yer verilmiştir. Kaynakçanın arka kapağın iç kısmında yer alması daha uygun olabilirdi. Arka kapağın iç kısmında ise çizgi romanın kahramanları olan; Gördesli Makbule'ye, Halil Efe'ye, İbrahim Ethem Bey'e ve Parti Pehlivan'a ait fotoğraflara ve hayatları hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak ise; kitabın sırt yazısı bulunmamaktadır ve hangi yaş ya da sınıf için önerildiği belirtilmemiştir.

Boyutlar: Kitap 16,5x23,5 cm boyutlarında, istenilen ölçülerdedir. Kitap boyut olarak kolay taşınabilir durumdadır.

Kâğıt: Baskı parlak kâğıda yapılmıştır. Bu durum okuyucunun dikkatini çekmekle beraber gözünü yorabilme ihtimalini de taşımaktadır.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde çizgi roman tarzına uygun bir düzenleyiş söz konusudur.

Harfler: Harfler 10 puntodur. Harflerin seçimi punto olarak küçüktür ve tamamen büyük harfle yazımın tercih edilmesi uygun değildir.

Resimler/Fotoğraflar: Eser içindeki resimlemelerde Gördesli Makbule'yi temsil ederken başka bir çizim kullanmak yerine kitabın arka kapağının iç kısmında yer alan ve Gördesli Makbule'nin fotoğrafının çizimi kullanılsaydı eser hem daha gerçekçi hem de daha başarılı olabilirdi. Kitabın resimlerinde şiddet öğelerinin yoğun şekilde işlenmesi de olumsuz bir durum olarak dikkat çekicidir.

Sonuç olarak; kitap, tasarım özellikleri bakımından bazı noktalarda eksiktir. Sırt yazısının olmaması, harf ve kâğıt seçimindeki hatalar, resimlerdeki sorunlar dikkati çeken olumsuz özelliklerdir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Gördesli Makbule'nin hayatı anlatılırken tarihî bilgilere yer verilmiştir.

Kahramanlar: Gördesli Makbule eserin ana kahramanıdır, cesur ve vatansever olma yönüyle öne çıkarılmıştır. Halil Efe, İbrahim Ethem Bey ve Parti Pehlivan da yan kahraman olarak kabul edilebilir. Kahramanların kısmen tanıtıldığı söylenebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın anlatımında “Pis yaratık, canın cehenneme” gibi şiddet içerikli sözlere yer verilmesi çocuklar için uygun bulunmamaktadır. Okuyucunun kelime dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcük bulunmamaktadır.

Gördesli Makbule ve eşi Halil Efe'nin üzerinden karı-koca kelimelerinin ilişkisinin sezdirildiği “kocadağım” kelimesinin bazı yerlerde birleşik bazı yerlerde ayrı yazıldığı görülmektedir. Bu durum yazım yanlışlığına sebebiyet vermiştir. “23 Mayıs'da” (s.19) şeklinde bir yazım yanlışı mevcuttur. Ayrı yazılması gereken “herşey” (s.39) sözcüğü bitişik yazılmıştır. Bazı “Kuvayı Milliye” sözcüğüne gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmamıştır. yerlerde alıntılarını göstermede iki nokta yerine noktalı virgül kullanılması da (Örn.: s.29, s.46) yanlış bir noktalama kullanımı olarak tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; içerik özellikleri bakımından kitabın özellikle “Dil-Anlatım-Üslup” başlığında belirlenen olumsuzluklardan ötürü çocuklar için uygun olmadığı söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: Model bir kadın asker resmedilmiştir. Eserde Gördesli Makbule'nin kadın olmasına rağmen vatan için cepheye koşması ve bu uğurda mücadele vermesi vurgulanmıştır.

Temel Değerler: Kitapta temel değer olarak vatan sevgisinin vurgulandığı görülmektedir. Makbule'nin düğününde yakılan kınası kurumadan cepheye koşması, şehit olma isteği örnek verilebilir.

Kitapta; *Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Kitabın özellikle “estetik duyarlılık veya hayal gücü” kazandırmaktan uzak olduğu, şiddet öğeleri barındırdığı görülmüştür.

4.1.9.3 Küçük Yusuf-İstanbul

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır ve ciltleme sağlamdır. Kitabın kapağı renkli ve dikkat çekici bir şekilde tasarlanmıştır. Kapak resmi olarak askerden ve bir adamdan kaçan Küçük Yusuf resmedilmiştir. Kitabın kapağında eser, yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. Basım ve tasarım bilgileri ile yazarın biyografisi, eserleri ve e-posta adresi ise iç kapakta yer almaktadır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Arka kapakta kitabın 9 yaş ve üzeri için uygun olduğu ifadesine ve kısa bir tanıtım yazısı ile bu kitabın da içinde bulunduğu, 10 kitaptan oluşan “Kurtuluşun Kahramanları” serisinin görsellerine yer verilmiştir. Okumaya teşvik anlamında bu durum başarılı bir uygulamadır. Yayınevinin internet adresi de arka kapakta yer almaktadır. Olumsuz bir özellik olarak; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 12,5x19 cm boyutlarındaki kitap, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıda baskı tercih edilmiştir, çocukların gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 14 puntodur, 9 yaş ve üzeri için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Resimler siyah-beyazdır ve metinle anlatılanlarla uyumludur.

Sonuç; olarak tasarım özellikleri bakımından eser, kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: İstanbul’un işgali esnasında bir Türk’ün yabancı askerler tarafından şehit edilmesine şahit olan Küçük Yusuf’un Milli Mücadele yanlılarına desteği işlenmiştir.

Anlatı sonunda beş kitabın görsellerine ve tanıtım yazılarına ve ayrıca bu kitabın da içinde bulunduğu on serilik çalışmaya on kitap daha eklenerek serinin yirmi kitap olduğu bilgisine görselleriyle birlikte yer verilmiştir. Okuyucuyu bilgilendirmesi ve kitap tanıtımı yaparak okuma alışkanlığı oluşturmayı amaçlaması bakımından bu durum olumlu olarak değerlendirilebilir.

Kahramanlar: Yusuf; cesur, kararlı, zeki biri olarak tanıtılmıştır. Şeref Bey, Orhan, Hasan ve Ahmet kitapta geçen yan kahramanlardır. Kahramanların tanıtımında ana hatlar verilmiş, detaylara çok inilmemiştir. Kahramanların daha detaylı tanıtılmasının gerektiği söylenebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: Akıcı ve sade bir dil tercih edilmiştir. Yazarın anlatımına macera duygusu eşlik etmektedir. Okuyucunun kelime dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcük bulunmamaktadır.

“İtilaf Devletlerine” (s.5) yazımında kesme işareti unutulmuştur. Tırnak içindeki cümlenin sonuna nokta yerine virgöl (s.39) konularak hata yapıldığı tespit edilmiştir. Soru işareti yerine nokta (s.49, s.71) konularak da hata yapılmıştır. “Dedi” aktarma cümlesinden önce ise virgöl (s.49) unutulmuştur.

Sonuç olarak; içerik özellikleri bakımından kitabın sözcük öğretimini desteklemediği görülmüştür. Az sayıda da olsa tespit edilen noktalama hatalarının da bundan sonraki baskılarda giderilmesi gerektiği söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Küçük Yusuf’un habercilik yaparak not taşıması, arkadaşları ile Topkapı’daki Fransız Karakolu’na Türk bayrağını asması, Davutpaşa Kışlası’ndaki silahların kaçırılması için sünnet düğünü organizasyonu içinde yer alması gibi olaylardan hareketle “vatan sevgisi” ve “cesaret” değerlerinin işlendiği söylenebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.9.4 Nene Hatun’la Bir Gün

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır ve ciltleme sağlamdır. Kitabın kapağı renkli ve sevimli bir şekilde tasarlanmıştır. Kapakta, anlatının ana kahramanı

Murat ile Nene Hatun yan yana resmedilmiştir. Kitabın kapağında eser adına ve yayınevi adına yer verilirken yazar adına yer verilmemiştir. Yazar adı, resimleyen adı ve baskıya ait diğer bilgiler iç kapakta yer almaktadır. İç kapağın da anlatının kahramanlarıyla resimlenmiş olması okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini için uygundur. Arka kapakta kitabın 7 yaş ve üzeri için uygun olduğu ifadesine ve kısa bir tanıtım yazısı ile “Ünlülerle Bir Gün-2” serisinin diğer kitaplarının görsellerine yer verilmiştir. Okumaya teşvik anlamında bu durum başarılı bir uygulamadır. Yine arka kapakta bu kitabın “MEB Türkçe müfredatına uygundur.” şeklinde bir ifade ile desteklendiği görülmektedir. Yayınevinin internet adresi de arka kapakta yer almaktadır. Olumsuz bir özellik olarak; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

Boyutlar: 15x21 cm boyutlarındaki kitap, hacim olarak oldukça hafiftir.

Kâğıt: Renkli kâğıda baskı tercih edilmiştir, çocukların dikkatini çekecek niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 18 puntodur, 7 yaş ve üzeri için uygundur. Bu çalışmanın yaş aralığı için ise (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Resim-metin uyumu bulunan kitapta resimlerin tüm sayfayı kaplayacak şekilde tasarlanması kitabın daha küçük yaş gruplarına hitap etmesinin bir sonucu olarak düşünülebilir. Resimler renkli ve dikkat çekici bir şekilde tasarlanmıştır.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitabın eksiklikleri; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemiş olması ve harflerin normalde büyük olmasıdır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu, öğretmenin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü için tarihimizdeki kadın kahramanlardan birini araştırmasını istemesi üzerine Murat'ın Nene Hatun'u araştırması ile başlar. Elindeki sihirli anahtar sayesinde Erzurum'a gitmesi ve Nene Hatun'un yaptıklarına şahit olması ile devam eder. Vatan sevgisi üzerinde durulmuştur ve Nene Hatun'un yılın annesi seçilmesi vurgulanmıştır. Kitabın sonunda okuyucun okuduklarını pekiştirmesine yönelik olarak beş açık uçlu soruya ve oluş sırasına göre sıralanması istenen dört cümleye yer verilmiştir. Bu

soruların varlığı, okuduğunu anlamayı ölçen olumlu etkinlikler olarak değerlendirilebilir.

Kahramanlar: Kitabın ana kahramanları Murat ve Nene Hatun kabul edilebilirken yan kahraman olarak Murat'ın annesi, Nene Hatun'un ninesi ve yaralı asker kabul edilebilir. Kitapta ana ve yan kahramanlar yeterince tanıtılmamıştır. Fiziksel ve ruhsal açıdan tam bir betimleme yoktur. Sadece kahramanın yaşının okuyucu ile yakın olması özdeşim kurma açısından olumlu bir durumdur.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaba doğal bir anlatım tarzı ve heyecan unsurunun canlı tutulduğu bir dil hâkimdir. Kitabın dili sade ve anlaşılırdır, deyimlere yer verilmiştir. Okuyucunun kazanabileceği yeni bir kelime bulunmazken yazım ve imla bakımından hatalı bir cümle de bulunmamaktadır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın yeterince geliştirilemediği söylenebilir. Biyografisi yazılan kahramanın öne çıkarılması ve az sayıda da olsa okuyucunun anlamını bilemeyeceği sözcüğe yer verilmesi daha uygun olabilirdi. İçerik özelliklerinin yazım bakımından yanlışsız olması ise sevindirici bir durum olarak değerlendirilebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Kitap okuyucuya hayal gücü kazandırmaya yöneliktir. Kurgu, ana kahraman olan Murat'a bir güvercinin anahtar vermesiyle başlar. Bu anahtar sihirlidir ve Murat'ı tarihte yolcuğa çıkartır.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.9.5 Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi

Kapak-Cilt: Kitap kapağı sağlam ve sayfaları dağılmayacak şekilde ciltlenmiştir. Kitap kapağında görsel olarak Seyit Onbaşı, Çanakkale Cephesi'nde savaş alanında sırtındaki mermi ile resmedilmiştir. Yazar adı, eser adı ve yayınevi adı dış kapakta bulunurken diğer tasarım ve basım bilgileri iç kapakta yer almaktadır. Kitaplık dizininde gerekli olan sırt yazısı unutulmamıştır. Kitabın arka kapağında, eserden bir bölüm alıntılanmıştır ve okuyucu kitabı okumaya davet eden bir yazı bulunmaktadır. Arka kapakta yayınevini internet adresi ve sosyal medya hesapları da vardır.

Olumsuz özellikler olarak; kitabın dış kapağında hangi yaş ya da sınıf için önerildiği belirtilmemiştir. Kitap kapağının iç kısımları da değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır.

Boyutlar: Kitap boyut olarak 12x19,5 cm'dir, kolay taşınabilir bir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıda basılmıştır, gözleri yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfalar normal aralıkta ve rahat okunabilecek şekilde tasarlanmıştır.

Harfler: Harfler 13 puntodur, uygun büyüklüktedir ve harflerin baskısı temizdir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitaptaki resimler siyah-beyaz çizimlerdir, resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak tasarım özellikleri bakımından birkaç küçük eksiklik dışında kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. İncelenen birçok kitapta görülen bir eksiklik olarak; kitabın uygun olduğu yaş kitlesinin belirtilmemesi ve kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: “Bizim Kahramanlarımız” adlı biyografik roman dizisinde yer alan kitapta anlatıdan önce; yazarın özgeçmişine, diğer eserlerinin listesine ve önsöze yer verilmiştir. Kitabın yazarının tanıtılması ve okuyucunun yazarın diğer kitaplarının varlığından haberdar edilmesi ve hatta bir diğer kitapta okuyucu ile buluşmak üzere sözleşmesi okuma kültürü kazanımı bakımından olumlu olarak değerlendirilebilir.

Roman Seyit'in doğumu ve çocukluğu ile başlamakta, evlenmesi ve askere gitmesi ile devam etmektedir. Balkan Savaşı, Lozan Barış Antlaşması, Çanakkale Savaşı gibi tarihî olaylar anlatılmıştır. Niğdeli Ali ile Seyit'in Ocean adlı gemiyi batırması anlatılırken olaylar karşısında iman gücüne sığınma ve umutsuzluğa kapılmama vurgulanmıştır. Seyit'in onbaşılığa terfi etmesine yer verilmiş, kahramanlığı ve alçakgönüllü tavrı işlenmiştir. Anlatının sonunda yazarın Koca Seyit'in köyüne gitmesine yer verilmiştir. Kahramanı bir de hemşerilerinden dinleyen yazar Balıkesir'in Havran ilçesi Çamlık Köyü'nde kahramana ait olan anıtı ziyaret etmiştir. Anlatı Koca Seyit'in torunu ve aynı zamanda anıt görevlisi olan Muhammet ile konuşması ile son bulur. Bu durum biyografi türünün belgelere dayanma özelliğini desteklemesinin yanı sıra çocukların bu anıtı ziyaret etmesini sağlayabilecek nitelikte

olumlu bir yaklaşımdır. Kitabın sonunda serinin diğer kitaplarının ve yayınevinden çıkan farklı kitapların tanıtımları bulunmaktadır. Ayrıca yayınevinin okuyucuyu okumaya teşvik ettiği bir yazı da vardır.

Kahramanlar: Kitabın ana kahramanı olan Seyit; güçlü, mert, vatan sevdalısı, cesur, alçakgönüllü ve ahlaklı biri olarak tanıtılmıştır. Kitapta yer alan ve ana kahramanla ilişkilendirilerek tanıtılan yan kahramanlar şunlardır: Çopuroğlu Abdurrahman, Emine Hatun (annesi), Emine (eşi), Mustafa Kemal, Cevat Paşa, Mehmet Çavuş, Fahri Bey, Hilmi Bey, Niğdeli Ali.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaba öyküleyici ve betimleyici bir anlatım tarzı hâkimdir. Yazar samimi bir dil ve sıcak bir üslup ile doğal bir anlatım gerçekleştirmiştir. Sürükleyici ve duygusal bir dil kullanıldığı söylenebilir. Çanakkale Savaşı ile ilgili türkülere ve Mehmet Akif şiirlerine kurgu içinde yer verilmesi de anlatımı canlı kılmıştır.

Okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen birçok sözcük dipnotlar ile verilmiştir. Bu durum hem kelimeyi bulmak için ara vermeyeceğinden okuyucunun ilgisini canlı tutacak hem de kelime hazinesi zenginleştirecek niteliktedir. Dipnotla verilmeyen ve okuyucunun bu kitabı okurken anlamını bilemeyeceği düşünülen makul sayıdaki diğer sözcükler ise şunlardır: İstihkâm, basiretsiz, düvel, topyekûn, muazzam, mukavemet, asgari, azami, mahcup.

Metinde “günkü” sözcüğü yerine “günkün” (s.120), “zatürre” yerine “zatürree” (s.218) yazılarak hata yapılmıştır. Seddülbahir Tabyasının (s.89) yazımında kesme işareti eksiktir. Komutan sözcüğü metin içinde bir kişi kastedilerek özel isim gibi düşünülmüş ve büyük harfle yazılmıştır fakat sözcüğün aldığı ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır. [Örn.: Komutanına (s.110, s.130, s.159), Komutanından (s.112)]. Mustafa Kemal kastedilerek yazılan “Başkomutanı” (s.199) ifadesinde de benzer durum söz konusudur.

Soru işareti yerine nokta konularak (s.135, s.215) ve üç nokta ile biten cümleden sonra küçük harf ile başlanarak (s.211) hata yapılmıştır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın çok büyük eksiklikleri olmadığı söylenebilir. Az sayıda olan yazım ve noktalama hatalarının giderilmesi ile içerik özelliklerinin uygun niteliklere kavuşabileceği düşünülmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Kitapta vatan sevgisi, hak sevgisi, şehitlik ve saygı işlenen değerlerdir. Seyit Onbaşı için “vatan” kendi mutluluğundan önce gelmektedir. Bu sebeple önce çok sevmesine rağmen Emine ile evlenmeyi reddetmiştir. Evlendikten bir yıl sonra ise bayrama gider gibi güle oynaya askere gitmiştir. Seyit için bağımsız bir vatanda yaşamının her şeyden önemli olduğu ifade edilmiştir. “Köyünün, sevdiklerinin hasreti, onulmaz bir yara gibi kabuk bağlamıştı yüreğinde. İçten içe sızlıyor ama o kabuktan dışa sızılmıyordu. Vatani tehlikeyken bir askerin böylesi kişisel bir hasreti dillendirmesi ayıp geliyordu ona.” (s.61) ve “Bir Türk için vatani canından bile azizdir; vatani bütün varlığından önce gelir.” (s.73) alıntıları vatan sevgisi değerini örneklemektedir. “Her işte, her niyette önce ‘Allah’ derim elbet. Ondan sonra ne varsa sevdiğim... Hepsinden önce vatanım gelir bu dünyada.” (s.40) ve “Kalbin her atışında, bir Türk için en kutsal değerlerin sembolü olan iki sözcük dile geliyordu: Ezan ve bayrak. ‘Canın, cânânın, başka hiçbir varlığın’ kıymeti yoktu bu iki değer yanında.” (s.105) alıntıları ise hak sevgisinin vatan sevgisi ile iç içe geçtiğini örneklemektedir. Koca Seyit’in Ocean’ı batırmak için kaldırdığı mermiyi savaş sonrasında fotoğraf çekirtmek istendiğinde kaldıramaması da bu durumla açıklanmıştır. Seyit’in askere gitmeden vatan uğrunda şehit olma isteği işlenmiştir. Savaşta ise şartlar gerektirdiği için düşmanla mücadeleden geri çekilme kararına “Keşke tek başıma karşı koysaydım da oracıkta şehit düşseydim. Şehit düşseydim de bu zilleti yaşamaydım.” (s.62) tepkisine yer verilerek şehitlik değeri vurgulanmıştır. “Ölüm dediğiniz şehâdet değil midir? Biz de bunun için burada değil miyiz? Allah şu naçiz kuluna nasip ederse, bizim için bundan daha yüksek bir mertebe var mıdır?” (s.112) alıntısı da örnek verilebilir. Askerde komutanlara, evde ise aile büyüklerine saygı göstermenin önemi vurgulanmış, genel olarak “saygı” değerinin toplumumuzdaki yerine değinilmiştir. Evin gelini Emine’nin yıllar sonra askerden gelen eşine sarılmak yerine, eşini büyüklerin yanında olduğu için uzaktan izlemesi; Seyit’in yine aynı sebepten ilk defa gördüğü kızını kucığına alıp sevememesi örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.10 Gerçek halk kahramanları grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Gerçek Halk Kahramanları grubunda yer alan 54 kitabı temsilen 5 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Kitap kapaklarının hepsinde normal kalınlıkta bir karton tercih edilmiştir. Yine kitapların hepsinin ciltlemelerinin dağılmayacak şekilde tasarlandığı gözlenmiştir. Kapak resimlerinde genel olarak anlatılanlara uygun ve dikkat çekici görseller tercih edilmiştir. Kitapların çoğunda; eser adı, yazar adı, resimleyen adı, yayınevi adı bilgilerine iç kapakta yer verilirken bazılarında ise dış kapakta yer verilmiştir. Kitapların sadece bir tanesinde (Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule) arka kapakta tanıtım yazısına yer verilmemiş, iki tanesinde ise (Küçük Yusuf-İstanbul, Nene Hatun'la Bir Gün) genel olarak seriyi tanıtan tanıtım yazısına yer verilmiştir. Kütüphane dizini oluşturmada sırt yazısına yer verilmesi önemlidir ve bu başlık altında incelenen sadece bir kitabın (Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule) sırt yazısı bulunmamaktadır. Kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine bu bölümde ele alınan beş kitaptan iki tanesinde (Küçük Yusuf-İstanbul, Nene Hatun'la Bir Gün) yer verilmiştir. İncelenen altı kitap içinde, kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği de iki kitap (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule) bulunmaktadır.

Boyutlar: İncelenen kitapların boyutlarına bakıldığında hepsinin kolay tutulabilir ve taşınabilir nitelikte olduğu görülmüştür. Çocuk kitaplarında istenilen klasik boyuta (16x23 cm) çok yakın olan ise bir kitap (Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule) vardır.

Kâğıt: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule) parlak kâğıt tercih edilmiştir, diğerleri mattır.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde hiçbir kitapta aksaklık tespit edilmemiştir, tüm kitaplarda metin ve resimlerde düzgün yerleştirmeler yapılmıştır.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitaplardan sadece bir tanesi (Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule-11 punto ve tüm harfler büyük) uygun nitelikte değildir. Bir

kitabın puntosu da 15 puntunun üzerinde (Nene Hatun’la Bir Gün/18 punto) ve bu çalışmada ele alınan 9-13 yaş grubu için biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapların tamamında resimlere yer verilmiş olması olumlu bir sonuç olarak tespit edilmiştir. Sadece bir kitapta (Ege’nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule) yer alan resimlerin çocuklar için çok uygun olmadığı düşünülmektedir.

Sonuçta; Gerçek Halk Kahramanları grubunu temsilen incelenen eserler, “Tasarım Özellikleri” açısından birtakım küçük eksikler bulundurmakla beraber başarılı sayılabilirler. İncelenen kitapların çoğunda; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğunun belirtilmemesi ortak eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: İncelenen beş kitaptan iki tanesinde biyografi türünün bir gerekliliği olarak belgelere dayanma özelliğine yer verildiği görülmüştür. Kitapların çoğunda tarihî bilgi aktarımına yer verilmiştir. İncelenen kitaplardan iki tanesinin (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi) kurgusunun ele alınan halk kahramanının yaşadığı yerin ve müzesinin ziyareti ile bitmesi dikkat çekicidir. Okuyucuda yaşayarak, kalıcı öğrenmeyi desteklemesi bakımından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Kahramanlar: Kitapların çoğunda kahramanların yeterince tanıtılmadığı tespit edilmiştir. Sadece iki kitabın kahraman tanıtımında başarılı olduğu söylenebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinin yazım ve noktalama bakımından hatasız olduğu görülmüştür.

Sonuçta; Gerçek Halk Kahramanları grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından “Konu-İletiler-Kurgu” alt başlığında genel olarak başarılı olduğu görülse de “Kahramanlar” ve “Dil-Anlatım-Üslup” alt başlıklarında eksiklikler taşıdığı tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Model Oluşturma: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Ege’nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule) biyografisi yazılan kişinin model olarak sunulduğu tespit edilmiştir.

Beceriler: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe) problem çözme becerisine yönelik olarak değerlendirmeler yapıldığı tespit edilmiştir.

Temel Değerler: Üç kitapta (Görsesli Makbule, Küçük Yusuf-İstanbul, Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi) değerlere yer verildiği görülmüştür. Bu değerlerden ele alınan gruba uygun olarak “vatan sevgisi” öne çıkmaktadır.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Sadece bir kitapta (Nene Hatun’la Bir Gün) yer verilmiştir.

Sonuçta; Gerçek Halk Kahramanları grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından en çok “Temel Değerler”e yer verildiği görülmüştür. İncelenen 5 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen kitap yoktur. Bu anlamda kitapların eğitim ilkeleri açısından okuyucuya katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

4.1.11 Asker-Komutan ve Denizciler Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Asker-Komutan ve Denizciler grubunda yer alan 29 kitabı temsilen 3 kitap incelenmesi uygun bulunmuştur. Hakkında en çok biyografi kitabı yazılan kişiler dikkate alınarak baskısı diğerlerine göre daha fazla bulunan ve farklı yayınevlerinden çıkan kitaplar arasından bir seçim yapılmıştır. Bu grubu temsilen; Barbaros, Şeyh Şamil ve Doğan Bey hakkında yazılan birer biyografi kitabı incelemeye dâhil edilmiştir.

Tablo 7. Asker-Komutan ve Denizciler Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Barbaros-Dünya Tarihinin En Büyük Denizcisi	Ali Kuzu
2.	Kafkas Kartalı Şeyh Şamil	Ekrem Yeşilçayır
3.	Niğbolu Kahramanı Doğan Bey	Kolektif

4.1.11.1 Barbaros-Dünya Tarihinin En Büyük Denizcisi

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında; ön planda Barbaros'un resmine yer verilirken arka planda donanma görselleri vardır. Kitap kapağında eser ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapakta yazar adı, kitaba ait basım ve tasarım bilgileri bulunmaktadır. Yazar adının da dış kapakta olması daha uygun olabilirdi. Kütüphane dizini için gerekli olan sırt yazısı unutulmamıştır. Arka kapakta tanıtım yazısına ve yayınevinin internet adresine yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitabın kapağında hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmediği ve kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmediği görülmüştür.

Boyutlar: 13,5x21 cm boyutlarında hazırlanan kitap kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat bir kâğıt tercih edilmiştir, okuyucunun gözlerini yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde herhangi bir sorun yoktur.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta az da olsa resimlere yer verilmiştir. Resim-metin uyumuna kısmen dikkat edilmiştir, metin içinde genellikle donanma resimlerine yer verilmiştir. Anlatının sonunda ise Barbaros'un resimleri vardır.

Sonuçta; tasarım özellikleri bakımından kitabın birkaç eksiklik dışında istenilen nitelikleri taşıdığı söylenebilir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatıda Barbaros'un hayatından ziyade tarihî bilgilere yer verildiği söylenebilir. Oruç Reis'in Cezayir'i ele geçirmesi ve şehit olması, Barbaros'un Yavuz Sultan Selim'den yardım istemesi, Osmanlı Donanması'na katılan Barbaros'un bir sürü ada fethetmesi, Preveze Deniz Zaferi gibi konulara yer verilmiştir. Korsanlık kavramının Osmanlı için haydutluk değil deniz gazisi demek olduğu, Avrupa'daki "pirate"den farklı kabul edildiği açıklanmıştır. Barbaros'un başarılarından ötürü Yavuz Sultan Selim tarafından ödüllendirilmesi, beylerbeyi oluşu anlatılmıştır. Denizcilikte ve askerlikte Türklerin başarısı öne çıkarılmıştır. Barbaros'un ticaretle ilgilenmesi, İspanya Seferi ve Tunus mücadelesi ele alınmıştır.

Anlatımda biyografi türüne uygun olarak belgelerden yararlanıldığı söylenebilir. Seyyid Murat'tan alıntılara yer verilerek anlatı kuvvetlendirilmiştir. Barbaros'un anlattığı ve Muradi Sinan Reis'in yazdığı "Kaptan-ı Derya Barbaros Hayreddin Paşa'nın Hatıraları" adlı eserin el yazmasından sadeleştirilmiş şekline yer verilmiştir. Bu durumda olumsuz olarak, yazarın anlatımından sonra Barbaros'un dilinden anlatılan bu kısımlarda konu tekrarına düşüldüğü görülmektedir. Bu bölümlerin ana metinle birleştirilmesi daha uygun olabilirdi. Asıl metin kısmında da bir yerde beş altı cümlelik bir kısmın aynen tekrarlandığı (s.11 ve s.15) görülmüştür, bu durum kurguyu olumsuz şekilde etkilemektedir. En sonda da kaynakça yer almaktadır fakat bu kaynaklardan bazılarının bibliyografya dizimi açısından eksiklik taşıdığı görülmüştür.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Barbaros yeterince başarılı tanıtılmamıştır. Cesur ve başarılı kimliği ile anlatılmış fakat fiziksel ve ruhsal portresi çizilmemiştir. Kitapta yan kahraman olarak kabul edilebilecek kişiler şunlardır: Oruç Reis, Andrea Doria, Turgut Reis, Karlos Kral, Kara Hasan, Sultan Korkut, Piyale Bey, Sultan Selim, Muslihuddin Reis, İshak, İlyas, Hüseyin Ağa, Sultan Mesut, Sultan Abdullah, Sinan Reis, İbnü'l Kaadi, Mehmet Reis. Yan kahramanların da -Oruç Reis hariç- neredeyse hiç tanıtılmadığı söylenebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: Bilinmeyen kelimelerin çok olmasının da etkisiyle kitaba sıkıcı ve anlaşılabilir bir dilin hâkim olduğu söylenebilir. Çocuklar için uygun olmadığı düşünülmektedir. Metinde "kumbara, zer, sim" gibi az sayıda sözcüğün anlamları parantezle açıklanarak verilmiştir fakat kitapta okuyucunun anlamını bilemeyeceği

düşünülen birçok kelime bulunmaktadır. Bunlar: Ziyet, ümmet-i muhtereme, mesubat, hazine-, gayb, ihsan, gıpta, ulvi, gaza, ganimet, sipahi vaat etmek, kaptan-ı derya, cenah, kalyon, ihtiyatlı, telkin, ikircim, eskadron, nakkare, nefir, kalita, arkebüz, tiramola, çektiri, semere, malumat, levent, forsa, tasavvur, müşavere etmek, müttetik, tebaa, niyaz etmek, ricat, kadirga, tenezzül etmek, zül, zinhar, mezbuhane, teşebbüs, gaybubet, akıbet, müzakere, mutaassıp, muhkem, hüviyet, ribat, mücahit, beytülmâl, mukabil, ahidname, kanaat etmek, bikes, mahzun, kasavet, mahir, gaflet, muhalif, serasker, teşci etmek, peşkeş, pare, neuzubillah, meşveret etmek, şad etmek, fevç, inayet, ehibba, hıl'at, iaşe, miri, sorguç, makbul-i hümayun, mucibince, hılaf, hazer, tezvir, savlet eylemek, halas eylemek, minval, mukavemet etmek, muhasara, şadumanlık, kaaid, biat etmek, bizar, mesrur, hamiyet, nusret, tabiye, istirahat, avaze, kafir-i bi-din, galyan, makuule, mel'un, müşkül, tasallut, nezaret, mütekebbir, helak olmak, naçiz, vahim, tenezzülen, ferman-ı hümayun, şek, muktedir, izbandut, mukadder, tasallut, mağlup, iptidai, meçhul, ab-ı hayat, canib, tıynetsiz, melül, teveccüh, lalezar, murassa, düşman-ı azmimiz, mualla, name-i hümayun, kemal-i tazim, ihtiram, tecdid-i iman, teessür, kabil, erbab, musallat, sefer-i hümayun, cüş-u hurüş, külli. Çoğunlukla hem denizcilik terimlerinden hem de Farsça tamlamalardan oluşan bu sözcüklerin okuyucu için sözcük öğretiminde olumlu bir katkısı olamayacağı söylenebilir.

Kitapta “hakkaa, gaafil” sözcüklerinin yanlış yazıldığı görülmüştür. “27’şer” (s.84) yazımının da sayıyla değil yazıyla ifade edilmesi gerekirdi. “Fransa zaferidir” (s.43) ve “Fatih Sultan Mehmet Han Hazretlerinin” (s.53) örneklerinde ise küçük harf kullanımı ve kesme işareti ile ilgili hatalar vardır. Parantez yerine tırnak işareti (s.12) kullanıldığı, açılan tırnak işaretinin kapatılmadığı (s.26, s.146), tırnak içindeki cümlede virgülün (s.64) unutulduğu ve tırnak içindeki cümlenin küçük harfle (s.56, s.94) başladığı görülmüştür.

İçerik özellikleri bakımından; kitabın anlatım tarzının anlaşılır olmaması, anlatımda konu olarak tekrara düşülmesi ve yazım hatalarının varlığı olumsuz olarak dikkati çekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta gaza ve cihad anlayışlarına, şehadetin önemine yer verilmiş fakat bu kavramlar bir değer olarak sunulmamıştır. Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler,*

Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.11.2 Kafkas Kartalı Şeyh Şamil

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır, ciltlemesi sağlamdır. Kitabın kapağında şaha kalkmış bir at üzerinde Şeyh Şamil ve bir kartal resmedilmiştir. Kitap kapağında eser, yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapakta basım ve tasarım bilgilerine yer verilmiştir. Kütüphane dizini için gerekli olan sırt yazısı unutulmamıştır. Arka kapakta tanıtım yazısına, yayınevinin internet adresine, Şeyh Şamil'in küçük bir resmine ve kartal görseline yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitabın kapağında hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmediği ve kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmediği görülmüştür.

Boyutlar: 13,5x19,5 boyutlarındaki kitap, hacim olarak kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözleri yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Resimler siyah beyazdır ve metinle uyumludur. Her bölüm sonuna kartal figürü yerleştirilmiş, Şeyh Şamil'in sıfatı görsel olarak da vurgulanmıştır.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitapta bazı küçük eksiklikler vardır. Birçok kitapta olduğu gibi bu eserde de kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine yer verilmemiş ve kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Şeyh Şamil'in devlet başkanı (imam) seçilmesi ve hayatı boyunca Kafkasya halkları için, vatani için Ruslara karşı verdiği mücadele ve hacca giderek kutsal topraklarda vefatı anlatılmıştır. İçindekiler listesi anlatının sonunda

verilmiştir. İç kapaktan sonra, anlatı başlamadan önce verilmesi çocuklar için daha yararlı olabilirdi.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Şeyh Şamil hem fiziksel hem de ruhsal yönü ile tanıtılmıştır. Fiziksel olarak uzun boylu, dar endamlı ve şahin bakışlıdır. Ruhsal olarak ise; alçakgönüllü, cesur, adil ve ilme düşkün biridir. Kitapta geçen yan kahramanlar; Gazi Muhammed, General Rozen, Mehmet Ali, Abdülaziz, Baho Hatun, Cemaleddin, Fatımat Hatun, Fatma, General Grabe, Çar Nikola, Klugenov, Çar Aleksandır, Prens Baryatinski'dir.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitaba betimleyici bir dil hâkimdir, anlatımda benzetmelere de yer verilmiştir. Metinde geçen ve okuyucunun sözcük dağarcığına eklenebileceği düşünülen sözcükler şunlardır: Hummalı, hacet, tevekkül, civan, canhıraş, burcu, mücahit, takat, aşikâr, metanet, hasım, fer, şayia, vakar.

“1843 mayısının” (s.80) yazımında küçük harf hatası vardır. Vazgeçmek fiili de “vaz geçerseniz” (s.40) şeklinde ayrı ve hatalı yazılmıştır. “Vaadediliyordu” (s.79) sözcüğü ise birleşik ve hatalı yazılmıştır. Metin içinde özel isim gibi düşünülen sözcük “Generallerine” (s.46) şeklinde büyük harfle yazılmış fakat aldığı ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.

Sonuç olarak kitap; kahraman tanıtımında ve sözcük öğretiminde başarılı kabul edilebilmektedir fakat yazım ve noktalama işaretleri bakımından hatalar barındırmaktadır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Kitapta şehitlik, vatan sevgisi ve cesaret değer olarak işlenmiştir. Ölümün esareten daha aziz olduğu fikri işlenmiştir. Kafkasya halkı için düşmanla anlaşmak veya bunu teklif etmek ihanet kabul edilmekte, vatan söz konusu olduğunda aile bile ikinci plana itilmektedir. Şeyh Şamil'in oğlunun Ruslara rehin verilmesi, annesine kırbaç cezası verilmesi, oğluna sürgün kararı alınması örnektir.

“Vatan toprağımızı son köyüne, son taşına kadar müdafaa etmekten bizi hiçbir güç alıkoyamaz. Bu uğurda ailemi ve çocuklarımı kılıçtan geçirseniz, en son askerimi şehit etseniz bile tek başıma sizinle yine dövüşürüm! (s.42), “O, savaştığı gücün büyüklüğünün elbette farkındaydı. Dört yüz bin kişilik koca bir orduya karşı yalnızca on bin gönüllü askeri vardı. Üzerlerine çevrilen dünyanın en güçlü silahlarına, deden kalma mavzerleri ve kılıçları ile meydan okuyan bir cesarete sahiptiler. Düşman

karşısında dağ gibi dikilen vatan sevdalıları, güçlerini imanlarından alıyorlardı.” (s.49) alıntıları da örnektir.

Şehitlik ve vatan sevgisi ile birlikte hak sevgisine yer verildiği de söylenebilir. “Ölümümüz biri Allah’a kavuşturacağı için güzel ve kutludur.” (s.48), “Bizim torunlarımıza bırakacağımız en büyük miras, Allah yolunda savaşmak ve vatan uğruna can vermeyi öğretmek olacaktır.” (s.58) alıntıları örnektir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.11.3 Niğbolu Kahramanı Doğan Bey

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı ince bir kartondan tasarlanmıştır, kıvrılıp bükülmeye müsaittir. Ciltleme ise dağılmayacak nitelikte, sağlamdır. Dış kapakta atın üstünde elinde kılıcı ile savaş meydanındaki Doğan Bey temsil edilmiştir. Kitap kapağında yazar veya resimleyen-çizer adı bulunmamakta sadece yayınevinin adı bulunmaktadır. Kolektif bir çalışma olduğu düşünülen kitapta yazarlara dair hiçbir bilgi bulunmamaktadır, bu büyük bir eksikliklerdir. Kitaptaki resimlerin kim veya kimler tarafından çizildiği de bilinmemektedir. Dış kapakta ve iç kapakta sadece yayınevine ait bilgiler vardır. Arka kapağın üst kısmında yayınevinin açık adresine, telefon numarasına ve internet sayfasının adresine yer verilmiştir. Genelde iç kapakta yer alması gereken bu bilgilerin arka kapakta en azından tanıtım yazısının altında bulunması daha uygun olurdu. Arka kapakta tanıtım yazısı olarak ise anlatının girişinde yer alan ilk iki cümle kullanılmıştır. Arka kapaktaki bu yazılar çocuğu okumaya teşvik edeceğinden önemlidir. Bu kısımda, Doğan Bey’i ve onun önemini anlatan bir yazı olması gerekirdi. Kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş, boş bırakılmıştır. Kitabın hangi yaş aralığındaki çocuklara hitap ettiğine dair bir bilgi yoktur ve sırt yazısına yer verilmemiştir.

Boyutlar: Kitabın boyutu 16,5x23,5 cm’dir, çocuk kitaplarında istenilen standart ölçüdedir.

Kâğıt: Parlak ve beyaz kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir ve resimler uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 19 puntodur, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Renkli resimler tercih edilmiştir ve resim-metin arasında uyum bulunmaktadır.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitabın özellikle “kapak-cilt” başlığı ile ilgili olarak eksiklikler barındırdığı tespit edilmiştir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Niğbolu Kalesi'nin savunuluşu anlatılmıştır.

Kahramanlar: Biyografilerde temel amaç ele alınan şahsın önemli ve örnek yönleriyle öne çıkarılmasıdır. Bu durumu çocuklar için yazılan metinlerde ana kahramanın detaylı bir şekilde tanıtılması gerekliliği ile de desteklemektedir. Bu kitapta biyografisi yazılan Doğan Bey hemen hemen hiç tanıtılmamıştır. Fizikî özelliklerinden hiç bahsedilmezken karakter özellikleri kısa ve aynı kelimelerle (cesur, yiğit gibi) sınırlı kalmıştır. Bu özelliklerin somutlanarak, örneklenerek açıklanması gerekirdi. Yan kahraman olarak sayılabilecek olan Yıldırım Bayezid Han bile daha çok tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta düz bir anlatım tercih edilmiştir ve üslup okuyucu için sıkıcı kalmaktadır. Bazı sözcüklerin ve cümlelerin koyu şekilde yazıldığı görülmüştür, bu durumun vurgu yapmak ve okuyucunun dikkatini çekmek amacıyla tercih edildiği düşünülmektedir.

Kitapta “müyesser ve azep” kelimeleri okuyucunun anlamını bilemeyeceği kelimeler olarak yer almıştır. Aslının “azap” ya da “azab” olduğu düşünülen gönüllülerden oluşan ve savaşta ordunun en önünde yürüyen yaya birliği “azep” (s.42) şeklinde yazılmıştır. Müyesser kelimesi eski ve günümüzde kullanılmayan bir kelimedir. Bu kelimelerin açıklanması veya anlamlarının sezdirilmesi okuyucu için daha uygun olurdu.

Eserde uzatma/inceltme (^) işaretinin kullanımı ile ilgili hatalar vardır. İşaretin “târihin, âit, muhârebe, sâdece, etrâf, dünyâca, idâre, sâhil, gurûra, cezân, fenâ, cesâret, tamâmen, yâni, cephâne, süvâri, zâyîât, cesur, netîce, ganîmet” gibi birçok

kelimede gereksiz kullanıldığı görülmektedir. Bu hatalı kullanımların yanı sıra aynı kelimeler bazı sayfalarda işaretsiz kullanılmış, kullanımda dikkatsizlik ve ikilik olduğu da tespit edilmiştir.

Yabancı isimlerin okunuşunu parantez içinde vermek doğru bir yaklaşımdır. Kitapta bu durum ile ilgili bir yanlışlık mevcuttur. Fransız kumandan Jean de Bourgogne (Korkusuz Jean) bahsedilirken “Jan (Jean)” (s.38) şeklinde okunuşu parantez dışında yazılışı parantez içinde verilerek hata yapılmıştır. Kitapta yer alan “Deli Elvan” örneği gibi “genç Murad” (s.22) ifadesindeki genç kelimesi de lakap niteliğinde olduğundan kelimenin büyük harfle yazılması gerekirdi.

Sonuç olarak; içerik özellikleri bakımından kitabın başarısız olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Beceriler: Padişaha haber ulaştırarak yardım istemek için kale kapılarında bekleyen düşmanı atlatma planı problem çözme ve yaratıcı düşünme niteliklerine uygundur. Yine kitapta yer verilen Yıldırım Bayezid’in savaş taktikleri de yaratıcı düşünmeyi destekler niteliktedir.

Temel Değerler: Bir değer olarak şehitlik yüceltilmiş, vatan sevgisi işlenmiştir. Az sayıda asker ile çok sayıdaki düşmana karşı sabır ve cesaretle mücadele edilişi aktarılmıştır. “... O gece ölüm kararı verildi. Ertesi sabah şafakla beraber iki bin dilâver kaleden çıkıp hücum edecekler, düşmanla çarpışa çarpışa şehîd düşeceklerdi.” (s.24), “Şehîdlik gâzilerin en büyük mertebesidir.” (s.25) alıntıları örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.12 Asker-komutan ve denizciler grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Asker-Komutan ve Denizciler grubunda yer alan 29 kitabı temsilen 3 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Kitap kapaklarının iki tanesinde normal kalınlıkta bir karton tercih edilirken bir tanesinin (Niğbolu Kahramanı Doğan Bey) normale göre ince bir kartondan tasarlandığı görülmüştür. Kitapların hepsinin ciltlemelerinin dağılmayacak şekilde tasarlandığı söylenebilir. Kapak resimlerinde genel olarak anlatılanlara uygun ve dikkat çekici görseller tercih edilmiştir. Kitapların iki tanesinde yazar adına dış kapakta yer yerilmemiş olması olumsuz bir durum olarak tespit edilmiştir. Kitapların hepsinde arka kapakta tanıtım yazısına yer verilmiştir fakat bir kitabın tanıtım yazısı (Niğbolu Kahramanı Doğan Bey) yetersiz bulunmuştur. Kütüphane dizini oluşturmada sırt yazısına yer verilmesi önemlidir ve bu başlık altında incelenen bir kitabın (Niğbolu Kahramanı Doğan Bey) sırt yazısı bulunmamaktadır. Kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine bu bölümde ele alınan üç kitaptan hiçbirinde yer verilmemiştir. İncelenen üç kitap içinde, kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği kitap da yoktur.

Boyutlar: İncelenen kitapların boyutlarına bakıldığında hepsinin kolay tutulabilir ve taşınabilir nitelikte olduğu görülmüştür. Çocuk kitaplarında istenilen klasik boyuta (16x23 cm) çok yakın olan ise bir kitap (Niğbolu Kahramanı Doğan Bey) vardır.

Kâğıt: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Niğbolu Kahramanı Doğan Bey) parlak kâğıt tercih edilmiştir, diğerleri mattır.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde hiçbir kitapta aksaklık tespit edilmemiştir, tüm kitaplarda metin ve resimlerde düzgün yerleştirmeler yapılmıştır.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitaplardan iki tanesinin uygun olduğu (12-15 punto aralığında) görülmüştür. Bir kitabın puntosu ise 15 puntunun üzerinde (Niğbolu Kahramanı Doğan Bey) ve bu çalışmada ele alınan 9-13 yaş grubu için biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapların tamamında resimlere yer verilmiş olması olumlu bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Sonuçta; Asker-Komutan ve Denizciler grubunu temsilen incelenen eserler, “Tasarım Özellikleri” açısından birtakım küçük eksikler bulundurmakla beraber başarılı sayılabilirler. İncelenen kitaplarda; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğunun belirtilmemesi ortak eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: İncelenen üç kitaptan bir tanesinde biyografi türünün bir gerekliliği olarak belgelere dayanma özelliğine yer verildiği görülmüştür. Kitapların hepsinde tarihî bilgi aktarımına yer verilmiştir.

Kahramanlar: Kitapların iki tanesinde kahramanların yeterince tanıtılmadığı tespit edilmiştir. Sadece bir kitabın kahraman tanıtımında başarılı olduğu söylenebilir.

Dil-Anlatım-Üslup: İncelenen kitaplarda yazım ve noktalama bakımından hatalar olduğu görülmüştür.

Sonuçta; Asker-Komutan ve Denizciler grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından eksiklikler taşıdığı tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Model Oluşturma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Beceriler: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Niğbolu Kahramanı Doğan Bey) becerilere yönelik olarak değerlendirmeler yapıldığı tespit edilmiştir.

Temel Değerler: İncelenen kitaplardan sadece bir tanesinde (Kafkas Kartalı Şeyh Şamil) değerlere yer verildiği görülmüştür.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Sonuçta; Asker-Komutan ve Denizciler grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından “Beceriler” ve Temel Değerler” alt başlıklarına yer verildiği görülmüştür. İncelenen 3 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen 1 kitap vardır.

4.1.13 Destanî-Efsanevî Kahramanlar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda yer alan 26 kitabı temsilen 3 kitap incelenmesi uygun bulunmuştur. Battal Gazi ve Dede Korkut’un hayatlarını anlatan kitaplara bu grupta en çok ele alınan isimler olduğundan yer verilirken farklı bir yayınevinden çıkması sebebiyle Herkül’un hayatını anlatan bir eser de çalışmaya dâhil edilmiştir.

Tablo 8. Destanî-Efsanevî Kahramanlar Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Battal Gazi-Anadolu Aslanı	Nefise Atçakarlar
2.	Herkül	Derman Bayladı
3.	Türk Destanlarının Atası Dede Korkut	Salih Zengin

4.1.13.1 Battal Gazi-Anadolu Aslanı

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta bir kartondan tasarlanmıştır, sağlam bir ciltleme yapılmıştır. “Destan Yazanlar” serisindeki kitabın kapak tasarımı renkli ve dikkat çekicidir, ön planda Battal Gazi’yi temsilen at üstünde bir savaşçı ve arka planda Kız Kulesi resmedilmiştir. Kitabın dış kapağında eser adı ve yayınevi bilgilerine yer verilirken yazar ve resimleyen adına yer verilmemiştir. Kitabın iç sayfalarında basım ve tasarım bilgilerinin yanı sıra “Bu kitabın sahibi” etiketi ile okuyucunun bilgilerini yazabileceği bir bölüme yer verilmiştir. Bu ifadeye yer verilmesi okuyucunun kitabı sahiplenmesi, benimsemesi için özendirici bir durum olarak kabul edilebilir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta kitaptan alınan bir bölüm tanıtım yazısı olarak kullanılmıştır. Ayrıca seriye ait diğer kitapların görsellerine ve yayınevinin internet adresine de arka kapakta yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiştir ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair de bir bilgiye yer verilmemiştir.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap standartlara yakındır.

Kâğıt: Mat kâğıda baskı yapılmıştır, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, çocuklar için istenilen büyüklüktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta resimler renksizdir fakat resim-metin uyumu bulunmaktadır.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap genel itibariyle başarılıdır. Birçok kitapta unutulmuş kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmesi ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğunun belirtilmesi dışında bir eksiklik yoktur.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kitapta; asıl adı Cafer olan Battal Gazi'nin babasını şehit edenleri bulması, Hammer'ın Müslüman olarak Ahmet adını alması, Gaziköy'ün fethi, Elenora'nın Battal Gazi'yi ve Ahmet'i hapisten kurtarması ve Kız Kulesi'ne kapatılması işlenmiştir. Kurgu Battal Gazi'yi ve Müslümanlığı öven bir tarzda işlenmiştir.

Kitabın son sayfasında “Destan Yazanlar” serisine ait diğer dört kitabın görselleri ile birlikte tanıtımına yer verilerek okuyucunun seriyi okumaya teşvik edildiği söylenebilir. Yine aynı yayınevinden çıkan başka bir biyografi kitabı da tanıtılmıştır.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Battal Gazi; cesur, yakışıklı, güçlü, tedbirli, güzel ahlaklı, hünerli bir avcı ve savaşçı olarak tanıtılmıştır. Yiğitliği anlatılırken kahramana “insanüstü” bir nitelik yüklenmiştir. Normalde; ana kahramanla okuyucunun özdeşim kurması açısından, kahramanların idealize edilmesi olumsuz karşılanmaktadır fakat biyografisi yazılan kişinin destanî-efsanevî bir kahraman olması ve de yazarın bu durumu kahramanın çok güçlü olduğunu vurgulamak için yaptığı görüldüğünden bu durum olumsuz olarak nitelendirilmemelidir. Kitapta; Emîr Hüseyin Gazi, Saide Hatun, Mihail, Şemmas, Elenora, Hammer (Ahmet), Nalbant Miço (Mithat) ana kahraman ile ilişkilendirilerek tanıtılan yan kahramanlardır. Battal Gazi'nin atı olan Aşkar Devoğlu'nun da yan kahraman olarak verilmesi dikkat çekicidir. Battal Gazi ve Hammer atları ile konuşan kahramanlardır. Battal'ın kararlarını Aşkar'a danışması ve onun bu kararlara karşı olumsuz veya olumlu olarak değerlendirilebilecek tepkiler vermesi, yine Aşkar'ın olumsuz durumları haber verircesine önceden kişnemesi atın bir yoldaş gibi kabul edildiğinin göstergesidir.

Dil-Anlatım-Üslup: Akıcı bir anlatım tarzı vardır ve kitabın dili oldukça sadedir. Kitapta okuyucunun anlamını bilemeyeceği düşünülen kelimeler şunlardır: Serdar,

yağız, kayser, keşiş, vakarlı. Bu kelimeler makul sayıdadır. Emîr ve battal sözcüklerinin anlamları metin içinde açıklanarak verilmiştir.

Birleşik yazılması gereken “hiç biri” (s.79) sözcüğü ayrı ve hatalı yazılmıştır. Hristiyan sözcüğü “Hıristiyan” şeklinde (s.82, s.83) hatalı yazılmıştır.

Soru işareti konması gereken yerlerde cümle sonuna nokta (s.16, s.79, s.80, s.90) konulduğu tespit edilmiştir. Yan yargı ve eş görevli sözcükleri ayırmada (s.13, s.84), vurgulanan özne ile eş görevli sözcükleri ayırmada (s.12) ve de vurgulanan özne ve yan yargıyı ayırmada (s.79) peş peşe virgül kullanımı tespit edilmiştir. Noktalı virgül ile bu cümlelerdeki anlam karışıklığı giderilebilirdi. Yine tırnak içindeki cümlenin küçük harfle başlaması (s.25) hatadır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın yazım ve noktalama bakımından birtakım eksiklikler taşıdığı görülmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Hakseverlik ve peygamber sevgisinin bir değer olarak ele alındığı söylenebilir. Savaşların Allah yardımı ile kazanılması (s.60) ve belalardan Allah’ın koruyuculuğu ile kurtulmaları (s.79, s.87) inancı işlenmiştir. Hammer ve 40 askerinin Müslüman olması da bu anlayışı destekler niteliktedir. Battal Gazi’nin peygamber müjdesi olarak İstanbul’u fethetme arzusu da örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.13.2 Herkül

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitap kapağında ön planda; başında aslan postu, elinde topuzu ve belinde okları ile Herkül resmedilmiştir. Arka planda ise mitolojik canavarlardan yılan başlı ejderha, kuşlar ve tapınak görseli vardır. Kitabın dış kapağında eser, yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapakta yazarın ve resimleyeninin biyografileri ile kitaba ait basım ve tasarım bilgileri yer almaktadır. İç kapağın da dış kapak görseli ile resimlenmiş olması olumlu olarak değerlendirilebilir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır,

kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta, kitabı okumaya davet eden bir tanıtım yazısı ile kitapla ilgili birtakım görseller yer almaktadır. Olumsuz bir yön olarak ise kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Kitap kapağının iç kısımları da boş bırakılmıştır, resimlerle değerlendirilebilirdi.

Boyutlar: 12,5x19 cm boyutlarındaki kitap, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözü yormamaktadır.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 13 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitap, siyah-beyaz resimlenmiştir ve resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuçta, tasarım özellikleri bakımından bazı eksiklikler dışında kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitap genel olarak istenilen nitelikleri barındırmaktadır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu başlamadan önce Herkül’ün etkili olduğu yerleri gösteren bir haritaya yer verilmiştir. Herkül’ün başından geçen mitolojik olaylar hikayeleştirilerek anlatılmıştır. Kithairon Aslanı’nı yenerek ün kazanması, özgürlüğünü kazanmak için on iki görevi yerine getirmesi, işlenmiştir. Herkül’ün gücünü okuyucuya gösteren on iki görev şu başlıklarla açıklanabilir: Nemea Aslanı’nı öldürmesi, Lerne Bataklığı Ejderhası’nı yok etmesi, Erymanthos Yabandomuzu’nu canlı olarak yakalaması, Keryneia Geyiği’ni canlı olarak yakalaması, Stymphalos Gölü’ndeki kuşları yok etmesi, Kral Augeias’ın ahırlarını temizlemesi, Girit Boğası’nı yakalaması, Diomedes’in insan etiyle beslenen atlarını getirmesi, Amazonlar Kraliçesi Hippolyte’nin gerdanlığını getirmesi, Geryoneus’un sürülerini getirmesi, Hesperidler’in altın elmalarını getirmesi, Ölüler Ülkesi’nin bekçi köpekleri Kerberos’u getirmesi. Herkül’ün bu on iki görevi yerine getirirken yaşadığı maceralar ve özgür kalınca intikam peşine düşmesi kurgunun ana hatlarını oluşturmaktadır. Herkül’ün yanarak ölmesi ve ölümsüz olması ile anlatı bitmektedir. Anlatının ardından görsel olarak Herkül’ün soyağacına ve Herkül Sözlüğü’ne yer verilmiştir. Herkül Sözlüğü ile Herkül’ün hayat hikâyesinde bahsi geçen tanrı ve

tanrıçalar, krallar, şehir ve yerler açıklanarak verilmiştir. Okuyucunun kurguyu daha iyi anlaması için bu durum olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Herkül; erdemli cesur, çevik, güçlü ve kurnaz biri olarak tanıtılmıştır. Kitapta geçen ve Herkül ile ilişkilendirilerek tanıtılan birçok yan kahraman vardır. Bunlardan öne çıkanlar şu isimlerdir: Perseus, Zeus, Alkmene, İphikles, Hera, Eurystheus, Megera, İolaos, Admetos, Diomedes, Prometheus, Theseus, Apollon, Meleagros, Athena, Ares, Atlas, Derianeira.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta Herkül kendini tanıtmaktadır ve olaylar Herkül'ün ağzından anlatılmıştır. Kitaba sohbet havasında, okuyuculara yöneltilen sorularla örülü bir dil hâkimdir.

Kitabın dili oldukça sadedir, okuyucunun anlamını bilemeyeceğini düşünülen sözcük bulunmamaktadır. Galaksi, gaia sözcükleri metin içinde açıklanarak verilmiştir. Yine metin içinde “priamos” ve “kerkops” sözcüklerinin Yunanca olduğu ve Türkçede “satın alınmış” ve “maymun” sözcüklerine karşılık geldiği bilgisi verilmiştir. Amazonlar Ülkesi dipnotla; uranos, nymphe, Gigant, Kentauros sözcükleri ise parantezle açıklanmıştır. Yer adlarının mitolojideki adlarına yer verilirken parantez içinde Türkçe olarak günümüzdeki adlandırılışlarına da (Hellespontos-Çanakkale Boğazı gibi) yer verilmiştir.

Gigantlar kastedilerek metin içinde “Devlere” (s.108) ve Devler (s.109) yazımları vardır. “Dev” sözcüğü özel isim gibi düşülmüşse, sözcüğün aldığı eklerin kesme işareti ile ayrılması gerekirdi. Metin içinde “baba-sının” (s.28) şeklindeki yazımda gereksiz kesme işareti kullanımı vardır. Nokta yerine soru işareti (s.109) konularak hata yapılmıştır. Tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken nokta (s.144) unutulmuştur.

İçerik özellikleri bakımından kitabın kurgusu ile dil ve anlatım özellikleri başarılı kabul edilebilirken az sayıdaki yazım ve noktalama hatalarının sonraki baskılarda giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.13.3 Türk Destanlarının Atası Dede Korkut

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı incedir, kıvrılıp yıpranmaya müsaittir. Ciltlemenin dağılmayacak nitelikte olduğu söylenebilir. Kitabın dış kapağında sadece eserin ve yayınevinin adına yer verilmiştir. Yazar adı ve çizer adına ön kapağın iç kısmında yer verilmiştir. Emeğe saygı gereği ve de okuyucunun tanınması için bu isimlerin dış kapakta da yer alması gerekirdi. Kitap kapaklarının iç kısımları değerlendirilmiştir. Ön kapağın iç kısımlarında basım bilgileri yer alırken arka kapağın iç kısımlarında İstanbul'daki müzelerin tanıtımına yer verilmiştir. Kitabın arka kapağında kitapla ilgili bir görsele, kısa bir tanıtım yazısına ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile yayınevinin adına yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak ise; kitabın sırt yazısı ve hangi yaş aralığındaki çocuklar için uygun olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Boyutlar: 21x30 cm boyutlarındaki kitap standartlara göre büyüktür. Kolay taşınma ve kütüphane raflarında yer alması bu bakımdan sorun olabilecek niteliktedir.

Kâğıt: Kâğıt baskısında mat ve renkli basım tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde paragrafların muntazam olmadığı görülmüştür, bu durumun okuyucunun algısını dağıtabileceği düşünülmektedir. Paragrafların iki yana yaslı olarak düzenlenmesi daha uygun olurdu.

Harfler: Harfler 16 puntodur ve koyu renkle yazılmıştır, bu çalışmanın yaş aralığı için (9-13 yaş) biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitap resimleri çocuk gerçekliği için çok uygun olmamakla beraber kitapta resim-metin uyumu bulunmaktadır. Resimler tüm sayfayı kaplamaktadır ve resim yoğunluğunun metinden fazla olmasından hareketle yaş kitlesinin okul öncesi veya ilk kademe için uygun olacağı düşünülmektedir.

Sonuçta tasarım özellikleri bakımından kitabın eksiklikler barındırdığı tespit edilmiştir. Sırt yazısının olmaması, boyutunun ve harflerin punto seçiminin büyüklüğü, sayfa düzenindeki aksaklıklar dikkati çekmektedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu; bir dedenin torununa Dede Korkut'u anlatmasından oluşmaktadır. Kitabın konusunda; Boğaç Han, Uruz Bey, Deli Dumrul ve Tepegöz

hikâyeleri ile ilgili bölümlere yer verilirken diğer hikâyelerin de adlarına yer verilmiştir.

Anlatı bittikten sonra kitabın son sayfasında yayınevinin ve bu kitabın da içinde bulunduğu serinin diğer kitapları görselleri ile tanıtılmıştır. Okuyucuyu diğer kitaplara yönlendirmesi açısından olumlu bir durumdur.

Kahramanlar: Kitabın ana kahramanları; Dede Korkut, dede ve torunudur. Kahramanlar açısından değerlendirildiğinde çocuğun kendi dedesini Dede Korkut'a benzetmesi özdeşim kurma çabası olarak görülmektedir. Kitabın kısa olması sebebiyle kahramanların yeterince geliştirilemediği düşünülmektedir.

Dil-Anlatım-Üslup: Bir dede ve torunu arasında geçen diyaloglar ile anlatılan biyografide kurgunun içinde Dede Korkut Kitabı'ndan orijinal metin parçalarına da yer verilmiştir. Bu durum anlatımı renkli hale getirmiştir.

Kitap İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlandığından dönemin belediye başkanı Kadir Topbaş imzalı "Takdim" yazısı ile başlamaktadır. Ardından Kültür A.Ş. Genel Müdürü Nevzat Bayhan'ın yazdığı "Geçmiş Zaman Olur ki..." başlıklı yazı bulunmaktadır. Bu yazıda bazı sözcükler arasında boşlukların unutulduğu görülmüştür. Metin içinde yazım ve imla bakımından hata bulunmamaktadır.

İçerik özellikleri bakımından kitabın çocuklar için kısmen uygun olduğu söylenebilir. Kahraman tanıtımındaki yetersizlikler ve dil bakımından kitabın sözcük öğretimini desteklememesi dikkati çeken özelliklerdir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Temel Değerler: Türk büyüğü olarak diğer insanların Dede Korkut'a "saygı" duyması bir değer olarak göze çarpmaktadır. "Onu gören herkes el sallıyor, elini öpmek için yolunu kesiyor, soru sorarak nasihat alıyorlardı." alıntısı örnektir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Kitapta hayal gücü kazandırma ilkesi çizim ve anlatım özellikleri ile desteklenmiştir. Çocuğun Dede Korkut'un atını kendi atı ile takip etmesi bu duruma örnek verilebilir.

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.14 Destanî-efsanevî kahramanlar grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda yer alan 26 kitabı temsilen 3 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Kitap kapaklarının iki tanesinde normal kalınlıkta bir karton tercih edilirken bir tanesinin (Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) normale göre ince bir kartondan tasarlandığı görülmüştür. Kitapların hepsinin ciltlemelerinin dağılmayacak şekilde tasarlandığı söylenebilir. Kapak resimlerinde genel olarak anlatılanlara uygun ve dikkat çekici görseller tercih edilmiştir. Kitapların iki tanesinde (Battal Gazi-Anadolu Aslanı, Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) yazar adına dış kapakta yer yerilmemiş olması olumsuz bir durum olarak tespit edilmiştir. Kitapların hepsinde arka kapakta tanıtım yazısına yer verilmiştir. Kütüphane dizini oluşturmada sırt yazısına yer verilmesi önemlidir ve bu başlık altında incelenen bir kitabın (Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) sırt yazısı bulunmamaktadır. Kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine bu bölümde ele alınan üç kitaptan hiçbirinde yer verilmemiştir. İncelenen üç kitap içinde, kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği bir kitap (Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) vardır.

Boyutlar: İncelenen kitapların boyutlarına bakıldığında iki tanesinin kolay tutulabilir ve taşınabilir nitelikte olduğu görülmüştür. Bir tanesinin ise hacim olarak kolay taşınabilir olmakla beraber boyut olarak standartlara göre büyük olduğu (Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) görülmüştür.

Kâğıt: İncelenen kitapların hepsinde; okuyucunun gözünü yormayacak nitelikte ve mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde bir kitapta (Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) aksaklık tespit edilmemiştir, diğer kitaplarda metin ve resimlerde düzgün yerleştirmeler yapılmıştır.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitaplardan iki tanesinin uygun olduğu (12-15 punto aralığında) görülmüştür. Bir kitabın puntosu ise 15 puntunun üzerinde (Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) ve bu çalışmada ele alınan 9-13 yaş grubu için biraz büyüktür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapların tamamında resimlere yer verilmiş olması olumlu bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Sonuçta; Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunu temsilen incelenen eserler, “Tasarım Özellikleri” açısından birtakım küçük eksikler bulundurmakla beraber başarılı sayılabilirler. İncelenen kitaplarda; kitabın hangi yaş için uygun olduğu bilgisine yer verilmemesi ortak eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: İncelenen kitaplarda ele alınan gruba uygun olarak destanî-efsanevî bilgi aktarımına yer verilmiştir.

Kahramanlar: Kitapların iki tanesinde kahramanların tanıtımının kısmen yapıldığı bir tanesinde ise kahramanların yeterince tanıtılmadığı tespit edilmiştir.

Dil-Anlatım-Üslup: İncelenen kitaplarda yazım ve noktalama bakımından az sayıda da olsa hatalar olduğu görülmüştür.

Sonuçta; Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından eksiklikler taşıdığı tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Model Oluşturma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Beceriler: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Temel Değerler: İncelenen kitaplardan iki tanesinde değerlere yer verildiği görülmüştür.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Sadece bir kitapta yer verilmiştir.

Sonuçta; Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından “Temel Değerler ve Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma” alt başlıklarına yer verildiği görülmüştür. İncelenen 3 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen 1 kitap vardır.

4.1.15 Sporcular Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Sporcular grubunda yer alan 21 kitabı temsilen 2 kitap incelenmesi uygun bulunmuştur. 21 biyografi kitabından 20 tanesi futbolcular ile ilgilidir. Sporcular grubunu temsil edecek kitaplar seçilirken hakkında iki kitap yazıldığı ve diğer isimlerden daha çok işlendiği gözlenerek Ronaldo'nun hayatını anlatan eser incelenmiştir. İncelenecek ikinci kitap olarak ise futboldan farklı olarak bir boksörün yaşamını ele aldığı için "Muhammed Ali-Cassius M. Clay" adlı biyografi kitabının incelenmesine karar verilmiştir.

Tablo 9. Sporcular Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	Ronaldo	Yılmaz Yeşildağ
2.	Muhammed Ali-Cassius M. Clay	Sevgi Başman

4.1.15.1 Ronaldo

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitap kapağında yeşil sahalarda Ronaldo resmedilmiştir. Kitabın dış kapağında eser, yazar ve yayınevi adına yer verilmiştir. İç kapakta yazarın ve resimleyen biyografileri ile kitaba ait basım ve tasarım bilgileri yer almaktadır. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kütüphane dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta, Ronaldo'nun fotoğrafı ve Ronaldo'nun öne çıkan yönlerini anlatan tanıtım yazısı yer almaktadır. Arka kapakta ayrıca yayınevini adına ve eserin türünün biyografi olduğu bilgisine de yer verilmiştir. Olumsuz bir yön olarak ise kitabın hangi yaştaki okuyucular için uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Kitap kapağının iç kısımları da boş bırakılmıştır, resimlerle değerlendirilebilirdi.

Boyutlar: 12,5x19 cm boyutlarındaki kitap, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir, gözü yormamaktadır.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 15 puntodur, okuyucular için uygundur.

Resimler/Fotoğraflar: Kitap, siyah-beyaz resimlenmiştir ve resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir.

Sonuçta, tasarım özellikleri bakımından bazı eksiklikler dışında kitap “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitap genel olarak istenilen nitelikleri barındırmaktadır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Ronaldo’nun doğum tarihi olan 5 Şubat, aynı tarihte doğan ünlülerden bahsedilerek vurgulanmış, kurguya dikkat çekici bir giriş yapılmıştır. Bölümlerden önce farklı milletlere ait atasözlerine yer verilmiştir, bu atasözleri anlatılanlarla birebir ilgili olmasa da okuyucuda genel kültür oluşturmada katkı sağlayabilir. Fakir bir ailenin çocuğu olan Ronaldo’nun futbol yeteneğinin keşfi ve değişen hayatı anlatılmıştır. Lizbon’a gidişi ve Alcochete Futbol Akademisi’nde dersler alması, önce Manchester United’e sonra da Real Madrid’e transfer olmasına değinilmiştir. Attığı gollerle Avrupa’da adından en çok söz edilen futbolculardan olması, ödülleri almasına yer verilmiştir. Yıldırım Demirören’in daveti ile Türkiye’ye gelmesinden de bahsedilmiştir.

Kahramanlar: Ronaldo; hırslı, olgun, sulu gözlü biri olarak tanıtılmıştır. Sigara ve içki kullanmaması, dindar ve yardımsever olması, çalışkanlığı ve ailesine düşkünlüğü vurgulanmış, bu anlamda çocuklar için adeta bir model gibi sunulmuştur. Ronaldo, futbolda ve masa tenisinde oldukça başarılıyken okul derslerinde başarısızdır. Bu durum yani ana kahramanın güçlü ve zayıf yönleri ile verilmesi de okuyucunun özdeşim kurmasını kolaylaştıracak niteliktedir. Maria Dolores, Jose Dinis, Abel Jonior, Sergio, Böleni, Leonel, Ferguson ve Jorge Mendes kitapta yer alan ve Ronaldo ile ilişkileri ile tanıtılan yan kahramanlardır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sade ve akıcıdır fakat edebî ve estetik anlatımdan yoksun olduğu söylenebilir. Yer yer halk arasında yaygın olan basit ifadelerle (“yırtmak-kurtulmak anlamında” gibi) yer verilmiştir. Anlatımda deyimlere ve atasözlerine yer verilmiştir, okuyucunun dil gelişimi açısından olumlu bir durumdur. “Medar-ı iftihar, muazzam, ütopya, otonom, aşikar, asist, çömez” gibi sözcüklerin okuyucunun sözcük dağarcığına eklenebileceği söylenebilir.

Külliyen sözcüğü “küllen” (s.26) şeklinde yanlış yazılmıştır. Dilek yerine “dile” (s.19) yazılarak hata yapılmıştır. “15’er” (s.65) sözcüğünün rakamla değil yazıyla

ifade edilmesi gerekirdi. “Kovalardan” (s.7) yazımı ile burçlar kastedilmiş fakat bu isim özel ismin gerektirdiği şekilde kesme işareti olmadan yazılmıştır. “Sebepli-sebepsiz” (s.15) yazımında kesme işareti gereksiz kullanılmıştır. Soru işareti yerine üç nokta (s.62) konmuştur.

Kitap içerik özellikleri bakımından; kurgunun oluşturulması ve kahramanların geliştirilmesinde başarılıdır fakat “Dil-Anlatım-Üslup” başlığında eksiklikler bulundurmaktadır.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.15.2 Muhammed Ali-Cassius M. Clay

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıkta ve ciltlemesi dağılmayacak niteliktedir. Kitabın kapağında Muhammed Ali'nin boks kıyafetleri ile gençliğine ait bir resmi bulunmaktadır. Dış kapakta yazar adına ve yayınevi adına yer verilmiştir. Resimleyen adı ise iç kapakta yer almaktadır. İç kapakta yazar Sevgi Başman'ın kısa biyografisi ile kitabın basım ve tasarım bilgilerine de yer verilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kitaplık dizini oluşturmaya uygundur. Arka kapakta ön kapakta yer alan resmin küçük hali ve kitapla ilgili tanıtım yazısı bulunmaktadır. Ayrıca; yayınevinin adına, internet adresine ve kapak resminin çizerinin adına da yer verilmiştir. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları boş bırakılmıştır ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair bir bilgi de bulunmamaktadır.

Boyutlar: Kitap 13,5x21 cm boyutlarındadır, kolay taşınabilir niteliktedir.

Kâğıt: Mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeni istenilen niteliklerdedir, herhangi bir düzensizlik yoktur.

Harfler: Harfler 13 puntodur, çocuklar için uygun niteliktedir.

Resimler/Fotoğraflar: Siyah-beyaz resimler tercih edilmiştir ve metin-resim uyumu sağlanmıştır.

Sonuçta kitabın tasarım özellikleri birkaç nokta dışında, “olumlu” olarak değerlendirilebilir. Kitabın uygun olduğu yaş kitlesinin belirtilmemesi ve kitap kapağının iç kısımlarının boş bırakılması dışında istenilen niteliklerdedir.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Kurgu başlamadan önce içindekiler listesine ve Muhammed Ali'nin hayat felsefesi niteliğindeki bir sözüne yer verilmiştir. Yazarın yaptığı genel bir değerlendirmenin ardından Muhammed Ali'nin yaşamı doğumundan bugüne dek ele alınmıştır. Yazar anlatımda başarılıdır ve kurgudaki bağlantıları sağlam bir şekilde oluşturmuştur. Kitabın sonunda da yazarın yaşamındaki önemli olaylar kronolojik bir liste halinde verilmiştir.

Kahramanlar: Biyografisi yazılan biri ve kurgunun ana kahramanı olan Muhammed Ali hem fiziksel hem de ruhsal tüm yönleriyle başarıyla tanıtılmıştır. Soğukkanlı, disiplinli, cesur, azimli biri olarak olumlu özellikleri ile öne çıkarılmıştır. Başarısızlıkları da vardır ve bu saklanmamıştır. Okul derslerinde tembel olmak, derslerde anlatılanları anlamamak gibi zayıf yönleri de verilmiştir ve okuyucunun özdeşim kurması kolaylaştırılmıştır. Yan kahraman olarak; Cassius Clay, Odessa Clay, Rudolph, Malcolm X gibi isimler ana kahramanla ilişkilendirilerek tanıtılmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitabın dili sade ve anlaşılırdır. M. Ali'nin babasının içki kullandığı zamanlar annesine şiddet uygulamasına dair bir bilgi paylaşılmış ve bunu aktarmadaki üslup okuyucuya zarar vermeden izah eder nitelikte kalmayı başarmıştır. Kitapta “Afro-Amerikan” kavramının anlamı parantez içinde verilmiştir. Okuyucuya kazandırılan çok fazla sözcük bulunmamaktadır.

“Fark etmek” fiili birçok yerde yanlış bir şekilde bitişik (s.28, s.38, s.45, s.65, s.72, s.79) yazılmıştır. Aynı yazılması gerekirken birleşik yazılarak hata yapılan bir diğer fiil ise “terk etmek” (s.59) fiilidir. Doğrusu örtbas etmek olan fiil ise “örtpas etmek” (s.33) şeklinde yanlış yazılmıştır. Antrenman sözcüğü ise “antreman” (s.39, s.45, s.47) şeklinde yanlış yazılmıştır. Birleşik yazılması gereken canıgönülden sözcüğü “canı gönülden” (s.48) şeklinde ayrı ve hatalı yazılmıştır.

M. Ali'nin ağızından verilen cümlelerin fiillerinde konuşma özelliğindeki kısaltmaların yazıya taşınmış olması da hatalı ve dikkat çeken bir durum olarak tespit edilmiştir. "... ağızını burnunu dağıtcam onun. Benim bisikletimi çalmak neymiş ona göstercem." (Başman, 2013: 38) cümlelerinde görüldüğü gibi gelecek zaman kip eki kısaltılarak hatalı bir yazım örneği verilmiştir. Benzer hatalar yine M. Ali'nin konuşma cümlelerinde "olcam" (s.40), "olcam, kurtarcam, olcaz, olcak, alcaz" (s.41). Anacığım şeklinde yazılması gereken sözcük de benzer bir anlayışla, konuşma dilindeki hali ile "anacım" (s.41) şeklinde ve hatalı yazılmıştır.

"Bir daha zor durumda kalırsan kendini korumasını bilirsin." (Başman, 2013: 38-39) cümlesinde ise iyelik ekinin gereksiz kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Kelime "korumasını" değil "korumayı" şeklinde yazılmalıydı.

"Deli çocuk sende! İki yumruk atmakla öyle dünya şampiyonu mu olunuyormuş." (Başman, 2013: 41) cümlelerinde de yazım ve imla hataları vardır. İlk cümlede bağlaç olan ve ayrı yazılması gereken "de" birleşik yazılmıştır. İkinci cümlede ise cümle sonuna nokta yerine soru işareti ve ünlem işareti getirilmesi gerekirdi. "Bokstan başka bildiği bir işte yoktu." (Başman, 2013: 71) cümlesinde de "de" bağlacı ek gibi birleşik yazılmış ve hata yapılmıştır.

"Biz kim... dünya şampiyonluğu kim... pehhh." (Başman, 2013: 41) cümlesinde de üç noktadan sonra küçük harfle başlanması hatadır. Cevap bekleme de soru cümlesi olması yönüyle cümle sonuna üç nokta yerine soru işareti konulması gerekirdi. Benzer bir hata M. Ali'nin iç konuşması şeklinde verilen bir örnekte (s.90) de vardır, cümlenin sonuna soru işareti konmamıştır. Türkçede yan yana iki nokta (..) şeklinde bir işaret yoktur. Kitapta iki kez bu şekilde hatalı kullanım olduğu görülmüştür. (s.81, s.84)

"Roma olimpiyatlarının" (s.59, s.84) ifadesinde olimpiyat sözcüğü özel isme dâhil olduğundan büyük harfle yazılmalı ve aldığı ekler kesme işareti ile ayrılmalıdır. Cins isim olarak kullanıldığında olimpiyat sözcüğünün büyük harfle yazılması (s.84) ise hatadır. Allah kastedilerek kişi zamirinin metin içinde büyük harfle yazıldığı ve aldığı eklerin kesme işareti ile ayrıldığı (Örn.: O'nun-s.71) tespit edilmiştir.

Tırnak içindeki alıntının ilk sözcüğü küçük harfle yazılarak (s.12, s.38, s.43, s.48, s.51, s.54, s.70, s.90) hata yapılmıştır. Diyalog halinde verilen konuşmalarda özellikle cevap cümlelerinin sonuna bazen de tırnak içindeki cümlelerinin sonuna

nokta işaretinin konulması (s.32, s.43, s.48, s.51) unutulmuştur. Tırnak içindeki cümlede ikinci bir tırnak kullanılması gerektiğinde ise bunun tek tırnak işareti ile gösterilmesi (“..... ‘.....’”) doğru olacaktır. Kitapta bu kurala (s.70) dikkat edilmemesi anlam karmaşasına yol açmaktadır.

İçerik özellikleri bakımından çocuk kitaplarının özellikle dil bilgisi, yazım ve imla bakımından yanlışsız olması beklenmektedir. Bu açıdan kitabın yeni baskılarında dil hatalarının düzeltilmesi gerekmektedir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Model Oluşturma: “Cesaret” Muhammed Ali’nin vücudunda can bulmuş bir özellik olarak işlenmektedir, okuyucuya model olacak derecede kendine inanmanın ve umudunu kaybetmemenin yolu cesarete çıkartılmıştır. Sporcu kimliğiyle de modelleştirilmiştir. Beslenmesine, antrenmanlarına ve ahlaki özelliklerine dikkat etmesi okuyucuda olumlu bir imaj oluşturacak niteliktedir. Boks gücü gösterisi olarak kullanmadığını gösteren örneklerle yer verilmiştir. M. Ali; sosyal değerlere önem veren, insanlara iyilik yapmayı önemseyen, yardımsever biri olarak “örnek” yönleri ile vurgulanmıştır.

Beceriler: M. Ali’nin okuduğu lisede müdür olarak görev yapan öğretmenin diğerlerinden farklı bir bakış açısıyla zekânın ya da başarının sadece okul derslerinde aranmaması gerektiği fikrine sahip olması eleştirel düşünme becerisine örnektir. Çoklu zekâyı desteklemiş, diğer öğretmenleri ikna etmiştir.

Temel Değerler: Muhammed Ali’nin yaşamından hareketle kitapta siyasi değerlerin birçoğuna (adalet, demokrasi, eşitlik, farklılıklara saygı duyma, insan haklarına saygı, özgürlük, tarafsızlık) yer verilmiştir. “Bundan böyle sadece kendisi için değil, ezilip hor görülen bütün siyahlar için mücadele kararı alan Cassius, siyahların haklarını savunmaya kendini adayacaktı.” (s.59) alıntısı örnek verilebilir. “İnsan ancak Allah’a kul olup, O’nun yolunda çalışırsa mutluluğa erebilirdi.” (s.66) alıntısı da örnektir. Parkinson hastalığına yakalandığında hastalığın da sağlığın da Allah’tan olduğuna inanması “hakseverlik” değerinin bir yansıması kabul edilebilir.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: Kitapta yoğun olarak “ırkçılık” işlenmiştir. Demokrasi eğitimi ve eşitlikçi bakış açısı kazandırma açısından önemli bir kitaptır. Muhammed Ali zencilerin umudu olarak resmedilmiştir. Olimpiyat şampiyonu olduğunda bile beyazlar tarafından aşağılanması karşısında

sakinliğini korumuş ve bu adaletsiz yaklaşımın yanlışlığını duruşu ile göstermiştir. Çözümü ise ırk, renk, dil, din ayrımı yapmadan bütün insanlara sırf insan oldukları için değer veren İslamiyet'te bulmuştur.

Kitapta; sadece *Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma*'ya dair bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.16 Sporcular grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Sporcular grubunda yer alan 21 kitabı temsilen 2 kitap incelendiğinde kitaplarla ilgili olarak olumlu ve olumsuz ortak noktalar tespit edilmiş, kitaplarda bulunması gereken özellikler vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Kapak-Cilt: Kitap kapaklarında normal kalınlıkta bir karton tercih edildiği ve ciltlemelerinin dağılmayacak şekilde tasarlandığı görülmüştür. Kapak resimlerinde anlatılanlara uygun ve dikkat çekici görseller tercih edilmiştir. Kitapların dış kapaklarında yazar, eser ve yayınevine dair bilgilere ve de arka kapakta tanıtım yazısına yer verilmiştir. Kitapların sırt yazısı da bulunmaktadır. Kitaplarda; hangi yaş için uygun olduğu bilgisine yer verilmemiş ve kitap kapaklarının iç kısımları değerlendirilmemiştir.

Boyutlar: İncelenen kitapların boyutlarına bakıldığında kolay tutulabilir ve taşınabilir nitelikte oldukları görülmüştür.

Kâğıt: İncelenen kitaplarda, okuyucunun gözünü yormayacak nitelikte ve mat kâğıt tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni: Kitaplarda sayfa düzeni ile ilgili aksaklık tespit edilmemiştir.

Harfler: Harf seçimi bakımından kitapların uygun olduğu (en az 12 punto) görülmüştür.

Resimler/Fotoğraflar: Kitaplarda resimlere yer verilmiş olması olumlu bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Sonuçta; Sporcular grubunu temsilen incelenen eserler, "Tasarım Özellikleri" açısından birtakım küçük eksikler bulundurmakla beraber başarılı sayılabilirler.

İncelenen kitaplarda; kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmemesi ve hangi yaş için uygun olduğu bilgisine yer verilmemesi ortak eksikliklerdir.

İçerik Özellikleri başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Konu-İletiler-Kurgu: Bu başlıkta ele alınan her iki sporcunun hayatı da fakir bir yaşamdan refaha; mücadeleler sonucu elde edilen başarıya örnek olacak şekilde geçmiştir. Kitaplarda bu anlamda iletilerin sezdirildiği, kurguların başarılı olduğu söylenebilir.

Kahramanlar: Kitapların kahramanların tanıtımında başarılı olduğu görülmüştür.

Dil-Anlatım-Üslup: İncelenen kitaplarda; anlatım tarzı başarılı olsa da yazım ve noktalama bakımından hatalar olduğu görülmüştür.

Sonuçta; Sporcular grubunu temsilen incelenen eserlerin, “İçerik Özellikleri” açısından “Dil-Anlatım-Üslup” başlığı ile ilgili eksiklikler taşıdığı tespit edilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında tespit edilen özellikler şunlardır:

Model Oluşturma: İncelenen iki kitaptan birinde yer verilmiştir.

Beceriler: İncelenen iki kitaptan birinde yer verilmiştir.

Temel Değerler: İncelenen iki kitaptan birinde yer verilmiştir.

Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma: İncelenen iki kitaptan birinde yer verilmiştir.

Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma: Hiçbir kitapta yer verilmemiştir.

Sonuçta; Sporcular grubunu temsilen incelenen eserlerde, “Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” açısından her iki kitapta da “Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma” alt başlığına yer verilmediği görülmüştür. İncelenen 2 kitap içinde bu başlıkta belirtilen niteliklerden hiçbirine yer vermeyen 1 kitap vardır.

4.1.17 Seyyahlar Grubunu Temsil Eden Kitapların İncelenmesi

Seyyahlar grubunda yer alan 9 kitabı temsilen 1 kitap incelenmesi uygun bulunmuştur. Bu bölümde yer alan kitaplardan sekizi Evliya Çelebi'nin hayatını anlatırken bir tanesi Marco Polo'nun hayatını ele almaktadır. Bu sebeple bu grubu temsilen Evliya Çelebi ile ilgili kitaplardan biri seçilmiştir.

Tablo 10. Seyyahlar Grubunu Temsilen İncelenen Kitaplar

Sayı	Eser Adı	Yazar Adı
1.	İnanılmaz Evliya Çelebi ve Tükenmez Kalem	Nefise Atçakarlar

4.1.17.1 İnanılmaz Evliya Çelebi ve Tükenmez Kalem

Tasarım Özellikleri

Kapak-Cilt: Kitabın kapağı normal kalınlıktadır, sağlam bir ciltleme yapılmıştır. Kitabın kapak tasarımı renkli ve eğlencelidir. Evliya Çelebi ve atı karikatürize edilerek çizilmiş, konuşmalarına yer verilmiştir. Kitabın dış kapağında eser adı, yazar adı ve yayınevi bilgilerine yer verilmiştir. Kitabın iç kapağında basım ve tasarım ile ilgili bilgilerin yanı sıra kitabın 7. Sınıf Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi Seyyahların Dilinden Osmanlı Kültürü konusuna destek olmak amacıyla taşıdığı bilgisine de yer verilmiştir. Kitabın sırt yazısı bulunmaktadır, kitaplık dizini için uygundur. Arka kapakta, kitabın tanıtımına dair bir yazı ve resimleyen adı bulunmaktadır. Eğlenceli Tarih adlı seride yer alan bir kitaptır ve arka kapakta yayınevinin bu seriler için hazırlanmış olduğu internet sayfasına da yer verilmiştir. Bu durum okuyucunun ilgisini serinin diğer kitaplarına çekmek adına oldukça faydalıdır. Olumsuz özellikler olarak; kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiştir ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair de bir bilgiye yer verilmemiştir.

Boyutlar: 12,5x19,5 cm boyutlarındaki kitap standartlara yakındır.

Kâğıt: Mat kâğıda baskı yapılmıştır, okuyucunun gözünü yormayacak niteliktedir.

Sayfa Düzeni: Satır aralıkları normaldir, resimler düzgün yerleştirilmiştir.

Harfler: Harfler 14 puntodur, harf büyüklüğü istenilen niteliklere uygundur. Metin içinde bazı bölümler, kurguya uygun olarak anlatımın değiştiğini göstermek amacıyla farklı yazı karakterleri ve koyu şekilde de yazılmıştır. Bu durum okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir, olumlu olarak değerlendirilebilir.

Resimler/Fotoğraflar: Kitapta siyah beyaz, karikatürize edilmiş resimler tercih edilmiştir ve resim-metin uyumu bulunmaktadır. Ayrıca çizimlere okuyucunun

eğlenmesini sağlayacak mizah öğeleri (At arabası arkasına kamyon yazısı yazılması gibi) hâkimdir.

Sonuç olarak, tasarım özellikleri bakımından kitap genel itibariyle başarılıdır.

İçerik Özellikleri

Konu-İletiler-Kurgu: Anlatı başlamadan önce yazarın biyografisine ve içindekiler listesine yer verilmiştir. Kitabın sonlarına doğru ise farklı halkların giyiniş özelliklerinin resmedilerek verilmesi dikkat çekicidir. Kitapta “Meraklısına” başlığı ile birçok bilgi sunmuştur. Bu bölümlerde okuma kültürünü arttıracak ve okuyucuyu araştırmaya sevk edecek unsurlarla konu aktarımında canlılık sağlanmıştır. Merak ögesi de kurguda yer almıştır. Kitapta Kuşkonmaz Camii’nin neden bu adla anıldığından beyin ameliyatının nasıl yapıldığına ve de tarihi bir savaş tekniği olan “lağım kazma”ya kadar birçok ilginç bilgi yer almaktadır.

“Evliya Çelebi’nin Defteri” olarak özetleyebileceğimiz bölümlerde ise sanki ünlü şahsiyetin kendisi okuyucuya bilgi veriyormuş gibi, Seyahatname’nin aslından bilgiler aktarılmaktadır. Bu defterin sıfatı durumlara göre değişmektedir. Bazen gizli, bazen bilgi dolu, bazen çokbilmiş, bazen gezgin, bazen ise sevgi dolu bir defterdir. Bu bölümlerde yer alan görseller de bu ifadelerle göre şekillenmektedir. Örneğin süslü dendiğinde çiçek resmi, mutlu dendiğinde gülen yüz resmi, hamsi kokulu dendiğinde ise kedi ve balık resimleri, soğuktan tir tir titrediğinde ise kar tanesi resmi ve tatlı dendiğinde hurma resmi eşlik etmektedir. Bu bölümler ile çocuklar Seyahatname’yi okumaya da yönlendirilmiştir. Hatta anlatılanlarla ilgili esere göndermeler yapılmış, detaylı okumak isteyenler için sayfa numaraları verilmiştir. Ayrıca kitabın sonunda Seyahatname’de hangi ciltte hangi şehir ve ülkeler hakkında bilgi verildiğine dair bir bilgilendirme yapılmıştır.

Yazar kitabın çizerini (s.41) ve danışmanını (s.53) da kurguya dâhil etmeyi başarmıştır. Kitabın çizerinin okuyucular için çizdiği resimde hatalar vardır ve okuyucunun onları bulması istenmiştir. Bir nevi görsel zekâ, izleme becerisi de işe koşulmuştur.

Kitapta anlatının arasına tarih soruları yerleştirilerek okuyucunun edindiği bilgileri kalıcı hale getirmesi sağlanmıştır. Tarih bilgilerinin arasına eklenen eğlenceli çelicilerle de okuyucunun ilgisi canlı tutulmuştur. Genellikle günümüz teknolojisinin imkânları öne çıkarılarak fark öne çıkarılmış ve güldürü ögesi yakalanmıştır. Tarihin

zor veya sıkıcı olmadığı sezdirilmiştir. Okuyucu düşündürüldükten sonra soruların cevaplarına yer verilmiştir. Cirit ve yağlı güreş gibi ata sporlarına yer verilmesi de olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Kahramanlar: Ana kahraman olan Evliya Çelebi karakter özellikleri verilerek tanıtılmıştır. Ayrıntıcı, gezmeyi seven, dinine düşkün yönleri öne çıkarılmıştır. Sayılmayacak kadar çok sıfatı vardır (s.39), bunlardan bahsedilerek modelleştirilmiştir. Okuyucunun da gezi kitabı yazabileceği fikrine yer verilmiş, okuyucunun kahramanla özdeşim kurması amaçlanmıştır.

Dil-Anlatım-Üslup: Kitapta yazar parantez içinde verdiği iç konuşmalar ile okuyucusuyla sohbet edercesine sıcak bir üslup yakalamayı başarmıştır. Kitabın geneline eğlenceli bir anlatım tarzı hâkimdir, ilginç tarihi bilgiler çocukların seveceği tarzda sunulmuştur. Ayrıca yazarın kullandığı üslubun etkisiyle yazar ve okuyucu Evliya Çelebi'nin yolculuğuna adeta eşlik etmektedir.

“Sarayburnu” kelimesinden hareketle yan anlam öğretimi yapılmış, “Ümit Burnu, Arı Burnu” gibi örneklerle pekiştirilmiştir. Atasözü, deyim ve tekerlere yer verilerek dilin zengin anlatım olanaklarından yararlanılmıştır.

“Çok Zengin Söz Dağarcığım” başlığı ile okuyucuya yeni kelimeler öğretilmeye çalışılmıştır. “Zillî, evliya, sıbyan mektebi, şeyhülislam, medrese, müderris, Enderun, sahabe, mihrab (doğrusu mihrap), müezzin, kamet, şefa,at, çelebi, musahip, sipahi, zanaat, lehçe, mesire yeri, sebil, sefer ve eyalet” kitapta tanımlanan kelimelerdir. “Hezarfen harami, nalın ve Kafkasya” kelimelerinin anlamları ise metin içinde verilmiştir. “Hakir” kelimesi ile eş anlamlarıyla verilmiş ve cümle içinde de kullanılmıştır. “Kervansaray” kelimesi de bugünkü otellerle örtüştürülerek açıklanmıştır. “Seyahatname” ise hem kelime olarak hem de Evliya Çelebi'nin eseri olarak ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. “Filfil” kelimesine yer verilmiş ama açıklanmamıştır. “Ergürü” kelimesi de önce açıklanmamış, okuyucuya araştırması ve düşünmesi için telkinde bulunulmuştur. Sonra bir soru ve görsel eşliğinde yanlış bir cevaba yönlendirme yapıldıktan sonra kelimenin anlamı açıklanmıştır. “Engerü: Ankara” ve angora arasında bağlantı kurulmuştur. “İslambol: İstanbul”, “Ele zulüm: Erzurum” örnekleri de benzer şekilde açıklanarak verilmiştir.

“Fark etmek” fiili birleşik yazılarak (s.57) hata yapılmıştır. Kılavuz sözcüğü ise “klavuz” (s.80) şeklinde yanlış yazılmıştır. “Süleymaniye” yazılması gereken yerde

“Süleymani” (s.143), “semah” yazılması gereken yerde “sema” (s.93), “anlamını” yazılması gereken yerde “anlamı” (s.78), “etkilemiştir” yazılması gereken yerde “etkilenmiştir” (79) ve “çözülmemiş” yazılması gereken yerde “çözülmemiş” yazılmıştır. Bunların basımda gözden kaçan hatalar olabileceği ve kitabın sonraki baskılarında düzeltilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Türkçede yapım ekinden sonra gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmaz. “Kütahyalı’ydı” (s.9) ve “Mısırlılar’ın (s.153) bu kurala uymadıkları için yanlış yazılmıştır. Peygamber kelimesi özel bir isim olmamasına rağmen Hz. Muhammed kastedildiği için büyük harfle yazılmış ve aldığı çekim ekleri kesme işareti ile ayrılarak (s.24, s.25, s.146, s.154) hata yapılmıştır. Aynı durum Allah kastedilerek “O’nun” (s.80) şeklinde yazılmasında da vardır. Bir yerde ise “hân’ım” (s.92) şeklinde bir yanlışlık dikkati çekmektedir. “... Süleymaniye kütüphanesiydi.” (Atçakarlar, 2015: 45) ifadesinde büyük harf ve kesme işareti kullanılmaması yazım ve imla yanlışlığına sebep olmuştur. “Dobruca ovasında” (s.80) örneğinde de benzer durum söz konusudur. “Emir Sultan Hazretlerinin” (s.63) ifadesinde de çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmalıydı. Cümle sonuna soru işareti (s.13) konması gerekirken üç nokta konularak hata yapılmıştır. Bir karikatürde de Evliya Çelebi ile atının diyalogunda (s.78) soru işareti unutulmuştur. İki cümlede (s.85, s.120) ve bir karikatürde (s.95) ise tırnak içindeki alıntının sonuna konulması gereken nokta unutulmuştur.

Sonuç olarak içerik özellikleri bakımından; kitabın kurgusunun, kahraman tanıtımının ve anlatımının başarılı olduğu görülmüştür. Kitabın tek olumsuz yanının yazım ve imlaya dair hatalar barındırması olduğu söylenebilir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler

Kitapta; *Model Oluşturma, Beceriler, Temel Değerler, Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma, Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma* başlıklarına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Eğitim ilkelerine dair özellikler bakımından kitabın çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.18 Seyyahlar grubunu temsil eden kitapların incelenmesine yönelik değerlendirme

Seyyahlar grubunda yer alan 9 kitabı temsilen 1 kitap incelenmiş ve genel bir değerlendirme yapılmaya çalışılmış, özellikle olumsuz olarak görülen durumlar vurgulanmıştır.

Tasarım Özellikleri başlığı altında olumsuz olarak dikkati çeken özellikler; kitap kapağının iç kısımları değerlendirilmemiş olması ve kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemesidir.

İçerik Özellikleri başlığı altında; incelenen eserin kurgu, kahraman tanıtımı, anlatım özellikleri ve sözcük öğretimi açısından başarılı olduğu tespit edilirken; yazım ve imla hataları olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığı altında ise; incelenen kitabın belirlenen başlıklara ait bir özellik barındırmadığı, bu anlamda çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ VE TARTIŞMA

Edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografileri tespit etmek ve biyografi türünün Türkçe eğitimindeki önemini ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu çalışmada; öncelikle 2005-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazıldığı tespit edilen 623 kitabın yıllara göre dağılımı değerlendirilmiştir. Ardından çalışmanın evrenini oluşturan bu 623 kitapta yer alan “figürler” değerlendirilmiştir. Son olarak ise; çalışma grubunu oluşturan 62 biyografi kitabının çocuklar için yazılan biyografi kitaplarında bulunması gereken özelliklere göre incelenmesi ile elde edilen sonuçlar ortaya konmuş ve yorumlanmıştır. Elde edilen sonuçlarda; dokuz ayrı figür başlığına göre ortak olan olumlu ve olumsuz durumlara değinilmiştir.

Sonuçlar; Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerin Yıllara Göre Dağılımı ile İlgili Sonuçlar, Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerde İşlenen Figürler ile İlgili Sonuçlar, Tasarım Özellikleri ile İlgili Sonuçlar, İçerik Özellikleri ile İlgili Sonuçlar ve Eğitim İlkelerine Dair Özellikler ile İlgili Sonuçlar olmak üzere beş başlıkta ele alınıp değerlendirilmiştir.

5.1.1 Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerin Yıllara Göre Dağılımı ile İlgili Sonuçlar

2005-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitapları tarandığında toplam 623 kitap tespit edilmiştir. Bu kitapların yıllara göre dağılımı ise şöyledir: 2005 yılında 43 kitap, 2006 yılında 17 kitap, 2007 yılında 6 kitap, 2008 yılında 28 kitap, 2009 yılında 116 kitap, 2010 yılında 69 kitap, 2011 yılında 69 kitap,

2012 yılında 38 kitap, 2013 yılında 114 kitap, 2014 yılında 43 kitap ve 2015 yılında 80 kitap tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın tarih aralığını oluşturan 2005-2015 yılları arasında en çok kitabın basıldığı yıl 2009 yılı olarak tespit edilmiştir. Edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografilerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde; 2005-2008 yılları arasında kitap sayısında azalma olduğu görülürken 2009 yılında ciddi bir artış gerçekleştiği tespit edilmiştir. Benzer düşüş 2010-2012 yılları arasında tekrar yaşanmış ve 2013 yılında tekrar 2009 yılına yakın bir sayıya ulaşılmıştır. 2014-2015 yılları arasında yine düşüş yaşandığı görülmektedir.

Sonuç olarak; kitap sayısı olarak öne çıkan yıllar olan 2009 ve 2013 yıllarında, seri halinde kitap basımları olmasının etkili olduğu söylenebilir. Bu duruma bu yıllarda basılan; 36 kitaptan oluşan “Osmanlı Serisi-Ulu Çınarın Kökleri (Dünyaya Nizam Verenler)”, 30 kitaptan oluşan “Tarihi Yeniden Yazan Türk Büyükleri Seti”, 20 kitaptan oluşan “Bilim Adamlarımız Serisi”, 10 kitaptan oluşan “Anadolu Âşıkları Dizisi” adlı serilerin varlığı örnek verilebilir.

Araştırmada ele alınan on yıllık süreçte özellikle 2009 ve 2013 yıllarında çocuklar için yazılan biyografi kitaplarının sayısındaki artışa yönelik yayınevleri ile yapılan görüşmelerde editörler birçok değişkenin olduğunu ve net bir sebebin bulunamayacağını belirtmekle beraber bu durumla ilgili bazı öngörülerde bulunmuşlardır. Editörlerin belirttiği görüşler belirli noktalarda toplanmaktadır. Bunlar; takip kolaylığı sağlaması ve ilgi çekmesi yönüyle öğretmenlerin ve ebeveynlerin seri kitap talebinde bulunması, hacim olarak daha kalın tasarlanan kitapların talep görmemesi üzerine yayınevlerinin daha ince hacimli ve seri halinde kitaplar basma kararı alması, piyasanın uygunluğu, tarihî konulara ve şahsiyetlere duyulan ilginin artması, yazarların özellikle genç okurların yabancı ve hayalî kahramanları okumaktan zevk duymasından hareketle gençlere gerçek ve yerli kahramanlardan seçenekler sunma düşüncesi şeklinde ifade edilebilir. Bu gerekçelere baktığımızda çocuklar için yazılan biyografi kitaplarının bu yıllar arasında daha çok ilgi gördüğünü ve okunduğunu söyleyebiliriz.

5.1.2 Edebiyatımızda Çocuklar için Yazılan Biyografilerde İşlenen Figürler ile İlgili Sonuçlar

2005-2015 yılları arasında edebiyatımızda çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarında en çok ele alınan kişiler yani figürler tespit edilmiştir. Çalışmada tespit edilen figürler; “Devlet Adamları”, “Dinî Şahsiyetler”, “Sanatçılar”, “Bilim İnsanları”, “Gerçek Halk Kahramanları”, “Asker-Komutan ve Denizciler”, “Destanî-Efsanevî Kahramanlar”, “Sporcular” ve “Seyyahlar” olmak üzere dokuz temel başlık altında toplanıp gruplandırılmıştır.

Devlet Adamları grubunda toplam 214 kitap bulunmaktadır. Bu başlık altında yer alan biyografi kitaplarının; İslamiyet’in kabulünden önceki dönem ve İslamiyet’in kabulünden sonraki dönem olmak üzere iki temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Belirlenen figürler içinde biyografisi yazılan kişilerin en çok Devlet Adamları grubuna ait olduğu tespit edilmiştir. Devlet Adamları grubu içinde en çok biyografisi yazılan isim ise 48 kitap ile “Mustafa Kemal Atatürk”tür.

Dinî Şahsiyetler grubunda toplam 129 kitap bulunmaktadır. Dinî Şahsiyetler grubunda yer alan biyografi kitaplarının “Peygamberler, Ehl-i Beyt, Sahabeler, Mutasavvıflar” olmak üzere dört temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Dinî Şahsiyetler grubu içinde en çok biyografisi yazılan isim ise 23 kitap ile “Hz. Muhammed”dir.

Sanatçılar grubunda toplam 82 kitap bulunmaktadır. Sanatçılar grubunda yer alan biyografi kitaplarının “Görsel Sanatlarla İlgili Olanlar, Fonetik Sanatlarla İlgili Olanlar, Dramatik (Ritmik) Sanatlarla İlgili Olanlar” olmak üzere üç temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Görsel Sanatlarla İlgili Olanlar başlığında tespit edilen biyografi kitapları için; Ressamlar, Mimarlar, Fotoğraf Sanatçıları alt başlıkları oluşturulmuştur. Fonetik Sanatlarla İlgili Olanlar başlığında tespit edilen biyografi kitapları için; Edebiyatçılar ve Müzisyenler şeklinde iki başlık oluşturulmuştur. Sanatçılar grubu ile ilgili olarak; en çok “Fonetik Sanatlarla İlgili Olanlar” başlığı altında biyografi kitabı bulunduğu görülmüştür. Bu başlık altındaki 63 kitaptan 50 tanesi “Edebiyatçılar” alt başlığında yer alırken 13 tanesi “Müzisyenler” alt başlığında yer almaktadır. Sanatçılar grubu içinde en çok biyografisi yazılan ismin ise 11 kitap ile “Mimar Sinan” olduğu tespit edilmiştir. Mimar Sinan, Görsel Sanatlarla İlgili Olanlar başlığında “Mimarlar” alt başlığındaki tek isimdir. Fotoğraf

Sanatçıları başlığında ise biyografisi yazılan tek isim Ara Güler'dir. Ressamlar alt başlığında biyografisi yazılan isimler; Bedri Rahmi Eyüboğlu, Osman Hamdi Bey, Pieter Bruegel'dir. "Çılgın Ressamlar" adlı kitapta ise yabancı ressamlar tanıtılmıştır. Dramatik (Ritmik) Sanatlarla İlgili Olanlar başlığında tespit edilen biyografi kitapları için sadece Sinema Sanatçıları alt başlığı oluşturulmuştur. Dramatik (Ritmik) sanatlar dendiğinde "tiyatro, dans, bale, opera" gibi sanatlar da akla gelmektedir fakat çalışma kapsamında tespit edilen biyografilerde bu alanda ünlenmiş kişilere yer verilmediği görülmüştür. Sinema Sanatçıları alt başlığında ise sadece bir kitap (Kemal Sunal Kimdir?) bulunmaktadır. Sanatçılar grubunda; "Edebiyatçılar" dışındaki isimlerin oldukça az işlendiği tespit edilmiştir.

Bilim İnsanları grubunda 59 kitap tespit edilmiştir. Bilim insanları grubunda en çok ele alınan kişi 8 biyografi kitabı ile Piri Reis'tir.

Gerçek Halk Kahramanları grubunda toplam 54 kitap bulunmaktadır. Gerçek Halk Kahramanları grubunda yer alan biyografi kitaplarının "Erkek Halk Kahramanları, Kadın Halk Kahramanları, Çocuk Halk Kahramanları" olmak üzere üç temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Gerçek Halk Kahramanları grubu içinde en çok biyografisi yazılan isim 4 kitap ile "Nene Hatun"dur.

Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 29 kitap yer almaktadır. Anadolu İçindekiler ve Anadolu Dışındakiler olmak üzere iki ayrı başlıkta değerlendirme yapılmıştır. Asker-Komutan ve Denizciler grubu içinde en çok biyografisi yazılan isim 8 kitap ile "Barbaros Hayrettin Paşa"dır.

Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 26 biyografi kitabı bulunmaktadır. Bu grupta en çok biyografisi yazılan isimler beşer kitap ile "Battal Gazi" ve "Dede Korkut"tur.

Sporcular grubunda 21 kitap tespit edilmiştir. Sporcular grubu içinde en çok biyografisi yazılan isim 2 kitap ile "Ronaldo"dur. Biyografi kitaplarında futbol alanındaki sporculara yoğun olarak yer verilmiş olması dikkat çekici bir sonuçtur. Futbolcular dışında ele alınan tek sporcu ise boksör Muhammed Ali'dir. Hâlbuki basketbol, voleybol, yüzme ve güreş gibi birçok spor dalından örnek şahsiyetlerin biyografilerine yer verilebilirdi.

Seyyahlar grubunda 9 kitap bulunmaktadır. Bu grupta en çok biyografisi yazılan isim ise 8 kitap ile “Evliya Çelebi”dir. Geriye kalan bir kitap ise Marco Polo’nun hayatını anlatmaktadır.

Dedeoğlu, Ulusoy ve Alıcı (2013) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre inceleme amacıyla seçilen kişilerin meslek ve öne çıkan özellikleri göz önüne alındığında en fazla yazar-şair-ozan-sanatçı grubu yer almakta (27 figür) ve bunu bilim adamı (15 figür) ile devlet adamı (11 figür) grubu takip etmektedir. Aslan (2009)’ın çalışmasında ise kahramanların mesleki faaliyet alanları açısından bakıldığında ders kitaplarındaki kahramanların en çok yönetim alanından (15 kahraman) çıktığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının seçimlerinde en fazla yer alan 8 kahramanın ise 3’ü din, 3’ü bilim, 1’i yönetim, 1’i de güzel sanatlar alanında yer aldığı görülmüştür. Bu çalışmada da; Devlet Adamları (214 figür), Dinî Şahsiyetler (129 figür), Sanatçılar (82 figür), Bilim İnsanları (59 figür), Gerçek Halk Kahramanları (54 figür), Asker-Komutan ve Denizciler (29 figür), Destanî- Efsanevî Kahramanlar (26 figür), Sporcular (21 figür) ve Seyyahlar (9 figür) şeklinde bir dağılım tespit edilmiştir. Aslan (2009) çalışmasında Atatürk’ün ders kitaplarında en çok başvurulan kahraman olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada da Devlet Adamları grubu içinde en çok biyografisi yazılan isim 48 kitap ile “Atatürk”tür. Ayrıca; Aslan (2009)’ın çalışmasında ise kahramanların yerel veya evrensel oluşu açısından yapılan sınıflandırma sonucunda ders kitaplarındaki 38 kahramanın 28 tanesinin yerel, 10 tanesinin evrensel nitelikte kahraman olduğu anlaşılmıştır. Dedeoğlu, Ulusoy ve Alıcı (2013) tarafından yapılan çalışma sonucunda; Türk büyüğünün hayatının çocuklara tanıtılmasında kullanılabilecek biyografik çalışmaların yapılmadığı tespit edilmiştir. İncelenen 72 figürün 42’sinin Türk, 30’unun yabancı olduğu tespit edilmiş ve okuyucunun yerli olduğu kadar yabancı kişiler hakkında da biyografik eser bulabileceği belirtilmiştir. Bu çalışmada ise bu durumun tersi olarak birçok Türk büyüğünün biyografisinin yazıldığı tespit edilmiştir. Çalışmanın evrenini temsil eden 623 kitaptan 34 tanesinin yabancı kişilerin hayatını anlattığı, bazı kitaplarda ise Türk ve yabancı şahsiyetlerin hayatlarına birlikte yer verildiği tespit edilmiştir. Bu kitapların gruplara dağılımı; Sanatçılar grubunda 16, Sporcular grubunda 14, Bilim İnsanları grubunda 2, Dinî Şahsiyetler grubunda 1 ve Seyyahlar grubunda 1 kitap şeklindedir. Bu durumda; çalışmanın sınırlılıklarında belirtilen ve bu çalışmada sadece “Türk yazarlar” tarafından çocuklar için yazılmış biyografi türündeki

kitapların esas alınmasının etkili olduğu düşünölmektedir. Dedeoğlu, Ulusoy ve Alıcı (2013) tarafından yapılan çalışmadaki yabancı kişiler ile ilgili eserlerin çoğunun çeviri olması bu görüşü destekler niteliktedir.

Sonuç olarak; çalışmada tespit edilen “Devlet Adamları”, “Gerçek Halk Kahramanları”, “Asker-Komutan ve Denizciler”, “Destanî- Efsanevî Kahramanlar” gibi grupların varlığı Türk milleti için “vatan” kavramının “kahraman” figürünün önemi ile açıklanabilir. Sayı itibariyle en çok işlenen figürler arasında “Dinî Şahsiyetler” grubunun ikinci sırada yer alması ise Müslümanlığın ve dinî değerlerin toplumumuzdaki öneminin yanı sıra edebiyatımızda siyer geleneğinin devamı olarak değerlendirilebilir. “Sanatçılar” ve “Sporcular” grupları için dikkat çeken bir sonuç ise bu grupların tek yönlü olarak öne çıkmasıdır. Sanatçılar grubunda “edebiyatçılar”, Sporcular grubunda ise “futbolcular” yoğun olarak işlenmiş diğer sanat ve spor dallarına ait önemli şahsiyetlere ya çok az yer verilmiş ya da hiç yer verilmemiştir.

5.1.3 Tasarım Özellikleri ile İlgili Sonuçlar

5.1.3.1 Kapak-Cilt başlığı ile ilgili sonuçlar

İncelenen tüm kitapların ciltlemesinin genel olarak sağlam olduğu tespit edilmiştir. İncelenen 62 kitabın içinde kitap kapağı ipe dikilerek sağlamlığı arttırılan sadece 1 kitap olduğu tespit edilmiştir. Bu kitap Devlet Adamları grubunda yer alan “Anektotlarla Atatürk-1” adlı eserdir.

Diğer kitaplara göre oldukça sert ve dayanıklı kapak tasarımına sahip olan 2 kitap tespit edilmiştir. Bunlardan biri Devlet Adamları grubunda yer alan “Bursa’nın Fatihî Orhan Gazi”, diğeri ise Sanatçılar grubunda yer alan “Mozart-Büyük Sır” adlı eserlerdir. Sanatçılar grubunda yer alan “Mavi’nin Mutluluğu” adlı kitap ise diğer kitaplara göre daha esnek ve dayanıklı bir kartondan tasarlanmıştır. Kitap kapağı normale göre ince olan kitap sayısı ise 9’dur. Dinî Şahsiyetler grubunda 5, Bilim İnsanları grubunda 2, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 1, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1 kitabın kapağı incedir ve kolay kıvrılmaya, bükölmeye müsaittir.

İncelenen kitaplarının 61 tanesinin kapak resimlerinin çocukların dikkatini çekecek nitelikte ve ele alınan kişiyi temsil edecek şekilde tasarlandığı görölmüştür. Bu

anlamda başarısız olduğu düşünölen tek kitap Bilim İnsanları grubunda yer alan “Mendel’den Kopya İnsana” adlı eserdir. İncelenen eserlerde çoğunlukla kapak resmi olarak biyografisi yazılan kişiye yer verilmiştir. Dinî Şahsiyetler grubunda ise kapak görseli olarak biyografisi yazılan kişi ile ilgili nesnelere ve kavramlar öne çıkarılmıştır. Bu durum; ele alınan grubun resmedilmeye müsait olmamasının bir sonucu olarak değerlendirilmiştir.

Çocuklar için yazılan eserlerde dış kapakta eser adı ve yayınevi adının yanı sıra yazar adına hatta resimleyen/çizer adına da yer verilmesi çocukların okuma kültürünü geliştirecektir. İncelenen 62 kitaptan 13 tanesinin dış kapağında yazar adına yer verilmediği tespit edilmiştir. Devlet adamları grubunda 5, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 2, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 2, Dinî Şahsiyetler grubunda 1, Bilim İnsanları grubunda 1, Sanatçılar grubunda 1 ve Gerçek Halk Kahramanları Grubunda 1 kitabın yazarı iç kapakta belirtilmiştir. Dış kapakta yazar adı ile birlikte resimleyen/çizer adına yer veren kitap sayısı ise 12’dir. Devlet adamları grubunda 6, Sanatçılar grubunda 3, Dinî Şahsiyetler grubunda 1, Bilim İnsanları grubunda 1, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1 kitap bu özelliği taşımaktadır.

Biyografi kitaplarının arka kapağında, hayatı işlenen şahıs ile ilgili tanıtıcı nitelikte bir yazı bulunması, okuyucunun kitabı seçmesinde etkili olacaktır. Arka kapakta tanıtım yazısına yer vermeyen 4 kitap olduğu tespit edilmiştir. Devlet adamları grubunda 2, Bilim İnsanları grubunda 1, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1 kitabın arka kapakta tanıtım yazısı yoktur. Tanıtım yazısı bulunan 58 kitaptan 11 tanesinin tanıtım yazısı genel yani seri tanıtımı şeklindedir. Arka kapak tanıtımında seçilen kitabın içinde bulunduğu serinin görsellerine veya konularına gönderme yapılmıştır. Arka kapakta tanıtım yazısının yanı sıra yayınevinin veya ele alınan serinin internet sitesine yer veren kitap sayısı ise 43’tür. Günümüz teknoloji çağının gereklerine uygun olarak kitabın kapak tasarımında yayınevlerinin internet adreslerine ve sosyal medya hesaplarına yer verilmesi, kitaba ulaşılabilirliği kolaylaştıracağı gibi okuyucuya yeni kitapları tanıma fırsatı da sunacağından olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Çocuk kitaplarında eğer imkân varsa kitabın sırt yazısı unutulmamalıdır. Kitaplar kütüphaneye sırttan dizilince çocuklar kitap adını sırttan da okuyabilmelidirler. İncelenen kitaplar içinde, sırt yazısı olmayan kitap sayısı 9’dur. Dinî Şahsiyetler

grubunda 4, Devlet adamları grubunda 2, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 1, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1 kitabın sırt yazısı yoktur.

Kitabın kapağında kitabın hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmesi de kitabı seçecek olanların (anne-baba-öğretmen vb.) işini kolaylaştıracak, okuyucunun seviyesine uygun kitaplarla tanışmasına yardımcı olacaktır. İncelenen 62 kitap içinde, kitabın hangi yaş grubundaki çocuklar için uygun olduğu bilgisine yer veren kitap sayısı 13'tür. Devlet Adamları grubunda 5, Dinî Şahsiyetler grubunda 5, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 2, Sanatçılar grubunda 1 kitabın kapağında kitabın uygun olduğu yaş aralığı belirtilmiştir.

Kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmesi sayesinde kitabın her köşesinin okunabilirliği ve dikkat çekiciliği artırılmaktadır. İncelenen 62 kitap içinde, kitap kapaklarının iç kısımlarının değerlendirildiği kitap sayısı 9'dur. Devlet Adamları grubunda 3, Dinî Şahsiyetler grubunda 2, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 2, Sanatçılar grubunda 1, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1 kitabın kapağının iç kısımları değerlendirilmiştir.

Ayrıca; dış kapakta eserin türünün "biyografi" olduğunun belirtildiği sadece 2 kitap vardır. Bunlar; Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Resim Çeker ve Muhammed Ali-Cassius M. Clay adlı eserlerdir. Küçük çocukların okumaktan hoşlandıkları bir biyografi türü de romanlaştırılmış biyografidir. İçinde olayların, bol ve kısa konuşmaların yer aldığı bu tür biyografiler, çocukları ileri yaşlarında daha ciddi biyografik eserleri okumaya hazırlar. (Oğuzkan, 2013: 164; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 263). Dış kapakta roman olduğu belirtilen kitap sayısı ise 4'tür. Bunlar; Sultandım Fatih Oldum, Kılıçaslan-Selçuklunun Kılıcı, Korkusuz Cengâver, Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi adlı eserlerdir. Dış kapakta türleri belirtilen ve masal türünde hazırlanan "Mozart-Büyük Sır" ve şiir türünde hazırlanan "Bir Destandır Mustafa Kemal" adlı eserler de vardır. Dış kapakta "belgesel öykü" olarak belirtilen bir kitap vardır: "Atatürk Anlatıyor". Çalışmada incelenen beş kitap ise dış kapakta belirtilmese de çizgi roman tarzında yazılmıştır. Seri adlarından veya içeriğinden çizgi roman olduğu anlaşılan bu biyografiler şunlardır: Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1, Bursa'nın Fatihi Orhan Gazi, Sultan İkinci Abdülhamid Han, Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule, Mavi'nin Mutluluğu.

5.1.3.1.2 Boyutlar başlığı ile ilgili sonuçlar

Çocuklar, genellikle değişik boyutlardaki kitapları karıştırmaktan ve okumaktan hoşlanırlar. Ancak, ilke olarak, çocuk kitapları hacim ve ağırlık yönünden taşınabilir, kitaplık düzenlemesine de uygun olmalıdır (Sever, 1995). 16 x 23 cm boyutlarındaki kitaplar en uygun olanlardır (Ciravoğlu, 2000: 187; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 46; Gürel vd., 2007: 34). Boyutunun standart ölçülerden büyük olduğu görülen kitap sayısı 9'dur. Dinî Şahsiyetler grubunda 4, Devlet adamları grubunda 2, Sanatçılar grubunda 2, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1 kitabın boyutunun kütüphane dizini oluşturmada sorun oluşturabileceği görülmüştür.

5.1.3.1.3 Kâğıt başlığı ile ilgili sonuçlar

Kâğıt seçiminde parlak kâğıt tercih eden kitap sayısı 5'tir. Devlet Adamları grubunda 2, Dinî Şahsiyetler grubunda 1, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 1 kitapta bu tercih söz konusudur. 57 kitapta ise mat kâğıt tercih edildiği görülmüş, kitapların çoğunun bu anlamda çocukların gözünü yormayacak şekilde, istenilen nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

5.1.3.1.4 Sayfa düzeni başlığı ile ilgili sonuçlar

Sayfa düzeninde sorun tespit edilen kitap sayısı 9'dur. Devlet Adamları grubunda 3, Dinî Şahsiyetler grubunda 3, Sanatçılar grubunda 1, Bilim İnsanları grubunda 1, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1 kitabın sayfa düzeninde aksaklık vardır. 43 kitabın sayfa düzeni bakımından sorunsuz olduğu; satır aralıklarında veya resim yerleştirmesinde hata olmadığı tespit edilmiştir.

5.1.3.1.5 Harfler başlığı ile ilgili sonuçlar

Harflerin punto olarak küçük olduğu tespit edilen kitap sayısı 5'tir. Devlet Adamları grubunda 2, Dinî Şahsiyetler grubunda 2, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1 kitabın harfleri istenilen boyuttan (12 punto) küçüktür, okuyucunun gözünü yoracak veya okuyucudaki okuma isteğini olumsuz etkileyecek niteliktedir. Harflerin punto

olarak büyük olduğu tespit edilen kitap sayısı ise 12'dir. Devlet Adamları grubunda 3, Dinî Şahsiyetler grubunda 3, Sanatçılar grubunda 3, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 1, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1 kitabın harfleri istenilen boyuttan (12-15 punto aralığı) büyüktür.

5.1.3.1.6 Resimler/Fotoğraflar başlığı ile ilgili sonuçlar

Çocuk kitaplarında kullanılan görseller; metinde ve/veya kitapta işlenen konunun, anlatılan olayın zihinde canlanmasına imkân sağlar (Karatay, 2012). İncelenen 62 kitap içinde, resme veya fotoğrafa yer vermeyen kitap sayısı 7'dir. Dinî Şahsiyetler grubunda 4, Devlet Adamları grubunda 3 kitapta hiçbir görsele yer verilmediği tespit edilmiştir. 3 kitapta sadece fotoğraflara yer verilirken 1 kitapta resim ve fotoğraflara birlikte yer verilmiştir. Resimlerle veya fotoğraflarla desteklenen kitapların hepsinde resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir. 21 kitabın renkli resimlendiği görülmüştür. Çocuk kitaplarının çocukların sanatsal gelişim evreleri dikkate alınarak resimlendirilmesi gereklidir (Karatay, 2012). Gerçek Halk Kahramanları grubunda yer alan 1 kitabın resimlenişinin çocuklar için çok uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca bazı kitapların (Ertuğrul Gazi'yle Bir Gün, Selahaddin Eyyubi, Anne Bana Peygamberimi Anlat, Peygamberimizin Çocukluğu-Can Muhammed, Yaratılış Öyküsü Hz. Âdem, Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre, Mimar Sinan'la Bir Gün, Mozart-Büyük Sır, Mavi'nin Mutluluğu, Nene Hatun'la Bir Gün, Türk Destanlarının Atası Dede Korkut) tam sayfayı kapsayacak şekilde resimlenmesi ve seçilen resimlerin bu araştırmanın kapsamındaki 9-13 yaş çocuk gerçekliğinin altında kalmasından hareketle daha küçük yaşlar için uygun olabileceği sonucuna varılmıştır.

Okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma Türkçe derslerinin ve çocuk kitaplarının, çocuk edebiyatı ürünlerinin temel işlevlerinden biridir (Yılar, 2011: 38). Diğer edebî türler gibi biyografi türü de çocukların ilgilerini çekebilecek örneklerle okuma eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşılmasını sağlayabilmektedir. İncelenen 62 biyografi kitabı içinde, anlatı sonunda kitap görsellerine yer verilerek farklı kitapların tanıtımının yapıldığı 15 kitap bulunmaktadır. Genellikle incelenen kitabın içinde bulunduğu seriye ait diğer kitapların görselleri ve tanıtımına yer verildiği tespit

edilmiştir. Bu kitap tanıtımlarının ister seriye dâhil olsun ister olmasın okuyucuya okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaya yönelik olumlu yaklaşımlar olduğu düşünülmektedir.

Anlatı başlamadan önce yazarın biyografisine yer veren 28 kitap bulunmaktadır. Kitabı okumadan önce kitabın yazarı ile tanışması okuyucunun okuma kültürünü geliştirebilir. Ayrıca yazarın diğer eserlerini merak ederek okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanabilir. Kitaplarda içindekiler listesinin yer alması da kitabı okumadan önce okuyucuya karşılaştıkları hakkında bilgi vereceğinden gereklidir. İncelenen eserler içinde içindekiler listesine yer veren 28 kitap bulunmaktadır.

Sonuç olarak; tasarım özellikleri açısından bu çalışmada belirlenen ölçütlere göre tüm yönleriyle uygun tek kitap, Dinî Şahsiyetler grubunda yer alan “Mevlânâ Kimdi?” adlı eserdir. İncelenen eserlerde tasarım özellikleri açısından en büyük eksikliğin ise “Kapak-Cilt” başlığı altında yer alan; “kitabın hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmesi” ve “kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmesi” konusunda yaşandığı tespit edilmiştir. Günümüz okurlarının dikkatini çekeceği düşünülen karekod uygulamasına yer veren iki kitap bulunmaktadır. Sanatçılar grubunda yer alan “Kemal Sunal Kimdir?” ve Bilim İnsanları grubunda yer alan “Edison Kimdir?” eserleri bu anlamda çalışmada incelenen diğer eserlerden ayrılmaktadır. Sanatçılar grubunda yer alan “Mozart-Büyük Sır” adlı eserin CD hediye olarak hazırlanması ve Bilim İnsanları grubunda yer alan “Piri Reis ve Acayip Haritası” adlı eserin harita hediye olması yine çocuk okurların dikkatini çekecek olumlu tasarım özellikleridir.

5.1.4 İçerik Özellikleri ile İlgili Sonuçlar

5.1.4.1 Konu-İletiler-Kurgu başlığı ile ilgili sonuçlar

Biyografi kaynakları, içerdiği biyografik bilgilerin yanında yazıldığı dönemin kültür ve sanat hayatı hakkında da önemli bilgiler sunan ve kültür malzemesi olarak çok değerli bilgileri günümüze taşıyan eserlerdir (İsen Durmuş, 2011: 337) İncelenen kitaplarda genel olarak konuların tarihî bilgileri aktarmada başarılı olduğu ancak belgelere dayanma açısından yetersiz oldukları tespit edilmiştir. Belgelere dayanma bakımından nitelikli kitap sayısı azdır. Bilim İnsanları grubunda ise bu durumun tam tersine belgelerden çok yoğun bir şekilde yararlandığı, sadece tek bir kitapta

belgeye dayanmadan kurgunun ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Bu grupta belgelere dayandırılarak hazırlanan kitap sayısının fazla olması; ele alınan şahsiyetlerin bilim için çalışması ve işlenişin bilimin gerektirdiği nesnelliğe uygun olması ile açıklanabilir. Ayrıca biyografisi yazılan kişilerin sözlerinden alıntılara yer verilmesi de - tanık gösterme gibi - bu yaklaşımı desteklemiştir. İncelenen 62 kitap içerisinde; eseri yazarken yararlanan kaynakların “Kaynakça”ya yer verilerek belirtildiği kitap sayısı ise 9’dur.

Çocuklar yalnız kendi millet ve ülkelerine mensup büyük adamların hayat hikâyelerini okumakla yetinmezler. Başka milletlerin yetiştirdiği, insanlığa hizmet etmiş ve ortaya koydukları eserlerle hâlâ anıları yaşamakta olan ünlü kişilerin de yaşayışlarını öğrenmek isterler (Oğuzkan, 2013: 163). Mozart-Büyük Sır, Ronaldo, Muhammed Ali-Cassius M. Clay, Mendel’den Kopya İnsana ve Edison Kimdir? adlı eserler bu duruma örnektir.

Kitaplarda; bilgiyi doğrudan vermek yerine bilginin metnin içine yerleştirilmiş şekilde verilmesi esas olmalıdır (Nas, 2004; Celepoğlu, 2013). Bu anlamda incelenen kitaplarda, “iletilerin doğrudan verilmesi” de sık karşılaşılan bir sorun olarak tespit edilmiştir.

İncelenen kitapların 13 tanesinin kurgusunun etkinliklerle desteklendiği tespit edilmiştir. Devlet Adamları grubunda 5, Dinî Şahsiyetler grubunda 2, Sanatçılar grubunda 2, Bilim İnsanları grubunda 2, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 2 ve Seyyahlar grubunda 1 kitapta etkinliklere yer verilmiştir. Etkinlikler; açık uçlu sorulardan, test sorularından, eşleştirmelerden, bulmacalardan ve Çoklu Zekâ Kuramı’na uygun etkinliklerden oluşmaktadır. Birçok kitapta etkinliklere anlatının sonunda yer verilirken 4 kitapta metin içinde yer verilmiştir. Hepsinin ortak amacı okuyucunun okuduğunu pekiştirmesidir.

Kurgu itibariyle “yaşayarak öğrenme”yi destekleyen 4 kitap olduğu görülmüştür. Bu kitaplarda okuyucunun ünlü şahsiyetlerin yaşadığı yerleri ziyaret etmesi, müzelerini ya da onlardan kalan tarihî eserleri görmesi teşvik edilmiştir. Bu duruma, Osman Gazi-Büyük Kurucu, Piri Reis ve Acayip Haritası, Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi adlı eserler örnektir.

5.1.4.2 Kahramanlar başlığı ile ilgili sonuçlar

Kitaplarda ana kahramanların tanıtımının genel olarak başarılı olduğu tespit edilmiştir. Karatay (2012: 103), çocuğun kitaptaki olumlu karakterle/kahramanla özdeşleşmesi, bütünleşmesi, anlatının içine girebilmesi için, yazarın eserde betimlediği karakterin inandırıcı, güvenilir, günlük yaşamdaki kadar gerçekçi ve çocukla aynı yaş düzeyinden olması gerektiğini ifade eder. Bu anlamda ana kahramanların özdeşim kurmaya uygun olarak oluşturulduğu kurgu sayısının az olduğu ve kitaplarda genellikle biyografisi yazılan ana kahramanın değil de kurgudaki çocuk kahramanın bu görevi üstlendiği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplardan “Kahramanım Fatih”teki Kerem, “Ertuğrul Gazi’yle Bir Gün, Mimar Sinan’la Bir Gün, Nene Hatun’la Bir Gün” adlı aynı seriye ait kitaplardaki Murat, “Anne Bana Peygamberimi Anlat”taki Ali, “Mehmet Akif ve Ben”deki Asım, “Efelerin Efesi Yörük Ali Efe”deki Efe bu düşünceyle oluşturulmuş kahramanlardır. Kahramanın da bir zamanlar çocuk olduğunu vurgulayan detaylar çocuğun eser kahramanı ile özdeşleşmesine yardımcı olur (Şirin, 1994: 135). İncelenen 62 biyografi kitabı içinde; ana kahramanın çocukluk anlarına ve çocukken yaptıklarına yer veren, bir zamanlar çocuk olduğunu vurgulayan eserlere ise “Atatürk Anlatıyor, Sultandım Fatih Oldum, Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Fotoğraf Çeker, Ronaldo ve Muhammed Ali” örnek verilebilir. Çocuklar için yazılan biyografilerde kişinin önce zaafalarını gösterdikten sonra bu zaaflarından kurtuluşu sırasında gösterdiği irade ve verdiği savaş, çocuklar için örnek olabileceği gibi, biyografiye sürükleyicilik kazandırır (Yalçın ve Aytaş, 2011: 180). Ana kahramanları bu yönüyle öne çıkaran eserlere “Ronaldo ve Muhammed Ali” örnek verilebilir. Yan kahramanların ana kahramanla ilişkilendirilerek tanıtılması gereklidir fakat bu çalışmada incelenen birçok kitapta yan kahraman tanıtımının ihmal edildiği ya da yan kahramanların çok az tanıtıldığı görülmüştür.

5.1.4.3 Dil-Anlatım-Üslup başlığı ile ilgili sonuçlar

Çocuklar için yazılmış olan biyografik yapıtların, büyükler için yazılan öğretici nitelikli kitaplar gibi yalın ve kuru olmaması gerekir (Kıbrıs, 2010: 274). Çocuk kitaplarında; basit, anlaşılabilir, yalın bir dil kullanılmalıdır (Ciravoğlu, 2000). Çocuklar için yazılan biyografiler dil, anlatım ve üslup bakımından hem didaktik

hem de estetik boyutu barındırabilmelidir. İncelenen kitaplarda anlatım dilinin genel olarak anlaşılabilir, akıcı ve eğlenceli olduğu tespit edilmiştir. Deyim ve atasözü kullanımı ile bu durumun desteklendiği kitaplar da vardır. Sözcük öğretimi bakımından da birçok kitabın başarılı olduğu görülmüştür.

Çocuk kitaplarında eskimiş, yıpranmış sözcüklerle yüklü bir anlatımdan kaçınmalı; çocukların sözcük dağarcıklarını zenginleştirecek, duygu ve düşünce evrelerini de geliştirecek bir yaklaşım anlatımda temel ilke olarak benimsenmelidir (Gökşen, 1980; Şirin, 1994; Yardımcı ve Tuncer, 2002; Yalçın ve Aytaş, 2011). “Farabi-Filozofların Babası” ve “Barbaros-Dünya Tarihinin En Büyük Denizcisi” adlı eserlerin barındırdıkları sözcükler bakımından (Örn.: mutabakat, mahsusat, mücerred, şad etmek, şek, name-i hümayun, kemal-i tazim vb.) bu anlamda çocuklar için çok uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Kitaplar; dilbilgisi, yazım (imla) ve noktalama kuralları bakımından yanlışsız olmalıdır. İleri yaşlarda ana dilinin temel prensiplerinin sağlam yerleştirilmesi için bu şarttır. Dilin acemice kullanıldığı, kurallarının yok sayıldığı, dilsel savrulukların gözlendiği kitaplar çocukları okuma eyleminden soğutacaktır (Sever, 2013). Bu anlamda; “Tüm Yönleriyle Atatürk, Mevlâna, Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Farabi-Filozofların Babası” adlı eserler olumsuz olarak değerlendirilebilir. Kitaplarda “dil savrulduğu” olarak nitelendirilebilecek; tek harf hatası (ı-i gibi) şeklinde ya da sözcüklerin eksik/yanlış yazımları ile karşımıza çıkan bu durum önemsiz olarak görülmemelidir. Bu yanlış yazımlar hem çocukların okuma zevkini zedeleyebilir hem de çocukların görsel hafızasında doğruymuş gibi bir yer edinebilir. Çocuk edebiyatında yer alan eserlerin hatasız olması ve dil kirliliğine meydan vermemesi gerekmektedir.

Sonuç olarak; içerik özellikleri açısından bu çalışmada belirlenen ölçütlere göre tüm yönleriyle uygun tek kitabın Sanatçılar grubunda yer alan “Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Fotoğraf Çeker” adlı eser olduğu görülmüştür. İncelenen kitaplar içinde; biyografisi yazılan şahsiyeti veya şahsiyetleri tanıtmının yanı sıra “meslek tanıtımı” yapmayı amaçlayan bir kitap bulunmaktadır. Çocukların geleceğini şekillendirmede fikir oluşturması yönüyle Bilim İnsanları grubunda yer alan “Acaba Ne Olsam? Bilim İnsanı” adlı kitap bu anlamda diğer eserlerden ayrılmaktadır. Bu çalışmada incelenen birçok kitabın kurgu anlamında başarılı olsa da dili özenli ve doğru kullanmada başarısız olduğu tespit edilmiştir. İncelenen

kitaplarda yazım ve noktalama bakımından hatasız bulunan kitap sayısı - 6 kitap - oldukça azdır. Sıklıkla tespit edilen yazım hataları şunlardır: Birleşik veya ayrı yazılması gereken sözcükler, “de” bağlacının ve - de ekinin yazımı, zamirlerin özel isim gibi kullanımı. Noktalama işaretleri ile ilgili hatalar ise şunlardır: Kesme işaretinin unutulması veya gereksiz kullanımı, tırnak içindeki cümlenin sonuna konması gereken noktalama işaretinin (nokta ve soru işareti) unutulması, virgölün anlam karışıklığına yol açacak şekilde kullanımı, ikilemelerin arasına kısa çizgi konması. Kitapların bu “Dil, Anlatım ve Üslup” hatalarından mutlaka arındırılması gerektiğini vurgulamak durumundayız.

5.1.5 Eğitim İlkelerine Dair Özellikler ile İlgili Sonuçlar

Biyografiler, çocuktaki “büyüklere özenme ve hayranlık” duygusunu geliştiren en uygun araçlardır (Gökşen, 1980: 129). Çocuklar için örnek teşkil edebilecek ünlü ve önemli şahsiyetlerin hayatlarının biyografik bir eser olarak çocuklara sunulması; eğitim öğretim açısından olduğu kadar, çocuğun kendisini anlaması, tanınması bakımından da önemlidir. Bu anlamda; Eğitim İlkelerine Dair Özellikler başlığında belirlenen alt başlıklardan, “*Model Oluşturma*”ya yer veren kitap sayısı 8’dir. Devlet adamları grubunda 2, Sanatçılar grubunda 3, Bilim İnsanları grubunda 1, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1, Sporcular 1 kitapta tespit edilmiştir.

Çocuk kitapları okulda izlenen eğitim programlarını desteklemelidir (Sever, 1995). Türkçe Dersi Öğretim Programında ve ayrıca üst düzey düşünme becerileri arasında yer alan “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme” becerilerine yer veren kitap sayısının az olduğu görülmüştür. “*Beceriler*”e yer veren kitap sayısı 9’dur. Devlet adamları grubunda 2, Bilim İnsanları grubunda 2, Dinî Şahsiyetler grubunda 1, Sanatçılar grubunda 1, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 1, Sporcular 1 kitapta tespit edilmiştir.

“*Temel Değerler*”e yer veren kitap sayısı 38’dir. En çok bu alt başlığa yer verildiği tespit edilmiştir. Devlet Adamları grubunda 19 kitapta yer verilmiştir ve çoğunlukla; vatan sevgisi, adalet, şehitlik, ilim, saygı, hak ve peygamber sevgisi değerleri işlenmiştir. Devlet adamları grubunda “vatan ve devlet yönetimi” ile ilgili değerlerin öne çıkması ele alınan figürlerin başarılı bir şekilde işlendiği sonucunu oluşturmaktadır. Elde edilen bu sonuç Gökşen (1980: 129)’in çocuklar için yazılan

biyografilerde iki temel amaç olarak belirttiği; kahramanlığa, yararlığa karşı takdir ve hayranlık duygularını geliştirmek ile vatanseverlik duygularını beslemek şeklindeki maddeleri de destekler niteliktedir. Temel Değerlere, Dinî Şahsiyetler grubunda ise 7 kitapta yer verilmiştir ve dinî-ahlaki değerler öne çıkmıştır. Özellikle “Hak ve peygamber sevgisi” işlenmiştir. Bu durum da Dinî Şahsiyetler grubundaki figürlerin başarılı bir şekilde işlendiğini göstermektedir. Bilim İnsanları grubunda yer alan 3 kitapta “bilimsellik”, Gerçek Halk Kahramanları grubunda yer alan 3 kitapta ise “vatan sevgisi” değerlerinin öne çıkması da benzer durumu destekler niteliktedir. Sanatçılar grubunda 2, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 2, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 1, Sporcular grubunda 1 kitapta değerlere yer verilmiştir. İncelenen 62 kitap ile çocuklara; vatan sevgisi, Hak ve peygamber sevgisi, adalet, şehitlik, ilim ve saygı gibi birçok değerın biyografiler aracılığıyla kazandırılabilceğı söylenebilir.

“Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma”ya yer veren kitap sayısı 4’tür. En az bu alt başlığa yer verildiğı tespit edilmiştir. Devlet Adamları grubunda 3, Sporcular grubunda ise 1 kitapta yer verilmiştir.

Biyografik eserler, çocuklara iyi bir sanat eserinin verdiğı zevki vermekle kalmazlar, çeşitli derslerde edinilen bilgilerin anlam kazanmasına ve pekiştirilmesine de yardım ederler. Çocuklar bu tür eserleri okuya okuya genel kültürlerini arttırmış, düşünce sınırlarını genişletmiş olurlar (Oğuzkan, 2013: 163; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 262). İncelenen kitaplarda, “Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma”ya yer veren kitap sayısı 16’dır. Devlet Adamları grubunda 8 kitapta tespit edilmiştir yalnız kitaplardan 7 tanesi estetik duyarlılık kazandırmaya yönelikken 1 tanesi hayal gücü kazandırmaya yöneliktir. Estetik duyarlılık kazandırmaya yönelik olanlar: “Atatürk Anlatıyor, Tüm Yönleriyle Atatürk, Kahramanım Fatih, Sultandım Fatih Oldum, Muhteşem Süleyman Kanuni, Eğlenceli Osmanlı Tarihi, Osmanlı Dünyaya Hükmediyor” adlı eserlerdir. Bu eserlerde, biyografisi yazılan kahramanların estetik yönü vurgulanmıştır. Özellikle Atatürk ve Fatih’in sanata değer vermesi üzerinde durulmuştur. Osmanlı hükümdarlarının da sanatçı kimlikleri (şair, hattat, müzisyen vb.) sunulmuştur. “Ertuğrul Gazi’yle Bir Gün” adlı eser ise kurgusu gereğı hayal gücü geliştirmeye uygundur. Sanatçılar grubunda 4, Dinî Şahsiyetler grubunda 2, Gerçek Halk Kahramanları grubunda 1, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1 kitapta tespit edilmiştir.

“Eğitim İlkelerine Dair Özellikler” başlığında belirlenen alt başlıklardan hiçbirine yer vermemekle bu anlamda uygun olmadığı düşünülen kitap sayısı ise 14’tür. Dinî Şahsiyetler grubunda 6, Bilim İnsanları grubunda 3, Devlet adamları grubunda 1, Sanatçılar grubunda 1, Asker-Komutan ve Denizciler grubunda 1, Destanî-Efsanevî Kahramanlar grubunda 1, Sporcular grubunda 1 kitap tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; eğitim ilkelerine dair özellikler açısından bu çalışmada belirlenen başlıklara en çok uyum sağlayan iki kitap olduğu tespit edilmiştir. “Atatürk Anlatıyor” adlı eserde sadece “Beceriler”e yönelik bir aktarım bulunmazken “Muhammed Ali-Cassius M. Clay” adlı eserde “Estetik Duyarlılık ve Hayal Gücü Kazandırma”ya yönelik bir aktarıma rastlanmamıştır. İncelenen kitapların yarısından fazlasında “Temel Değerler”e yönelik aktarım bulunması “değerler eğitimi” açısından olumlu bir sonuç olarak görülmüştür. Aslan (2009) çalışmasında; 14 değer öğretiminde Atatürk’ün rol model olarak sunulduğunu tespit etmenin yanı sıra Türk toplumu için önemli kahramanlar olan Hz. Muhammed, Hz. Ömer, Mimar Sinan ve Mevlana gibi isimlerin, ders kitaplarında herhangi bir değer için rol model olarak yer almamasına dikkat çekmiştir. Bu çalışmada -Hz. Ömer hariç- bahsi geçen isimlere yönelik biyografilerin sıklıkla yazıldığı ve temel değerlerin eğitiminde rol model olarak yer aldıkları biyografi kitaplarının varlığı tespit edilmiştir. Ayrıca, çocuklar için yazılan biyografiler aracılığıyla değer aktarımının gerçekleşmesi bağlamında bu araştırmanın sonuçları Fırat (2012) ile Temizyürek ve Karagöl (2016)’ün Mehmet Âkif Ersoy’u tanıtan çocuk biyografileri üzerine yaptıkları çalışmanın sonuçları ile de örtüşmektedir.

Değerler eğitiminde; çocuklara kazandırılması beklenen değerler ile kazanılan değerlerin örtüşmesi de önemlidir. Yiğittir (2010) ailelerin çocuklara okulda en çok kazandırılmasını istedikleri değerleri incelediği çalışmasında ailelerin; aile birliğine önem verme, çalışkanlık, bayrağa ve İstiklal Marşı’na saygı, vatanseverlik, sorumluluk, dürüstlük, doğruluk, saygı, yardımseverlik ve cesaret değerlerine öncelik verdikleri sonucuna ulaşmıştır. Acat ve Aslan (2011)’in ilköğretim okullarında öğrencilere kazandırılması gereken değerleri inceledikleri çalışmada ise öğretmen ve veli görüşlerine göre öğrencilere kazandırılması gereken ilk on değer içerisinde; dürüstlük, sorumluluk, güvenilir olma, vatanseverlik, öz saygılı olma, çalışkanlık, büyüklere saygılı ve azimli olma ortak olarak yer almaktadır. Selvitopu, Bora ve Taş (2015), ortaöğretim öğrencilerine kazandırılması gereken değerlere ilişkin velilerin

okuldan beklentilerini tespit etmeye çalıştıkları araştırmada velilerin; okulun çocuklara insanî, millî ve manevî değerleri kazandırması gerektiği fikrinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İnsanî değerlerin kazandırılması gerektiğini düşünen veliler, en fazla sağlıklı sosyal ilişkiler kurma ve büyüklere saygı duyma değerlerine önem vermişlerdir. Millî değerlere daha fazla önem veren veliler, okulun çocuklara öncelikli olarak vatan, millet ve tarih sevgisini aşılması gerektiğini düşünmektedirler. Diğer yandan, manevî değerlere öncelik veren veliler, okullarda din ve aile kavramlarının daha derinlemesine işlenmesi gerektiğini, bu şekilde manevî değerlerin pekiştirilebileceğini öne sürmüşlerdir. Yapılan bu çalışmalardan hareketle velilerin ve öğretmenlerin çocuklara özellikle “vatanseverliğin, saygının ve dinî değerlerin” kazandırılmasını istedikleri söylenebilir. Bu bağlamda bu çalışmada incelenen biyografi kitaplarında bahsi geçen değerlere sıklıkla yer verilmiş olması Türkçe öğretiminde çocuklar için yazılmış biyografi kitapları aracılığıyla bu beklentinin karşılanabileceği sonucunu ortaya koymaktadır.

Biyografi türünün en önemli özelliklerinden olan “Model Oluşturma”ya yer veren kitap sayısının azlığı ise olumsuz bir sonuç olarak dikkat çekicidir. Figür olarak en çok işlenen grubun “Devlet Adamları” olması fakat buna rağmen eğitim ilkelerine dair özelliklerde “Demokrasi Eğitimi ve Eşitlikçi Bakış Açısı Kazandırma”ya yönelik aktarımın kitaplarda en az tespit edilen başlık olması da tezat bir durum olarak değerlendirilebilir.

5.2 ÖNERİLER

Türkçe dersi ve diğer derslerin öğretim programlarında belirlenen birçok kazanımın elde edilmesinde edebî metinler önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu çalışma ile ilgili araştırmaların sonuçlarına bakıldığında; ders anlatım sürecinde biyografilerden yararlanılabileceği, bu durumun da öğrenme sürecine katkı sağlayabileceği (Butzow ve Butzow, 2005; Gençtürk, 2005; Prendergast ve Klein, 2006; Ward ve Young, 2008; Morgan, 2009; Göçer, 2010; Kaya, 2011; Öntaş, 2011; Abellán-Pagnani ve Hébert, 2013; Karaçam, Aydın ve Digilli, 2014; Yeşilbursa ve Sabancı, 2015; Young ve Miner, 2015; Er ve Körükçü, 2016; Beldağ ve Aktaş, 2016) ve biyografi kullanımının öğrencilerin derse olan ilgi, istek gibi tutumları ile akademik başarılarını artırmada etkili olduğu (Erdem, 2010; Orçun ve Erdem, 2010;

Er ve Şahin, 2012) fakat İlköğretim dersi müfredatının biyografi kullanımını açısından öğrencilerin beklentilerini istenilen düzeyde karşılayamadığı (Er, 2010; Kaymakçı ve Er, 2013) sonuçlarına ulaşılmıştır. Türkçe öğretiminde biyografi kullanımının ise; çocuğun özellikle dil gelişiminde, değer ediniminde, zihinsel, bireysel, sosyal vb. gelişim alanlarında önemli katkıları olduğu, dolayısıyla türün Türkçe Öğretim Programında belirlenen birçok hedefe hizmet ettiği (Fırat, 2012; Temizyürek ve Karagöl, 2016) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan ve yapılan çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle şu öneriler sunulabilir:

- Çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde öyküleyici metinler kadar bilgilendirici metinler de Türkçe dersinin amaçlarına hizmet etmektedir. Fakat alanda yapılan çalışmaların öyküleyici metinler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu anlamda bilgilendirici metinlerden olan biyografilere çocuk edebiyatına dair çalışmalarda daha çok yer verilmelidir.
- Çocuklar için yazılan biyografilerde, özellikle model oluşturma ilkesi göz önünde bulundurularak eğitim ilkelerine daha çok yer verilmelidir. Bu kitaplar çocuklara yaşam becerisi ve yaşam deneyimi kazandırma yolunda önemli materyallerdir.
- İlköğretim (1-4. Sınıflar ve 5, 6, 7, 8. Sınıflar) Türkçe Dersleri müfredatında nitelikli biyografi kullanımına özen gösterilmelidir. Öğretmenlerin öğretme süreçlerinde biyografiyi nasıl kullanabilecekleri verilecek hizmet içi eğitim konularına dâhil edilmelidir.
- Diğer çocuk edebiyatı türlerinde olduğu gibi çocuğa sunulacak biyografi türündeki eserlerde de dikkat edilmesi gereken önemli noktalar bulunmaktadır. Kitap seçimi konusunda özellikle öğretmenler ve veliler bu anlamda dikkatli olmalıdır. Bu çalışmada tasarım özellikleri, içerik özellikleri ve eğitim ilkelerine dair özellikler başlıklarıyla verilen bu noktalar başka çalışmalarla da geliştirilebilir.
- Kitabın tasarımında özellikle kitabın hangi yaş grubuna hitap ettiği bilgisine yer verilmesi çok önemlidir. Yayınevlerinin bu konuda eğitim uzmanlarıyla koordineli çalışarak bilinçli davranması önerilebilir.
- Çalışmanın değişik eğitim ve yaş kademelerini içeren gruplara yönelik yazılmış biyografi kitapları üzerinde de yapılması yeni bir çalışma ve karşılaştırma fırsatı sağlayabilir.
- Spor ve sanat dallarında daha çok ve daha farklı isimlere yer verilerek biyografi yazılması önerilebilir.

- Çocuklar için yazılan biyografiler okuyucuya edebî zevk vermenin dışında çeşitli derslerde (Tarih, Fen vb.) edinilen bilgilerin anlam kazanmasına, pekiştirilmesine yardım eder. Biyografiler aracılığıyla çocuklara meslek eğitimi, yaşayarak öğrenme, etkinliklerle öğrenme gibi başka kazanımlar sunulabilir ve bunlara yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Biyografiler doğru kurgulandığı zaman diğer edebi türler gibi toplumun değerlerini, yaşam tarzını ve kurallarını çocuğa aktaran önemli eserler olarak öne çıkar. Biyografisi yazılan kişinin hayatını, çevresini, devrini tanımanın yanı sıra yurt ve dünya değerlerini tanıyan çocuğun kültürü de artmış olur. Değerler eğitimi ve çocuklar için yazılan biyografiler üzerine çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışma Türk yazarlar tarafından çocuklar için yazılmış biyografiler ile sınırlandırılmıştır. Yabancı yazarlar tarafından yazılan ve çeviri yoluyla edebiyatımıza kazandırılan eserler de incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abellán-Pagnani, L. and Hébert, T. P. (2013). Using Picture Books to Guide and Inspire Young Gifted Hispanic Students. *Gifted Child Today*, 36(1), 47-56.
- Acat, B. M. ve Aslan, M. (2011). İlköğretim Okullarında Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler. 20. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Akar, G.A. (2013). *Tanzimattan II.Meşrutiyete Türk Edebiyatında Biyografi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2009). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ.
- Ash, V. and Barthelmess, T. (2011). What Makes a Good Picture Book Biography?. *The Horn Book Magazine*, March/April, 40-45.
- Aslan, M. (2009). *Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, A. (2006). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, Y. (2014). Biyografi. *Cumhuriyet Devri Türk Nesri içinde* (Ed. İsmail Çetişli, Emine Kolaç). 8.Ünite, s.158-173. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Beldağ, A. ve Aktaş, E. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Eser Kullanımı: Nitel Bir Çalışma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18-2, 953-981.
- Bingham, A. (1998). *Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi* (Çev. A. Ferhan Oğuzkan). İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.
- Butzow, C. and Butzow, J. (2005). *The American Hero in Children's Literature: A Standards-Based Approach*. London: Teacher Ideas Press.
- Celepoğlu, A. (2013). Çocuk Yayınları ve Bu Yayınlarda Bulunması Gereken Temel Unsurlar. *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı içinde* (Ed.: Ömer Yılar, Lokman Turan). Ankara: Pegem Akademi.
- Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Christian, M. R. (1998). Publishing Trends in Juvenile Collective Biographies Emanating from the Worthington Public Library Collection. <https://eric.ed.gov/?id=ED435387> adresinden 02.03.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Çelebioğlu, S. (2007). *Türk Edebiyatı'nda Modern Biyografinin Doğuşu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, M. (2012). *Biyografi Kitabı*. İstanbul: Biyografi Net İletişim ve Yayıncılık.
- Çınar, İ. (2009). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Bazı Özellikler. *Eğitim Dergisi*, Sayı: 22. <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler.htm> adresinden 02.03.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Dagher, Z. R. and Ford, D. J. (2005). How Are Scientists Portrayed in Children's Science Biographies?. *Science & Education*, 14(3), 377-393.
- Dedeoğlu, H., Ulusoy, M. ve Alıcı, M. (2013). Çocuklar İçin Hazırlanmış Biyografik Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 116-131.
- Demiray, K. (1953). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, ss.12-27.
- Dergâh (1981). Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 4. Cilt. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Er, H. (2010). *Sosyal Bilgiler Eğitimi Kapsamında İlköğretim Öğrencilerinin "Biyografi" Kullanımına İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Er, H. ve Şahin, M. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde "Biyografi" Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 75-96.
- Er, H. ve Körükçü, M. (2016). Biyografiler ile Sosyal Bilgiler Öğretimi. *Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri* içinde (Ed.: Halil Tokcan). Ankara: Pegem Akademi.
- Erdem, R. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Fırat, H. (2012). Çocuk Edebiyatının Türkçe Eğitimindeki Yeri: Biyografi Örneği. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz Sayı 29.
- Gençtürk, M. (2005). *Tarih Öğretiminde Biyografi Kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Giblin, J. C. (1997). Writing Biographies for Young People. *The Writer*, 110(4), 7.
- Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Çok Uyarınlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak için Seçkin Edebî Ürünlerden Yararlanma. *TÜBAR-XXVII*, 341-369.
- Gökşen, E.N. (1980). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gül, M. (2016). Hadislerin Ma'nen Rivayeti Bağlamında Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Siyerin Kurgusal Anlatımı. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(2), 59-80.
- Gülyüz, H. (2013). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N.K. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.
- İdi Tulumcu, F. (2015). *Güncel Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İleri, C. (1998). Yazılı Anlatım Türleri I, Düşünce Değeri Olan Yazılar. *Sözlü ve Yazılı Anlatım* içinde (Ed.: Hülya Pilancı). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:590.
- İsen Durmuş, T. (2011). Mustafa İsen Adına Uluslararası Sempozyum Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Bildirileri (Nevşehir, 6-8 Mayıs 2010). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Jurich, M. (1972). Biography for Children: A Summary of Problems and Perspectives. <https://eric.ed.gov/?id=ED088064> adresinden 02.03.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Kabaklı, A. (1994). Türk Edebiyatı (1. Cilt). İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı Yayınları.
- Karaçam, S. (2016). Investigating How the Biographies of Today's Scientists Affect 8th Graders' Scientist Image. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 12(8), 1971-1995.
- Karaçam, S., Aydın, F. ve Diğilli, A. (2014). Fen Ders Kitaplarında Sunulan Bilim İnsanlarının Basmakalıp Bilim İnsanı İmajı Açısından Değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 606-627.

- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karatay, H. (2012). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı* içinde (Ed. Tacettin Şimşek). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kaya, A. (2011). *Biyografik Eserlerin Tarih Öğretimine Katkısı ve İkinci Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Uzanan Sürecin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Biyografinin Kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (25), 198 – 224.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kılıç, Y. (2013). Çocuk Edebiyatının Kaynakları. *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı* içinde (Ed.: Ömer Yılar, Lokman Turan). Ankara: Pegem Akademi.
- Kolcu, N. (2016). *Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Tarihsel İçerikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çeşitli Kavramlar Açısından Analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Martin, S. N. and Siry, C. A. (2009). Raising Critical Issues in the Analysis of Gender and Science in Children's Literature. *Cultural Studies of Science Education*, 4 (4), 951-960.
- May, L. A., Holbrook, T. and Meyers, L. E. (2010). (Re) Storying Obama: An Examination of Recently Published Informational Texts. *Children's Literature in Education*, 41(4), 273-290.
- MEB (1953). *Çocuk Kitapları Kataloğu*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Morgan, H. (2009). Picture Book Biographies For Young Children: A Way To Teach Multiple Perspectives. *Early Childhood Education Journal*, 37(3), 219.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitapevi.

- Oğuzkan, A. F. (2013). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. ve Alaylıoğlu R. (1976). Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- Oruç, Ş. ve Erdem, R. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 215-229.
- Owens, T. (2009). Going to School with Madame Curie and Mr. Einstein: Gender Roles in Children's Science Biographies. *Cultural Studies of Science Education*, 4 (4), 929-943.
- Öntaş, T. (2012). Biyografi ile Öğretim ve Örnek Bir Biyografi: Cemil Meriç. *Ankara: Özel Ankara Maya İlk ve Orta Okulu*.
- Özdemir, E. (2014). *Edebiyat Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özkırmımlı, A. (1990). Türk Edebiyatı Ansiklopedisi 1. Cilt (5. Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Prendergast, C. and Klein, R. (2006). Studying Heroes Picture-Book Biographies and More. *Book Links*, 15(4), 34.
- Sarı, M. (2011). *Fakülte ve Yüksekokullar için Türk Dili Ders Kitabı*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Sarıyüce, H. L. (2012a). Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi (1. Cilt). İstanbul: Nar Edebiyat.
- Sarıyüce, H. L. (2012b). Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi (2. Cilt). İstanbul: Nar Edebiyat.
- Saul, E. W. (1986). Living Proof: What Helen Keller, Marilyn Monroe, and Marie Curie Have in Common. *School Library Journal*, 33(2), 103-8.
- Selvitopu, A., Taş, A., Bora, V. (2015). Ortaöğretim Öğrencilerine Kazandırılması Gereken Değerlere İlişkin Velilerin Okuldan Beklentileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 979-994.
- Sever, S. (1995). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler. *Abece*, S:107, s.14-15.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: KökYayıncılık.

- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem.
- Stebler, M.Z. (2012). Yaş Gruplarına Göre Çocuk Kitapları. *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı* içinde (Ed. Tacettin Şimşek), Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M.R. (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tanju, E. H. (2013). *Edebi Türler Açısından Çocuk Edebiyatı*. Gönen, M. (Eds.). Çocuk Edebiyatı, (93-158). Ankara : Eğiten Kitap.
- Taş, Ş. (2015). Biyografiler Erişkinlerin Tekelinde Değil(miş)!. *İyi Kitap*, S: 76, <http://www.iyikitap.net/post.php?id=14> adresinden 06.02.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Taşdelen, V. (2006). *Biyografi: Ötekine Yolculuk. Milli Eğitim*, Sayı:172, s.8-16.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Düşünmeyi Geliştirme Bakımından Nasreddin Hoca Fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 16, s. 195-223.
- Temizyürek, F. ve Karagöl, E. (2016). Hedef Kitlesi Çocuk Olan Mehmet Âkif Ersoy Biyografilerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(3).
- Türk Dil Kurumu (2008). Resimli Okul Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- URL1, https://tr.wikipedia.org/wiki/Tabakal%C4%B1_%C3%B6rnekleme adresinden 06.02.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Ward, B. A. and Young, T. A. (2008). Biography for Children Has Never Been Better. *Reading Horizons*, 48, 283-294.
- Webb, K. A. (1994). A Study of the Description and Evaluation of Indexes in Biographies Written for Children. Kent State University. <https://eric.ed.gov/?id=ED378973> adresinden 02.03.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Wilson, R. E., Jarrard, A. R. ve Tippins, D. J. (2009). The Gendering of Albert Einstein and Marie Curie in Children's Biographies: Some Tensions. *Cultural Studies of Science Education*, 4 (4), 945-950.
- Winograd, K. (2011). Sports Biographies of African American Football Players: The Racism of Colorblindness in Children's Literature. *Race Ethnicity and Education*, 14(3), 331-349.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2011). *Çocuk Edebiyatı* (5.Baskı). Ankara: Akçağ.

- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2002). *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yelten, M. (2010). *Fakülteler ve Yüksekokullar için Türk Dili ve Anlatım Bilgileri*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Yeşilbursa, C. C. ve Sabancı, O. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünlerin Kullanımına Yönelik Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(36), 19-33.
- Yılar, Ö. (2011). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (Edit. Ömer Yılar, Lokman Turan). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19), 207-223.
- Yurttabir, M. (1960). *Türkiye Çocuk Kitapları Kataloğu*. Ankara: Ege Matbaası.
- Young, T. A. And Bradley D. H. (2011). The Power of Biography Breaks. *Book Links*, 20 (3), 31-35.
- Young, T. A. and Miner, A. B. (2015). Guiding Inquiry With Biography Breaks and the C3 Framework. *The Reading Teacher*, 69(3), 311-319.

İNCELENEN BİYOGRAFİLER

- Acarer, E. (2011). *Anekdotlarla ve Çizgilerle Atatürk-1*. İstanbul: Sayfa 6.
- Aksoy, M. (2015). *Ronaldo* (6. Baskı). İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Arkun, K. (2011). *Fetihler Babası Melikşah*. İstanbul: Akademisyen Yayınevi.
- Atçakarlar, N. (2015). *Battal Gazi-Anadolu Aslanı* (7.Baskı). İstanbul: Timaş Çocuk.
- Atçakarlar, N. (2015). *İnanılmaz Evliya Çelebi ve Tükenmez Kalem*. İstanbul: Timaş.
- Atçakarlar, N. (2015). *Satuk Buğra Han-Delikanlı Kahraman* (5.Baskı). İstanbul: Timaş Çocuk.
- Basım, N. (2015). *Edison Kimdir?*. İstanbul: Mikado Çocuk.
- Basım, N. (2015). *Kemal Sunal Kimdir?*. İstanbul: Mikado Çocuk.
- Başman, S. (2013). *Muhammed Ali-Cassius M. Clay*. İstanbul: İlkgençlik Yayınları.
- Bayladı, D. (2010). *Herkül*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Bilgin, İ. (2005). *İbni Sina*. İstanbul: Damla Yayınevi.
- Bilgin, İ. (2014). *Küçük Yusuf-İstanbul* (8. Baskı). İstanbul: Timaş Çocuk.
- Binyazar, A. (2010). *Atatürk Anlatıyor*. İstanbul: Can Çocuk.
- Boyunağa, A. Y. (2015). *Ateşi Gül Bahçesi Hz. İbrahim*. İstanbul: Timaş.
- Boyunağa, A. Y. (2015). *Korkusuz Cengâver*. İstanbul: Timaş.
- Boyunağa, A. Y. (2016). *Nehirdeki Sandık Hz. Musa* (8.Baskı). İstanbul: Genç Timaş.
- Buhara, M. (2013). *Ara Güler-İyi Fotoğrafçı Dikiş Makinesiyle de Resim Çeker*. İstanbul: Can Çocuk.
- Çelebi, İ.G. (2015). *Kahramanım Fatih*. İstanbul: Nesil Çocuk.
- Çelikkol Kara, H. (2014). *Peygamberimizin Çocukluğu-Can Muhammed* (11. Baskı). İstanbul: Nesil Çocuk.
- Çelikkol Kara, H. (2015). *Hız Hatice* (20. Baskı). İstanbul: Nesil Çocuk.

- Çolak, İ. (2015). *Destanlaşan Zaferler* (8.baskı). İstanbul: Nesil Çocuk.
- Çolak, İ. (2015). *Osmanlı Dünyaya Hükmediyor*. İstanbul: Nesil Çocuk.
- Dursun, Y. (2014). *Sultandım Fatih Oldum*. İstanbul: Nar Çocuk.
- Hengirmen, M. (2014). *Çocuklar İçin Atatürk-10 Kasım Ölümsüz İnsan*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Işık, T. (2014). *Acaba Ne Olsam? Bilim İnsanı*. Ankara: Tudem.
- İnan, Ç. (2010). *Mevlânâ Kimdi?*. İstanbul: Beyaz Balina.
- Kalkan, İ. (2008). *Selahaddin Eyyubi*. İstanbul: Semerkand Çocuk.
- Karanfil, V. (2013). *Hız Eyyub'den Hz.Harun'a*. İstanbul: Pinus Kitap Çocuk.
- Koçoğlu, Ö.F. (2015). *Sultan İkinci Abdülhamid Han*. İstanbul: Çamlıca.
- Kolektif (2007). *Niğbolu Kahramanı Doğan Bey* (2. Baskı). İstanbul: Çamlıca.
- Kolektif (2013). *Bursa'nın Fatih Orhan Gazi* (2. Baskı). İstanbul: Çamlıca.
- Kuşoğlu, S. (2013). *Yenilik Sultanları*. İstanbul: Genç Timaş.
- Kuzu, A. (2015). *Barbaros-Dünya Tarihinin En Büyük Denizcisi*. İstanbul: Parola Yayıncılık.
- Kuzu, A. (2015). *Farabi-Filozofların Babası*. İstanbul: Parola Yayıncılık.
- Nalbant, M. (2015). *Yaratılış Öyküsü-Hız. Âdem*. İstanbul: Semerkand Çocuk.
- Orakçı, M. (2016). *Ertuğrul Gazi'yle Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2016). *Mimar Sinan'la Bir Gün*, İstanbul: Timaş Çocuk.
- Özdamarlar, M. (2016). *Osman Gazi*. İstanbul: Timaş.
- Özdamarlar, M. (2015). *Piri Reis ve Acayip Haritası*. İstanbul: Timaş.
- Özel, A.T. (2014). *Eğlenceli Osmanlı Tarihi*. İstanbul: Mavi Lale.
- Sakarya, N. (2015). *Mehmet Akif ve Ben* (10. Baskı). İstanbul: Genç Nesil.
- Sertbarut, M. (2007). *Mendel'den Kopya İnsana*. Ankara: Paydos.
- Sunay, S. ve Akgül, G. (2012). *Mavi'nin Mutluluğu* (3. Baskı). Ankara: Desen.
- Tan, N. (2008). *Tüm Yönleriyle Atatürk*. İstanbul: Özyürek.

- Tezçakar, B. (2014). *Muhteşem Süleyman Kanuni*. (13. Baskı), İstanbul: Timaş Yayınları.
- Turgut, S. (2013). *Ege'nin Kınalı Efesi Gördesli Makbule*. İstanbul: 2023 Yayıncılık.
- Türkeş, N. (2014). *Mozart-Büyük Sır*. İstanbul: Doğan Egmont.
- Ural, S. (2011). *Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ünsal, İ. (2014). *Kılıçaslan-Selçuklunun Kılıcı*. İstanbul: Genç Hayat.
- Ünsal, İ. (2016). *Seyit Onbaşı-Çanakkale Yiğidi* (4. Baskı), İstanbul: Genç Hayat.
- Yamaç, A. (2015). *Bir Destandır Mustafa Kemal*. İstanbul: Bu Kitap.
- Yavaşlı, A. (2011). *Ben Bir Kara Oğlanım Karacaoğlan'im*. İstanbul: Bulut.
- Yenidinç, Y. (2013). *İlk Gemiyi Yapan Peygamber Hz.Nuh*. İstanbul: Nesil Çocuk.
- Yenidinç, Y. (2015). *Kuş Dilini Bilen Peygamber Hz. Süleyman*. İstanbul: Nesil Çocuk.
- Yeşilçayır, E. (2007). *Kafkas Kartalı-Şeyh Şamil*. İstanbul: Damla Yayınevi.
- Yeşildağ, Y. (2013). *Nasreddin Hoca*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Yeşildağ, Y. (2010). *Ronaldo*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Yıldırım, S. (2013). *Anne Bana Peygamberimi Anlat* (23.baskı). İstanbul: Uğurböceği Yayınları.
- Yorgancı, O. (2013). *Mevlâna*. İstanbul: Anonim Yayıncılık.
- Yorgancı, O. (2013). *Yunus Emre*. İstanbul: Anonim Yayıncılık.
- Zengin, S.(2010). *Şiirimizin Süt Dişi Yunus Emre*. İstanbul: Kültür A.Ş.
- Zengin, S.(2010). *Türk Destanlarının Atası Dede Korkut*. İstanbul: Kültür A.Ş.

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Nuran Başoğlu, 27 Temmuz 1984 tarihinde Zonguldak'ın Devrek ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Gökçebey İlköğretim Okulu'nda, lise öğrenimini ise Devrek Süper Lisesi'nde tamamladı. 2003 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde başladığı lisans eğitiminden 2007 yılında mezun oldu. Aynı yıl Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'na kabul edildi. 2010 yılında Yrd. Doç. Dr. Betül Özçelebi danışmanlığında yürütölen “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Eleştirel Düşünme Eğitime Uygunluğu” başlıklı tezi ile yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2011 yılından itibaren Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi'nde Türk Dili Okutmanı olarak görev yapmaktadır.

Elektronik Posta Adresi

nuranbasoglu@hotmail.com

İş Telefon Numarası

0 (372) 3233872- Dâhili: 237